

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
AİLE DANIŞMANLIĞI ANABİLİM DALI
AİLE DANIŞMANLIĞI BİLİM DALI

LGBT BİREYLERİN SOSYAL VAROLUŞ SÜREÇLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ezgi AKYOL ÇALIŞKAN

ÇANAKKALE
Ağustos, 2019

T.C.
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Aile Danışmanlığı Anabilim Dalı
Aile Danışmanlığı Bilim Dalı

LGBT Bireylerin Sosyal Varoluş Süreçleri

Ezgi AKYOL ÇALIŞKAN
(Yüksek Lisans Tezi)

Danışman
Prof. Dr. Şeref ULUOCAK

ÇANAKKALE
Ağustos, 2019

Taahhütname

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “LGBT Bireylerin Sosyal Varoluş Süreçleri” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve değerlere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yaparak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih

29/08/2019

Ezgi AKYOL ÇALIŞKAN

İmza

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Onay

Ezgi AKYOL ÇALIŞKAN tarafından hazırlanan çalışma, 29/08/2019 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda jüri tarafından başarılı bulunmuş ve Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Referans No: 10180007.....

	Akademik Unvan	Adı SOYADI	İmza
Danışman	Prof. Dr.	Şeref ULUOCAK	
Üye	Prof. Dr.	Ercan KOCAYÖRÜK	
Üye	Doç. Dr.	Özlem DUVA KAYA	

Tarih:

İmza:

Prof. Dr. Salih Zeki GENÇ

Enstitü Müdürü

Önsöz

“Çoğunluk hiç kimsedir, azınlık herkeştir.”

Gilles DELEUZE

“LGBT Bireylerin Sosyal Varoluş Süreçleri” adlı tez çalışmamız; küreselleşen dünyada gelişen iletişim ve enformasyon kaynakları sayesinde gittikçe daha çok görünür olmaya başlayan cinsel kimlik meselelerinin, Türkiye’de yol açtığı tartışmaları ve geldiği noktayı, yurtdışında yapılmış bazı çalışmalarla destekleyerek söz konusu bireylerin yaşamsal süreçlerini, daha çok anlama, topluma anlatma ve sorunun anlaşılmasında ontolojik, epistemolojik ve metodolojik perspektiften bir katkı sunma amacı ile ortaya çıktı.

Kolektif kimlikler, benliğimizin oluşumunda ve gelişiminde belirleyici bir role sahiptir. Benlik inşasına ontolojik bir perspektiften bakıldığında, etnik, dinsel ve cinsel kimlikler, kişi doğduğu andan itibaren ben-bana diyalektiği içerisinde var olurlar. Bu oluş bireysel olduğu kadar gerek ait olduğu ebeveynlerin içinde yaşamak zorunda kaldığı kültürün, çevrenin yönlendirmesi sonucu bireye yüklenmektedir. Birey, yaşadığı bu kültürel çevrenin çoğunluğunun ya da süregelen iktidar biçimlerinin baskın olarak onayladığı bu kimlikleri kabul etmek zorunda bırakılır. Birey bu kimliklerden herhangi birinde, temel konumuz olan cinsel kimlikler açısından, iktidar ya da toplum tarafından onaylanan kimliklerin dışında yer aldığı, bireyin kendi içinde, gruplar arasında ve genel olarak sosyalleşme sürecinde yani benlik gelişim sürecinde ben-bana diyalektiğinin çatışması ortaya çıkar. Bu çatışma bireyin özgürleşme isteğinden doğar.

Toplumda kabul gören heteronormatif düzen ve iktidar biçimlerinin ürettiği ve kullandığı kavramsal düzlemin kendisi, cinselliğin doğasının anlaşılması önündeki mevcut sorunları besleyerek bahsettiğimiz çatışmanın devamını sağlar ve de çatışmanın üzerini örten hegemonik mekanizmalarla bastıran bir anlayışa hizmet eder. Bu çatışmanın çözümüne katkı sunması açısından, araştırmanın sağlam ve eşitlikçi bir temele oturtularak epistemolojik bir

perspektiften değerlendirilmesiyle cinsel yönelim ve/veya kimliklerin ne olduğu belli bir bilimsel söyleme kavuşturularak anlaşılır kılınabilir.

Bu araştırma, feminist teorinin, queer felsefesinin ve yaşanan beden kavramsallaştırmasının cinselliğe getirdiği yenilikçi bakış açısı ve insan hakları temeli doğrultusunda, LGBT bireylerle birebir görüşme tekniğiyle elde edilecek veriler sonucunda belli bir Teorik Model İnşası (Grounded Theory) oluşturma çabası ile ele alınmıştır. Bu sayede araştırmanın, heteronormatif düzenin bilimsel ve eleştirel okumasında mevcut çatışmaları giderici bir tutum sergilenmesinde rol oynayacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmanın tüm aşamalarında gözlemlediğim en önemli noktalarından biri, bilimsel bir çalışmayı değerli kılan ve oluşmasına katkı sağlayan şeyin, etrafındaki kişilerden aldığı destekler sonucunda bütünlük kazandığıdır.

Bu süreç içerisinde eleştirileriyle yolumu aydınlatan ve yanımda olduğunu hissettiren saygıdeğer hocam Prof. Dr. Şeref ULUOCAK' a, tez savunmamda jüri üyeliği yaparak çalışmamda katkı sunan Prof. Dr. Ercan KOCAYÖRÜK ve Özlem DUVA KAYA hocalarıma en içten teşekkürlerimi sunarım.

Tez konusuna karar verdiğim aşamalarda, yöntem konusunda yol gösteren ve destekleyici tutumu için Doç. Dr. Osman ÇEKİÇ'e ve çalışmanın tüm aşamalarında değerli yönlendirmeleriyle yanımda olan Arş. Gör. Dr. Sezen APAYDIN'a;

Tezin bulgular kısmını okuyarak düzenlemeler yapan Arş. Gör. Dr. Tülay DARGUT GÜLER'e ve Arş. Gör. Dr. Gamze ÇELİK' e çok teşekkür ederim.

Katılımcılara ulaşmam konusunda önemli katkılar sağlayan Çanakkale LGBTİ İnisiyatifi aktivistlerinden Umut GÜVEN'e ve çalışmayı var eden tüm katılımcılara teşekkürü bir borç bilirim.

Çalışmanın her aşamasında desteğini esirgemeyen arkadaşım Pdr Uzm. Eda ALTUNAL'a teşekkür ediyorum.

Fikirlerine çok önem verdiğim (dayım) Sosyolog Mesut KAPLAN'a mesafeler olsa dahi yardımlarını esirgemediği için teŖekkür ediyorum.

Yanımda olduğunu hissettiren baŖta eŖim Ŗenol ALIŖKAN olmak üzere, isimlerini burada sıralayamadığım tüm aile üyelerime;

Hayatta olmasa dahi her zaman yanımda olduğunu hissettiğim, varlığımın sebebi Anneme...

Sonsuz teŖekkürlerimi sunarım...

anakkale, 2019

Ezgi AKYOL ALIŖKAN

LGBT Bireylerin Sosyal Varoluş Süreçleri

Ezgi AKYOL ÇALIŞKAN

Özet

“LGBT Bireylerin Sosyal Varoluş Süreçleri” başlıklı çalışmamızın cinsel yönelim ve/veya kimlikleri doğrultusunda eşitlikçi olmayan heteronormatif yapı içerisinde LGBT’lerin biyo-psiko-sosyal süreçlerinde karşılaştıkları temel problemlerine bütüncül bir bakış açısıyla yaklaşma ve söz konusu bireylerin varoluşsal yaşantılarına ilişkin bir “model” ortaya çıkarma amacı taşımaktadır.

Araştırmada LGBT’lerin yaşantılarına ilişkin kişisel deneyimlerini derinlemesine incelemek amacıyla nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Araştırma verileri kartopu örneklem yolu kullanılarak Çanakkale’de yaşayan 20 LGBT bireyle (4 lezbiyen, 2 gey, 8 biseksüel, 6 trans) yüz yüze gerçekleştirilen görüşmelerle elde edilmiştir. Veri toplama araçları olarak, katılımcıların yaşamsal deneyimlerinde ihtiyaç duyulan bilgilere daha düzenli ve sistemli ulaşabilmek için “Kişisel Bilgi Formu” ve “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” kullanılmıştır.

Araştırma verilerinin analizi için MAXQDA 2018 programından faydalanılmıştır. Temellendirilmiş kuram yöntemleriyle yaptığımız analiz sonucunda 1) Farkında olmadan önceki evre: bilişsel karmaşa, 2) Farkında olma evresi: keşif, 3) Kabul evresi, 4) Ötekine açılma evresi: içsel rahatlama, 5) Ötekine açılmama durumu: içsel karmaşa ve 6) Sonraki yaşantılar “Sosyal Varoluş” evresi olmak altı tema ortaya çıkmıştır. Bu temaların kendi altlarında farklı kategoriler ve kodlar ortaya çıkmıştır. Bulgular kısmı bu kapsamda değerlendirilmiştir.

Araştırma sonucunda ise, ulaşılan en önemli sorunun lezbiyen, gey, biseksüel, trans bireylerin eşitlikçi olmayan, hegemonik heteroseksüel yapı içerisinde kendi cinsel yönelim

ve/veya kimlikleriyle yüzleşmede birçok zorluk yaşadıklarıdır. Bu zorlukların sebebinin ise homo-bi-transfobik, heteroseksist tutumlardan dolayı olduğu ve aile, çevre, toplumsal düzlemde çeşitli olumsuz tepkilere ve çatışmalara maruz kaldıklarıdır. Bu olumsuzlukların azalması bilimsel çalışmaların artırılarak, politikacıların insan hakları temelli eşitlikçi politikalar üretmesiyle mümkün olacaktır.

Anahtar Kelimeler: lgbt, açılma, varoluş, aile, temellendirilmiş kuram

Social Existence Processes of LGBT Individuals

Ezgi AKYOL ÇALIŞKAN

Abstract

Our study title “ Social Existence Processes of LGBT Individuals” aims to approach the fundamental problems confronted by LGBT’s in their bio-psycho-social processes from an integrative perspective within the unjust heteronormative structure in line with their sexual orientation and/or identity, and is intended to reveal a model of the existential lives of those people.

Qualitative research method was used to investigate in depth the personal experiences of LGBT’s lives. The research data were obtained from face to face interviews with 20 LGBT individuals (4 lesbian, 2 gay, 8 bisexual, 6 trans) lives in Çanakkale. “ Personal Information Form” and “Semi-Structured Interview Form” were used as the data collection tools in order to reach the information needed about the participants life experiences more regularly and systematically.

MAXQDA 2018 program used for the analysis of the research data its a result of our analysis with grounded theory methods, six themes, 1) Step before becoming aware of: cognitive chaos, 2) Step of awareness: exploration, 3) Step of acceptance, 4) Step of coming out: intrinsic relaxation, 5) Situation of not coming out: intrinsic chaos and 6) Next lives: “Social Existence” , have emerged. Under these themes, different categories and codes have appeared. The Findings section was evaluated in this context.

As a result of the research, the most important problem reached is that lesbian, gay, bisexual and trans individuals have many difficulties in confronting their sexual orientation and/or identities within the non-egalitarian and hegemonic heterosexual structure. The reason for these difficulties are due to homo-bi-transphobic, heterosexist attitudes, and these

individuals exposed to various Negative reactions and conflicts at the family, environmental, and social level. The reduction of these negativities will be possible by increasing the number of scientific studies and politicians producing equitable policies based on human rights.

Key Words: lgbt, coming out, existence, family, grounded theory.

İçindekiler

Onay	i
Önsöz.....	ii
Özet	v
Abstract	vii
İçindekiler.....	ix
Tablolar Dizini	xiv
Şekiller Dizini	xv
Kısaltmalar	xvi
Bölüm I: Giriş.....	1
Araştırmanın Konusu ve Problemi (Sorun).....	1
Araştırmanın Amacı	8
Araştırmanın Önemi	8
Araştırmanın Problem Cümlesi.....	12
Alt Problemler:.....	12
Araştırmanın Sayıltıları:.....	13
Araştırmanın Sınırlılıkları:	13
Tanımlar	13
Bölüm II: Kavramsal Çerçeve ve İlgili Literatür Araştırmaları.....	17
Kavramsal Çerçeve.....	17
Biyolojik ve toplumsal cinsiyet ayrımı.....	17
Yaşanan beden (gerçeği) : cinsiyet ve toplumsal cinsiyete yönelik eleştirel bir bakış.....	21
Cinsel yönelim.	24
Homoseksüellik (eşcinsellik).....	26
<i>Heteroseksüelliğin sosyal inşası</i>	31
Cinsel kimlik(lenme).	33
Dışlama pratiği olarak: homofobi, bifobi ve transfobi.....	34
Queer (leşme).....	35

Açılma/açık olma/kendini açma.	37
İlgili Literatür Araştırmaları	38
LGBT bireylerin varoluşunu etkileyen açılma ve/veya açılmama durumu ile ilgili türkiye’de yapılmış araştırmalar.	39
LGBT bireylerin varoluşunu etkileyen açılma ve/veya açılmama durumu ile ilgili yabancı literatürdeki araştırmalar.	41
LGBT bireylerin varoluşunu etkileyen diğer faktörlerle ilgili araştırmalar.....	44
Bölüm III: Yöntem	48
Araştırmanın Modeli	48
Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	51
Veri Toplama Araçları.....	57
Kişisel bilgi formu.	57
Görüşme formu.	57
Verilerin Toplanması.....	58
Verilerin Analizi	59
Bölüm IV: Bulgular.....	61
Farkında Olmadan Önceki Evre: Bilişsel Karmaşa.....	63
Çocukluk ve ergenlik dönemine ilişkin değişkenler.	64
Kişisel (bilgi yetersizliği) faktörler	65
Çevre faktörü.	67
Aile faktörü.	68
Eğitim faktörü.	71
Model alınan kişi(ler).....	72
Medya faktörü.....	72
Dini faktör.....	73
Farkında Olma Evresi: Keşif	75
Psikolojik etmenler.	76

<i>Süreç.</i>	76
<i>Sonuç.</i>	82
Kültürel etmenler.	86
Biyolojik etmenler.	87
Kabul Süreci	90
İç etmenler.	91
<i>Ret.</i>	91
<i>Huzursuzluk.</i>	92
<i>Bunalım.</i>	92
<i>Öfke.</i>	93
<i>Kıyas.</i>	93
<i>Yalnızlık Hissi.</i>	94
<i>Benzer gruplarla olma.</i>	95
<i>Normalleştirme.</i>	95
<i>Akışkanlık.</i>	97
Dış Etmenler.	98
<i>Kolaylaştıran faktörler.</i>	98
<i>Zorlaştıran faktörler.</i>	99
Ötekine Açılma Evresi: İçsel Rahatlama.....	101
Psikolojik etmenler.	102
<i>Stıkmışlık.</i>	102
<i>Önyargı.</i>	102
<i>Zorunluluk.</i>	103
<i>Stres.</i>	104
<i>Tutarlılık.</i>	106
<i>Cesaret.</i>	106
<i>Paylaşma İsteği.</i>	108

<i>İlk açılma.</i>	109
<i>Rahatlama.</i>	110
Biyolojik etmenler.	112
Kültürel etmenler.	113
<i>Çekirdek aile.</i>	114
<i>Geniş aile.</i>	121
<i>Sosyal çevre.</i>	124
Ötekine Açılmama Durumu: İçsel Karmaşa.....	128
Kişinin kendi kabulü.	129
Meta olarak görülme kaygısı.	130
Bilgi yetersizliği.....	130
Şiddete maruz kalma korkusu.....	131
Gerici yapıya sahip olma.	131
Dini algılar sebebiyle.	131
Heteroseksist yaklaşımlar.	132
Çekinmek.	133
Desteklenmemek.....	135
Dışlanma korkusu.	137
Homofobik tepkiyle karşılaşma kaygısı.....	137
Gerek duymamak.	138
Kaybetme korkusu.	140
Ekonomik sebepler.....	141
Sonraki Yaşantılar ve “Sosyal Varoluş” Evresi	142
Yaşanılan ortam.	143
Kaygı.....	144
Benlik.....	145
İlişkiler.	147

Beklentiler.....	149
Günümüzden geçmişe bakış.	153
Yönelim mi? Tercih mi?.....	153
Destek kuruluşları.	155
<i>LGBTİ kuruluşları</i>	155
<i>Aile danışmanlığı</i>	160
Bölüm V: Tartışma, Sonuç ve Öneriler.....	164
Tartışma.....	164
Bilişsel karmaşa.	165
Keşif.....	166
Kabul.....	167
Açılma: içsel rahatlama.....	168
Açılmama: içsel karmaşa.	170
Sonraki yaşantılar “sosyal varoluş”.	170
Sonuç.....	173
Öneriler.....	176
Mikro düzeyde öneriler.....	176
Makro düzeyde öneriler.	177
Kaynakça.....	180
Ekler.....	188
Gönüllü Katılım Formu.....	189
Kişisel Bilgi Formu.....	191
Görüşme Formu.....	193
Özgeçmiş.....	197

Tablolar Dizini

Tablo Numarası	Başlık	Sayfa
1	Katılımcıların Bazı Demografik Özellikleri.....	53
2	Katılımcıların Kendilerini Tanımladıkları Cinsel Yönelim ve/veya Kimlikleri.....	54
3	Katılımcıların Ebeveynleri ile İlgili Bazı Demografik Bilgiler.....	55

Şekiller Dizini

<u>Şekil Numarası</u>	<u>Başlık</u>	<u>Sayfa</u>
1	Gerçekliğin Sosyal İnşasında Öznel ve Nesnel Gerçeklik Düzeyleri.....	3
2	Ekolojik Model.....	6
3	Bağlamsal Bir Cinsel Kimlik Modeli Olarak Yaşanan Beden Kavramsallaştırması...23	
4	Temellendirilmiş Kuram Süreci.....	50
5	Kartopu Zinciri.....	52
6	LGBT Bireylerin Sosyal Varoluş Süreçleri.....	62
7	Farkında Olmadan Önceki Evre: Bilişsel Karmaşa	63
8	Farkında Olma Evresi: Keşif.....	75
9	Kabul Evresi.....	90
10	Ötekine Açılma Evresi: İçsel Rahatlama.....	101
11	Ötekine Açılmama Evresi: İçsel Karmaşa.....	128
12	Sonraki Yaşantılar ve “Sosyal Varoluş” Evresi.....	142

Kısaltmalar

LGBT : Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Trans

TODAP : Toplumsal Dayanışma için Psikologlar Derneği

KAOS GL : Kaos Gey Lezbiyen Kültürel Araştırmalar ve Dayanışma Derneği

TDK : Türk Dil Kurumu

Akt : Aktaran

Bölüm I: Giriş

Araştırmanın Konusu ve Problemi (Sorun)

Bu çalışma, heteronormatif yapı içerisinde var olma çabası içerisinde olan LGBT'lerin konumlarını konu edinmektedir. LGBT'lerin hegemonik cinsellik rejimlerinin tarihsel süreç içerisinde yaşadıkları olumsuzlukları ve geldiği noktayı açığa vurmak ise çalışmanın problemini yansıtmaktadır. Bu doğrultuda bahsettiğimiz hegemonik cinsellik kavramının asıl sınırlarını oluşturan; aile, din, siyaset, ekonomi, hukuk anlayışlarımız çerçevesinde cinselliğin kontrol altında tutulan ve manipüle edilen stratejik bir konu olarak ele alınacaktır.

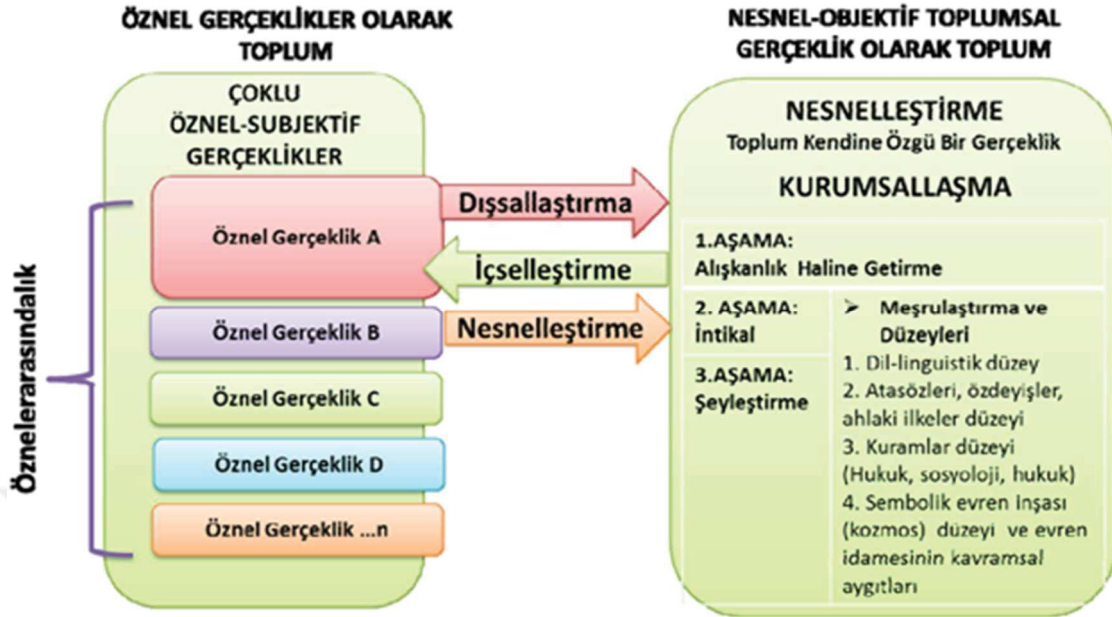
Cinselliğin kontrol altında tutulması; proletaryanın, emeğin, burjuvazinin, sermayenin yeniden üretiminin ve tabii ki biyolojik olarak yeniden üretim sayesinde, aile yapısını korunmasıyla mümkündür. Bu durumu Silvia Federici, "Caliban ve Cadı" adlı eserinde, Ortaçağın son dönemlerinde 12. yüzyıldan itibaren cinsel davranışın nasıl kontrol altına alındığını şu sözleriyle dile getirmiştir, "1179 yılının III. Lateran Konsili'yle birlikte Kilise aynı anda hem eşcinselleri hem de çoğalma amacı taşımayan cinselliği hedef olarak "oğlancılık" üzerindeki baskılarını iyice yoğunlaştırdı ve ilk kez eşcinselliği "doğaya aykırı cinsel iradesizlik" olarak ilan edip suç saydı. Bu baskıcı mevzuatla birlikte cinsellik tamamen politikleştirildi (Federici, 2017, s.61)".

Bu stratejik düzen sadece biyolojik olanın yeniden üretimiyle değil, sosyo-kültürel, ekonomik, politik olanın da toplumsal açıdan tüm bireylerden meşru davranışı gerçekleştirmesini bekliyor. Bu meşrulaştırma biçimleri ve tarihsel süreçler sonucunda günümüze etki eden aşamalarını incelediğimizde süregelen çeşitli sorunsalların olduğunu görmekteyiz. Bu bağlamda geçmişten günümüze baktığımız zaman cinselliğin birtakım

evrelerden geçtiğini, bu evreler içerisinde cinselliğin “biyolojik” olmaktan ziyade “doğal” bir süreç sonucunda oluştuğunu hatta bugün onu toplumsal cinsiyet -gender- olarak nitelendirdiğimiz madalyonun birbirinden ayrılmayan iki ayrı yüzü olarak varsayabiliriz.

Sosyo-kültürel süreçlerdeki cinsiyet yargılarına baktığımızda toplumsal olarak oluşan cinsiyet sınırları sanki biyolojik olanın sonucuymuş gibi gözükmektedir. Fakat toplumsal cinsiyetin kültürden kültüre değişiklik göstermesi, atanmış cinsiyete bağlı olmaksızın farklı cinsel yönelim ve/veya kimliklerin varlığı bu durumu sarsıntıya uğratmaktadır. Bu ikili cinsiyet algısına yönelik, kültürel ve tarihsel süreç içerisinde “farklı baskı biçimleri, yaptırım güçlerine sahip örüntüleşmiş kurumsallaşma biçimleri söz konusudur” (Uluocak ve Aslan, 2012, s.33). Kurumsallaşmanın kökeninde Berger ve Luckmann’e göre, “tüm insan faaliyetleri, mutataştırmaya (alışkanlık haline getirme) tabidir. Ne zaman ki mutataştırılmış eylemlerin fail tipleri tarafından karşılıklı biçimde tipleştirilmesi söz konusu olur, o zaman kurumlaşma vuku bulur. Kurumlar ayrıca, eylemlerin karşılıklı tipleştirilmeleri, paylaşılan bir tarih akış içerisinde oluşturulur. Bunlar asla bir anda yaratılmaz (Berger ve Luckmann, 2008, s. 80-83) şeklindedir. Bu kurumsallaşma sürecini Uluocak (Bkz. Şekil 1) öznel ve nesnel gerçeklik alanları içerisinde oluşan toplumsal süreçleri dışsallaştırma içselleştirme ve nesnelleştirme aşamalarıyla şöyle yansıtmaktadır:

Şekil 1. Gerçekliğin sosyal inşasında öznel ve nesnel gerçeklik düzeyleri.

(Uluocak, 2011, s.18)

Bu bağlamda her türlü kurumsallaşma içerisinde belli türden bir normalizasyon ve eşitsizlik biçimleri meşrulaştırma eğilimi taşıyacaktır. Bu normalizasyon süreci içerisinde cinsel yönelimini ve/veya kimliğini yaşama anlamında açılmak isteyen, toplumun geri kalanına göre daha çok dezavantajlı olan ve toplumsal yaşama katılım açısından zorluklar yaşayan; lezbiyen, gey, biseksüel, trans bireyler bu çalışmanın konusunu oluşturmaktadır.

Heteroseksüel cinsellik, tarihsel süreç içerisinde kültür, siyaset, ekonomi, din, aile gibi toplumsal kurumlar çerçevesinde normalleştirilmiş, hegemonik bir biçimde varlığını sürdürmüştür. Cinselliğe ilişkin tutumlar bakımından bu normalizasyona karşılık gelen hegemonik bir "ortadoksi" ve buna karşı azınlıkta olsa bir "heterodoksi"nin varlığından bahsetmek mümkündür. Kurumsallaşmanın baskın biçimleri içerisinde hegemonik erkeklik bu duruma örnek verilebilir. Nasıl ki belirgin türden erkekliğin erkekler üzerinde de hegemonya kurmasına sebep oluyorsa dönemlerin niteliğine bağlı olarak hegemonik cinsiyet rejimleri söz konusudur. Bu cinsiyet rejimleri her ne kadar dinle, siyasetle, gelenek, göreneklerle kendi

ortadoksisini meşrulaştırıyorsa da bunun karşısından her zaman bir heterodoksinin varlığından söz etmek mümkündür.

Bourdieu, “heterodoks” ve “ortodoks” kavramlarını toplumsal sınıfların yarattığı alanlar üzerinden şöyle açıklamıştır:

Alandaki baskın gruplar savunmacı reflekslere sahiptirler. Alandaki hâkimiyetlerini sağlayan ilkeleri korumak için alana yeni girenlerle mücadeleye girerler. Alana yeni girenler ise, baskın grupların alanda yeniden-üretimlerini sağlayan doxayı (sabit kanaati) sarsmak için yeni stratejiler geliştirirler. Alana yeni girenlerin heterodoks tutumları ile alanın baskın gruplarının ortodoks tutumları, alanın dinamik yapısının ve statüsünün sürekli bir şekilde korunmasına ve dolayısıyla yeniden üretimine neden olur. (Bourdieu, 1993'den akt. Kaya, 2007, s.400-401)

Bourdieu'nun bu açıklamalarından yola çıkarak toplumsal cinsiyet rejimi içerisinde baskın normalleştirme biçimleriyle baskın olmayan cinsel yönelim ve/veya kimliklerin birbiriyle karşılaşması bir heterodoksi ve ortodoksi olarak karşımıza çıkmaktadır. LGBT'lerin cinsel yönelim ve/veya kimliklerini, özgür bir şekilde yaşamaları büyük oranda toplumsal açılma, meydan okuma ve toplumsal kurumlar düzeyinde yaşam tarzlarının meşrulaştırılabilmesi ile mümkün görünmektedir. Fakat toplumun kabul gördüğü cinsellik rejimlerine cevap vermedikleri ve söz konusu cinsellik rejimine eklenen onu meşrulaştıran diğer toplumsal kurumların oluşturduğu hegemonyaya tabi oldukları için tam anlamıyla bir heterodoksi niteliği oluşturmaktadırlar. Ataerkil kültür içerisinde ise, kadın hakları, işçi hakları gibi çeşitli eşitlik söylemleri dile getiren grupların söz konusu LGBT hakları olduğunda daha ortodoks oldukları gözlemlenmektedir. Toplumsal cinsiyet rolleri merceği ile baktığımızda LGBT bireylerin bazı durumlarda daha fazla kez dezavantajlı oldukları ortaya çıkmaktadır.

Her kurumsallaşma bir eşitsizlik yaratır, içerisinde heterodoksi ve ortodoksiler oluşturarak hegemonik normalizasyonu sağlar. Bu normalleştirme biçimlerinin bir örneği olarak 19-20. yüzyıllar arasında yaşayan Freud'un daha sonra feminist ve queer teorilerce eleştirilecek olan psikanalist teorisi gösterilebilir. Freud, kız ve oğlan çocukların psiko-seksüel gelişimlerinin ilk süreçlerini "odipus karmaşası" olarak tanımlar. Bu evrede birbirlerinin bedensel anlamda farkına varan kız çocuk, eksiklik duygusuna kapılarak "penise imrenme" güdülerini oluştururken, erkek çocuk kız çocuğun cezalandırıldığı için penisinin olmadığını ve kendinin üstün olduğunu o dönemde fark etse de kendin de "iğdiş" edilme kaygıları oluşur (Freud, 2016, s.349-354). Freud'un teorisinde hegemonik erkekliğin çocukluk döneminden itibaren oluştuğuna ve anatominin kader olduğuna yönelik fikirler ortaya çıkmaktadır. Bu durumu 20. yüzyıl feministleri tarafından yoğun bir şekilde eleştirilmiştir. Bu dönem feministlerinden olan Kate Millett Freudcu kuramın merkezi kavramlarının kadınların boyun eğmesini sürdürmeye yarayan silahlar olarak kullanıldığını belirtmiş ve Freud'un teorisini şu sözlerle eleştirmiştir:

"Kız çocuk yetişme çağında boyun eğmeyi öğrenmezse, dünyaya (erkek alanına) çıkacak ve onlarla rekabete girecek erkekleri tehdit edecektir. İşte o zaman, "erkeklik karmaşası" içinde oldukları söylenecektir". Millett şöyle devam eder: "Böyle durumlarda Freud ve okulu, kadını gittiği yolun hatalı olduğuna ikna etmek için ellerinden geleni yapacaktır... Hain ya uyum sağlamalı, ya da yok olmalıdır". (Millett, 1970'den akt. Donovan, 2016, s. 194-195)

Bu bağlamda, Freud'un meşrulaştırdığı hegemonik erkeklik ortodoksisi içerisinde LGBT'ler de mikro alanlarında varoluş mücadelesi vermektedirler. Sosyo-kültürel yapı içerisinde mikro düzeyden başlayarak makro yapılara kadar, LGBT'ler kendi bilinçleriyle diğerlerine göre daha düşünümsel bir süreç yaşamak zorundadırlar. Bourdieu düşünümsellik

kavramsallaştırmasını, bireysel olandaki toplumsal, mahremi altında gizlenen gayri şahsiyi, özeli en derinine gömülmüş evrenseli keşfettirerek bizi böylesi yanılsamalardan kurtaran şeydir (Bourdieu, Wacquant, 2007, s. 40) diye tanımlamıştır. Bu doğrultuda söz konusu bireylerin özdeşünümelliğinin diğerlerine göre daha karmaşık olması çalışmanın temel konuları arasındadır.

Lezbiyen, gey, biseksüel ve trans bireylerin heteronormatif patriarkal düzen içerisinde varoluş mücadelelerinin en belirgin aşaması bir ötekine “açılma” durumudur. Açılma yukarıda da bahsettiğimiz gibi bireyin çocukluk yaşantılarında özdeşünüm karmaşasıyla başlar. Açılma durumu söz konusu bireyleri, kurumsallaşmış sosyo-kültürel düzen içerisinde dezavantajlı konuma bir kez daha sürüklemektedir. Heteroseksüel cinsel yönelime sahip bireyler kendilerini ötekine açma deneyimleri yaşamazken, LGBT’ler bu süreci yaşamları boyunca deneyimlemektedirler. Söz konusu bireylerin açılma deneyimlerinin hem içsel hem de dışsal faktörlerinin daha net anlaşılması için “ekolojik” model (Bkz. Şekil 2) uygun görünmektedir.

Şekil 2. Ekolojik model

(Uluocak, 2016)

Bireysel düzey, ekolojik modelin birinci düzeyini teşkil etmektedir. Bu düzey, kadınların ya da erkeklerin edinmiş oldukları davranış biçimleri ile biyolojik ve kişisel özgeçmişleri arasındaki ilişkiselliklerin araştırıldığı düzeydir. İlişki faktörleri düzeyi; akrabaların, akranların, yakın arkadaşların, eşlerin ve aile üyelerinin tamamının bireylerin davranışlarının şekillenmesinde ve yaşam deneyimlerinin biçimlenmesinde önemli bir potansiyele sahip olduklarının kabul edildiği düzeye karşılık gelmektedir. Topluluk faktörleri düzeyi; okul, iş-meslek ve komşuluk ilişkileri gibi sosyal ilişki biçimleri içinde gömülü olan topluluk bağlamının çalışılmasına yönelik olan sosyal ilişki biçimlerinin yer aldığı düzeydir. Toplumsal bağlam, ekolojik modelin daha geniş nesnel toplumsal faktörlerinin çalışıldığı (örüntüler) düzeyine karşılık gelmektedir. Daha geniş toplumsal faktörler, toplumdaki gruplar arasındaki yüksek düzeydeki ekonomik ya da sosyal eşitsizliklerin sürdürülmesinde etkili olan sağlık, eğitim, iktisat ve sosyal politikaları da içermektedir (Dahlberg ve Krug, 2002, s.13).

Ekolojik model açılma deneyimi bağlamında baktığımız zaman, temel düzlemde bireyi görmekteyiz. Biyo-psiko-sosyal anlamda içsel bir mücadele yaşayan birey ilk olarak kendine açılma deneyimi yaşamaktadır. Sonrasında bireyi sarmalayan akrabalar, gruplar ve en geniş çeperi oluşturan toplum bireyin dışsal katmanını oluşturmaktadır. Bu dışsal katman bireyin yaşamsal deneyimlerini, ilişki biçimlerini etkileme ve şekillendirme konusunda önemli bir yere sahiptir. Bu düzen içerisinde varoluş mücadelesi veren LGBT'lerin diğerlerine göre zor bir özdeşünümsel süreç yaşaması ve aynı zamanda söz konusu bireylerin gerek aile, gerek toplumsal olarak diğer kişi ya da gruplara kendilerini ifade etme yani açılma durumları bireyleri dezavantajlı bir durumda olması tezin problem ve konusunu yansıtmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada, cinsel yönelim ve/veya kimlikleri doğrultusunda heteronormatif bir sosyo-kültürel-ekonomik-politik yapı içerisinde marjinal gruplar olarak kabul gören LGBT bireylerin sosyal varoluş süreçlerinde karşılaştıkları temel problemlerin bireysel ve sosyal boyuttaki bileşenlerinin ortaya çıkarılarak, analiz edilmesi amaçlanmıştır. Aynı zamanda, aile danışmanlığı alan yazına katkı sağlaması ve yapılacak çalışmalara model oluşturması amaçlanmıştır.

Araştırmanın Önemi

Çalışmamız, sosyo-kültürel yapı içerisinde ötekileştirilen, hatta yok sayılan LGBT bireylerin çocukluk dönemlerinden itibaren yaşamsal süreçlerinde karşılaştıkları olumlu-olumsuz tüm etkenlere bütüncül bir bakış açısıyla yaklaşması bakımından önem teşkil etmektedir. Bu yaşamsal süreçlerin LGBT bireylerin benlik gelişimlerini gerçekleştirebilmeleri için ilk olarak ailelerine açılmaları sonrasında toplumsal düzen içerisinde kendilerini açarak var etmeleri çalışmanın üzerinde durduğu önemli etkenler arasındadır. Çalışmanın bir diğer önemli amacı ise, LGBT bireylerin bütüncül bir şekilde yaşamlarının analiz edilmesi aile danışmanlığı ve diğer ilgili alanlara yol göstermesidir. Ayrıca cinsel yönelim ve/veya kimlik gelişim sürecinde söz konusu bireylerin benlik oluşumlarının incelenmesi bakımında önem taşımaktadır.

Kişinin benlik gelişiminde cinsel kimlik önemli bir yer teşkil eder. Peki benlik nasıl oluşur? Mead'e göre benlik, gelişim gösteren bir şeydir; doğuştan mevcut olan bir şey değildir. Diğer bir ifadeyle benlik, bireyin bir bütün olarak toplumsal deneyim süreciyle ve bu sürece katılan diğer bireylerle ilişkilerinin sonucunda meydana gelir (Mead, 2017, s.165). Mead'den yola çıkarak, cinsel rollerin, bireyin içine doğduğu toplumsal çevre ve genel olarak bu çevredeki bireylerle etkileşimleri sonucunda, sonradan edinildiğini söyleyebiliriz. Bu

doğrultuda LGBT'lerin benlik gelişimleri göz önüne alındığında, toplumun onayladığı cinsiyet rolleri ile bireyin kendi içinde yaşadığı cinsel dünyası bir çatışma içerisine girer. Burada Mead'in kavramsallaştırdığı psikoloji ben ile sosyolojik bana kavramları önemli yer tutar.

Davranışın hangi noktasında “ferdi ben” “sosyal ben” in karşıtı olarak devreye girer? Eğer kişi toplumda konumunun ne olduğunu biliyorsa ve kendisinin belirli bir işlevi ve ayrıcalığı olduğunu da düşünürse, bunların tamamı “ferdi ben” e göre tanımlanır, fakat “ferdi ben” bir “sosyal ben” değildir. “Ferdı ben” kişinin ilgi odağında değildir; kendimizle konuşuruz ama kendimizi görmeyiz. “Ferdı ben”, diğerlerinin tavırlarının alınmasıyla oluşan benliğe tepki verir. Bu tavırları alarak “sosyal ben” i yaratırız; “sosyal ben” e de “ferdi ben” olarak tepki veririz. (Mead, 2017, s. 195)

Goffman (2009) “Günlük Yaşamda Benliğin Sunumu” adlı çalışmasında ferdi ve sosyal ben dikotomisinin gündelik hayatta nasıl idame edildiğini sahne benzetmesiyle yansıtır. Bir kimse bir rolü canlandırdığında ima yoluyla gözlemcilerinden gözleri önüne serilen izlenimleri ciddiye almalarını talep eder. İzledikleri karakterin sahipmiş gibi görüldüğü niteliklere gerçekten de sahip olduğuna, yapmakta olduğu işin yol açacağı ima edilen sonuçlara gerçekten yol açacağına ve genelde her şeyin görüldüğü gibi olduğuna inanmaları istenir kendilerinden (Goffman, 2009, s. 29). Toplumsal düzen içerisinde normalizasyonu sağlayan bu oluşum içerisinde ben-bana ikiliği ortodoks bir yapıya uygun olarak var olmaktadır.

LGBT'ler psikolojik “ben” lerini içsel süreçlerle mümkün kılarken, sosyolojik “bana” içerisinde kabul edilmeleri, kendilerini açma deneyimiyle var edebilirler. Söz konusu bireylerin kendilerini bu şekilde var etmesi ile daha eşitlikçi, insan haklarını temel alan bir toplum yapısına ulaşılabilir. Fakat aksi yönde oluşursa ben ve bananın karşılaşması Du

Bois'un siyah ve beyazlar üzerine oluşturduğu "çifte bilinç" şeklinde yaratılır. Du Bois, Mead'in benlik kavramına benzer şekilde, siyahlar benliklerini hem siyah toplumdaki "diğerinin rolünü alarak" hem de örtünün diğer tarafındaki beyazların rolünü alarak inşa ederler şeklinde temellendirirken şöyle devam eder, kişinin benlik algısı bir etkileşim süreci içinde geliştiği için beyazlarla çarpıtılmış bir etkileşim sürecinde yer almak zorunda kalan siyahlar engellenen bir benlik algısına sahiptirler (Goodvin ve Scimecca, 2015, s. 320-321).

Bireyin kendisini diğer bireylerin bakış açıları üzerinden tanımlaması yaşamsal anlamda olumsuzluklar doğurmaktadır. Birileri tarafından nesne kılınmadan, doğrudan kendinle ilişki kurabilmek için sosyolojik "bana" yı belli oranda dışarda bırakabilmek elzem bir gerekliliktir. Bu da ancak içsel –psikolojik ben- ve dışsal -sosyolojik bana- etkilerin olumlu, olumsuz tüm yönleriyle, doğru bir şekilde tanımlanmasıyla mümkün olabilir. Bu tanımlamalar çalışmayı önemli kılmaktadır.

Bir diğer önemli nokta ise toplumsal kategorilerdir. Kategorilerin sosyo-kültürel yapı içerisinde kurumsallaşmalar oluşturmaktadır. Toplumsal yapı içerisinde kategorilerin oluşumuna, Tafjel (1978) ve Turner (1975) geliştirdiği Sosyal Kimlik Kuramı'nda şöyle değinmişlerdir:

- Hepimiz etrafımızdaki sosyal dünyayı anlamlandırabilmek için kategorilere başvururuz. Bu sürecin bir sonucu olarak kategoriler içindeki farklılıkları olabildiğince az ve kategoriler arasındaki farklılıkları olabildiğince çok algılarız.
- Bazı grupların üyesi olup diğerlerinin üyesi olmadığımızdan, otomatik olarak iç grup-dış grup farklılığının ayırımında oluruz. Sosyal kategoriler bizler için önem taşıdığından iç grup-dış grup ayrımı duygusal önem taşır. (Cemalcılar ve Kağıtçıbaşı, 2017, s.263)

Sosyal kategorilerin oluşması beraberinde belli grupları normalleştirirken yani ortodoks haline getirirken, belli grupların azınlık olmasına, heterodoksinin bağlamsal görünümünden biri olarak oluşmasına neden olur.. Geçmişten günümüze baktığımız zaman bütün toplumlarda insanlar, ten rengi, etnik köken, inanç, dil, engellilik, sağlık, sosyal durum, cinsiyet, cinsel yönelim gibi daha da çoğaltabileceğimiz şekillerde sosyal dışlanmaya maruz kalmışlardır. Sosyal dışlanma genel olarak, karmaşık ve çok katmanlı bir dinamiktir. Sadece maddi zenginlik ve refah eksikliği ile değil, aynı zamanda sembolik dışlama, sosyal-politik mahrumiyet ve ana toplumsal kurumlara yetersiz katılım ile ilişkilidir. Sosyal dışlanma, birey ile toplum arasındaki ilişkinin kalitesine vurgu yapar (Köylü, 2016, s. 50) ki bu durum bireylerin toplumda farklılıklarıyla bir arada var olmasına aynı zamanda rahat ve özgür bir şekilde yaşamasına engeldir.

Tüm bu sınırlılıklar düşünüldüğünde tezin önemi noktasında şu maddeler ortaya çıkmaktadır:

1. Sosyal bilimler açısından var olan mevcut metodolojilerin bu metodolojilere eklenmiş kuramsal perspektiflerin bir özdüşünümsellik çerçevesi içerisinde yapı bozumuna uğratılması için önemli ipuçları sağlamaktadır.
2. Daha özgür, daha eşitlikçi, daha yaşanabilir bir toplum, yani olması gereken ilişkinin kurulması açısından aynı zamanda insan haklarına ve hak temelli politikalara konu olması gereken dikkat çekici bir konu olmasından ötürü önem taşımaktadır.
3. Normalizasyona sahip bir aile danışmanlığı perspektifinin, bir psikoterapinin, bir psikanalizin böyle bir vaka karşısındaki konumunu ne kadar özdüşünümsellik gerektiren ve ne kadar söz konusu yönelimlere oryante olmuş bilgi birikimine ve uzmanlığa sahip kişilerce yapılmasının gerekliliğini ortaya

koyacak olması bakımından önem taşımaktadır. Çünkü akıl aracılığıyla, empati aracılığıyla gerçekten kendinden anlamlandıramayacağımız mikro sosyal süreçler içerisinde birbirlerinden bağımsız deneyimler yaşayan farklı çözüm yolları arayan farklı sosyo-ekonomik, kültürel seviyelerde farklı yaşantıların olduğu konusundaki bu duyarlılık gelecekte yapılacak çalışmalar açısından önem taşıyacaktır.

Araştırmanın Problem Cümlesi

Lezbiyen, gey, biseksüel, trans bireyler biyo-psiko-sosyal varoluşsal süreçlerinde neler yaşamaktadırlar? Hangi sosyo-kültürel-ekonomik-inançsal ve sosyal-bilişsel engellerle karşılaşmaktadırlar?

Alt Problemler:

- LGBT bireyler cinsel yönelimlerini ve/veya cinsel kimliklerini farkında olmadan önceki yaşantılarıyla ilgili günümüz algıları nelerdir?
- LGBT bireyler cinsel yönelim ve/veya cinsel kimliklerine ilişkin farkındalıklarını nasıl yaşamaktadırlar?
- LGBT bireylerin cinsel yönelimlerini ve/veya cinsel kimliklerini kabullenme aşamasında neler yaşamaktadırlar?
- LGBT bireylerin cinsel yönelimlerini ve/veya cinsel kimliklerini ötekilerine açma deneyimleri nasıl gerçekleşmektedir?
- LGBT bireyler cinsel yönelimlerini ve/veya cinsel kimliklerini ötekine açtıktan sonra sosyal hayattaki varoluşlarında neler yaşarlar?

- LGBT bireyler hangi sosyal destek mercilerine başvururlar ve bu süreçte neler yaşarlar? LGBT bireylerin aile danışmanlığı ile ilgili algıları nasıl?

Araştırmanın Sayıtları:

- Araştırmaya katılacak kişilerin, araştırma sorularını doğru ve samimi bir şekilde cevaplayacakları varsayılmaktadır.
- Araştırma için oluşturulan veri toplama araçları araştırmanın amacına uygun hazırlanmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları:

Bu çalışmadaki, her bir birey kendini temsil etmektedir ve onların öznel yaşam deneyimleri ışığında tam da feminist teorinin, queer teorinin, yaşanan beden kavramsallaştırmasına dayalı olarak öznel “kimliklenme” süreçleri dikkate alınmıştır. Bu anlamda genelleme yapılması yoluna gidilmemiştir. Bu bir sınırlılık olduğu kadarıyla metodolojik bir zorunluluk olduğu değerlendirilmelidir.

Tanımlar

Cinsiyet/Biyolojik Cinsiyet (Sex): Cinsiyet kavramı biyolojik cinsiyetle aynı anlamda kullanılmaktadır. Biyolojik cinsiyet, doğumda üreme organlarına bakılarak kişiye atanan cinsiyettir. Çoğu toplumda, vajina ile doğanlar “dişi”, penis ile doğanlar “erkek” olarak tanımlanır. Ama bunların dışında “interseks” bireylerde vardır (TODAP, 2017, s.16).

Toplumsal Cinsiyet (Gender): Cinsiyetin doğa tarafından belirlenmiş, aynı kalan, değişmez bir doğal özü olmadığını, toplumsal olarak ve iktidar ilişkileri içerisinde kurulduğu

savlar (Direk, 2018, s. 12) ve kültürel olarak bedenlere atfedilen “kadınlık” ve “erkeklik” rolleridir.

Toplumsal Cinsiyet Roller (Gender Roles): Kadınlar ve erkekler arasındaki farklılıkların toplumsal olarak nasıl algılandığına bağlı olarak ortaya çıkmakta olan, kolektif kimlik kategorilerinden biri olarak, toplumsal cinsiyet kategorisinin bireylere yüklediği statü sorumluluklarının gereği olarak toplumsal açıdan inşa edilmiş “beklentileri” dir (Uluocak ve Aslan, 2011, s.25).

Cinsel Kimlik (Gender Identity): Cinsel olarak olgunluğa (ergenliğe) ulaşan bireyin, biyo-psikolojik açıdan kendini ait hissettiği cinsiyette, tatmin duygusunu gerçekleştirdiği varlığa (cinsiyete) göre gelişimsel olarak konumlandırılmasıdır.

Cinsel Yönelim (Sexual Orientation): Cinsel çekim merkezini oluşturan cinse yönelme durumudur. Heteroseksüellik, biseksüellik, homoseksüellik, aseksüellik gibi.

Heteroseksüellik (Heterosexuality): Karşı cinsellik. Bireyin, karşı cinse duygusal ve cinsel olarak ilgi duymasıdır.

Biseksüellik (Bisexuality): Bireyin, her iki cinse duygusal ve cinsel olarak ilgi duymasıdır.

Eşcinsellik (Homosexuality): Bireyin, hemcinsine karşı duygusal ve cinsel anlamda ilgi duymasıdır.

Lezbiyen (Lesbian): Kadın eşcinsel.

Gey (Gay): Erkek eşcinsel olarak tanımlanır.

Trans (Transgender): Kişinin doğduğu andaki cinsiyete kendisini ait hissetmeme durumudur. Transeksüel, travesti, genderqueer gibi.

Transseksüel (Transsexual): Bireyin kendisini karşı cinse ait hissederek tıbbi operasyonla karşı cinse dönüşümüdür.

Travesti (Transvestite/Cross Dresser): Bireyin, tıbbi operasyon geçirmeden, karşı cins gibi görünen, giyinen ve davranışlar sergileme durumudur.

Genderqueer: Kişinin kendisini tek bir cinsiyetle tanımlamadığı (pangender/çok cinsiyetli); her zaman aynı cinsiyetle tanımlamadığı veya cinsiyetler arasında geçişken olarak tanımladığı (gender fluid/akışkan cinsiyetli); hiçbir cinsiyetle tanımlamadığı (agender/cinsiyetsiz) durumları ifade etmek üzere kullanılan şemsiye bir terimdir (TODAP,2017, s.18).

İnterseks (İntersex): Erkek ya da dişi cinse tam olarak uymayan ya da her iki cinse de giren cinsiyet özellikleri ile doğanları ifade eder.

Homofobi (Homophobia): Eşcinselliğe karşı yönelik oluşan önyargılar sonucunda ortaya çıkan nefret, kaygı ve korku durumudur.

Bifobi (Biphobia): Biseksüelliğe karşı yönelik oluşan önyargılar sonucunda ortaya çıkan nefret, kaygı ve korku durumudur.

Transfobi (Transphobia): Transseksüellere karşı yönelik oluşan önyargılar sonucunda ortaya çıkan nefret, kaygı ve korku durumudur.

Heteroseksizm (Heterosexism): Sadece karşı cinsten bireylerin yaşadığı cinsel ilişkiyi onaylayan ve normal kabul eden düşünce ve yaşam biçimidir.

Heteronormativite (Heteronormativity): Karşı cinsle ilişkiyi ve evliliği tek olağan normalleştirilmiş birliktelik biçimi ve kültürel yapı olarak aktarılan ve kabul edilen toplumsallaşma sistemidir.

Gender Spectrum: İnsanın cinsiyetlilik halinin, İki kutuplu bir sınıflamayla sınırlandırılmayacağını, bunun bir spektrum/yelpaze/ranj olarak görülmesi gerektiğini ifade eden yaklaşım.

Queer: İngilizce’ de “tuhaf, acayip, garip, eksantrik, şüpheli, iğreti, dengesiz, kötü, değersiz” gibi anlamlara gelen ve eşcinselleri aşağılamak için kullanılmış olan bu kelime, 1990’lardan itibaren LGBTİ aktivizmi tarafından sahiplenilmiş ve olumsuz bir ifade olarak kullanılmaya başlanmıştır. Bu tavrın akademiye yansması ile “queer kuramı” şekillenmiştir. Bu anlamda, “queer”, heteronormativiteye ve cinselliğin tüm normatif kalıplarına yönelik felsefi/teorik/pratik bir karşı çıkış olarak görülebilir (TODAP,2017, s.21).

Açılma (coming-out): Cinsel olgunluğa ulaşan bireyin, cinsel gelişim süreciyle birlikte ortaya çıkan, heteronormatif yapı dışında kalan cinsel yöneliminin farkına varması, kabullenmesi ve bu durumu başka birine ya da birilerine açıklaması durumudur.

Bölüm II: Kavramsal Çerçeve ve İlgili Literatür Araştırmaları

Kavramsal Çerçeve

Çalışmanın bu bölümünde, konu, kapsam ve sınırlarının daha iyi anlaşılabilmesi için, literatür araştırmaları göz önüne alınarak, genel bir çerçeve oluşturulacaktır.

Biyolojik ve toplumsal cinsiyet ayrımı. Cinsiyet ve biyolojik cinsiyet birbirinden farklı kavramlar mıdır? Cinsiyetin sınırlarını belirleyen nedir? Kadın ve erkek olmak üzere sadece ikili cinsiyet kodları mı vardır? Kromozomlar neyi imgeler? Toplumsal cinsiyet neyi tanımlar? Cinsiyet ve toplumsal cinsiyet arasındaki fark nedir? Bu farklılıklar doğal mıdır, yoksa toplumsal olarak mı oluşturulmaktadır? Gibi sorular biyolojik ve toplumsal cinsiyetle ilgili merak edilen konulara temel bir çerçeve oluşturabilir.

Cinsiyet kavramına, tarihsel ve kültürel olarak baktığımızda geçmişten günümüze çeşitli söylemlerle var olagelmiştir. Bu söylemler çoğunlukla cinsiyetin, biyolojik ve sosyal olma dikotomisi veya birlikteliği üzerinde şekillenerek birçok akademik ve sosyal tartışmanın kaynağını oluşturmuştur ve oluşturmaya devam etmektedir.

Cinsiyetin biyolojik temeldeki açıklamalarına baktığımız zaman, insan türünde kromozom sayısının 46 tane olduğunu bilinmektedir. Bununla birlikte kromozomlar, ikişer ikişer 23 küme yaparlar. Her kümede 22 kromozom çifti bedensel ve bireysel özellikler taşıdığı iddia edilmektedir, son çift ise cinsiyet kromozomları olarak tanımlanmaktadır. Kadında iki tane X kromozomu vardır, erkekte ise biri X adı verilen kromozom, diğeri ise çok daha küçük Y kromozomları vardır. Öyleyse kadın karakteri: 44 kromozom XX' dir. Erkeğin karakteri ise: 44 kromozom XY' dir (Reich, 1977, s.98). Bu doğrultuda biyoloji, erkek ve kadın hakkındaki düşüncenin üzerine bina edildiği yapıyı oluşturmaktadır. 'Şeylerin ne olduğu' şeklinde biyoloji, erkek ve kadın arasındaki mevcut sosyal ayrımı meşrulaştırmanın

da güçlü bir yoludur. Kromozomlar, hormonlar ve cinsel organdaki farklılıklar erkek ve kadını meydana getiren ‘gerçekler’ olarak sunulmaktadır (Entwistle, 2012, s. 220-221).

Cinsiyet genel anlamıyla, erkekler ve kadınlar arasındaki fiziksel ve biyolojik farklılıkları ifade ederken, toplumsal cinsiyet ise davranış ve rollerdeki, erkeksilik ve kadınsılık olarak adlandırdığımız kişisel niteliklerdeki farklılıkları anlatmak için kullanılır (Slattery, 2010, s. 341). Toplumsal cinsiyet, kadınlar ve erkeklere ilişkin uygun rollerin tamamen toplumsal olarak üretildiğini ifade eden “kültürel inşalara” işaret etmenin bir yoludur. “Toplumsal cinsiyet”, cinsiyeti olan bir bedene zorla kabul ettirilmiş bir toplumsal kategoridir (Scott, 2007, s. 11). Söz konusu kategoriler toplumsal yapı içerisinde kurumsallaşmalar yaratıp, hegemonik yapısını kurarak sosyal gerçekliği inşa etmektedir. Bu süreci Berger ve Luckmann’ın “Gerçekliğin Sosyal İnşası” modelindeki dışsallaştırma, nesnelleştirme ve içselleştirme kavramları üzerinden öznel-nesnel gerçeklik düzeylerini Uluocak (2011) şekil 1’de detaylı bir biçimde yansıtmıştır (bkz. s. 4).

Sosyal gerçekliğin, bireylerin “öznel gerçekliklerini” kurdukları bireysel ontogenetik düzeyleri ile toplumsalın mikro, mezzo ve makro -bu düzey ekolojik modelde gösterilmektedir (Bkz. Şekil 2) sosyo-kültürel gerçeklik biçimlerinin içinde yer aldığı nesnel toplumsal gerçeklik düzeyleri arasındaki, dışsallaştırma (externalization), nesnelleştirme (objectivization) ve içselleştirme (internalization) olmak üzere üç diyalektik moment çerçevesinde inşa edildiğini ileri sürmek demek aynı zamanda, toplumun, eşit güce sahip olmayan ve nesnel toplumsal gerçeklik alanını eşit etkileme gücü bulunmayan bireylerin ürünü olan (üretim ve yeniden üretim çerçevesinde bir dışsallaştırma) nesnel bir gerçeklik oluşunu (nesnelleştirme) ve bireylerin içselleştirme süreçleri çerçevesinde toplumun ürünü olduklarını söylemek demektir (Uluocak, Gökulu, Bilir, Karacık ve Özbay, 2014, s. 54).

Bu bağlamda toplumsal cinsiyet eşitsizliği Pierre Bourdieu'nun "habitus" kavramsallaştırması içinde kurallarını yani "doxa" nın meşrulaştırdığı sermaye biçimlerine bağlı olarak ortodoksi ve heterodoksi arasındaki gerilimi çatışmayı ve mücadeleyi şekillendirmektedir. Habitus, ürünü olduğu bir toplumsal dünyayla ilişkiye girdiğinde sudaki balık gibidir: Suyun ağırlığını hissetmez ve etrafındaki dünyayı çok doğal sayar" (Bourdieu, 2003'den akt. Tatlıcan, Çeğin, 2007, s.306). Bu sosyo-kültürel normalizasyon süreci içerisinde toplumsal cinsiyet eşitliğinden bahsetmek mümkün değildir.

Butler, cinsiyet-toplumsal cinsiyet dikotomisiyle, toplumsal cinsiyetin kültürel olarak inşa edildiği, dolayısıyla ne cinsiyetin nedensel sonucu ne de onun kadar sabit bir şey olduğu savı içinde kullanılmaktadır. Eğer toplumsal cinsiyet, cinsiyetli bedenin üstlendiği kültürel anlamlar bütünüyse, toplumsal cinsiyetin herhangi bir cinsiyetten tek bir şekilde kaynaklandığı söylenemez. Toplumsal cinsiyetin ikiye sınırlı kalmasını varsaymamız için hiçbir neden olmadığını, toplumsal cinsiyetin inşa edilmişliğini cinsiyetten tümüyle bağımsız bir şey olarak kuramsallaştırdığımızda toplumsal cinsiyetin yüzergezer bir yapıntı haline geldiğini savunur (Butler, 2018, s. 20-52).

Toplumsal cinsiyetin inşa edilen bir süreç olduğu tezini Simone De Beauvoir "Kadın doğulmaz kadın olunur. Hiçbir biyolojik yazgı yoktur ki, dişi insanın toplumda büründüğü figürü belirleyebilsin: kadın diye tanımlanan bu yaratık, erkek ve hadım arası bu ürünü üreten medeniyetin bütünüdür" (Beauvoir 1952'den akt. Wittig, 2009, s.193-194) diye tanımlar. Guignard ise farklı boyutlara götürerek "erkek doğulmaz, erkek olunur" şeklinde göndermede bulunmuştur. Hatta Guignard "Anne doğulmaz, anne olunur" , "baba doğulmaz, baba olunur" sözleriyle devam etmiştir (Arduman, 2013, s.75). Söz konusu gerçeklik fallogosentrik olarak yani inşa edilen kültürel ve sembolik süreçlerin sonucunda oluşturulmaktadır.

Toplumsal cinsiyetin kültürel inşasında temel araç “dil” dir. Joan W. Scott, bu konuyu Lacancı bir perspektiften şöyle değerlendirir:

Dil, Lacancı kuramda merkezi bir konumdadır; çocuğun simgesel düzene girişinde kilit bir rol oynar. Dil aracılığıyla öznenin toplumsal cinsiyeti inşa edilir. Lacan’a göre fallus, cinsel farklılığın merkezi göstergesidir. Ancak fallusun anlamı metaforik bir şekilde okunmalıdır. Çocuk açısından ödipal drama, kültürel etkileşimin koşullarını belirler çünkü iğdiş edilme tehdidi iktidarı, (Babanın) yasanın kurallarını içerir. Çocuğun yasayla ilişkisi, cinsel farklılığa, erillik ya da dişilikle kurduğu hayali (ya da fantastik) özdeşleşmeye dayanır. (Scott, 2007, s. 27-28)

Toplumsal cinsiyet açısından baktığımız zaman öncesiz olan fallogosentrik algı “dil aracılığıyla” sosyo-kültürel düzende baskın bir hegemonik erkeklik dayatması kurduğunu görmekteyiz. “Hegemonik erkeklik” sadece erkeklerin kadınlar üzerindeki hâkim imajlarının analizini değil, aynı zamanda erkek kalıp-yargısına göre yaşamayı başaramayan –genç, işsiz ve özellikle eşcinsel- erkeklerin toplumun dışına nasıl itildiklerini ve sindirildiklerini gösteren bir kavramdır (Slattery, 2010, s.347). Böyle bir hegemonik düzen içerisinde kurulan toplumsal cinsiyet eril bir ortodoksi oluştururken, kadınları nesne konuma indirgemektedir. Hatta toplumsal cinsiyet açısından ele alınmayan lezbiyen, gey, biseksüel, trans, interseks, queer... Bireyler toplumda çok daha fazla kez heterodoks konumdadırlar. Bu bireylerin toplumsal yapı içerisinde varlığı, sadece ikili cinsiyet kalıplarını temel alan toplumsal cinsiyetin bir yanlısamadan ibaret olduğunu göstermektedir.

Toplumsal cinsiyet yanlısamasına örnek olarak, ikili cinsiyet kalıplarına uymayan interseks bireyler de vardır. Diğer adı hermafrodit olan bireyleri Reich (1977) şöyle tanımlamıştır, erkeğin cinsel organında vajina izleri açıkça vardır ve kadının klitorisi ise gelişmemiş erkek organından başka bir şey değildir. Erkekteki memecikler ise, gelişmemiş

memelerdir. Demek ki insanlarda diğerkinsel özellik iyi biçim almadan esas cinselliğinyanında büyük bir gelişme gösteriyor; öyle ki iki cinsel organın varlığı aynı zamanda yan yana ya da bitişik olarak geliştiğı de görülüyor. Bunlara “erselik” , “hermafrodit” adı verilir (Reich, 1977, s.98).

İnterseksüalite sonradan ortaya çıkmış, yeni bir kavram değildir; insanlık tarihi boyunca var olan, cinsiyetin doğal varyasyonlarındanır (Oruç, 2017, s.34). Üçüncü cinsiyet olarak kabul edilir, patriyarkal sosyo-kültürel yapının modern tıp ile ortaklığı sonucunda ortak kader tıbbileştirilmedir. Düzensiz birincil cinsel özelliklerle doğan çocukların, uyum sağlamaları, daha rahat hissetmeleri ve normallik kazanmaları için “düzeltilmeleri” gerektiğı öne sürülmektedir. Ebeveynlerin desteğı ile gerçekleştirilen düzeltme ameliyatları, neşter altına yatan bireyde büyük fiziksel ve ruhsal çöküşleri olduğı kanıtlanmıştır (Butler,2009, s.86).

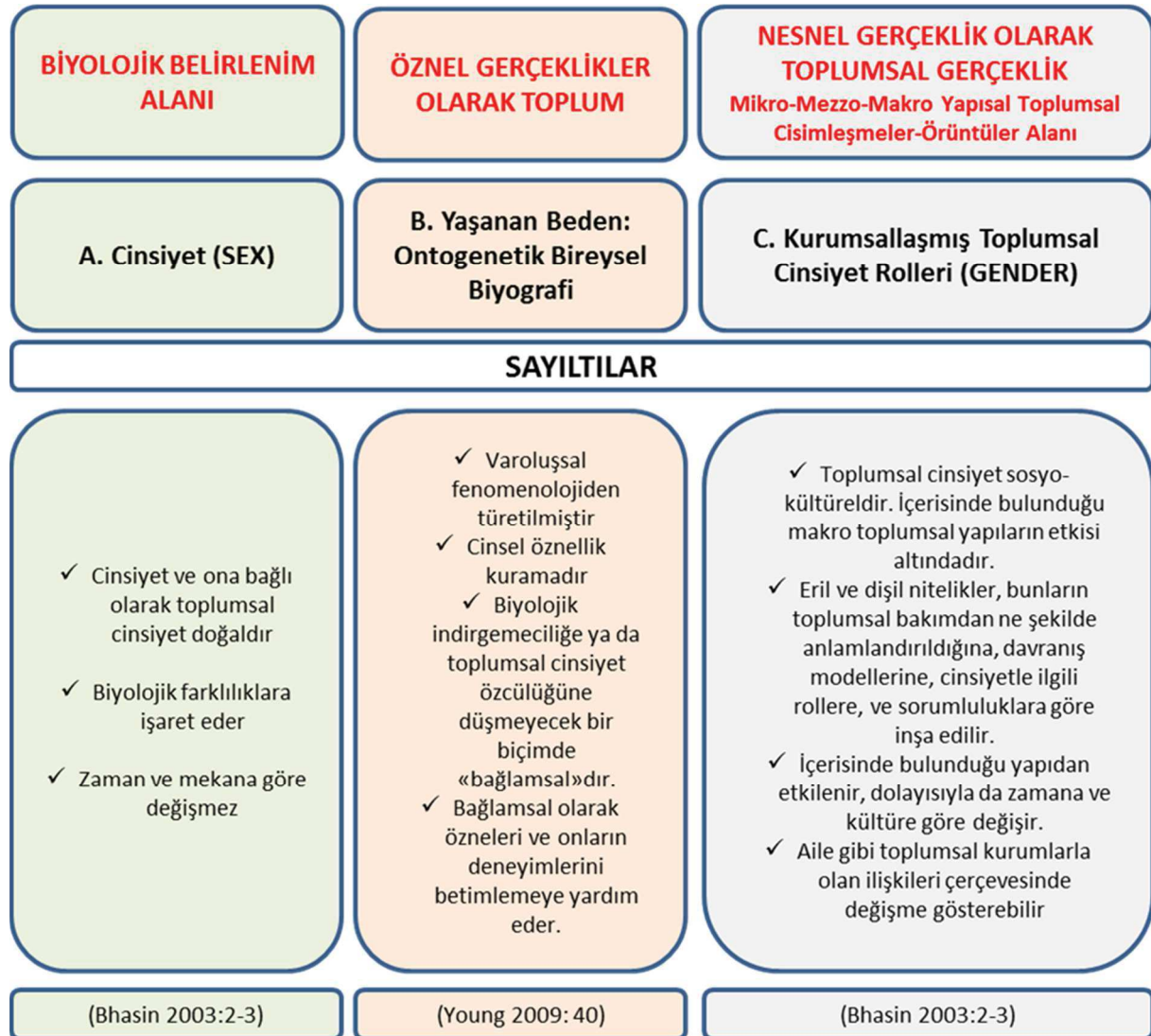
Yaşanan beden (gerçeğı) : cinsiyet ve toplumsal cinsiyete yönelik eleştirel bir bakış. Yaşanan beden kavramı Toril Moi tarafından ortaya atılarak atanmış/biyolojik ve toplumsal cinsiyet algıları sorgulanmaya başlanmış ve daha geniş sınırlara ulaşılmıştır. Moi, toplumsal cinsiyet kavramını tamamıyla terk edip, yerine varoluşsal yapıdan türemiş yaşanan beden kavramını önerir. Biyolojik indirgemecilik yapmadan ve toplumsal cinsiyet özcülüğüne girmeden öznelere oluşumunu savunur (Young, 2009, s.39). Bu doğrultuda yaşanan beden kavramı, cinsel yönelim ve kimlik çeşitliliğini savunan bir perspektif sunmaktadır.

Toplumsal cinsiyet kavramıyla, biyolojik cinsiyet indirgemeciliğine karşı çok araştırmalar yapılmış, zaman ve mekânın şartlarına göre şekillenmiş, uygulanmış ve eksiklikleri görülmüştür. Biyolojik olanın kader olmadığı, toplumsal cinsiyet tartışmalarıyla ortaya çıkmıştır. Kadın ve erkek cinsiyetleri arasında eşitlik mücadelesi verilirken, cinsel

yönelim ve/veya kimlik çeşitliliğini göz ardı edilmiştir. Aslında eşitlik sağlama amacı güderken, başka eşitsizliklere yol açılmıştır. Bu sebeple yaşanan beden kavramı önem taşımaktadır. Butler, “cinsiyet ve toplumsal cinsiyet arasındaki feminist ayrımın yine de, heteroseksüel bir normatiflik mantığını yeniden üreten eril ve dişil arasındaki sabit kategorik birbirini tamamlayıcı ikiliği içinde taşıdığını iddia eder (Young, 2009, s. 42)” açıklamasıyla bu önemi desteklemektedir.

Yaşanan beden önermesindeki en önemli nokta, yaşanan beden kavramının cinsiyet kavramının tersine biyolojik olmamasıdır (Young, 2009, s. 44). Bedenlerin yaşadığı haliyle yani akışkan bir şekilde oluşması ve bu şekilde oluşan cinsiyet, cinsel yönelim, cinsel kimlik algılarının sosyo-kültürel yapılar içerisinde normalleşmesi eşitlikçi bir perspektif oluşturacaktır.

Şekil 3. Bağlamsal bir cinsel kimlik modeli olarak yaşanan beden kavramsallaştırması

(Uluocak, Gökulu, Bilir, Karacık ve Özbay, 2014, s.59)

Feminist kuramda “toplumsal cinsiyet” başlığı altında gelen çeşitli fenomenler, yaşanan beden fikrinde yeniden tanımlanabilir; bunlar, icra ettiğimiz ve deyimlediğimiz bedensel habitus ve başkalarıyla etkileşimlerin birçok biçiminden bazılarıdır. Böyle bir betimlemede Butler en azından şu açıdan haklıdır: ister “doğal” isterse edinilmiş olarak

anlaşılsın, “toplumsal cinsiyet” kategorisiyle ilişkilendirilmiş olma biçimlerinin, bir öznenin kimliğinin tam kalbine atfedilmesi bir yanıltmacadır (Young, 2009, s.45).

Yaşanan beden fikri “toplumsal cinsiyet” kategorisinin yapmış olduğu işin daha iyisini ve daha fazlasını yapar. Daha iyi yapar çünkü yaşanan beden kategorisi erkekler ile kadınların, kadınlar ile kadınların ve erkekler ile erkeklerin alışkanlıklarının ve etkileşimlerinin betimlemesine imkân verir; hem de çoğul davranış olanaklarına dikkat edecek, onları normatif heteroseksüel “eril” ve “dişi” ikiliğine zorunlu olarak indirgemeyecek biçimlerde. Daha fazlasını yapar, çünkü “toplumsal cinsiyet”, “ırk”, “milliyet”, “cinsel yönelim” gibi atıfsal genel kategorilerin, bireylerin kurulmuş kimliklerini betimleme amacıyla kullanımından kaynaklanan bir sorundan kaçınmaya yardım eder; söz konusu sorun, bu betimleme içinde kimliklerin bir toplamadan ibaret hale gelmesidir (Young, 2009, s. 45).

Yaşanan beden kavramsallaştırması tüm bu önemli noktalarının yanında Young (2009)’ın da ifade ettiği gibi eksik yönlerinin de göz önünde bulundurulması gerekir. Moi’nin yaşanan beden kavramını yeniden kurma önerisi, özneli ve onların deneyimini betimlemeye yardım ederken, sistemli süreçleri ve toplumsal yapıları betimlemek için yeniden bir “toplumsal cinsiyet” kavramının oluşturulması gerekliliği göz önünde bulundurulmalıdır (Young, 2009, s.40).

Cinsel yönelim. Cinsel yönelim sosyal olarak inşa edilen bir süreç midir? Yani bir tercih midir? Yoksa içsel bir edim midir? Tartışması geçmişten günümüze çeşitli argümanlarla kendini yenileyerek söylemlerini oluşturmaktadır. Bu söylemler temel olarak cinsel edim içerisinde psikolojik, sosyolojik, biyolojik, tarihsel olmak üzere çeşitli dallarda ayrı ayrı değerlendirilebilir.

Cinsel yönelim, belli bir cinsiyetteki bireylere karşı süregelen derin duygusal, romantik ve cinsel çekimi ifade eder. Cinselliği oluşturan dört unsurdan biridir. Cinsellikle

İlgili diğer üç unsur ise biyolojik cinsiyet, cinsiyet kimliği ve toplumsal cinsiyet rolüdür (KAOS/GL, 2016). Cinsel yönelim, duyguları ve kendilik kavramını içerdiği için cinsel davranıştan farklıdır. Bireyler davranışlarıyla cinsel yönelimlerini ifade edebilecekleri gibi etmeyebilirler de (KAOS/GL, 2013). Cinsel yönelim içsel bir süreçken, cinsel davranış tercih edilebilir.

Açık cinsel yönelimleri olanlar üzerine Kinsey yaptığı araştırmada, yaşları 5-45 arasındaki erkeklerin % 50'sinin en az bir kez eşcinsel uyarmayı tanıdığını, % 37'sinin de orgazma ulaştığını söylemektedir. Kadınlar için aynı rakamlar % 28 ve %13'tür. Kendilerinin eşcinsel ya da karşı cinsel olduklarını söyleyebilen bireylerden alınan yanıtlar aşağıdaki gibidir, buradan genel sonuçlara varılabilir (Corraze, 1991, s.12-13):

1. Karşı-cinsellerdeki cinsel yönelim eşcinsellerdekinden daha keskindir. Bu iki yönlü gelişme kadınlarda daha belirgindir. Kadınlar arasındaki karşı cinseller erkek karşı-cinsellerden daha bir özel ve seviciler ise eşcinsellerden daha karşı-cinseldirler.
2. Karşı-cinsellerde eşcinsel ilişki genellikle ergenlik çağındayken gerçekleşir ve ancak bu yaşlarda böyle bir kaynaşmadan söz edilebilir. Karşı-cinsellerde de aynı olaylar vardır ama bu tür bir kaynaşma şansı onlarda daha düşüktür.
3. Eşcinsellerin karşı-cinsellikleri dikkate değer özellikler taşır.

Eşcinsellik ve karşı-cinselliğin dışında her iki cinse duygusal anlamda yönelen kişiler, yani biseksüeller ve karşı cins gibi olmak isteyen transseksüellerde vardır. 19. Yüzyıl düşünürlerinden Sigmund Freud sözü geçen kişileri "Cinsiyet ve Psikanaliz" adlı kitabında dönükler olarak tanımlar ve üç boyutta ele alır (Yılmaz, 1998, s.28-29):

1. Kimisi mutlak olarak dönüktür. Yani bunların cinsel nesnesi mutlaka aynı cinsten bir kimsedir. Öteki cinsten bir kimseye hiçbir zaman cinsel nesne

gözüyle bakmazlar. Kimi zaman ilgisizlik, kimi zaman tiksinti duyarlar. Bu çeşit dönük bir erkek, duyduğu tiksintiden ötürü, normal cinsel birleşme yapamaz, ya da yapsa bile zevk almaz.

2. İki yanlı dönükler de vardır. Bunlar psikoseksüel bakımdan hermaphrodit'tirler. Yani cinsel nesnelere, hem kendi hem de öteki cinsten olanlardır. Burada dönüklüğün tek yanlı olmak özelliğini kaybettiğini görürüz.
3. Kimisi de ara sıra dönüklük gösterir. Bu çeşit dönükler, belli şartlar içinde (özellikle normal cinsle birleşme için gerekli nesneyi bulmadıkları zaman) ya da taklitçiliğe kapıldıkları zaman, kendi cinslerinden bir kimseyi cinsel nesne olarak kabul eder ve cinsel ihtiyaçlarını giderirler.

Freud'un bu açıklamasında, gerek kullandığı dil gerekse içerik olarak eksiklikler bulunmasına rağmen kendi döneminde bu tarz söylemlerde bulunması cinsiyet bağlamında çok önemli dönüşümlerdir. 19. yüzyılda bu söylemleriyle cinsiyet, cinsellik gibi konulara ses getirmiştir.

Tüm bu açıklamalardan yola çıkarak, genel anlamda yaşantılara baktığımız zaman insanlığın en temel gayesi "var olmaktır". Cinsellik, varoluşumuza hizmet eden dürtülerden biridir ve çeşitli yönelimleri vardır. Peki, nedir bu yönelimler?

Homoseksüellik (eşcinsellik). *Dünyayı zenginleştirme yetisi doğal olarak olağandıdır. Eşcinsellik de doğal olarak bir olağandıdır (Cowan, 1995).*

Homoseksüellik dünya kadar eskidir! Platon hayranlık dolu sayfalar ayırmıştır ona. Mitolojya ve Yunan tarihi erkeklik yeteneklerini coşturup yücelttiği söylenen bir homoseksüelliğin örnekleriyle doludur. Dost ve sevgili sonradan savaş arkadaşı ve politik mücadelelerin yandaşı haline geliyordu. Mısır, Japon gibi birçok uygarlıklarda resmen kabul edilen homoseksüelliğin izlerine rastlanır. Normanlar çoğu zaman askerlik erdemleriyle

birleştireyorlardı onu. Homoseksüellik Rönesans'ta da büyük rol oynamıştır. Mikelanj bunun en ünlü örneğidir. Kuzey Afrika'yı sömürgeleştiren, İspanya'yı fetheden Magriplerde de homoseksüellik çok yaygındı (Morali-Daninos, 1973, s.69).

Eşcinsellik, tarih boyunca bütün toplumda gözlemlenen bir cinsellik biçimi olmasına karşın, farklı zamanlarda ve farklı toplumlarda değişik anlamlar kazanmış, farklı tanımlamalarla ifade edilmiştir. Antropolojik çalışmaların da göstermiş olduğu gibi, eşcinsellik, bazı Afrika kabilelerinde egemen cinsellik biçimi konumundayken, Papua Yeni Gine gibi toplumlarda erkek çocukların erkekliğe geçişlerini simgeleyen ritüelin bir parçasıdır. Eski Yunan'da da yaygın olarak görüldüğü gibi, bazı toplumlarda yaşlanmış erkeklerle genç erkekler arasındaki “pedagojik” bir ilişkidir. Eşcinsellik bazı yerli Amerikan kültürlerinde kurumsallaşmış bir transvestizm biçimini alırken, Mombaza'da genç, yoksul erkeklerle yaşlanmış, zengin erkekler arasındaki kısa süreli fuhuş ya da uzun süreli arkadaşlık ilişkisidir (Yılmaz, 1998, s. 48).

Berktaş (2009) “Feminist teorinin önemli bir alanı: cinsellik” başlıklı makalesinde, eşcinsel kimlik konusundaki çözümlenmeleriyle tanınan Jeffrey Weeks'in düşüncelerini ele almıştır. Weeks'e göre “eşcinselliğin” on dokuzuncu yüzyıldan önce var olduğu fakat “eşcinsel” kişilerin var olmadığını savunur. Eşcinselliğin bütün toplumlarda ve zamanlarda var olduğu toplumların bazılarında gelenek veya kural olarak kabul ya da reddedildikleri on dokuzuncu yüzyılla beraber, batının sanayileşmesiyle, eşcinsel kategorisi ve ona bağlı kimliğin ortaya çıkmış olduğunu savunur (Weeks, 1992'den akt. Berktaş, 2009, s.64).

Heteroseksüellik sıradan bir şeymiş gibi sunulsa da, on dokuzuncu yüzyılın ikinci yarısında “homoseksüel” in ortaya çıkışını farklı kılan, o dönem homoseksüelin “normal” ikizinden yani “heteroseksüel” den ayrılmaz ve kelimenin gerçek anlamıyla onsuz anlaşılmaz

hale gelmiştir (Cohen, 1993, s.211). Eşcinsel kelimesinin tarihsel olarak ortaya çıkışını Mondimore (1999) şöyle açıklar:

Eşcinsellik sözcüğü 1869'a kadar kullanılmıyordu. İlk kez Almanya Adalet Bakanı'na yazılan açık bir mektup biçimindeki bir broşürde görülür. (Almanca homosexuality) Kuzey Alman Federasyonu için yeni bir ceza kanunu taslağı hazırlanıyordu ve Prusya'da aynı cinsten kişiler arasındaki cinsel ilişkiyi suç sayan bölümünün taslağa konulup konulmayacağı konusunda bir tartışma çıkmıştı. Broşürün yazarı Karl Maria Kertenby cinsel eğilim kavramını geliştirmeye başlayan birkaç yazar ve son hukuk bilgininden biriydi. Bu radikal düşünce, kişinin kendi cinsinden olanlara cinsel istek duymasının kalıtsal ve kişiliğin değişmez bir boyutu olduğunu ileri süren son derece yeni bir fikirdi. Binlerce yıllık yazılı tarih, karmaşık ve görkemli toplumların yükselişi ve çöküşü eşcinselliğin bir sözcük olarak hatta bir fikir olarak doğmasından önce gerçekleşmişti. (Mondimore, 1999, s. 25-26)

Corraze (1991), "Ne zaman eşcinsel olunur?" sorusundan yola çıkarak dört kavramı irdelemiştir: "Cinsel rolün ilk belirtileri" birinci kavramdır. Bu kavrama göre, çocukluk döneminde evrik bir cinsel rolün varlığı temel alınarak, erkek çocuklarda kadınlaşma sendromu, yani kadın giysileri giymek, makyaj yapmak, mücevher takmak gibi davranışların olması. Kız çocuklarda ise kadınsı uğraşlardan tikslenmeyle erkek uğraşlarına yönelmesi sonucunda erkeklik sendromu olarak tanımlanmıştır. Fakat bu davranışlarda bulunan her çocuk ileriki yaşantısında eşcinsel ya da transseksüel olacak diye bir kesinlik yoktur. İkinci kavram, "Cinsel özdeşlik" de ise bireyin iki cinsiyetten birine olan ilgisinin bilincinde olması çeşitli yaklaşımlara göre yaşamının ikinci yılının sonundan ortaya çıkabileceği doğrulanıyor (Corraze,1991, s. 64-71).

Eşcinsel çocuk kendini ilk başta heteroseksüel egemenlikte bir toplumun değerlerinin ve kurallarının dışında bulur. Topluma uyum sağlamak için herkesin gözü önünde taklit yaparak olaylara dışarıdan bakmayı seçebilirler. Özellikle çocukluk ve ergenlik dönemlerinde taklit yapma yetilerinin temeli oluşur ve yetişkinlik döneminde de bu özelliğini korurlar. Eğer heteronormatif düzeni kabul etmeyip, kendi dünyalarını zenginleştirmek için, kendinden emin ve dünyayı zenginleştirme yetisindeki çok güçlü bir kişilikle yüzeye çıkabilirler. Büyük İskender, Platon, Sappho Leonardo da Vinci, Wirginia Woolf gibi (Cowan, 1995, s. 7-8).

Sonuç olarak eşcinselliğe tarihsel bir perspektiften baktığımız zaman insanlık kadar eski olduğunu, fakat sosyo-politik, bilişsel ve kültürel etmenlerden ötürü her toplumda farklı bir süreç izlediğini yapılan araştırmalar sonucunda bilmekteyiz. Yine bu araştırmalar gösteriyor ki, eşcinsellik kendi içerisinde çeşitli yönelimlere sahiptir. Bunlar:

“Homoseksüellik” ten kopan “gey” kavramı 1970’lerin başında Gey Kurtuluş Hareketiyle ortaya çıkmıştır. “Homoseksüel” kelimesi, tıp tarafından tanımlanmış olduğu halde, “gey” kelimesi, aynı cinsten insanların birbirine karşı duygusal, erotik, cinsel yönelimleriyle yarattıkları hayat tarzını tanımlamak için, eşcinseller tarafından tanımlandı. Başlangıçta hem kadın hem de erkek eşcinselleri kapsayan “gey” kelimesi, günümüzde sadece erkek eşcinseller tarafından kendilerini ifade etmek için kullanılır. Bu kelimenin Türkçeye, İngilizceden olduğu gibi alınması 1980’lere rastlar. İlk kez, 1999’da “Türkiyeli Eşcinseller Buluşması” sonrasında “gay” sözcüğü, Türkçeleştirilerek “gey” olarak kullanılmaya başlandı. Eylül 2006 tarihinden itibaren de Türk Dil Kurumu elektronik sözlüğünde “gey, erkek eşcinsel” olarak tanımladı (TDK’dan akt KAOSGL, 2018).

Kadın eşcinselliği yani lezbiyenlik hukuki ve tıbbi söylemlerde erkek eşcinselliği ile aynı tarihselliğe sahip değildir. Örneğin, uluslararası ölçekte nüfuzu olan İngiliz yargı sistemi erkek eşcinsel edimlerini suç sayarken, kadın eşcinselliğinin varlık ihtimalini dahi dikkate

almamıştır (Jagose, 2017, s.23-24). Eşcinsel yapı içerisinde dahi kadın eşcinselliği erkek eşcinselliği altında olan bir kültür olarak inşa edilmektedir. Bu durum kültürel ve tarihsel süreçler içerisinde belirgin olarak gözlemlenmektedir.

Dr. E. M. Ettore, tarihsel olarak lezbiyenliği üç evreye ayırır. Bütün toplumlarda farklı bilinç düzeyleri olsa da geleneksel, sosyal ve ideolojik lezbiyenlik aşamaları olduğunu savunur ve ilk evreye geleneği koyar. Bu evrede lezbiyenliğin bir hastalık olarak görülmesinin yanında yardıma ihtiyacı olan, sapkın, genetik bir sorun, psikolojik bir işlev bozukluğu, akıl hastalığı, olgunlaşmamışlık, anormal hormonlar, kusurlu genler, hata durdurulmuş heteroseksüalite gibi daha da çoğaltılabilecek kavramlara başvurulmuştur. Lezbiyenliğin 'sebebi' bulunduğu ona göre tedavi yöntemleri geliştirilecektir. Bu evredeki lezbiyenler bu durumu onaylar niteliktedir ve tedavi yöntemleri bulunana kadar kamunun gözünden uzak durarak, bu imgelerin toplum içinde süreklileştirilmesine katkı sağlarlar. Sosyal lezbiyenlik ikinci evre olarak tanımlanır. İlk feminist mücadelenin ardından oluşmaya başlar. Bu evrede lezbiyenler gruplar halinde çeşitli mekânlarda toplanarak geleneksel imgeleri sorgulamaya başlarlar. Bununla birlikte görünürlük artar ve lezbiyen bireyler kamusal alanda daha çok yer tutarlar. Grup dinamiklerinin artmasıyla lezbiyenlik siyasal bir oluşuma evrilir. Son aşama olan ideolojik lezbiyenlik giderek bir direnişe ve lezbiyen politikaya dönüşür (Yılmaz, 1998, s. 68-70).

Bazı bilimsel araştırmaların gösterdiğine göre, her insan ilk olarak fizikçe, buna bağlı olarak ruhça iki cinsli (bisexual) bir karaktere sahiptir. Gebeliğin ilk üç ayında her embriyon, hem dişil hem eril cinse doğru gelişebilir. Her iki cinsin organı geliştiğine göre, cinselliğe ikisi de katılır. Genel bir kurala göre üçüncü aydan itibaren ya kadınsı yapının ya da erkeksi yapının daha güçlü geliştiği görülür; diğer yapının gelişmesi yavaşlar. Diğer yapının

embriyon yapısı herhangi bir gelişme göstermese bile, olduğu gibi kalır (Reich, 1977, s. 97-98).

K. Freund ve çalışma arkadaşları (1973) olayın gerçek boyutunun karmaşıklığını algılamamıza yarayacak bir çalışmayı gerçekleştirirler. Her iki cinsiyetten aynı yaş dilimindekilere (erişkinler, erginler, erginlik öncesi 8-11 ile 6-8 yaş arası çocuklar) çıplak fotoğraflar gibi erişkinlerde istek uyandıran konularda (androfil) otuz altı karşıcinsel ile otuz altı eşcinselin düşüncesi sorulur. Erkeklik organındaki büyümenin yardımıyla söz konusu kişilerin uyarılma dereceleri ölçülmeye çalışılır. Elde edilen sonuçlar cinsel uyarılmanın kendine özgülüğünü doğrulamaktadır. Her iki öbek içinde cinsel uyarılma aynı biçimde ele alınan bireyin yaşına bağlı olarak artar. Ayrıca karşı cinsellerin erkek fotoğraflarından, eşcinsellerin de kadın fotoğraflarından hiç etkilenmemeleri saptanır. Görsel uyarılmayla iki cinsellik tanımlanırsa, bu deneyim incelenen öbeklerde böyle bir durumun olmadığını ortaya koymaktadır (Corraze, 1991, s.14-15).

Heteroseksüelliğin sosyal inşası. Cinsellik sosyo-kültürel-ekonomik-politik gerçeklik düzeninin bir parçası haline gelmiş durumdadır. Bu durum, sanki erkeklerle kadınlar arasındaki farklılıkların ne olması gerektiğine dair ilahi bir düzen varmışçasına örgütlenmiş halde bulunmaktadır. Cinsellik özel ve yalıtılmış kılınmış, toplumsal bakışlardan gizlenmiştir. Heteroseksüalite de ‘normal’, ‘doğal’ ve ‘olağan’ sayılmaktadır. Cinsellik ya da cinselliğin nasıl düzenlenmesi gerektiği hakkındaki görüşler, ataerkil kapitalist sistemi destekleyip sürdürmektedir (Yılmaz, 1998, s.66-67). Bu düzen içerisinde heteroseksüellik dışında var olan cinsel yönelim ve/veya kimliklerin, kültürel bağlamlar içerisinde cinsel edimlerinin, varlığını koruması ve sürekliliğin sağlaması farklı kimliklerin eşit bir şekilde yaşaması için “heteroseksüellik” kavramının tarihsel olarak irdelenmesiyle mümkündür.

Heteroseksüellik, anlamı farklılaşan kültürel örüntülere bağlıdır ve kurgusaldır. Heteroseksüellik, tanımlayıcı bir terim olarak kökeni, hakkındaki evrensellik iddiaları istendiği kadar söylenedursun, tarihseldir; “eşcinsellik”i ise tarihsel ve kültürel olarak bir kategori içerisinde açıklamak güçtür (Jagose, 2017, s.27-28). Bu paradigma, eşcinsellik ve heteroseksüelliğe yüklenen tanımlayıcı terimlerinden ziyade bir bağlam içerisine oturtulmaya çalışma mücadelesidir. Yani bu cinsel kategorilerin kültürel asimilasyona uğratılmadan tarihselleştirilmesidir.

Bir çalışmada, Kohlberg çocuklara bir kız resmi göstererek, onun isterse bir erkek olup olmayacağını, erkek oyunları oynayıp oynamayacağını, saçını erkekler gibi kestirip erkekler gibi giyinip giyinmeyeceğini sordu. Dört yaşındakilerin büyük çoğunluğu isterse bir erkek olabileceğini söyledi. Ancak, altı ya da yedi yaşındaki çocuklar böylesi bir cinsiyet dönüşümünün olanaksızlığı konusunda ısrarlıydılar (Taylor, Peplau, Sears, 2010, s.355). Bu çalışma gösteriyor ki heteroseksüel inşa toplumsal olarak var edilen bir süreçtir.

Bütün bu açıklamalar heteronormativite kavramını, bütün bir kültürün sonradan doğallaştırılmış ve idealleştirilmiş heteroseksüel yönelim, pratik, değer ve yaşama biçimine göre tanımlandığı, bu yönelimin dışında kalanların ısrarla marjinalleştirildiği, görmezden gelindiği, baskı ve şiddete maruz bırakıldığı veya en iyi ihtimalle “uysal ötekiler” olarak sindirildiği bir düzeni ifade etmektedir (Çakırlar, Delice, 2012, s.11). Bu düzenin oluşumu “bilgiyi üreten” yani iktidar yapısıyla mümkündür. Bu bağlamda Foucault, iktidar ile bilgi arasındaki ilişkiyi kurarken toplumsal düzende normalliğin sağlanmasında temel faktörün bilim olduğunu iddia etmiştir. Bilimin toplum için bir hayat tarzı olarak normalliği kurumsallaştırdığını vurgulayan Foucault’ya göre bilimler iktidarın temelidir (Foucault, 2005, s. 225). Bu noktada bilim ve sahte bilim arasındaki ayrımın önemi ortaya çıkmaktadır. Bu

şekilde “normalleşen” düzen de normalin sınırları içinde olmayanlar ötekileştirilmeye, ayrımcılığa, dışlanmaya, damgalanmaya maruz bırakılmışlardır.

Cinsel kimlik(lenme). Kimlik, bize keşfedilmesi gereken bir şey olarak değil de, tamamıyla icat edilmesi gereken, bir çabanın hedefi, bir amaç, kişinin en baştan inşa etmesi gereken veya alternatif teklifler arasından seçip sonra uğrunda mücadele edip ardından ancak daha da fazla çaba ile koruyacağı bir şey olarak yansıtılmaktadır (Bauman, 2017, s. 25). Bu düzen sosyo-kültürel-ekonomik-politik süreçlerle inşa edilirken hegemonik cinsellik algılarını oluşturmaktadır. Aynı zamanda bu süreç içerisinde toplumsal cinsiyet kalıpları da var olmaktadır

“Bir erkek” ya da “bir kadın” olduğumuzu bilme, kişisel kimliğimizin özünde bir parçası gibidir. İnsanlar kendilerini genellikle cinsiyetleriyle tutarlı ilgi ve kişiliklere sahip bireyler olarak algılarlar (Taylor, Peplau, Sears, 2010, s. 355). Fakat “kişi”nin “tutarlılığı” ve “sürekliliği” kişi olmanın mantıksal ya da analitik özellikleri değildir; daha ziyade, toplumsal olarak tesis edilen ve sürdürülen idrak edilebilirlik normlarındanır. “Kimlik” onu istikrarlı kılan cinsiyet, toplumsal cinsiyet ve cinsellik üzerinden güvenceye alındığı müddetçe, kişi gibi görünen, fakat kişilerin tanımlamasını, kültürel olarak idrak edilmeyi sağlayan toplumsal cinsiyet normlarına uymayan, toplumsal cinsiyeti “tutarsız” ya da “süreksiz” olan varlıkların kültürel alanda belirmeleriyle “kişi” mefhumunun ta kendisi şüpheli bir mefhumla dönüşebilmektedir (Butler, 2018, s. 66). Bu bağlamda çeşitli cinsel yönelim ve/veya kimliklerin eşit haklar çerçevesinde bir arada yaşaması zorlaşmaktadır. Sosyo-kültürel bağlamda tıbbi süreçlerin devreye girmesi nedeniyle trans bireyler cinsel kimliklerini oluştururken söz konusu ötekileştirilen diğer cinsel yönelime sahip bireylere göre daha fazla kez zorluk yaşamaktadırlar.

Etno psikiyatrinin kurucuları arasında olan G. Devereux'un (1936) "Mohavlar" üzerine gözlemler yapar. Bu gözlemler doğrultusunda, bir başka cinsiyetin kimliğine bürünme ya da bir başka cinsiyetle özdeşleşme gibi bedenin görüntüsünde değişimler olduğunu görür. Aynı zamanda cinsel duyarlaşmanın etkisindeki organların işlevleri de değişecektir. Söz gelişi bir erkekte, penis bızıra (klitorise), erbezleri vajina dudaklarına, anüste vajinaya dönüşür. Aynı bireyler leğen çatısı bölgesinde yara açarak aybaşı kanamasını yansılarlar. Son olarak da yapay kabızlık gibi dolambaçlı çarelerle, gizlice kumaş parçası koyarak işi gebeymiş gibi yapmaya kadar götürürler. Gösterimin bitiminde büyük abdestinin yapılması bir doğum gibi yaşatılır. Buradan çıkan sonuç dünyaya "ölu doğmuş" bir bebek getirmektir (Devereux, 1936'dan akt. Corraze, 1991, s. 20). Geçmişte bu tarz olayların yaşanmış olması birçok açıdan değerlendirilebilir fakat günümüzle kıyasladığımız zaman, karşı cinsin özelliklerini kendi bedeninde var etmeye yönelik kişiler transseksüellik izlerini yansıtmaktadırlar.

Dışlama pratiği olarak: homofobi, bifobi ve transfobi. *İnsanı ve onun toplumsal tarihini sadece kapsadığıyla değil, dışladığıyla birlikte okumak gerekir (Selek, 2007).*

Homofobi kavramını ilk olarak psikoterapist Weinberg (1972) *Toplum ve Sağlıklı Eşcinsel (Society and the Healthy Homosexual)* adlı kitabında dile getirilmiştir. Eş ve benzer anlamına gelen homo ile korku anlamlarına gelen fobi sözcüklerinin birleşmesiyle oluşturulmuştur (Herek, 1984, s.1-21). Bu doğrultuda heteroseksist ideolojinin bir ürünü olan homofobi, eşcinsellere karşı olan nefrete yönelik tutum ve davranışlarını ortaya koyarken, bifobi biseksüellere, transfobi ise transseksüellere yöneliktir.

Eşcinselliği "bireyin kişisel yaşamını örgütlemenin yeni bir biçimi" haline getiren kapitalizm, nasıl oluyor da aynı zamanda derin bir homofobik nitelik taşımaktadır? (Weeks, 1992'den akt. Berktaş, 2009, s.65). Bu noktada heteronormativitenin sadece zorunlu, doğallaştırılmış heteroseksüelliği içerdiğini söyleyemeyiz, aynı zamanda kadın-erkek ikili

karşıtlığına dayanan ve bunun dışında kalanları sistemden dışlayan bir biyolojik ve toplumsal cinsiyet algısını yeniden üretmektedir (Çakırlar, Delice, 2012, s.11). Mikro, mezzo ve makro gibi farklı ölçeklerde kendini gösteren sosyal dışlama, toplum normlarına göre şekillenmekte ve kimi kesimlerce de meşru addedilen “haklı bir tepki” olarak ifade edilmektedir (Akpınar, 2016, s. 30). Sosyal dışlanma toplumsal ve kültürel bir süreç niteliği taşımaktadır.

Homofobi, kişilerarası ilişkileri yapılandıran duygular ve niyetlerin oluşturduğu bir sosyal psikolojik değişken olarak, ayrımcılık pratikleri ve şiddetle ilişkilidir. Eşcinselliğe yönelik tutumların arka planında dinsel, kültürel ve cinsiyetlendirmeye dayalı ötekileştirmeler ve de heteroseksüellikten farklı cinsel yönelimleri olan insanların bazı yurttaşlık haklarının inkâr edilmesi gibi meselelerin olması, bu konuya, toplumun politik düzenlenişiyile ilgili boyutlar eklenmektedirler (TODAP, 2017, s. 43). Bu durum söz konusu bifobi ve transfobi ile de alakalıdır. Hepsi ayrımcılık, dışlama, ötekileştirme gibi etkileri içinde barındırır.

Queer (leşme). “Tuhaf”, “acayip”, “şüpheli”, “iğreti”, “dengesiz”, “kötü”, “değersiz”, gibi sözlük karşılıkları olan ve Batı’da uzunca bir süre eşcinselleri aşağılamak için kullanılmış queer kelimesi bilinçli ve stratejik olarak sahiplenilmek suretiyle, cinsel sınıflandırmaları kabul etmeyen, heteronormatif sistem tarafından sindirilmeyi reddeden (Çakırlar, Delice, 2012, s.15) bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır.

Queer harekete paralel olarak gelişen queer kuram, cinsiyetin tamamen bağlamla şekillendiğine, sabit olmadığına, tanımının tarih boyunca koşullara göre değiştiğine dikkat çekerken, toplumsal yapının bütününe nüfuz etmiş olan heteroseksüel mantığı, yani heteronormatifiği okuma, açık etme ve alt üst etme yollarını araştırır. Heteroseksüel matris karşısında queer olmak ve queer düşünmek, sadece bu sistem tarafından ötekileştirilenler için değil, bizzat heteroseksüeller için de elzem bir

sorgulama yoludur çünkü mesele salt (hetero'nun "karşıtı" olan) lezbiyen ve gey kimlikler için eşitlik mücadelesi değil, toplumsal yapının akademisinden hukuk ve ekonomi sistemine ve sanat dallarına kadar nüfuz etmiş olan heteroseksist ve fallogosantrik rejimin işleyiştir (Öztürk, 2011, s.5)

Queer teori kimliğin kültürel ve tarihsel olarak nasıl oluştuğuna, konuşma ile ilişkisine ve cinsiyet ve cinsellik ile nasıl örtüştüğüne odaklanır. Eşcinsel teoriden ziyade queer teori terimi ırk, sınıf, yaş ve herhangi başka bir unsuru araştırmaya imkân verir (Turner, 2000'den akt. Creswell, 2016, s.32). Queer teoriyi Plummer aşağıdaki gibi özetlemiştir (Plummer, 2011a, s.208-211):

- Heteroseksüel/Homoseksüel ikili ve cinsellik/cinsiyet ayrımı reddedilir.
- Kimlik merkezde değildir.
- Bütün cinsiyet kategorileri (lezbiyen, gey, biseksüel, transseksüel, heteroseksüel) serbesttir, değişkendir, sabit değildir.
- Ana akım eşcinsellik eleştirilir.
- Güç, söylemsel olarak somutlaşır.
- Normalleşen bütün stratejilerden kaçınılır.
- Akademik çalışma ironik ve sık sık komik ve çelişkili olabilir.
- Homoseksüellerin konumuna yönelik modeller her yerde yazılıdır.
- Sapkınlık terk edilir ve ilgi, iç ve dış perspektifler ve günahlar ile ilgilidir.
- Çalışmanın ortak hedefleri filmler, videolar, romanlar, şiirler ve görsellerdir.
- En çok ilgi, sözde radikal cinsel hakların sosyal dünyasını kapsamaktır.

Sonuç olarak queer; muhalif bir sıfat, oluş, eylem ve tüm cinsellikleri kapsayan 'şemsiye' bir kavram olarak özetlenebilir (Öner, 2016, s.23). Dualizimin yarattığı tüm

ikilikleri sorgulayan, sabit değil, akışkan kategorilere dayanan “queer teori” içinde, özneleşme süreci, aynı zamanda sınıfsızlaşma kimliksizleşme süreci olarak tanımlanıyor (Selek, 2007, s.70). Bu şekilde tanımlamak cinsel yönelim ve/veya kimlikleri doğrultusunda öteki olarak kabul gören hatta yok sayılan bireyleri bir kavram altında toplamak eşitlikçi bir bakış açısı yaratmak adına önem teşkil etmektedir.

Açılma/açık olma/kendini açma. Geçmişten günümüze kadar, tarihsel ve kültürel örüntüler içerisinde baktığımızda LGBTİ’ler dışlandıkları, ayrımcılığa maruz kaldıkları heteronormatif düzen içerisinde var olmaya çabalamışlardır. Açılmak bir gereklilik midir? İnsanlar neden bir ötekine açılma ihtiyacı hissederek? Taylor, Peplau ve Sears (2010)’a göre açılmanın nedenleri aşağıdaki gibidir (Taylor, Peplau, Sears, 2010, s. 278):

- *Toplumsal onay.* Kendimiz hakkında, toplumsal olarak daha fazla kabul görmek ve başkaları tarafından sevilme için bilgi veririz.
- *İlişki gelişimi.* Kişisel bilgilerin ve güvenin paylaşılması bir ilişkiye başlamanın, artan yakınlık düzeylerine doğru ilerlemenin önemli bir yoludur.
- *Kendini anlatma.* Bazen “içimizi dökmekten” söz ederiz. İşyerinde zor bir günden sonra, bir arkadaşımıza, patronumuza ne kadar kızgın olduğumuzu ve hiç takdir edilmediğimizi anlatmaya çok istekli olabiliriz. Duygularımızı dışa vurma acı verici duygulardan kurtulabilmenin bir yolu olabilir.
- *Kendini açıklığa kavuşturma.* Duygu ve deneyimlerimizi başkalarıyla paylaşma sürecinde daha iyi bir anlayış ve farkındalık kazanabiliriz. Bir sorunla ilgili olarak bir arkadaşla konuşma, durum hakkındaki düşüncelerimizi açıklığa kavuşturmada yardımcı olabilir. Diğer bir kişi bizi tepkilerimizin “kesinlikle normal” olduğuna inandırabilir ya da her şeyi “abarttığımıza” işaret

edebilir. Her iki durumda da, dinleyiciler toplumsal gerçeklik konusunda yararlı bilgiler sağlayabilir.

- *Toplumsal kontrol.* Bir toplumsal kontrol aracı olarak kendimize ilişkin bilgileri açıklayabilir ya da saklayabiliriz. Örneğin, özel yaşamımızı korumak için amaçlı olarak kendimiz hakkında konuşmaktan kaçınabiliriz.

Açılma ile ilgili yukarıdaki maddeler dikkate alındığında, LGBTİ'lerin de açılma nedenleri arasında bu maddelerden biri ya da hepsi gerekli olabilmektedir. Açılma kişinin içsel huzuru ve sosyal benliğini rahatlıkla yaşayabilmesi için elzem bir olaydır. Açılmak, eşcinseller açısından, kendi benlikleri, varoluşları, seçimleri düzleminde yeni bir kimlik aramak, hatta bu kimliği yaratmak demektir (Selek, 2007, s.64).

İlgili Literatür Araştırmaları

Sosyo-kültürel bağlamda baktığımız literatür taramalarında, LGBT bireylerin varoluşsal dinamiklerine bütüncül bir bakış açısıyla ele alan, yüksek lisans ve doktora tezleri yok denecek kadar azdır. Bu çalışmada yoğunlaştığımız, LGBT bireylerin bir ötekine açılma ve/veya açılmama durumlarına yönelik çalışmaların yetersizliği nedeniyle, literatürde olan faktörlere ilişkin genel bir inceleme yapılmıştır. Uluslararası ve yerelde yapılan alan çalışmalarına ulaşmak için Yöktez, Ulakbilim, Academia edu, Ebsco, ProQuest, Web of Science, APA Psycnet gibi arama motorları kullanılmıştır.

LGBT bireylerin varoluşunu etkileyen açılma ve/veya açılmama durumu ile ilgili türkiye’de yapılmış araştırmalar. Ertetik (2010), “Coming Out As A Political Act In Lgbt Movement In Turkey” adlı çalışmada, açılmanın bireysel bir deneyim olarak değil de politik bir eylem olduğu ve bireylerin çevrelerini nasıl etkiledikleri üzerinde durulmuştur. Çalışma nitel desen ile yazılmıştır, örneklemini Ankara’da yaşayan, 22 ile 40 yaşları arasında 10 kadın, 9 erkek olmak üzere 19; lezbiyen, gey, biseksüel bireylerden oluşturmaktadır. LGBT bireyler açıldıklarında çevrelerinin LGBT bireylere olan tutumlarını da değiştirmeye yönelimindedirler.

Kabacaoğlu (2015), “Gey ve Lezbiyenlerde Açılma Süreci: Nitel Bir Çalışma” adlı araştırmada, Ankara’da ikamet eden 7 gey, 7 lezbiyen olmak üzere 14 eşcinselle derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmelerin içerik analizleri yapılarak açılma sürecine ilişkin dokuz alt tema tespit edilmiştir. Temalar şu şekildedir: 1) Aile ve çevrenin değerleri, 2) Cinsel yönelimini fark etme ve ilk yaşantılar, 3) Cinsel yönelim kimliğinin kabulü ve ilk açılma deneyimi, 4) Arkadaşlara açılma deneyimleri, 5) Aile ve akrabalara açılma deneyimleri, 6) Sosyal destek mekanizmaları, 7) Açılma sonrası olumsuz yaşantı, korku ve kaygılar, 8) LGBTİ topluluğuyla ilişkiler ve aktivizm, 9) PDR ve ruh sağlığı alanına bakış. Araştırmada açılma süreciyle ilgili en önemli faktörlerin, toplumsal homofobik ve heteroseksist tutumlar olduğu tespit edilmiştir.

Eroğlu (2015), “Ebeveynlerine Açılan ve Açılmayan Lezbiyen ve Gey Bireylerde Psikolojik Uyum ve Bağlanmanın Karşılaştırılması” adlı çalışma “Yetişkin Kişilik Değerlendirme Ölçeği” ve “İlişki Ölçeği Anketi” yaşları 18-35 arasında olan 135 eşcinsel bireye uygulanmıştır. Bu araştırmada ebeveynlerine açılan ve açılmayan lezbiyen ve gey bireylerin psikolojik uyum ve bağlanmaları karşılaştırılmıştır. Lezbiyen bireylerde açılma sonucunda psikolojik uyumun değişmediği görülürken, gey bireylerde daha yüksek

bulunmuştur. Ayrıca eşcinselliğe ve eşcinsel bireylere sergilenen olumsuz tutumlar ebeveynlere açılma sürecini olumsuz etkilediği görülmüştür.

Ece (2017), “ Coming Out To Parents: Transformation Of The Families With Lgbtq Children” adlı çalışmada, açılma sadece bireysel değil aileyi de etkileyen bir süreç olarak ele alınmıştır. Bu çalışmanın örneklemini aynı aile sisteminden anne ve çocuklarıyla birlikte 22 kişi oluşturmaktadır. Bu kapsamda LGBTQ bireylerin ailelerine açıldıktan sonraki süreçleri analiz etmek adına 11 aile dinamiği incelenmiştir. Çalışma aile sistemi teorisiyle analiz edilmiştir. Açılma gerçekleştikten sonra 11 anne LGBTQ aktivist mücadele içinde yer alarak heteronormativiteye karşı mücadele vermişlerdir.

Duman (2018), “Eşcinsel Bireylerde İçselleştirilmiş Homofobi ve Açılım Süreciyle İlişkinin Değerlendirilmesi” adlı çalışmada, katılımcılarını 70 eşcinsel bireyin oluşturduğu çalışmada Hudson ve Ricketts ölçeği, Beck depresyon ölçeği, Beck anksiyete ölçeği kullanılmıştır. Eşcinsel bireylerde içselleştirilmiş homofobi düzeyi arttıkça depresyon ve anksiyete düzeyinin arttığı, ailede ve sosyal çevrede eşcinsel bireyin cinsel yönelimine dair bilinirlik arttıkça içselleştirilmiş homofobi düzeyinin düştüğü görülmüştür.

LGBT bireylerin varoluşunu etkileyen açılma ve/veya açılmama durumu ile ilgili yabancı literatürdeki araştırmalar. Newman ve Muzzonigro (1993), “The Effects Of Traditional Family Values On The Coming Out Process Of Gay Male Adolescents” adlı çalışmada, 17-20 yaş arasında farklı etnik kökenlere sahip 27 erkek eşcinsel ile görüşmeler yapılmıştır. Çalışmanın amacı, geleneksel aile değerleri ve etnik kimliğin açılma sürecindeki etkisini ortaya çıkarmaktır. Geleneksel değerlere güçlü vurgu yapan ailelerin, geleneksel değerleri daha düşük ailelere göre eşcinselliği kabul etme durumlarının daha düşük olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca aile değerlerinin düşük veya yüksek olması şu değişkenlere göre belirlenmiştir: 1) Dinin önemi, 2) Evlilik vurgusu, 3) Çocuk sahibi olma durumu 4) Evde İngilizce dışında bir dil konuşulup konuşulmadığı.

Rhoads (1995), “Learning From The Coming-out Experiences Of College Males” adlı çalışma iki yıl süren etnografik bir çalışmadır. Bu süreç içerisinde eşcinsel ve biseksüel bireyler ile birlikte resmi ve resmi olmayan birçok görüşme yapılmıştır. Bu görüşmeler sonucunda açılma sürecinin sonu olmayan bir yaşam biçimi olduğu gözlemlenmiştir. Çalışmada ortaya çıkan 4 tema şu şekildedir: 1) Devam eden bir süreç olarak açılma 2) Açılmaya bağlı olarak kişisel değişiklikler 3) Açılmanın olumsuz deneyimleri 4) Devam eden deneyimler usandırma ve ayrımcılık.

Belford (1997), “The Lesbians Lived Experience Of The Coming Out Process” nitel yöntemle yazılan çalışmanın örneklemini 12 lezbiyen bireyden oluşmaktadır. Bu çalışmanın amacı, lezbiyenlerin açılma sürecinde yaşadıkları deneyimlere odaklanmaktadır. Görüşmelerden yola çıkarak üç ana temaya ulaşılmıştır: 1) Kişisel farkındalık ve cinsel kimliğin formülasyonu, diğerlerinden farklı olma, erkeklerden rahatsız olma, başkalarının korkusu 2) Ebeveynlerin, kardeşlerin, arkadaşların ve sınıf arkadaşların tepkileri de dahil

olmak üzere açılmaya verilen tepkiler 3) Lezbiyen kimliğin kademeli olarak kabulü, eşcinsel topluluğa katılım, bütünleşme.

Jordan ve Deluty (1998), “Coming Out For Lesbian Women: Its Relation To Anxiety, Positive Affectivity, Self-esteem, And Social Support” 499 lezbiyen katılımcıya uygulanan anket yöntemi ile gerçekleşen çalışmada, kişilerin açılmaları ile psikolojik uyumları arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Çalışmanın sonucuna göre ailesine ve sosyal çevresine açılan bireylerin kaygı durumlarının azaldığı, özsaygılarının yükseldiği saptanmıştır.

Turner (2015), “Coming Out: A Grounded Theory Approach To Understanding The Gay Bear Culture” adlı çalışma gey alt kültürü olan “bear gay” lerin açılma süreçlerine odaklanmaktadır. Yaş aralığı 24-63 olan 12 katılımcıdan elde edilen veriler grounded theory yöntemiyle ele alınmıştır. Analizler –eksensel kodlama- sonucunda ortaya çıkan 5 ana tema şöyledir: 1) Ayı kimliği 2) Açılma sürecindeki duygular 3) Açılma sürecindeki zorluklar 4) Açılma sürecindeki destekler 5) Açılma sürecindeki başa çıkma yöntemleri.

Castillo (2011), “The outcomes project” adlı çalışmada, LGBT bireylerin kendilerini bir ötekine açtıklarında genellikle önyargı ve hoşgörüsüzlüklerle karşı karşıya kaldıklarını ve ailelerine sığındıklarında ise ailelerindeki kişilerin yetersiz bilgiye sahip olduklarını gözlemlemişler ve bu konu üzerine yoğunlaşmışlardır. Bu sebeplerden ötürü çalışmanın amacı, “The Outcomes Project” adında bir web sitesi kurarak hem ailelerin hem de LGBT bireylerin destek alması sağlanmıştır. Çalışma hümanistik bir bakış açısıyla inşa edilmiştir. Sonuç olarak açılma sürecinde LGBT bireyler bu siteden destek aldıklarını belirtmişler, ailelerin ise olaya sadece kendi açılarından bakmayıp büyük resmi fark ettiklerini ifade etmişlerdir.

Price (2017), “Coming Out: The Lived Experiences Of LGB College Students Who Feel Supported By Their Parents” adlı çalışmanın örneklemini 7 kişiden oluşan, 18-24 yaş

aralığındaki lezbiyen, gey ve biseksüel bireyler oluşturmaktadır. Nitel araştırma yöntemiyle yapılan çalışma sonucunda 9 ana tema çıkmıştır: 1) Farklı hissetme bilinci 2) Açılmadan önce ebeveynleriyle pozitif ilişkiler 3) Açılma sürecinde üniversitenin etkisi 4) Açılma gerçekleştiğinde ailenin nasıl tepki vereceğinden emin olamama 5) Kabul ve sevgiyi devam ettirme konusunda güven veren ebeveynler 6) LGB kimliğe olumlu bakan ebeveynler 7) Ebeveynlerle ilişkisel olarak derinlik oluşturma 8) Güvenilirlik duygusunda artma 9) Ailenin cevap ve desteği için takdir.

Mason (2016), ““Coming Out” Stories: A Narrative Study Into “Coming Out” As Lesbian And Gay To The Family” adlı çalışmada LGBT bireylerin açılma isteklerinde yüksek derecede reddedilme kaygılarının olduğu -özellikle ailelerine açılma noktasında- vurgulanmıştır. Bu çalışmadaki amaç bir ergenin cinsel yönelim ya da cinsel kimliğini açıklarken yaşadığı süreci ortaya koymaktır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu ile 7 eşcinsel bireyle derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. İçerik analizleri doğrultusunda 5 tematik boyuta ulaşılmıştır: 1) Kişinin kendi etkisi 2) Okul ortamının etkisi 3) Kültür ve dinin etkisi 4) Medyanın etkisi 5) Ailenin etkisi. Bu açılma sürecinin tek seferlik bir olay olmadığı tarihsel ve sosyo-politik açıdan da önemli olduğu vurgulanmıştır.

Meneray (2018), “Coming Out: When Micro Level Vulnerabilities Lead To Macro Level Risk” adlı karma yöntem ile yazılan bu çalışmada doküman analizleri, odak grup çalışmaları ve anket sonuçlarına göre ortaya çıkan temalar şu şekildedir: 1) Yavaş bir süreç olarak açılma 2) Bir defadan fazla açılma 3) Başka bir kimlik olarak açıldıktan sonra LGBTQ kimliği olarak açılma 4) Cinsel yönelim olarak açılmanın dışında cinsiyet kimliğine göre ortaya çıkma 5) Saldırganca açılma 6) İçeriğe bağlı olarak LGBTQ topluluğu ile farklı bir kimlik olarak açılma 7) Başkalarını eğitime ihtiyacı ve açılma.

DeBenedetto (2018), “Coming Out Experiences in Young Men: An Exploration Through Thematic Analysis” adlı çalışmanın örneklemini 18-27 yaş aralığında olan 9 gey birey oluşturmaktadır. Tematik analiz yöntemiyle açılmış olan ya da olmayan bireylerin dış faktörler ve iç süreçler olmak üzere iki etkene sahip olduğu saptanmıştır. Dış faktörler için 4 tema geliştirilmiş: 1) Genel açık olma 2) Genel değerler 3) LGBT konuları ve insanları hakkında konuları açıklamak 4) Açığa vurma ile ilişkilerin niteliği. İç faktörler ise katılımcının kişisel süreçlerini, inançlarını, açığa çıktıktan sonraki başa çıkma yollarını ifade etmektedir.

LGBT bireylerin varoluşunu etkileyen diğer faktörlerle ilgili araştırmalar. Ummak (2016), “Homofobiyle Baş Etme Grup Rehberliği Programına İlişkin Deneysel Bir Çalışma” adlı bu çalışmada 29-50 yaş arası 20 öğretmenden deney ve kontrol grubu oluşturulmuştur. Sadece deney grubunda bulunan öğretmenlere haftada bir ortalama 120 dakika süren 8 oturumluk “Homofobiyle Baş Etme Grup Rehberliği” programı uygulanmıştır. Sonraki aşamasında, deney ve kontrol grubunda bulunan öğretmenlere “Hudson ve Ricketts Homofobi Ölçeği” ile 1. deney ve 1. kontrol grubu öğretmenlerine ön test, son test ve izleme ölçümleri olarak; 2. deney ve 2. kontrol grubu öğretmenlerine ise son test ve izleme ölçümleri olarak uygulanmıştır. Sonuç olarak, deney grubundaki öğretmenlerin homofobi tutum puanlarında anlamlı düzeyde düşüş olduğu ve uzun dönemde bu düşüşün etkisinin devam ettiği görülmüştür. Üç aylık izleme süreci sonrasında da elde edilen kazanımların etkisinin sürdüğü görülmüştür.

Barrow (2014), “When a Second Sibling Comes Out as LGBT: Examining Sibling Relationships And Family Experiences” adlı çalışmada yaşları 18-35 aralığında olan 15 eşcinsel birey oluşturmaktadır. Nitel bir yöntemle ele alınan çalışmanın odak noktası LGBT bireylerin LGBT kardeşleri ve aileleridir. Bu çalışmanın amacı, yaş faktörlerini de göz

önünde bulundurarak, iki eşcinsel kardeşin yaşam deneyimleri üzerine odaklanmaktadır. Grounded theory bağlamında araştırılan çalışmada eşcinsel kardeşler arasında üç kategoriye rastlanmıştır: 1) Biz tipik kardeşlerdik 2) Ablam gibi olmak istedim 3) Daha fazla farklı olamazdık.

Set (2016), “Homofobiyle baş etme grup rehberliği programına ilişkin deneysel bir çalışma” adlı bu doktora tezi, 18-30 yaş arasındaki 886 LGB bireyi oluşturmaktadır. Verilerin toplanmasında, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri (YİYE II), Öz Anlayış Ölçeği, İçsel Homofobi Ölçeği (Geyler ve Biseksüel erkekler İçin), Lezbiyenler İçin İçsel Homofobi Ölçeği, Beck Depresyon Ölçeği ve araştırmacı tarafından hazırlanmış Demografik Bilgi Formu kullanılmıştır. Bu ölçek, yapısal eşitlik ve en çok olabilirlik metotları ile test edilmiştir. Araştırma sonuçlarında, erkek örnekleme kaygılı bağlanma ile depresyon arasındaki ilişkide içselleştirilmiş homofobinin kısmi aracılık etkisinin olduğu; öz anlayışın ise bu ilişkide aracılık etkisinin olmadığı belirlenmiştir. Kadın örnekleminde ise kaçınılmalı bağlanma ile depresyon arasında, öz anlayış ve içselleştirilmiş homofobi üzerinden bir dolaylı etkinin olduğu; kaygılı bağlanma ile depresyon arasında ise sadece içselleştirilmiş homofobi üzerinden bir dolaylı etki olduğu belirlenmiştir.

Karakaş (2018), “Cinsel Yönelim Ayrımcılığının İşe Alım Niyeti Üzerindeki Etkisi: Deneysel Bir Çalışma” adlı çalışmada LGBTİ+ bireylerin işe alım süreçlerin de yaşadıkları ayrımcılıkları incelemek için kurgusal bir senaryo ile cinsel yönelim(eşcinsel, heteroseksüel) ve biyolojik cinsiyetine (kadın, erkek) göre farklılaşıp farklılaşmadığı ortaya konulmuştur. 224 yüksek lisans öğrencisinden kendilerini birer işveren olarak düşünmeleri ve satış danışmanına ilişkin iş ilanı incelemeleri istenmiştir. Eşcinsel bireylerin heteroseksüel bireylere göre, tercih temelli ayrımcılığa ve istatistiksel ayrımcılığa daha fazla maruz kaldığı gözlemlenmiştir. Ancak, adayın cinsel yöneliminin işe alma niyeti üzerinde anlamlı bir etkisi

gözlenememiştir. Bunun yanı sıra, adayın cinsel yöneliminin ve cinsiyetinin ikili etkileşiminin bağımlı değişkenler üzerinde anlamlı etkisi bulunamamıştır. Son olarak, adayın cinsel yönelimi, adayın cinsiyeti ve katılımcının cinsiyetinin üçlü etkileşimin istatistiksel ayrımcılık üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu gözlenmiştir.

Karakaya (2017) “LGBT Bireylerin Sağlık Bakım Deneyimleri İle İlgili Görüşleri: Niteliksel Çalışma” adlı çalışmanın örnekleme İstanbul’da bir LGBT derneği üzerinden ulaşılmıştır. Katılımcılar 5 gey, 4 lezbiyen, 2 biseksüel, 7 trans olmak üzere toplam 18 bireyden oluşmaktadır. Fenomonolojik yöntem kullanılarak, odak görüşmeleri yapılmıştır. Verilerin içerik analizinde, “farkındalık” teması; sağlık çalışanlarının tutumları, LGBT bireylerin sağlık kuruluşuna başvurma konusunda isteksizliği ve ekonomik durumu içeren “sağlık hizmetlerinden yararlanma durumu” gibi temalara ulaşılmıştır. Çalışmanın sonucunda sağlık çalışanlarının LGBT bireylere yönelik olumsuz tutumlarından dolayı bu hizmetten rahat bir şekilde yararlanamadıklarını ortaya çıkarmıştır.

Güzel (2017), “Lezbiyen, Gey, Biseksüel Ve Transseksüellerin Sosyal Dışlanma Deneyimleri” adlı bu tezde Ankara’da yaşayan 3 Lezbiyen, 4 Transseksüel, 3 Gey, 5 Biseksüel birey ile görüşülmüştür. Fenomonolojik yöntem kullanılarak derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler sonucunda üç ana tema oluşturulmuştur: Bireylerin sosyal dışlanma algısı, sosyal dışlanmanın boyutları ve sosyal dışlanma ile mücadele etme. Sonuç olarak transseksüellerin ve geylerin toplumda lezbiyen ve biseksüellere göre daha çok dışlandıklarına ulaşılmıştır. Fakat lezbiyen ve biseksüellerin kendilerini gizlemelerinin de bir dışlanma biçimi olduğu saptanmıştır.

Nebioğlu (2015), “Farklı Cinsiyet Kimliği Ve Cinsel Yönelimler İle Adil Dünya İnancı Arasındaki İlişki” adlı bu çalışmada cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği bağlamında, adil dünya inancı arasındaki bağlantının nasıl açıklanacağı incelenmiştir. Karma yöntem

kullanılarak, nicel boyutunda “Kişisel ve Genel Adil Dünya İnancı” ölçeğini 66 heteroseksüel birey, 18 trans birey, 14 eşcinsel birey, 11 biseksüel birey, 1 queer birey olmak üzere 110 katılımcı oluşturmaktadır. Nitel boyutunda, katılımcı geçerliliğine bakmak için yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Bu çalışmada ise en çok değersizleştirilenlerin LGBT karakterler olduğu ve bu değersizleştirimin heteroseksüel karakterler tarafından yapıldığı tespit edilmiştir.

Yıldırım (2018), “LGBT Çocuğa Sahip Ebeveynlerin Deneyimleri Ve Sosyal Hizmet Gereksinimleri: Gökkuşuğı Aile Grubu Örneğı” adlı nitel araştırma yöntemi kullanılan bu araştırmada LGBT çocuğa sahip olan 8 ebeveyn ile derinlemesine görüşmeler yapılarak bu görüşmeler MAXQDA 12 programı ile analiz edilmiştir. Ataerkil ve heteroseksist yapının, doğum öncesinden itibaren ebeveynler üzerinde hissedilmeye ve yıllar geçtikçe arttığı gözlemlenmiştir.

Tüm araştırma sonuçları genel olarak değerlendirilecek olursa, heteronormatif sosyo-kültürel düzen içerisinde olan LGBT bireylerin trans/bi/homofobik tutumlarla karşılaştığı görülmektedir. LGBT bireylerin kendilerini bir ötekine açma deneyimlerinde etkili olan, çevre ve aile faktörü incelediğimiz bu çalışmalarda ön plandadır. Tüm bu çalışmaların tezin hedeflediğı içeriğe ve metoduna katkı sunduğı, aynı zamanda tezin LGBT bireylerin yaşantılarını daha geniş bir bakış açısıyla değerlendirilmesinden dolayı Türkiye’de ki ve uluslararası yapılmış olan çalışmalara katkı sunacağı beklenmektedir.

Bölüm III: Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizi ile ilgili ayrıntılara yer verilecektir.

Araştırmanın Modeli

Araştırmada “nitel” araştırma deseni kullanılmıştır. Nitel araştırma yöntemleri; karmaşık, değişken, tartışmalı bir alandır. “Nitel araştırma” dolayısıyla tek bir varlığı değil, devasa bir çeşitliliği kapsayan bir şemsiye terimdir (Punch, 2011, s.132). Geniş bir çerçeveye sahip olmasından dolayı, tanımlanması güç olsa da Yıldırım ve Şimşek, nitel araştırmayı şöyle tanımlamışlardır: Gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmalardır (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s.41). Nitel araştırmalar, verilere doğrudan ulaşması, olgu ve davranışların sürecine doğal ortamları içerisinde odaklanarak, tümevarımcı (indüktif akıl yürütme) bir anlayışla oluşturulması bağlamında önemlidir.

Nitel araştırma dünyadaki gözlemcinin yerini tespit eden konumlandırılmış bir aktivitedir. Nitel araştırma, dünyayı görünür hale getiren bir dizi yorumlayıcı, materyal uygulamalarından oluşur. Bu uygulamalar dünyayı; alan notları, mülakatlar, konuşmalar, fotoğraflar, kayıtlar ve araştırmacı günlüklerini içeren bir temsiller serisine dönüştürür. Bu düzeyde, nitel araştırmanın dünyaya dair yorumlayıcı ve doğal bir yaklaşımı vardır. Bu, nitel araştırmaların kendi doğal ortamlarındaki şeyleri insanların olaylara verdiği anlamlar açısından anlamlandırmaya çalışması veya yorumlaması anlamına gelir. (Denzin, Lincoln, 2011, s.3)

Nitel araştırmada, birçok araştırma modeli vardır: Etnografya, fenomenoloji, eylem araştırmaları, grounded theory/temellendirilmiş kuram gibi. Bu alışma, söz konusu lezbiyen, gey, biseksüel, trans bireylerin sosyo-kültürel bağlam içerisinde varoluşlarındaki biyo-psiko-sosyal kodları çözümleyip ortaya çıkarabilmek için “temellendirilmiş kuram” perspektifinden ele alınmıştır.

Temellendirilmiş kuram, en iyi biçimde verilerden kuram türetme amacı taşıyan bir araştırma stratejisidir. ‘Temellendirilmiş’ ifadesi, kuramın veriler temelinde geliştirileceği, dolayısıyla verilerle temellendirileceği anlamına gelir. ‘Kuram’ ise araştırma verilerinin toplanması ve bu verilerin çözümlemesinin amacının, kuram türetmek olduğunu ifade eder. Temellendirilmiş kuramın ana fikri, kuramın verilerden tümevarımsal olarak geliştirileceğidir (Punch, 2011, s.156).

Temellendirilmiş kuramda, literatür incelemelerinin hangi aşamada olacağı konusu üzerine birbirinden farklı görüşler vardır. Strauss ve Corbin (1990) literatür incelemelerinin çok önemli olduğu üzerinde dursalar da, literatürün içine çok fazla dalmamaları konusunda araştırmacıları uyarırlar. Aksi durumda bunun, kavram geliştirmek için gerekli olan keşif duygusunu ve kuramsal duyarlılığı kısıtladığını (Strauss, Corbin, 1990, s. 13) savunurlar.

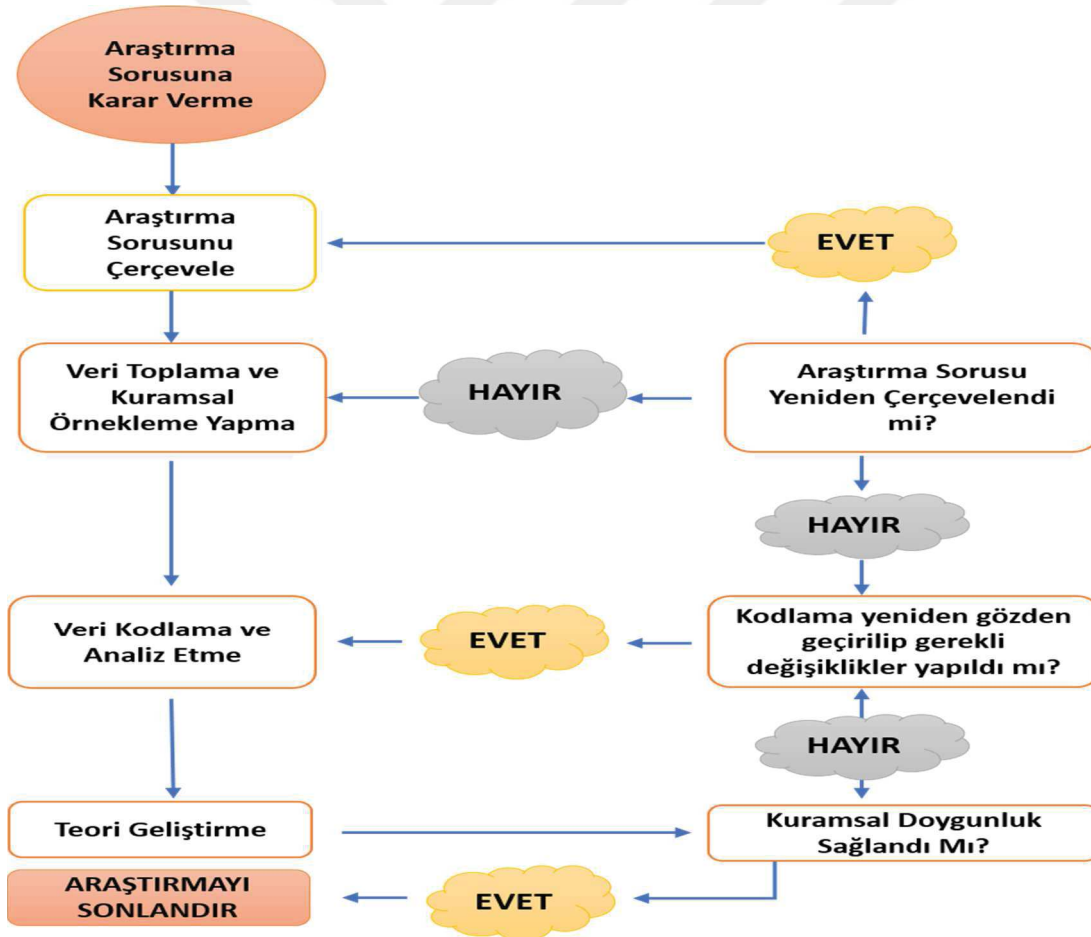
Literatür incelemelerine farklı bakış açısı getiren Derek Layder (2015)’e göre, araştırma verilerine dayalı teori geliştirme faaliyetine yönelik tasarlanmış diğer alternatif stratejileri ve başka teori türlerini dogmatik bir biçimde dışlaması nedeniyle, özünde sınırlı bir yaklaşım olduğu (Layder, 2015, s. 21) noktasını savunmaktadır.

Layder’in bakış açısını destekleyen sistematik deseni savunan temellendirilmiş kuram araştırmacılarına göre;

Veri toplama ve veri analizinden önce araştırmayı düzenlemek, kavramsal duyarlılık geliştirmek ve araştırmayı belirli bir zemine oturtmak için literatür incelemesi

gereklidir. Böyle bir inceleme, verilerden oluşturulan kavramların ve hipotezlerin kusurlarını en aza indirmeye, hatta böyle kusurların oluşmasını engellemeye yardımcı olur. Bu tarz literatür incelemesinin aynı zamanda (i) kullanışlı ikincil veriler kaynağı olarak değerlendirilmesi, (ii) araştırmacının verilere ilişkin sorularını çoğaltması, (iii) kuramsal örnekleme katkı sağlaması, (iv) teorinin geçerliğini denetlemeye yardımcı olması gibi faydaları da mevcuttur (McCann ve Clark, 2003b; McGhee ve ark., 2007'den akt. Çelik, Ekşi, 2015). Temellendirilmiş kuramda sürecin nasıl ilerlediğine dair aşağıdaki tablo verilmiştir:

Şekil 4. Temellendirilmiş kuram süreci

(Bitsch, 2005'den akt. Ekşi, Çelik, 2015, s. 33).

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, Çanakkale’de yaşayan, kendi cinsel yönelimini lezbiyen veya gey veya biseksüel ya da cinsel kimliğini transseksüel olarak tanımlayan bireyler oluşturmaktadır – tıbbi müdahale gibi farklı süreçler yaşadıkları için interseks bireyler çalışmaya dâhil edilmemiştir-. 18 yaşından büyük olmak ve gönüllü katılım sağlamak çalışmanın diğer önemli unsurları arasındadır.

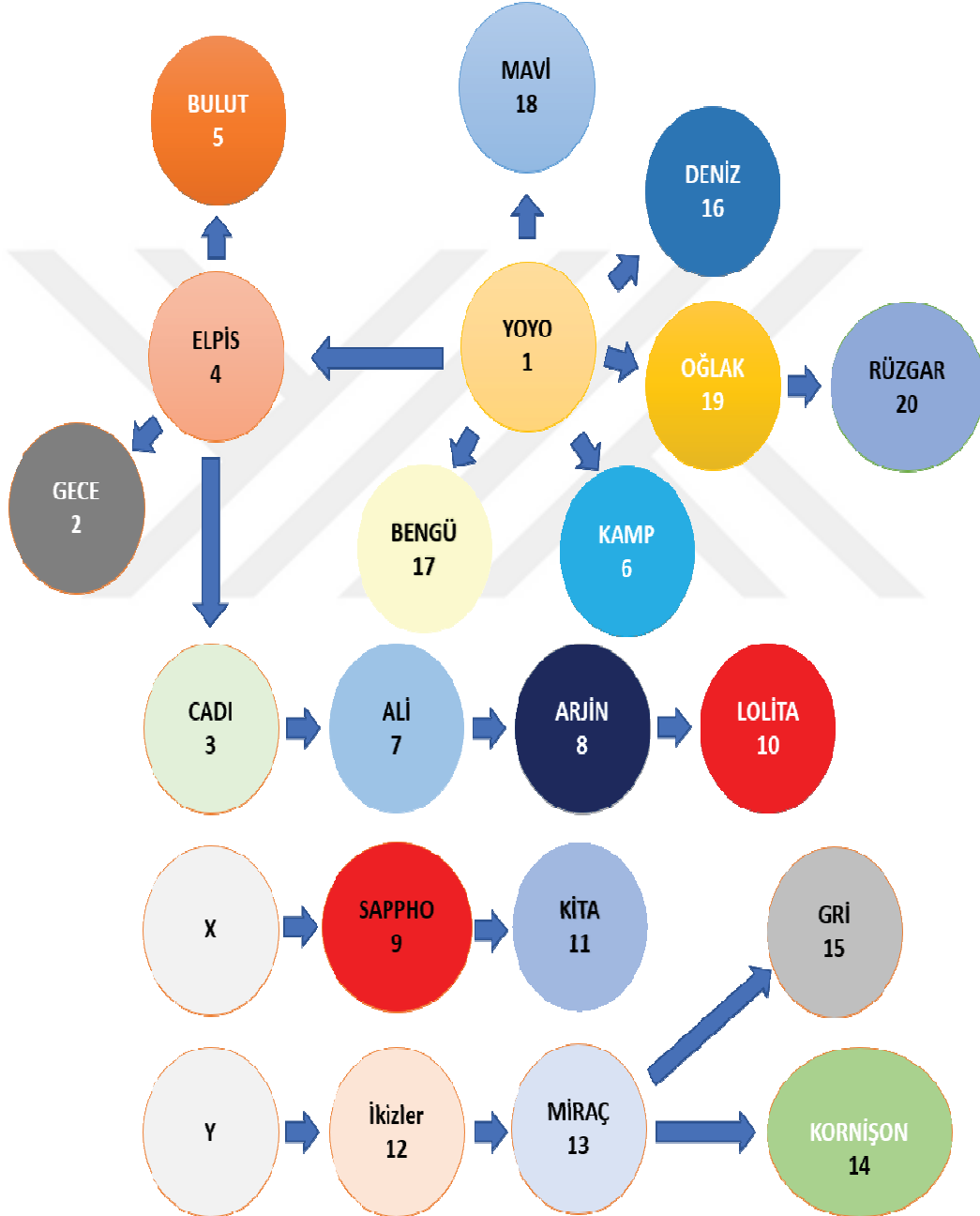
Araştırma, amaçlı örneklemenin kartopu yöntemiyle oluşturulmuştur. Amaçlı örnekleme, çalışmanın amacına bağlı olarak bilgi açısından zengin durumların seçilerek derinlemesine araştırma yapılmasına olanak tanır. Belli ölçütleri karşılayan veya belli özelliklere sahip olan bir veya daha fazla özel durumlarda çalışılmak istenildiğine tercih edilir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel., 2016, s.90).

Kartopu örnekleme, evrenin sınırlarının ve evrene üye olanların kesin olarak belirlenemediği durumlarda kullanılan bir örnekleme tekniğidir. Araştırmacının deneklere ulaşmakta zorlandığı durumlarda, ulaşılan denekler vasıtasıyla aynı özelliklere sahip öteki potansiyel deneklere ulaşılmaya çalışılır (Arslan ve ark., 2017, s. 127). Süreç ilerledikçe elde edilen isimler veya durumlar tıpkı bir kartopu gibi büyüyerek devam edecek, belirli bir süre sonra belirli isimler hep öne çıkmaya başlayacak, araştırmacının görüşmesi gereken birey sayısı veya ilgilenmesi gereken durum sayısı azalmaya başlayacaktır (Yıldırım ve Şimsek, 2016, s.122).

Katılımcılara ilk etapta Çanakkale LGBTİ İnsiyatifi aracılığıyla ulaşılmıştır. Kartopu örnekleme ile gerçekleşen görüşmelerde, 4 lezbiyen, 2 gey, 8 biseksüel ve 6 transseksüel olmak üzere toplamda 20 kişi katılım sağlamıştır. Görüşmelerin sırayla gerçekleşmediği durumlar olmuştur, örneğin, birinci görüşmeci Yoyo, Elpis adlı görüşmeciye yönlendirmiş

fakat o kişi müsait olmadığı için başka katılımcılara yönlendirmiş ve Elpis ile sonraki zamanlarda görüşme sağlanmıştır. Katılımcıların kartopu zinciri aşağıdaki gibidir:

Şekil 5. Kartopu zinciri

Tablo 1 Katılımcıların Bazı Demografik Özellikleri

Rumuz	Yaş	Eğitim Durumu	Meslek	Ekonomik Gelir	Dini İnanç	Kiminle Yaşıyor	Doğum Yeri	Yaşadığı Yer
Yoyo	29	Yüksek Lisans (Devam ediyor)	Psikolog	2000	Tanımlanamıyor	Partner	İstanbul	Çanakkale
Gece	23	Lisans (Mezun)	Sosyolog	1000	Ateist	Yalnız	Samsun	Çanakkale
Cadı	21	Lisans (Devam ediyor)	Öğrenci (Sosyoloji okuyor)	1000	Budist	Arkadaş	Ankara	Çanakkale
Elpis	23	Lisans (Mezun)	Sosyal Çalışmacı	1700	Agnostik	Arkadaş	Ankara	Çanakkale
Bulut	20	Ön Lisans (Devam ediyor)	Öğrenci	1000	Deist	Yalnız	İstanbul	Çanakkale
Kamp	33	Lisans (Mezun)	Pazarlama Yöneticisi	3000	Ateist	Partner	Antalya	Çanakkale
Ali	24	Lisans (Devam ediyor)	Öğrenci	1000	Tanımlanamıyor	Arkadaş	İzmir	Çanakkale
Arjin	25	Lisans (Devam ediyor)	Öğrenci+ Fotoğrafçı	1500	Tanımlanamıyor	Yalnız	İzmir	Çanakkale
Sappho	22	Lisans (Devam ediyor)	Öğrenci	1500	Tanımlanamıyor	Yalnız	İzmir	Çanakkale
Lolita	23	Lisans (Devam ediyor)	Öğrenci	1000	Deist	Arkadaş	Mersin	Çanakkale
Kita	25	Yüksek Lisans (Devam ediyor)	Öğrenci	1400	Deist	Partner	Çanakkale	Çanakkale
İkizler	29	Ön Lisans (Mezun)	Sigortacı (Teknik Personel)	2000	Müslüman	Aile	Çanakkale	Çanakkale
Miraç	26	Ortaokul	Özel Güvenlik	1300	Müslüman	Partner	Tekirdağ	Çanakkale
Kornişon	19	Ön Lisans (Devam ediyor)	Öğrenci	1200	Müslüman	Arkadaş	Tekirdağ	Çanakkale
Gri	28	Lisans (Devam ediyor)	Öğrenci (Satış Temsilcisi)	3500	Müslüman	Partner	İstanbul	Çanakkale
Deniz	22	Lisans (Devam ediyor)	Öğrenci	500	Deist	Arkadaş	İstanbul	Çanakkale
Bengü	21	Lisans (Devam ediyor)	Öğrenci	600	Ateist	Arkadaş	Antalya	Çanakkale
Mavi	32	Lisans (Mezun)	Fotoğrafçı	1000	Ateist	Aile	Balıkesir	Çanakkale
Oğlak	20	Lisans (Devam ediyor)	Öğrenci	1000	Ateist	Yalnız	İstanbul	Çanakkale
Rüzgâr	21	Lisans (Devam ediyor)	Öğrenci	1500	Ateist	Yalnız	Amasya	Çanakkale

Tablo 2 Katılımcıların Kendilerini Tanımladıkları Cinsel Yönelim ve/veya Kimlikleri

Rumuz	Kod	Atanmış/Biyolojik Cinsiyet	Kendilerini Tanımladıkları Cinsel Yönelim ve/veya Kimlik
Yoyo	B1	Kadın	Biseksüel
Gece	B2	Kadın	Biseksüel
Cadı	B3	Kadın	Biseksüel
Elpis	G1	Erkek	Gey
Bulut	TE1	Kadın	Trans Erkek
Kamp	L1	Kadın	Lezbiyen
Ali	G2	Erkek	Gey
Arjin	B4	Kadın	Biseksüel
Sappho	L2	Kadın	Lezbiyen
Lolita	B5	Kadın	Biseksüel
Kita	L3	Kadın	Lezbiyen
İkizler	TE2	Kadın	Trans erkek
Miraç	TE3	Kadın	Trans Erkek
Kornişon	L4	Kadın	Lezbiyen
Gri	TE4	Kadın	Trans Erkek
Deniz	TE5	Kadın	Trans Erkek
Bengü	B6	Kadın	Biseksüel
Mavi	B7	Kadın	Biseksüel
Oğlak	B8	Erkek	Biseksüel
Rüzgâr	TE6	Kadın	Trans Erkek

Tablo 3 Katılımcıların Ebeveynleri İle İlgili Bazı Demografik Bilgiler

Kod	Anne, Baba Hayat talar mı?	Anne ve Babanın Medeni Durumu?	Annenin Eğitim Durumu	Annenin Doğum Yeri	Annenin Mesleği	Annenin Ortalama Aylık Ekonomik Durumu	Babanın Eğitim Durumu	Babanın Doğum Yeri	Babanın Mesleği	Babanın Ortalama Ekonomik Geliri	Anne ve Babanın Dini İnançları
B1	Evet	Ayrı	Yüksek Lisans	İstanbul	Mimar	1400 (Emekli)	Yüksek Lisans	Aydın	Makine Mühendisi	1400 (Emekli)	Müslüman
B2	Evet	Evli	Lise	Samsun	Serbest Meslek	1600	Lise	Samsun	Serbest Meslek	5000	Müslüman
B3	Evet	Evli	Lisans	Çorum	Hemşire	3500	Lisans	Isparta	Öğretmen	3000	Ateist
G1	Evet	Evli	Lise	Ankara	Reklamcı	1400 (Emekli)	Lise	Ankara	Serbest Meslek	1400(Emekli)	Anne (Müslüman) Baba (Ateist)
TE1	Evet	Evli	Okuryazar değil	İstanbul	Serbest Meslek	1600	Ortaokul	İstanbul	Serbest Meslek	3500	Müslüman
L1	Evet	Evli	Lise	Ankara	Serbest Meslek	1400 (Emekli)	Lisans	Ankara	Makine Mühendisi	10.000	Anne (Müslüman) Baba (Deist)
G2	Evet	Ayrı	İlkokul	Kocaeli	Hasta Bakıcı	2000	İlkokul	İzmir	Çiftçi	3000	Müslüman
B4	Evet	Evli	Lise	Artvin	Ev hanımı	-	Ortaokul	Artvin	Diş Teknisyeni	3500	Müslüman
L2	Evet	Evli	İlkokul	Akhisar	Ev hanımı	-	Lise	Akhisar	Serbest Meslek	5000	Müslüman
B4	Evet	Evli	Ortaokul	Adana	Ev hanımı	-	Ortaokul	Tarsus	Kazı Operatörü	5000	Müslüman
L3	Evet	Ayrı	Lise	Çanakkale	Serbest Meslek	1600	Lise	Çanakkale	Serbest Meslek	1400	Müslüman
TE2	Evet	Evli	İlkokul	Çanakkale	Ev hanımı	-	İlkokul	Çanakkale	Serbest Meslek	2500	Müslüman
TE3	Anne Sağ	Evli	Lise	Tekirdağ	Hasta Bakıcı	1800	Üniversite	Tekirdağ	Asker	-	Müslüman
L4	Evet	Evli	Lise	Tekirdağ	Ev Hanımı	-	Lise	Tekirdağ	Aşçı	5000	Müslüman
TE4	Evet	Evli	Lise	İstanbul	Muhasebeci	3500	Lise	İstanbul	Serbest Meslek	3500	Müslüman
TE5	Evet	Evli	Lise	Sakarya	Ev Hanımı	-	Lise	İstanbul	Elektrik Teknisyeni	1700(Emekli)	Müslüman
B5	Evet	Evli	Lisans	Niğde	Fizyoterapist	3000	Lisans	Niğde	Avukat	İşsiz	Anne(Müslüman) Baba (Ateist)
B6	Evet	Ayrı	Yüksek Lisans	Balıkesir	Okutman	Bilinmiyor	Lise	Çanakkale	Serbest Meslek	Bilinmiyor	Ateist
B7	Evet	Evli	İlkokul	Tokat	Ev Hanımı	-	Ortaokul	Ordu	Serbest Meslek	5000	Müslüman
TE6	Evet	Evli	İlkokul	Amasya	Ev Hanımı	-	Lise	Amasya	Serbest Meslek	3000	Müslüman

Tablo 1’de katılımcıların bazı sosyo-demografik bilgilerine yer verilmiştir. Katılımcılar kendi belirledikleri rumuz adlarının yanında kendilerini tanımladıkları cinsel yönelim ve/veya kimliğe göre kodlandırılmıştır (Lezbiyenler için L1’den L4’e, geyler için G1’den G2’ye, biseksüeller için B1’den B8’e, Trans erkekler için TE1’den TE6’ya).

Katılımcılar 19-33 yaş aralığında olup, eğitim durumları ortaokul-yüksek lisans arasında değişkenlik göstermektedir. On üç katılımcı eğitime devam ediyorken, yedi katılımcı özel sektörde çalışmaktadır. Yine katılımcıların ekonomik gelirleri 500-3500 tl arasında değişmektedir.

Katılımcıların dördü dini inancını tanımlamazken, altısı Ateist, dördü Müslüman, dördü deist, biri Budist, biri de Agnostik olarak tanımlanmaktadır.

Katılımcıların sekizi arkadaşıyla yaşıyorken, beşi partneriyle, beşi yalnız, iki katılımcı da ailesiyle yaşamaktadır. Katılımcıların hepsi Çanakkale’de yaşamaktadır. Fakat doğum yerlerine bakıldığında ise bu durum çeşitlilik göstermektedir (İstanbul, Samsun, Ankara, Antalya, İzmir, Mersin, Çanakkale, Tekirdağ, Balıkesir, Amasya).

Tablo 2’de katılımcıların kendilerini tanımladıkları cinsel yönelim ve/veya kimlikleri verilmiştir. Bu tabloya göre katılımcılardan sekiz kişi kendini biseksüel, iki kişi gey, altı kişi trans erkek, dört kişi ise kendisini lezbiyen olarak tanımlamıştır.

Tablo 3’de ise katılımcıların ebeveynleri ile ilgili bazı demografik bilgiler verilmiştir. Bütün katılımcıların anneleri hayattadır, sadece bir katılımcının babası vefat etmiştir (TE3). Dört katılımcının ebeveynleri ayrılmıştır (B1, G2, L3, B6). Ebeveynlerin eğitim durumları, ekonomik gelirleri, meslekleri, doğum yerleri, dini inançları farklılık göstermektedir.

Veri Toplama Araçları

Veri toplama araçları olarak, katılımcıların bazı sosyo-demografik bilgilerine daha düzenli bir şekilde ulaşmak için “Kişisel Bilgi Formu” (Ek-2) hazırlandı. Katılımcıların yaşamsal deneyimlerinde ihtiyaç duyulan bilgilere daha düzenli ve sistemli ulaşabilmek için “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” (Ek-3) geliştirilmiştir. Bu form görüşmeler esnasında bir taslak olarak kullanılmıştır, farklı sorular yöneltilerek ya da katılımcının eklediği deneyimlerle görüşme soruları çeşitlilik kazanmıştır.

Kişisel bilgi formu. Araştırmanın problemlerine yönelik hazırlanan kişisel bilgi formunda; katılımcının cinsiyet-cinsel yönelim-cinsel kimlik, eğitim durumu, mesleği, ekonomik geliri, ebeveynlerin kişisel bilgilerine ulaşmak için çeşitli sorular oluşturulmuştur.

Görüşme formu. Çalışmada lezbiyen, gey, biseksüel ve trans bireylerin ötekine, en temel kurum olan aileye, “açılma ya da açılmama” durumlarına odaklanılmıştır. Görüşmeler sırasında bilgi karmaşası olmaması ve belli bir düzende ilerleyebilmek için yarı yapılandırılmış bir görüşme formu hazırlanmıştır. Bu görüşme formunun amacı tamamıyla görüşmeler esnasında yol göstermesi için düzenlenmiştir. Tez danışmanı ve konu ile alakalı öğretim elemanlarından da destek alınarak formun genel hatları oluşmuş ve görüşmelere başlanmıştır.

Görüşme formu toplamda yirmi altı sorudan oluşmaktadır. LGBT bireylerin varoluşsal süreçleri genel anlamda altı bölümden oluşan kategorilere ayrılmıştır. Bu kategoriler esnek tutulmuştur, görüşmelerin tamamının bitmesi ile son halini almıştır (Bknz. Ek-3) Bu kategoriler ilk aşamada şu şekildedir:

1. Başlangıç –fark etmeden önceki yaşantılarla alakalı- sorular

2. Farkındalık ve cinsel yönelim ve/veya cinsel kimlik ile alakalı sorular
3. Açılma ile ilgili sorular
4. Açılmama durumu ile ilgili sorular
5. Destek mercileri ile alakalı sorular
6. Sonlandırma soruları

Verilerin Toplanması

Görüşme formları hazırlandıktan sonra araştırmayı gerçekleştirebilmek için Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Akademik Etik Kuruldan gerekli izinler alındı.

Veri toplama işlemi 31.05.2018-07.12.2018 tarihleri arasında gerçekleştirildi. Görüşmeler için ilk etapta bir aile danışmanlığı ofisinin adresi verildi fakat bilmedikleri bir adreste tanımadıkları biri ile görüşme yapmak istemeyen katılımcılar mevcut olduğu için, görüşmeler katılımcıların tercih ettiği kafelerde ortak gün ve saat belirlenerek yapıldı.

Katılımcıları hem bilgilendirmek hem de çalışmaya başlamadan önce güven ortamı oluşturabilmek amacıyla Gönüllü Katılım Formu (Ek-1) oluşturulmuştur. Görüşmeye başlamadan önce biri katılımcıda biri araştırmacıda kalmak üzere formlar karşılıklı imzalanmıştır. Bu form ile görüşme esnasında ses kaydının alınması için gerekli izin alındı.

Ses kayıtları bilgisayar ortamında çeşitli programlar (Transcribe, Maxqda Analytics Pro 2018, Vlc Player) aracılığıyla deşifreleri alınarak katılımcıların gizliliğini korumak için şifreli dosyalarda saklanmaktadır. Katılımcıların kimliklerini açığa vurmamak için isimleri kendileri tarafından belirlenen rumuz adlarla ve kendilerini tanımladıkları cinsel yönelim ve/veya cinsel kimlikleri kodlanarak çalışmanın bütün aşamalarında bu şekilde yansıtıldı.

En kısa görüşme 34 dakikayken en uzun görüşme 90 dakika sürdü. Genel olarak görüşmeye başlarken gergin olan görüşmecilerin sorulara cevap verdikçe rahatladıkları gözlemlendi. Görüşme sonunda “Çalışmaya destek olabilecek kişiler var mı?” diye

katılımcılara soruldu. Var ise katılımcı o kişi ile görüşüp onay aldıktan sonra araştırmacıya katılmak isteyen yeni kişinin numarasını ilettiler. Eğer son görüşülen katılımcı yeni kişiye yönlendirilmezse önceki görüşmecilere geri dönülerek yeni katılımcılar bulundu. Örneklem bu şekilde genişletildi.

Verilerin Analizi

Verilerin analizi temellendirilmiş kuram çözümlemesiyle ele alınmıştır. Temellendirilmiş kuram çözümlemesinde amaç, doğrudan verilerde önemli olan şeyi açıklayan bir soyut kuram geliştirmektir. Bütün işlemler bu amaca yöneliktir ve kodlamanın başlamasından itibaren, hem kavramsal soyutlamanın asli önemi hem de kuramsal bilginin hiyerarşik yapısı göz önünde bulundurulur (Punch, 2011, s.198-199).

İçerik analizi, insan davranışlarını ve doğasını belirleme üzerinde doğrudan olmayan yollarla çalışmaya imkân tanıyan bir tekniktir. İçerik analizi özellikle sosyal bilimler alanında sıklıkla kullanılan en önemli tekniklerden biridir (Büyüköztürk ve ark., 2016, s. 250). İçerik analizi yoluyla verileri tanımlamaya, verilerin içinde saklı olabilecek gerçekleri ortaya çıkarmaya çalışırız. İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır (Yıldırım, Şimşek, 2016, s. 242).

Çalışmada, analiz süreci doğrudan 20 katılımcı tarafından elde edilen, toplamda 321 sayfa olan deşifrelerin derinlemesine incelenmesiyle ulaşılmıştır. İlk dört kişiden elde edilen bilgiler içerik analizi yöntemiyle incelenerek ortaya temel kodlar çıkmıştır. Bu kodlar Maxqda 2018 programına yüklenmiş ve diğer görüşmelerin analizi ile LGBT bireylerin perspektifinden, subjektif ve onların ideal tıpsel olarak maruz kaldıkları, örüntüsel pratik ve kollektif anlamlara ilişkin bir model oluşturulmuştur.

MAXQDA araştırmacıya nitel metinlerin sistematik olarak değerlendirilmesi ve yorumlanması için yardım eden bir bilgisayar yazılım programıdır. Ayrıca teoriler geliştirmek ve teori sonuçları test etmek için g¼çlü bir araçtır (Creswell, 2016, s. 203).

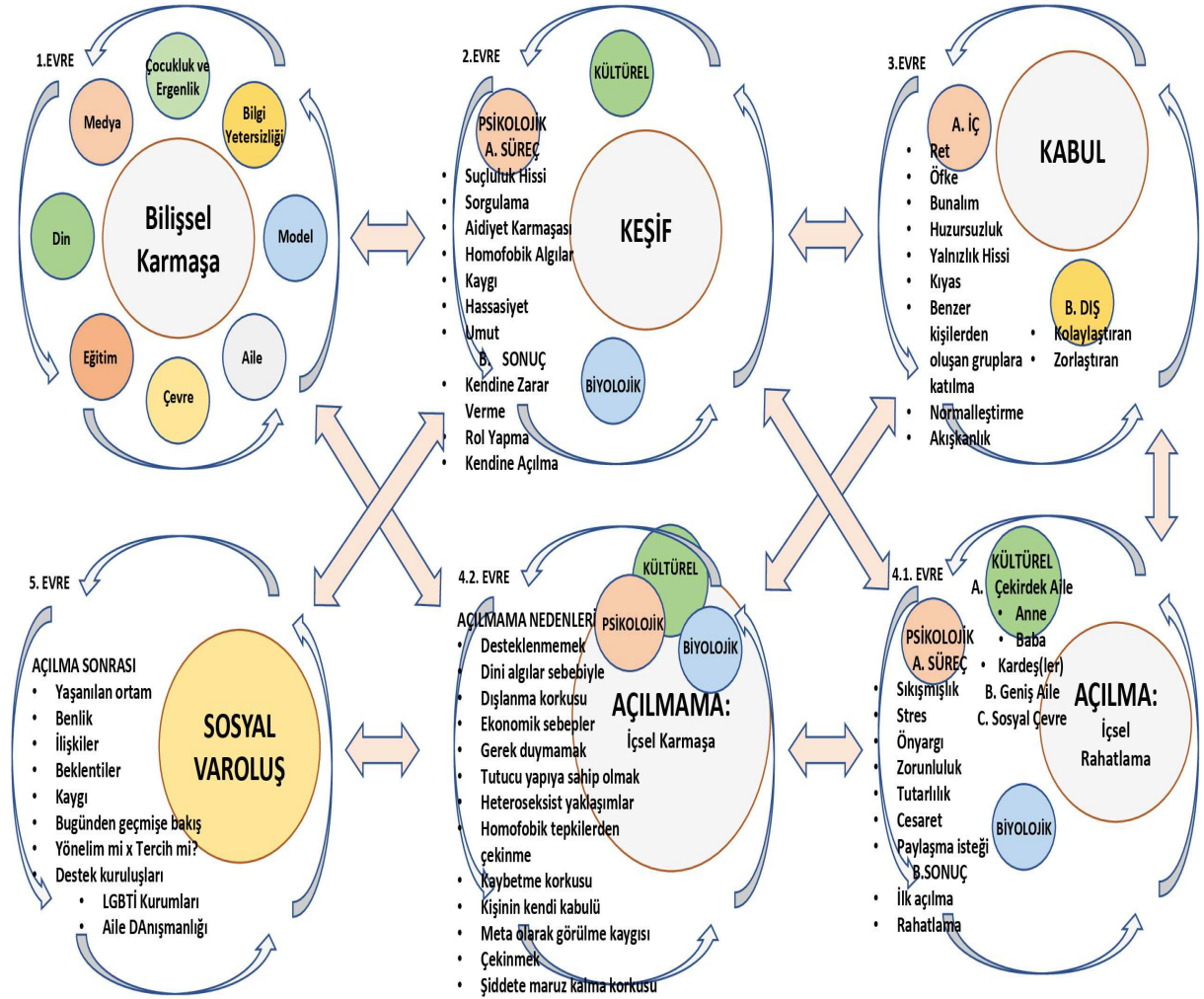
Bölüm IV: Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde lezbiyen, gey, biseksüel ve trans bireylerin yaşamları boyunca etkili olan; biyolojik, psikolojik ve kültürel olarak bu bireylerin perspektifinden elde edilen, varoluş süreçlerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir. “MAXQDA 2018” programı aracılığıyla “Temellendirilmiş Kuram” perspektifinden kodlamalar yapılmıştır. Bu analiz sürecinde yapılan her görüşmenin deşifresi tek tek programa yüklenerek örüntüsel ve açık kodlar oluşturulmuştur. Bu kodlardan daha geniş kategorilere sonrasında altı tane temaya ulaşılmıştır. Bu temalar şu şekildedir:

- 1) Farkında olmadan önceki evre: Bilişsel karmaşa
- 2) Farkında olma evresi: Keşif
- 3) Kabul evresi
- 4) Ötekine açılma evresi: İçsel rahatlama
- 5) Ötekine açılmama durumu: İçsel karmaşa
- 6) Sonraki yaşantılar “Sosyal Varoluş” evresi

Bu temaların altında, LGBT bireylerin sosyal varoluş süreçlerini anlamaya yönelik kategoriler, alt kategoriler ve kodlar oluşturulmuştur. Bu süreçte yapılan analizlerin tüm aşamaları bu bölümde detaylı bir şekilde verilmiştir. “LGBT bireyleri sosyal varoluş süreçlerinin daha iyi anlaşılabilmesi için de şekil 6’da gösterilen model ortaya konmuştur.

Şekil 6. Lgbt bireylerin sosyal varoluş süreçleri

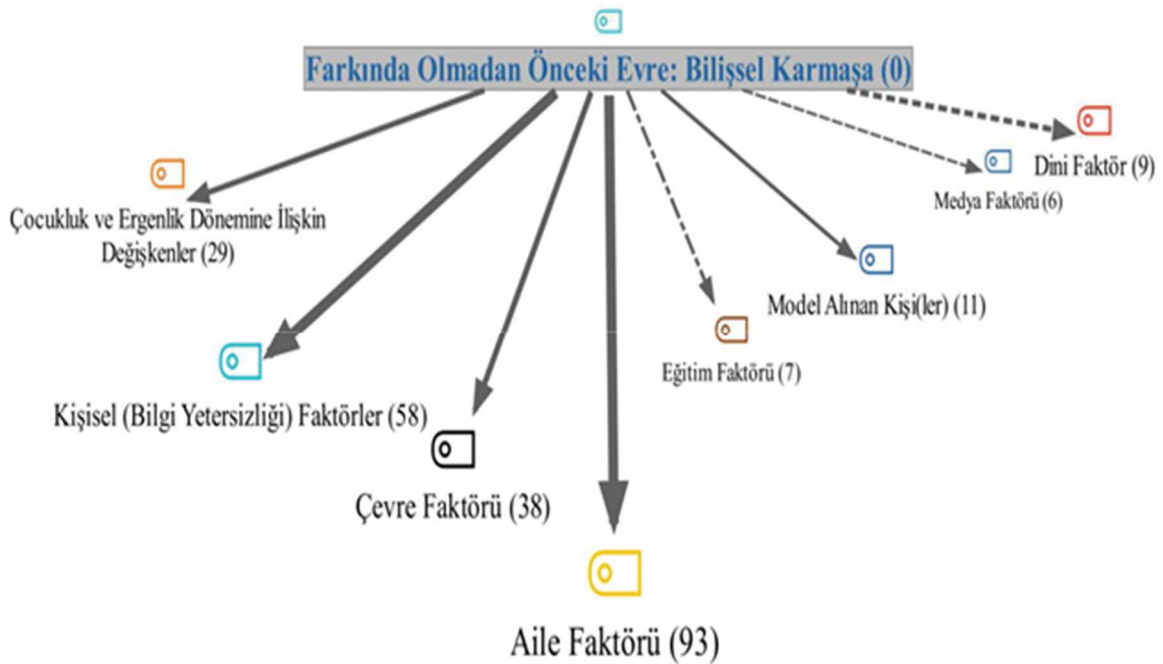

Farkında Olmadan Önceki Evre: Bilişsel Karmaşa

LGBT bireylerin varoluşsal süreçlerine Şekil 6’da olduğu şekliyle baktığımızda ilk evrenin “Farkında Olmadan Önceki Evre” olduğu görülmektedir. Fakat bu modelde evreler arasında hiyerarşik bir düzen kurulmamıştır. Literatüre ve LGBT’ler ile yaptığımız görüşmelere göre bu aşamaların keskin bir şekilde ayrıldığını görmekteyiz.

Genel olarak varoluşsal süreçlerimize baktığımız zaman her bireyin cinsel kimliğine ve/veya cinsel yönelimine anlam verdiği bir aşama ve öncesi vardır. Peki, nasıl oluyor da insanlar cinsel benliklerini bularak toplumda var oluyorlar? LGBT’ler için bu soruyu temel aldığımız çalışmada, görüşmelerin analizinden oluşturulan ilk tema “Farkında Olmadan Önceki Evre: Bilişsel Karmaşa” şeklinde kavramsallaştırılmıştır. Bu temanın altında bireylere etki eden “Çocukluk ve Ergenlik Dönemine İlişkin Değişkenler”, “Kişisel (Bilgi Yetersizliği) Faktörler”, “Çevre Faktörü”, “Aile Faktörü”, “Eğitim Faktörü”, “Model Alınan Kişi(ler)”, “Medya Faktörü” ve “Dini Faktör” olmak üzere sekiz kategoriye ulaşılarak frekanslarıyla birlikte Şekil 7’de gösterilmiştir. Şekil de kategori ve kodların yanında parantez ile verilen numaralar, Maxqda programında ulaştığımız analizlerin frekans dağılımlarını göstermektedir.

Şekil 7. Farkında olmadan önceki evre: bilişsel karmaşa

Çocukluk ve ergenlik dönemine ilişkin değişkenler. Çocukluk ve ergenlik –bu iki dönemin birlikte verilme sebebi katılımcıların yanıtlarının baz alınmasından dolayı- dönemimize ait yaşantılarımızı günümüz bakış açısıyla değerlendirdiğimiz zaman çeşitli bulgulara ulaşabiliriz. Katılımcılar da bu dönemleriyle ilgili bilgiler vermişler ve olumlu anılara nazaran genellikle yaşantılarındaki zorluklardan bahsetmişlerdir.

Gece (B2) çocukluk dönemini “*Çocukluğumu, çocukluğumun soğuk geceleri diye tanımlayabilirim.*” şeklinde tanımlarken, bu dönemde yalnızlık ve dışlanmışlık duygusu yaşayan Elpis (G1) şunları dile getirmiştir:

“...Nedenini anlayamadığım huzursuzluklar, yalnızlık hisleri ve işte kendime yabancılaşma böyle kendimden soğuma gibi şeyler yaratıyordu. Yani kendimden, bedenimden, hissettiklerimden böyle mutsuz bir çocukluk geçirdim... Şeyi falan hatırlıyorum çocukluğumda öyle yakışıklı falan erkek mesela şey vardı bizim evde inşaat vardı, çok yakışıklı iki inşaat iş çisi vardı mesela çok küçüktüm o zaman ana sınıfına gidiyordum ama sırf onları görmek için eve erken çıkmak istediğimi, onların yanına gidip onlara yardım ettiğimi ve işte onlara sarılmayı çok sevdiğimi, onlar gelince hemen kalkıp gittiğimi falan hatırlıyorum. Bunları farkında olmadan yapıyordum ama meğerse onlara farkında olmadan bir hoşlantı besliyormuşum. Çok küçük yaşta 6-7 yaşlarındayken bile tabi ben bunları daha yeni yeni hatırlıyorum, fark ediyorum.”

Benzer duyguları yaşayan Ali (G2) ergenlik ve çocukluk sürecini şöyle aktarmıştır:

“Kötü, içime kapanıktım insanlarla pek konuşmayı hatta hiç konuşmayı sevmezdim. Bir ara belli bir dönem hiç konuşmadığım zamanlar oldu. Çünkü feminenliğimden ya da sesimin kadınsılığından dolayı birkaç sorun yaşamıştım ergenlik dönemimde. O yıllarda ne kadar az konuşsam o kadar az dışlanırım diye beynimde yer etmişti. Yani konuşmamaya dikkat ediyordum bu konu beni tabi özgüven eksikliğine işte insanlardan ayrı, soğuk yani pek bağ kuramayan birisine çevirmişti. Yani çocukluğum yalnız ve kötüydü sanırım. Hiç sevmediğim bir dönemdi.” (G2- Ali)

Toplumda kabul gören ikili cinsiyet kalıplarından dolayı, çocuklara yüklenen algılardan biri oyuncaklardaki ayrımlardır. Bu durumdan dolayı kendi benliğini bulmada zorlandığını Bulut (TE1) şöyle anlatırken, “...*Erkeklerle oynuyordum sürekli futbol oynuyordum ya da gidiyordum tabanca alıyordum ama gerçekten zorla o tabancayı bıraktırıp*

bebek verdikleri oldu elime. Erkeklerle oynamayacaksın, buraya gel burada kızlarla ip atlayacaksın dedikleri oldu. Erkeklerle oynadığım için evden çıkarılmadım, böyle bir çocukluk yaşadım. Bu süreçte kendimi keşfetmemin en büyük sebebi benim çocukluğum. Örnek veriyorum bir evcilik oyunu oynanıyorsa baba rolünü ben üstleniyordum her zaman. Sırf baba rolünü üstlenmek için erkekmiş gibi davranmak için o oyunu oynamaya çalışıyordum.” Katılımcıların anlatılarında dile getirmiş oldukları bir başka ayırım biçimi olarak giysiler konusunda kendilerine yapılan telkinlerin dikkat çektiği görülmektedir. Bu durumu İkizler (TE2) şöyle dile getirmiştir, “...Etekli fotoğraflarımda suratım mahkeme duvarı gibidir ama pantolon gömlek giyindiğim fotoğraflarımda asker selamı vermişimdir yani. Ya o ayrımı bile gösterebilirim o yaş aralığındaki öyle söyleyeyim.” (TE2-İkizler)

Bu dönemle ilgili olumlu söylemlerde bulunan Miraç (TE3) rahat bir yaşantısı olduğu için özgürce yaşadığını ve bundan dolayı çocukluğunda zorluk yaşamadığını şöyle aktarmıştır: “Mükemmel bir çocukluktu. Dediğim gibi çok serbest ve çok rahat bir insan olduğum için istediğim her şeyi yapabiliyordum. Yani sürekli zaten erkek reyonundan giyiniyordum...” Kamp (L1) benzer bir yaşantıya sahip olduğunu “Aslında her şey normaldi. Normal şeyler kız çocukları gibi... Fazla bebeklerle de oynadım ama arabalarla da oynadım... Genel olarak sevilen ve böyle her istediği yapılmaya da hani bir şekilde anlaşılmaya çalışılan en azından bir çocukluk geçirdiğimi düşünüyorum.” sözleriyle açıklamıştır.

Kişisel (bilgi yetersizliği) faktörler.Katılımcılardan gelen söylemlere göre cinsel kimlik ve/veya cinsel yönelimin farkında olmama durumunun en temel nedeni olarak bilgi yetersizliği, bilgiye ulaşmadaki sınırlar, yanlış bilinen gerçekler gibi faktörler bulunmaktadır. Gece (B2) “Kaynakların kıt nereye alıp koyacağını bilmiyorsun hikâyeyi. Öyle olunca da senin içinde bir yarıma başlıyor. Ve ben bunu çocukluğum boyunca hep yaşadım.” diye dile

getirirken Yoyo (B1) “*Uzun yıllar hetero kadın olarak sanıyordum kendimi ve öyle yaşadım.*”

şeklinde ifade etmiştir. Kornişon (L4) ise şöyle açıklamıştır:

“Ya hiçbir şeyden haberim yoktu benim. Çünkü çok küçük yaşta fark ettim bunu ama tamda bilinçli değildim. Ne olduğunu hiç anlamamıştım. Çocukluk evresine verdim açıkçası sonra 6-7 yaşlarıma geldiğim zaman yani kız kardeşim var onun arkadaşları geldiği zaman sürekli dikkatimi çekiyordu. Sürekli benimle ilgilenirler, sevsinler, öpsünler, şakalaşınlar falan filan istiyordum. Ondan sonra ortaokula geçtim ve ortaokulda bir tane öğretmenime çok fazla âşık olmuştum. Ondan sonra bunu bir hayranlık olarak kabul ettim. Çünkü kendime kabul ettiremedim böyle bir şeyi, yani bir kadın bir kadından nasıl hoşlanır!”

Başka bir katılımcı bu durumu “*ilkokul birdeyken anneme gelip dizinde uzanıp ağladığımı hatırlıyorum. Hani niye beni erkek doğurmadın diye. Onun haricinde yani anlam veremiyordum aslında, hani küçük yaştayken.*” şeklinde ifade eden Gri (TE4), ilerleyen yaşantısındaki algılarını “*16 yaşımıdayken çok yakın bir kız arkadaşım vardı yani kanka olarak hani sürekli görüştüğümüz falan ona 16 yaşımıdayken onunla bir şeyler yaşamaya başladık. Ama ben gene buna anlam veremiyordum çünkü hani toplumsal olarak baktığın zaman hani erkek kadın beraber olmalı biz beraber olamayız gibisinden.*” olarak açıklamıştır.

Katılımcılar, cinsel kimlik ve/veya cinsel yönelim hakkında yeteri kadar ya da doğru bilgiye sahip olmamalarının temel sebebinin toplumsal öğretiler olduğunu vurgulamaktadırlar, “*Bana bunu öğretmemişlerdi. Toplumsal olarak zaten onun yanlış bir şey olduğu öğretildi biz daha fark etmeden. Yani o yüzden bilinçsizdim, homofobiktim o zamanlar.*” diye açıklayan Oğlak (B8)’ı diğer katılımcı Bengü (B6) şu sözleriyle desteklemektedir: “*Okulda zaten şeydi yani ibne bir küfürdü ya da hiç doğal olduğunu öğrenmedim zaten arkadaş çevresinde falan öyle bir şey yoktu. Kadın kadına ilişki sadece şakalaşma olarak geçti. Ya da ayıp olarak çok geçti bunun içinde bir algım yoktu.*”

Hemcinsel karşı olan ilgisi küçük yaşlarda fark edilen Rüzgâr (TE6) “*Anasınıfında, 1.sınıfta küçük küçük çocukluk aşkı denilen şeyi ben kadınlara karşı yaşadığım zaman ailem*

çok garipsemişti. Bu normal değil, sen hastasın bunları hissetmen normal değil dediler 6. ya da 7. Sınıfa kadar hep bastırmaya çalıştılar böyle bir şey yokmuş gibi. Ben de kendimi sürekli hasta zannediyordum, ruhsal bir hastalık gibi.” İfadeleriyle karşılaştığı tutumu belirtmiştir.

Çevre faktörü. Çocukluk ve ergenlik dönemine ve bireysel faktörlere, temel psikolojik varoluşumuza değindikten, sonra anlamlandırmamız gereken bir diğer konunun da, dünyaya geldiğimiz andan itibaren benliğimize etki eden, bir diğer deyişle kültürel varoluşumuzu sağlayan çevre faktörü vardır. LGBT söylemlerini incelediğimizde, bireyin biyo-psiko-sosyal varoluşu yaşadığı çevreyle doğru orantılıdır. Çevrenin bireyler üzerindeki etkisini Mavi (B7) *“Yani heteroseksist bir yapı içerisinde büyüdüm buradaki çoğu insanın büyüdüğü gibi.”* *“...toplumun hissettirdiği bizim aileden daha farklı bir dini ortam vardı. Onun dışında ama şey ataerkillik, heteroseksizim yoğunluğunda çevremde.”* *“...Dünyayı işte kadın erkek olmalı gibi bir çerçeveden görüyordu etrafımdaki herkes.”* diye anlatırken katılımcılardan Lolita (B5) şöyle dile getirmiştir:

“... Tamamen heteroseksüel ilişkilerin hâkim olduğu, ataerkil yapının hâkim olduğu bir toplum yapısı vardı. İdeal ilişki bir kadınla bir erkek ilişkisiydi. İlişkide rollerse erkek eve ekmeği getirir evinin reisi odur, işte annede iş yapabilir yapmayabilir, babada böyle bir baskı olmaz eşine çalış deme noktasında. Ondan sonra kadın erkeğe daha muhtaç bir yapıdadır. Onun komutası altında yaşamayı sever erkekse hükmetmeyi sever. Onun dışında tamamen erkeklerin egemen olduğu yapıydı bu hem aile ilişkisinde hem cinsel kimlik üzerinde hem de toplum yapısında ciddi anlamda yoğun bir şekilde hissettiriyordu.”

Rüzgâr (TE6) çevrenin algıları sebebiyle yaşadığı durumu şu şekilde açıklamıştır:

“...Küçük bir kasaba gibi bir yer. Herkes de homofobik, kendini bireyler hiçbir şekilde göstermiyor. İlkokul 6,7,8. Sınıflarda benim bir tane sevgilim vardı küçük yaşlarda kendini zaten hetero olarak tanımlıyordu o da beni tamamen erkek olduğunu görerek ilişkiye devam ettiğini söylüyordu. İlişkimiz açığa çıktı ondan sonra herkes bizi dışlamaya başladı. Ailelerimiz üstümüze gelmeye başladı, ailelerimiz öğrenince zaten çok büyük sorunlar çıktı ayrıldık.”

Deniz (TE5) çocukluk döneminde rahat bir çevresinin olduğunu sonradan değişimime uğradığımı şu sözlerle açıklamıştır:

“...Ben küçükken çevrem çok güzeldi. Ondan sonra şey hiç böyle hani çocukluğa verilirdi bazı şeyler o yüzden çok mutluydum. Yani öyle hiç yargılanmazdım, şey yapılmazdım ne bilim güzeldi yani. Rahat bir çevreydi ama büyüyünce sıkıntıya sarıyor zaten.”

Biseksüel Kadın olarak kendini tanımlayan Yoyo (B1) ikili cinsiyet algılarının yaşantısal sonuçlarını şöyle dile getirmiştir:

“Sosyal çevrenin yargıları, rahattı ama tabii yine ataerkil şeyler de vardı. Mesela benim erkek bir kuzenim var benden bir yaş büyük, biz ikimiz dışarı çıkardık anneannem bana on ikide eve gel derdi ona sınırsız, onun saati yoktu.”

Aile faktörü. Kişilerin kendi cinsel kimlik ve/veya cinsel yönelim farkındalıklarına sahip olmadan önce katılımcılar tarafından en çok frekansa sahip faktör aile olarak saptanmıştır. Aile, bireylerin yaşantılarında ilk etkileşimde oldukları en küçük gruptur. Bireyler üzerindeki etkisi yaşam boyunca sürmektedir. Bu araştırma içerisinde aile etkeni farkında olmadan önceki dönem ve ötekine açılma döneminde (bulguların ilerleyen bölümlerinde değinilecektir) ele alınmıştır.

Aile yapılarına bakıldığı zaman çeşitli yetiştirme biçimleri görülmektedir. Miraç (TE3), “Beni erkek gibi yetiştiriyorlardı o zaman hep öyle olmamı istiyorlardı o yüzden nasıl desem zaten kendileri yetiştirdikleri için aslında pek de şey diyemiyorlardı. Benim değişimim olsun farklı hareketlerim olsun zaten biz yetiştirdik böyle biz de katlanmak zorundayız gibisinden.” İfadeleriyle açıklarken katılımcılardan Gri (TE4) ise benzer şekilde “Babam özellikle beni erkek çocuğu gibi büyüttü erkek kardeşim var eskiden halı saha maçlarına giderdi babam her hafta giderdi, erkek kardeşim gitmek isterdi mesela yok derdi sen gelme ablanla gideceğim ben derdi beni götürürdü. Mesela her hafta babamla futbol maçına

giderdim. Ya da nasıl diyeyim işte bir şey olduğunda erkek gibi güçlü kızım aslan kızım hani hep bu şekilde mesela yetiştirdiler beni hani tamam o zaman bilmiyordum ama daha sonraları bunlar hoşuma gitmeye başladı.”

Aile yaklaşımlarının başka bir noktası ise çocuklarının ergenliğe girmesiyle birlikte fiziksel yapılarındaki değişimlere bağlı olarak kısıtlamaların getirilmesidir. Bu durumu Arjin (B4) şöyle açıklamaktadır:

“...Orası sanırım kırılma noktası artık sokağa çıkamayacak koşamayacak olmak düşüncesi. Yani göğüsleri büyüdü koşarken sallanması ya da insanların görmesi artık ebeveynlerimi biraz rahatsız edecek şeye gelmişti. Yine anne daha rahatsızdı babam daha destekçiydi ama kırılma noktasının o olduğunu düşünüyorum. Ondan sonra yavaş yavaş değişmeye başladı. Erkeklerle ilişkilerim de değişiyordu ister istemez kadınlarla ilişkilerimde değişiyordu.”

Toplumsal olarak değerlendirdiğimizde kabul görülen cinsel yönelim algısı, heteroseksüel bir yapının hâkim olmasıdır. Bazı aileler çeşitli sebeplerden ötürü heteroseksüellik dışındaki cinsel kimlik ve/veya cinsel yönelimlerin varlığından bile habersizken, bazıları ise heteroseksist tutumları nedeniyle yok saymaktadır. Rüzgâr (TE6) *“Kendimi çok çok rahat hissettiğim bir ailede büyüdüm zaten çocuk olarak. Sadece bu durumla hiç karşılaşmadıkları için çok garip gelmişti onlara. Hani dünyada ben tekmişim gibi. Yani yaşadığımız tek sorun buydu onlara karşı... Fark etmeden önce çok seviyorlardı beni. Ben baba tarafında ilk torundum hep el üstüneydim, diğer kuzenlerime hiçbir şekilde öyle davranmıyorlardı. İstedğim her şey oluyordu ben bir şey deyince aşırı saygı duyuyorlardı. Ailemle ve geniş ailemle tek sorunumuz benim trans birey olmamdı.”* diyerek ailesindeki cinsiyete yüklenen kodlardan bahsetmiştir.

Eğer çocuk davranışsal ya da biçimsel mesajlar veriyorsa ya da vermiyorsa bile aile tarafından değişik gördükleri bir durum varsa, çeşitli söylemler olabiliyor ya da önlemler alınmaya başlanabiliyor. Katılımcılarda Kornişo (L4) bu durumla ilgili şöyle açıklamalarda

bulunmuştur: *“Babamın ailesiyle sürekli görüşüyorduk, halamlar, eniştemler vs. ve benim saçlarım küçükken çok seyrekmiş ve annem sürekli üç numaraya vurduruyormuş saçlarım gürleşsin diye. Ondan sonra ben de babamın kravatlarını, gömleklerini, kol düğmelerini işte veya oyuncak mağazasına gittiğimiz zaman kılıç, araba, şey tabanca o gibi şeyleri alıyormuşum ve benim artık lakabım Ali olmuş... Babamın akrabaları bana bu ismi taktılar ve sürekli benimle dalga geçmeye başladılar. Zaten çocuksun ve 6-7 yaşlarındasın o psikolojiyle her şeye ağlayıp zırlayan bir evredesin. Onlar benim psikolojimin bozulmasına gerçekten çok büyük bir etki. Ve hâlâ da beni gördükleri zaman o lakabı takmalarında ısrarcılar.”*

Toplumun kabul gördüğü cinsel kimlik ve/veya yönelime sahip kişi ailemin dışında biri ise kabul edilebilirliği yüksekken, aile bireylerinden biri bu durumu açtığında ilk olarak reddedilme tepkisiyle karşılaşma durumu daha yüksek olabiliyor. Elpis (G1) bu durumu *“...Dışarıya karşı oldukça modern görüşlü olan, işte birçok şeye duyarlı, farkındalık sahibi ve açık görüşlü bir aile ama kendi içinde oldukça geleneksel ve geleneksel ve işte bu gelenekselliklerden dolayı da iste ciddi çatışmaların çıktığı bir aile yapısıydı... Saygı duyarlar bir şey demezler ama kendi yakınlarından biri olduğu zaman sorun çıkarabilecek tipler veya kabullenmeleri zor olabilecek tipler.”* olarak açıklamıştır.

Cinsellik hakkında bilgi vermek aileler için zorlanılan bir konudur. Çoğunlukla konuşulmayan, konuşulsa bile sağlıklı, doğru bilgi aktarımının gerçekleşmediği katılımcılarından gelen bilgilerde de görülmektedir. Cadı (B3) *“...Hiçbir zaman bahsedilmiyordu eşcinsellik nedir, heteroseksüellik nedir hani bunların konuşulduğu bir ailede de büyümedim...”* Rüzgâr (TE6), *“...annemlerin ağzını aramak gibi ya da başkasına sormak gibi bir şey yaşadığımda, bunları izleme, bunları dinleme, bunlar ne böyle gibi tepkiler alıyordum. Yani kendilerinden olmayı anormal gördükleri için kabul etmiyorlardı.”* Cadı (B2), *“Geyler ve lezbiyenler hakkında çok bir fikrim yoktu çünkü bildiğimiz bir şey*

değildi. Sadece annemin tabiriyle söyleyeceğim çünkü ilk o zamanlar aşına olduğu hatırlıyorum. Annem totoş derdi mesela.” Gri (TE4) ise “...Annem hala daha televizyonda ya da başka bir yerde bu tarz şeyler gördüğünde hani şey yapar işte Allah ıslah etsin falan der.” ifadesini kullanmıştır.

Bengü (B6) ailesi ile yaşadığı süreci “*Ailemin öncesindeki bakışını bilmiyorum çünkü fikirlerini öğrendiğim zaman kendimin yavaş yavaş öğrendiğim zamana denk gelmişti açılmamıştım ama keşfediyordum yavaş yavaş. Yani doğal görmediklerini öğrendim o zamanda tedavi görülmesi gerektiğini düşünüyorlardı.*” sözleriyle ifade ederken Elpis (G1) “*...Genel olarak aileme çok mesafeli, çok kapalı asla iletişim kurmayan ve her zaman öfkeli olan bir ergenlik geçirdim.*” sözleriyle dile getirmiştir.

Eğitim faktörü. Bireyin kendi cinsel farkındalığına sahip olmadığı dönemlerde, aileden sonraki en önemli yer eğitim faktörüdür. Birey bir ailede var olur temel eğitimini buradan aldıktan sonra artık okul hayatının başlamasıyla eğitim kurumlarının etkisi oluşmaya başlar. Kornişon (L4), okul öncesi dönemde yaşadıklarından şu şekilde bahsetmiştir:

“Sürekli olumsuzluklarla okula gidiyorsun, anasınıfına gittim orda da sürekli bir baskı vardı. Hocanın bir baskısı bir de öğretmenin anasınıfında yardımcısı öğretmen abla diyorduk. İşte onun bir baskısı oluyordu ister istemez. Hadi kızım sen de onlarla oynasana, niye erkek gibi davranıyorsun? Neden erkek gibi onlarla oyun oynuyorsun, kız gibi davransana, kız gibi şunu yapsana sürekli böyle saçma sapan baskılar vardı beni etkileyen. Gerçekten olumlu hiçbir sürecim yoktu.” (Kornişon- L4)

İkizler (TE2) ise beden eğitimi dersinde yaşadıklarını şu sözlerle açıklamıştır:

“...beden eğitim dersini ilk zamanlar sevmiyordum, çünkü neden öğretmenim beni bayanlarla lastik oynamaya gönderiyordu ben oynamak istemiyordum. Ben futbol oynamak istiyordum erkek arkadaşlarım arasına almıyordu. O yüzden ben de ne yapıyordum, gidiyordum karşı tarafta seyrediyordum yani.”(İkizler-TE2)

Başka bir durum ise, akranlar arasındaki heteroseksist iletişim dilini katılımcılardan Bengü (B6) şu şekilde açıklamıştır:

“Okulda zaten şeydi yani ibne bir küfürdü ya da hiç doğal olduğunu öğrenmedim zaten arkadaş çevresinde falan öyle bir şey yoktu. Kadın kadına ilişki sadece şakalaşma olarak geçti. Ya da ayıp olarak çok geçti bunun içinde bir algım yoktu.” (Bengü- B6)

Model alınan kişi(ler). Bu kategori daha çok cinsel kimlik ve/veya yönelimin literatürde tartışılan model alma durumunun ne kadar etkili olabileceğini açıklamak adına araştırılmıştır. Katılımcılardan gelen bilgiler şu yöndedir:

“...Ablamın öncelikle kişisel duygulara yenilmemesini aşırı beğeniyorum. Hani daha güçlü kafasında bir şey varsa o ilişkiye şayet bunu devamını getirebiliyor. O görüşünün arkasından çıkmıyor. Onun dışında kendisini geliştirmiş olması, hırslının olması, çabasının olması, realist olması.” (Lolita-B5)

“...Kuzenim vardı, erkek kuzenim. Bayağı duruşunu muruşunu çok beğenirdim. Bayağı idolümdü yani. Konuşma şeklini, duruşunu, oturuş şeklini falan bir de şey haksızlığa falan pek gelemezdi böyle bayağı güzel kişiliği vardı.”(Deniz-TE5)

“Cinsel yönelimle ilgili model oluşturma gibi bir şey sorgularsak şöyle bir şey var queer karakterleri hep çocukluğumdan beri beğendiğimi sonradan fark ediyorum.”(Mavi-B7)

“...En küçük dayım benim karakter olarak rol model aldığım tek insandı. Hani kadın olan saygısından dolayı sadece. Ve eşine olan saygısından dolayı çok ataerkil bir toplumda karısıyla eşit haklara sahip olduğunu düşünen tek insan çünkü.” (Rüzgar-TE-6)

“...Model aldığım birileri şöyle söyleyeyim size halam vardı benden 4-5 yaş büyük sürekli onunla vakit geçiriyordum, arkadaşlarımla dışarı çıkamıyordum babamdan dolayı. Onda benim model olarak aldığım tek şey dik başlılığıydı. Hani kimseye boyun eğmiyordu.” (Bulut-TE1)

Medya faktörü. Kişiler kendi cinsel farkındalıklarına sahip olmadan önce, cinsellik hakkındaki bilgilere ilk olarak ulaşabildikleri alanların medya olduğunu, katılımcılardan İkiizler (TE2) şu sözlerle dile getirmiştir: “Görsel anlamda TV yeterli oldu, böyle bir şeyin var olduğu. İçsel olarak hissettiklerimi TV den dışsal olarak oluşturdum... Bülent Ersoy’un değişimiyle ben evet buyum, dediğim bir zaman oldu.” Başka katılımcılar ise:

“...Yaşadığım ortam köy ortamı hani ne kadar İzmir de de olsa hani çoğu şeye ulaşım yani kendim gibi olan insanları neredeyse hiç görmüyordum. Televizyondaki o kişiler hani onlara benzetmeler yapılıyordu, onlar üzerinden atıflarda bulunuyorlardı. Hani bildiğim kısmı buydu hani eşcinsellik nedir, LGBT’nin üyeleri kimlerdir, nelerdir, neyi savunurlar ben bunu cinsel yönelimle hani hiçbir terim bilmiyorsun, zaten çevremde bunu bilen kişi yok. Öğrenebileceğin hiçbir alet yok, yani küçük bir kasaba tatil kasabası...” (Ali-G2)

“...İnternette araştırıyordum çok saçma ama işte eş cinseller nasıl olur böyle sitelere girip hep bakıyordum. Ama çok saçma sapan şeyler vardı televizyonda gördüğümüz eşcinseller böyledir, kalıpları vardır işte futbol izlemez eurovizyon takip eder gibi şeylerle. Bazıları bana uymadığı zamana değil miyim acaba dediğim oluyordu. Sonrasında bir psikiyatristte gittik onunla konuştuktan sonra ben oraya giderken çok emindim zaten oraya gittikten sonra fark ettim, kabullendim doktor da bana zaten sen eşcinselsin dedi.”(Oğlak-B8)

Dini faktör. Dini faktör, cinsel farkındalığa sahip olmadan önceki kişiler üzerinde önemli etkenlerden biridir.

“Ben dedim ki bende bir farklılık var diyordum. Üstüne çok düşmüyordum, üniversiteye geldim tamam kadınları da seviyorum hoşlanıyorum kadınlardan ve bu beni çok sarsacak bir duygu durumu değildi. Şey yapmadım böyle işte bende bir farklılık mı var benim yaptığım şey kötümü bir yerden sonra Müslüman bir ülkede yaşıyorum dini bir boyutu var. İster istemez ne kadar deist olsam da hani çocukluktan bu yana içime işlenen bir din olgusu var hani o kısımlara falan hiç takılmadım.” (Lolita-B5)

Genellikle “*Bunun günah olduğunu duyuyordum ordan buradan*” (Elpis-G1) düşüncesinin yaygın olduğunu görmekteyiz. Yine toplumsal yapının “*...dindar işte böyle dini inançlarına bağlı, tutucu işte ahlakçılığın çok fazla olduğu u toplumsal cinsiyet normlarının çok fazla açık açık yaşandığı bir yerde büyüdüm. Sonrasında bundan dolayı çok da sıkıntı çektim.*” (Oğlak-B8) Bu şekilde olması bireyler üzerinde dini motiflere karşı ters etki yaratabiliyor:

“...Belli bir dönem öncesinde dini inancım vardı sınıdığımı düşünüyordum. Yani bununla yaşarım herhalde ya da bir süre sonra geçer diye şeyler vardı kafamın içerisinde. Ama kendimden tabi her gece dua edip değişmeye çalıştığım dönemler oldu. Çünkü bilmiyorsun ki bilmediğin gibi görüyorsun başka insanlardan ne kadar dışlandığını, kötü durumda olduğunu, televizyonlarda vs. ya da çevrede konuşulurken insanlar birbirine hakaret etmek için bu sıfatları kullanıyorlar. Ya da bu tip insanları

aşğılıyorlar çok yüksek dozda hani insan istemez yani kötü bir şekilde görünüp aşğılanmayı, dövülmeyi hatta öldürülmeyi. Hani bundan kaçınmaya çalışıyordum. Ama tabi bunun gereksiz olduğunu hani fark ettim. Yani kendimi kabullenişim kendimi çok daha fazla sevmeme, dış görünüşüme özen göstermeme arkadaş çevrem genişlemesine ve bu beni gerçekten seven insanların varlığına çok fazlasıyla artırdı.” (Ali-G2)

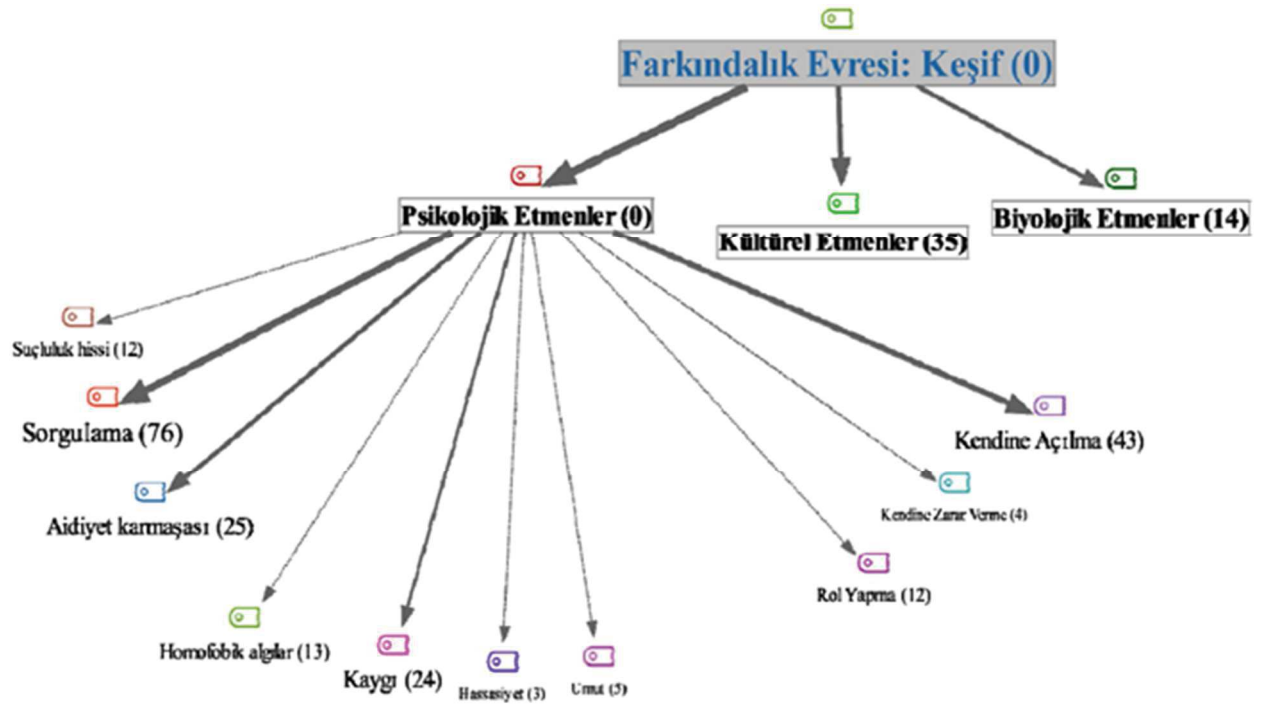

Farkında Olma Evresi: Keşif

Bilişsel karmaşa süreci yaşayan birey, keşif temasının da alt kategorileri olan, psikolojik, kültürel ve biyolojik etkilerle beraber, cinsel farkındalık yaşadığı akışkan bir evreye geçiş yaptığı söylenebilir. Akışkanlıktan kasıt, farkındalık öncesinden farkındalığa geçiş arasında kesin bir sınırın olmamasıdır. Yani her birey farklı aşamalardan geçerek kendi cinsel keşfine ulaşabilir.

Analizler sonucunda ortaya çıkan ikinci temamız “*Farkında Olma Evresi: Keşif*” tir. Bu tema altında yukarıda da açıkladığımız gibi “*Psikolojik Etmenler*”, “*Kültürel Etmenler*”, “*Biyolojik Etmenler*” olmak üzere üç temel kategoriye ulaşmaktayız. Bu üç kategorinin süreç içerisinde bireyin en kritik noktaların da devreye girdiğini görmekteyiz. Bu sebeple ötekine açılma evresinde bu üç kategoriyle tekrar karşılaşacağız. Farkında olma: Keşif temasını detaylandırmadan önce daha iyi anlaşılabilmesi için aşağıdaki şekil 8’de oluşturmuştur.

Şekil 8. Farkında olma evresi: keşif

Psikolojik etmenler. LGBT'lerle yaptığımız görüşmeler sonucunda, keşif sürecinde bireyler üzerindeki psikolojik durumun belli süreçlerden geçtiğini ve bir şekilde sonuçlandığını görmekteyiz. Bu nedenle keşif süreci içerisinde birey üzerindeki en önemli etkilerden olan psikolojik etmenler kendi içerisinde iki boyutta ele alınmıştır. Bunları süreç ve sonuç alt kategorileri olarak değerlendirmekteyiz. Süreç kategorisi içinde; “Suçluluk Hissi”, “Sorgulama”, “Aidiyet Karmaşası”, “Homofobik Algular”, “Kaygı”, “Hassasiyet” ve “Umut” kodlarıyla karşılaşmaktayız. Sonuç alt kategorisinde ise, “Rol Yapma”, “Kendine Zarar Verme” ve “Kendine Açılma” kodları oluşmuştur.

Süreç. Süreç içerisinde ele alınan kodlar genellikle bireylerin yaşadıkları sıraya göre ele alınmıştır. Fakat bu sıralama başka bireylerde farklılık gösterebilir.

Suçluluk hissi. Cinsel benliğini içsel olarak ilk fark ettiğinde Kamp (L1) “ilk olduğu zaman arkadaşlarıma nasıl söyleyeceğim, aileme nasıl söyleyeceğim. Dışarıda nasıl şey yapacağız, birbirimize yani el ele mi tutuşacağız işte ya onun çevresi bir şey derse.” şeklinde ifade ederek bu hissiyat karşısındaki suçluluk duygusunu dile getirmiştir. Yine benzer ifadeleri kullanan Cadı (B3), “Bir erkek bir kadın vardı. O yüzden olması gereken şey oymuş gibi yerleşiyor beynine ve onu dışında da bir şey yaşadığın zaman suçlu hissediyorsun, kötü hissediyorsun... Vicdan azabı çekiyorum açıkçası.” diyerek, toplumun kendisine yüklediği ikili cinsiyet algılarının dışında hislere sahip olduğunu ve içsel olarak yaşadıklarını bu sözlerle anlatmıştır.

Suçluluk hissini içsel olarak bir diğer boyutu da Ali (G2)'nin dediği gibi, “...Başkaları için yaşamaya başladığımı gördüm. Ve insanlara yalan söylüyorum, en önemlisi kendime yalan, yalan söylüyorum; olduğum kişiden kaçıyorum çünkü. Onu fark ettim, bu da üniversite başlangıcına denk geliyor.” Cinsel farkındalığa sahip olan bireyin kendine ve

etrafındakilere kendini toplumda var olan cinsel normlar içinde göstermesi, görüldüğü gibi yine bir suçluluk duygusu içermektedir.

Sorgulama. Suçluluk hissini bir kenara bırakarak, yaşadığı durumu sorgulamaya başlayan Yoyo (B1), “...İlla bir şeye benzemen gerekmiyor, sen kendi varoluşunla da olabilirsin.” algılarıyla kendini bulmaya yönelmiştir. Bu yönde açıklamalarda bulunan Ali (G2), “...O dönemlerde tamam dedim, benim hayatım bu. Bu şekilde yaşayacağım, kimse umurunda değil. Sonraki ilerleyen dönemlere de işte bir süre kendi içimde bunu kabullenerek, hakkında daha fazla şey öğrenerek, hani ne olup ne bittiğini araştırarak geçirdim.” demiştir.

Bireylerin cinsel benliklerini sorgulamalarına neden olan bazı kırılma noktaları olmuştur. Bu yaşantılara örnek olarak Gece (B2), “Lise öğretmenime aşık olduğumu düşündükten sonra sorgulamaya başladım...” derken Cadı (B3), “Ankara’da bir kadın, oturup bize transseksüel insanları anlatmıştı, çok net hatırlıyorum o kadını. Şey işte yanlış bedenlerle doğmalarıyla ilgili şeyler anlattığını hatırlıyorum. Kafama oturmuştu böyle, çok sahiplenmişim onları, mutlu olmuştum bunları öğrendiğim için.” şeklinde açıklamış, Elpis (G1) ise “...Çünkü lise döneminde o erkeklerin tek ortak noktası kızlar oluşturuyordu (gülme) ve ben hiçbir şekilde onlarla ortaklaşamıyordum... Çünkü zerre kadar ilgimi çekmiyordu... Ve o anda bunları sorgulamaya, didikleme ve bir şeylerin yanlış gittiğini fark etmeye başladım öyle.” diyerek dile getirmiştir.

Farkındalık sürecinde çeşitli kırılma noktaları yaşayan birey artık yaşadığı durumu içsel bir şekilde sorgulayarak anlamlandırma çabasına girer. Bu kendini bulma mücadelesi olumlu ya da olumsuz sonuçlanabilir. Katılımcılardan Cadı (B3) yaşadığı sorgulama sürecini şöyle açıklamıştır:

“...Ben yoksa erkek miyim falan diye sorguladığımı hatırlıyorum... Ailem aldı okuldan beni. Koleje verdiler lise üçteyken. Orada da artık kimliğimi kabullenmiş değildim. Aseksüelim diyordum bu sefer artık hani. Çünkü şey olacak bu sefer heteroseksüel değilsem homoseksüel olamam... Çok uzun bir süre benimle dalga geçtiler, hadi artık sen de birini bul falan. Ama neyle alakalı gerçekten emin olamıyorum, eşcinsel olmamla mı, biseksüel olmamla mı alakalı bilmiyorum... Ya dediğim gibi zordu, yani homofobik oldum, heteroseksüel olduğuma inandırmaya çalıştım baktım olmuyor, aseksüelim oldum, bunların hepsi 2 yıl sürüyor, lise 3 lise 4’te, hani işte artık lise 4’te onur yürüyüşleri, 8 Martlar bilmem ne falan bunlar içimi rahatlatan şeyler oldu. Eşcinselliğin hastalık olduğunu, iğrenç olduğunu, kötü olduğunu her şeyi kabullenmişim bir dönem... Çok kısa bir dönemdi. Yani direk böyle bu konuyla ilgilenmeye başlamam arkadaşımın bana gey olduğunu söylemesi sonrasında kendimi sorgulamam falan, yani kısa bir dönem aslında.”

Benzer süreçleri yaşadığını dile getiren Bulut (TE1), “...geçiş sürecimde heteroseksüel ilişkiden homoseksüel ilişkiye geçişim zordu fakat yönelimim cinsel yönelimimle cinsel kimliğime geçişim hani kendimi trans erkek olarak tanımlayışım ondan daha zordu.” sözleriyle trans sürecinde çoklu sorgulama yaşadığını, cinsel kimliği bulmadaki sürecin zorluğunu bu sözleriyle anlatmıştır.

Aidiyet Karmaşası. Cadı (B3) “İki farklı insan gibi olmuşum okulda bambaşka bir somurtkan böyle homofobik tiptim ama arkadaşımın yanına gelince hani ona destek olmaya çalışan LGBT aktivisti moduna giriyordum öyle işte saçma sapan hallerdi açıkçası.” şeklinde yaşadığı aidiyet karmaşasını açıklarken Bulut (TE1) yaşadığı durumu şu sözlerle dile getirmiştir, “...Önceden heteroseksüel ilişkiler yaşıyordum ki liseye kadar zaten hayatımda bir erkek olmadı. Lisede işte arayışlara geçiyorsun. Erkeklerle çıkmaya başladığım zaman hep eksik bir şeylerin olduğunu fark ediyordum.” ve şu şekilde de devam etmiştir:

“...Keşfetmem lisenin ikinci yılında oldu. E adında bir tane kadın hayatıma çıktı, birlikte bir ilişkimiz başladı. Aşık olduğum tek kadın diyebilirim hayatıma o kadın girdikten sonra hiçbir erkeği almadım. Kendimi lezbiyen zannediyordum o kadınla birlikteyken o kadından sonra da öyle zannediyordum, cinsel yönelimimim hani kadınlara karşı cinsel kimliğim bir kadın diyordum. Fakat bunun böyle olmadığını fark ettim. Hani kadınlarına karşı bir şey hissediyorum, bunun nedeni benim cinsel kimliğimden kaynaklı olduğunu düşündüm.” (Bulut-TE1)

Yaşadığı arada kalmışlık duygusunu “...Aslında ben bir tarafım söylemiş olduğum gibi olmak istediğim bir tarafında da olduğum diyelim. Olduğumla ilgili çok içe kapanık, yani bulunmuş olduğum biyolojik bedenimle ilgili çok içe kapanık istediğin istediği şekilde dile getiremeyen birisiydim. Olmak istediğim gibi olmuş olsaydım nasıl olurdu o zaman daha rahat olurdu her şeyi isteyebilirdim.” şeklinde ifade eden İkizler (TE2) şu sözleriyle devam etmiştir, “...Bayan arkadaşlarım işte ip oynuyorlardı, lastik oynuyorlardı, erkek arkadaşlarıma bakıyordum basket ya da futbol oynuyorlar da onların arasında iki arada bir derecede kalıyordum ilk başlarda...”

Homofobik Algular. Katılımcılardan Kamp (L1) kendinde olan fobik alguları “...Bende de aslında yerleşmiş bir homofobi vardı... Transları hiç düşünmüyordum sanırım. İşte dönme falan demiş olabilirim... Mesela tecavüze uğramış haaa bu yüzden falan diye konuşuyorduk. Hani ben de işte kafama yatırmaya çalışıyordum bir şekilde neden olabilir, nasıl olabilir falan filan diye.” açıklarken Arjin (B4), “Cinsel yönelimin cinsel yönelim olduğunu öğrenene kadar da biseksüeldim ama homofobiktim. Bunun yanlış bir şey olduğunu biliyordum. Yanlış bir şey yapıyor muyum ya da yanlış bir şey hissettiğim şeyler falan onlar normal şeyler değilermiş anormal bir şey hissediyordum gibi biliyordum.” diye ifade etmiştir.

Kendini “Ben de homofobiktim sanırım.” diye ifade eden Kita (L3) “Çanakkale’ye geldiğimde gey arkadaşlarım, lezbiyen arkadaşlarım olduğu zaman onlara karşı bir önyargım olduğunu daha önceden fark ettim yani. Bunlar aslında ön yargılar ama onlarla vakit geçirerek onları tanıyarak kırdım.” şeklinde açıklamıştır.

Arjin (B4) şu sözleriyle fobik alguların sebebini özetlemiştir, “...Bu konuda şey yapamıyorum, insanlara bilinçsiz oldukları için kızamıyorum çünkü o kadar çok öyle büyüyorsunuz ki o kadar çok bunun anormal bir şey olduğunu çünkü sen büyüyeceksin ve bir erkekle evleneceksin fikriyle büyüyorsun, erkek de aynı şekilde sen büyüyeceksin ve bir kadın

alacaksın fikriyle büyüyoruz. Öyle büyüyünce ister istemez homoseksüel ilişkiyi şey olarak görüyoruz anormal.”

Kaygı. Katılımcılardan bazıları kendi cinsel farkındalıklarını keşfetmeye başladıktan sonra yaşadıkları kaygıları “...Beni içime kapatan, desteklenmediğini hissettiren, anlaşılmadığını hissettiren bir durum.” (Yoyo-B1), Gece (B2) “...Çocukluğumda da ergenliğimde de hissettiğim en başak duygu oldu yani yerini yadırgamak, nereye koysam orda olmadım yani öyle söyleyeyim.”, Cadı (B3), “...Bunların hepsi toplumsal süreçlerdi. Çünkü bunların hepsinde ben kendimi merak ettim ve insanların hep normal olarak kabul ettiği ve hep göz önünde yaşadığı şeyin dışında bir şey hissediyorsun.” Oğlak (B8), “...bu kabul edilmeyen bir durum, dışlanan bir durum ve sen buna kimliğini açık bir şekilde yaşadığın zaman öldürülebilirsin.” şeklinde dile getirmişlerdir.

Kişilerin psikolojik kaygılarının bir diğer boyutu ise hoşlandığı kişinin kendisini kabul edip etmeyeceği ikilemidir. Bu durumu Oğlak (B8) şöyle ifade etmektedir, “...Etrafımdaki insanlara bunu nasıl söyleyeceğim, işte söylerken nasıl tepki alırım, eğer ki açılırsam hoşlandığım kişiden nasıl bir tepki alırım. Bayağı kötü zor bir dönemdi benim için.” Hatta karşı taraf kabul ettikten sonra bile kaygının devam ettiğini Kamp (L1) şu sözleriyle anlatmaktadır, “...Hatta ya o benimle oyun oynuyorsa şu an dalga geçiyorsa bile falan diye düşünmüştüm yani.”

Cinsel farkındalığından dolayı dışarıya yansıyan davranışsal özelliklerini katılımcılardan Deniz (TE5) şöyle ifade etmektedir, “...Ya, sürekli sinirliydim, çatık kaşlı yanıma geleni kabul etmeyen ondan sonra ne bilim hareketlerimi kontrol etmeye çalışsan, konuşmamı birçok şeyi kontrol etmeye çalışıyordum.” Kamp (L1) ise “...Önceden çok böyle şey yaptım kendimi çok sıktım çok stres oldum.” demiştir.

Hassasiyet. Katılımcılardan Gece (B2) ve Cadı (B3) cinsel yönelimlerini keşfettikten sonra toplu yaşam alanlarında ya da yakın arkadaşlarına karşı daha dikkatli davrandıklarını şu sözlerle açıklamışlardır:

“Yurt arkadaşlarına karşı, mesela onları n yanında üstümü değiştirmezdim, onlar değiştirdiğinde bakmazdım, hep tuvalette üstümü değiştirirdim. Beni asla sütyenle ya da üstümde sütyen yokken görmemişlerdir.” (Gece-B2)

“...Bunu fark ettikten sonra özellikle insanlara olan şeye ben de dikkat ettim. En yakın arkadaşıma mesela çok sarılıyorsam daha az sarıldım çünkü benden rahatsız olsun istemedim.” (Cadı-B3)

Umut. Katılımcıların söylemlerinde gözlemlenen bir diğer psikolojik etmen ise umut faktörüdür. Farkındalığın ilk süreçlerinde “belki değilimdir” düşüncesinin hâkim olduğunu Deniz (TE5) şöyle anlatmıştır:

“...Ya şöyle; ben lisedeyken oradan başlıyordum sürece bayağı kendimi baskıladım, çünkü lezbiyen ve biseksüeli pek şey yapamıyordum, kabul edemiyordum. Ondan sonra işte şey olmuyordu yani bir şeyler oturmuyordu. Yani kaç kere değilimdir de dedim. İşte erkeklere karşı biraz daha ilgimi zorladım öyle söyleyeyim yanlış bir cümle kurmayayım. Sonra olmadı bir şeyler ondan üniversiteye geldim işte kız arkadaşım vardı ondan sonra biraz da tecrübeyle anladım trans olduğumu.”

Benzer şekilde Gri (TE4), “*Hani nasıl olur, nasıl eder olmaz böyle bir şey olabilir mi, mümkün değil gibisinden düşünüyordum ama olduktan sonra bunun ne kadar kolay olduğunu ve benim o kadar zaman sonra bunun ne kadar zor olduğunu hani yanlış düşündüğüümü fark ettim.*” diye açıklamıştır.

Kamp (L1) ise kendi hissettiği umudu ebeveynlerin beklentilerine benzeterek “...Annelerde olan o şey umut bende de vardı belki bir gün birinden de hoşlanabilirim, belki bir gün öyle bir erkek çıkar ki evleniriz falan...” demiş ve şunları da eklemiştir, “...İçimdeki o umut hala işte belki bir gün bir erkekler de olur falan filan kısmı taaa İstanbul’a gidip şey yapmadıkça hani kendimi kabullenmedikçe zaten o sürdü...”

Kendini kabul ettikten sonra bile hala umut eden Kornişon (L4) “...Lise 2 de falan gerçekten kabul ettim. Ondan sonra birkaç tane erkekle konuşmayı denedim. Arkadaşlık kurmaya çalıştım fakat ilerisi olmadı.” açıklamasında bulunmuştur.

Sonuç. Analizlerde keşif temasının psikolojik evresiyle ilgili ortaya çıkan sonuç evresinde üç tane alt kod gözlemlenmiştir.

Rol yapma.

“...Lise zamanımızda çok daha farklıydı. İşte ne bilim kısa saçlı olmak, ya da ne bilim kendini açığa çıkaracak hareketler falan çok daha tehlikeli çünkü adını çıkarıyorlar hemen ya da dalga geçiyorlar. Baskı haline geliyor falan o yüzden biraz daha çekiniktim yani lise hayatında. Sosyaldim, çok arkadaşım vardı ama kendim gibi değil de aslında beni aralarına alabilecekleri şekilde davranıyordum daha çok... Kadınla erkek ilişkisi bizim toplumda daha kolay ve daha kabullenilebilir bir şey aslında. Herkes tarafından daha kabul görüyor. Daha çok takdir edilen bir şey. O tarafa doğru kaymayı çok istedim, kendi kendime çabaladı m bir tane erkek arkadaş yaptım lisedeyken kendime ama olmadı. Yani bir türlü şey olmadı yani bir türlü kadına hissettiğim şekilde hissedemedim. Daha çok kendimi kullanılıyormuş gibi, kendimi zorluyormuş gibi hissettim. Bu da aslında daha da çok yıprattı, denemeseydim öyle bir şey belki de akışına bıraksaydım daha iyi olurdu benim için... İlk fark ettiğim zaman ne bilim herkes kız erkek ilişkilerinden bahsederken sen içinde yaşadıklarından bahsedemiyorsun arkadaşlığını. Hayal ürünü olarak bir tane erkek yaratıp onu anlatıyorsun. Ya bu çok kötü yani niye ben de bahsedemeyeyim ki?”

Birey cinsel benliğini öncelikle kendine kabul ettirmeli ki, toplumda var olabilsin. Var oluşa karşı direnci yukarıda katılımcılardan Kita (L3)’nın sözlerinde görmekteyiz. Bu durumu destekleyen bir diğer katılımcı Bulut (TE1), “Okula gidiyorsun makyajını yapıyorsun şöyle söyleyeyim ben sana toplumun kalıplaştırdığı kadın rolü, erkek rolü var ya hani kadın şunu yapar bunu giyer şu olur ve sen toplumda beğenilmek için, topluma kendini kazandırmak için arkadaş ortamında hani o tarz muhabbetler için o role bürünmeye çalışıyorsun.” açıklamasında bulunmuştur.

Bengü (B6) o süreçte takındığı rol yapma durumunu şu sözlerle dile getirirken, “Ya kadınları hep güzel bulduğumu biliyordum ama buna bir isim vermiyordum. Çünkü hani

kadınlar güzeldir. Erkeklerle ilgim yoktu aslında sadece beraber olmam gerektiğini düşünüyordum. İşte bir ideal şeklinde sevgilim olmalı birisiyle evlenmeliyim o yüzden de kendime işte beğendiğim birilerini seçip aşık olmuşum gibi yapıyordum.” Bu şekilde davranmasının sebebinin ise “...Annemin aştığı cinsiyetçilik olabilir; çünkü erkeklerle ihtiyacım var diye düşünüyordum, kesinlikle bir erkekle olmalıyım. Hatta bir ara evet kadınlardan hoşlanıyorum ama benim yine erkeklerle ihtiyacım var şeklinde düşünerek gittim.” şeklinde açıklamıştır.

Aile faktörü yüzünden rol yaptığını açıklayan bir diğer katılımcı ise “*Erkek arkadaşlarım oldu ama ailemin yüzünden oldu. Annem sağ olsun beni değiştirmek için ben de dedim ki ben de bari yanıma bir çocuk alayım da değiştiğime inansın da hani beni rahat bıraksın diye öyle erkek arkadaşım oldu.*” (Miraç-TE3) sözleriyle anlatmıştır.

Kendine zarar verme. Katılımcılardan Kornişon (L4), Rüzgâr (TE6) ve Cadı (B3) cinsel benliklerini keşfetme aşamasında, yaşantılarının belli döneminde kendilerine zarar verdiklerini şu sözlerle dile getirmişlerdir:

“Kabul edene kadar zaten kılı kırk yardım. Kendime çok fazla zarar verdim. Çok küçük yaşta, 16-17 yaşlarında ben alkol tüketmeye başladım, sigaraya başladım... Ondan sonra anladım ki evet böyle şeyler varmış dünyada ve bu da bana denk geldi, bu da bana isabet etti. Ondan sonra ben bunu kabul edemedim ve sürekli intihar girişimine girdim. Vücudumda daha saçma sapan izler var. Hala gördüğümde utandığım.” (Kornişon-L4)

“Bir dönem fazlasıyla vücudumdan nefret ettim zaten ve bu nefret beni eve kapattı. Uzun bir süre kilo aldım, kilo aldım, kilo aldım sürekli kilo aldım. O zaman daha çok fark ettim ki kilo aldıkça daha çok kadın bedenine yaklaşan bir bedenim oluyordu. Kabulleniş süreci çok ama çok zordu. Bedenimi hiçbir şekilde sevmiyordum ve etrafında seni anlayan hiç kimse olamadığı için ve o kafadan da hiçbir zaman çıkamadığım için ben neyim ben neyim ben buysam neden bu vücuttayım, bu vücut neden bana verildi. İntihar girişimleri oluyordu ama çok çok küçük, vücuduma zarar vermek için değişik şeyler yapıyordum evde tek kaldığımda özellikle ondan sonra kabullendim.” (Rüzgâr-TE6)

“...Dörtte koleje geçtiğim zaman insanlara karşı çok ön yargılıydım hani gerekirse bütün yıl hiç kimseyle arkadaşlık kurmayacağım, gerekirse içime kapanık olacağım.” (Cadı-B3)

Kendine açılma. Bireylerin eğer cinsel kimlik ve/veya yönelimi toplumun egemen yönelimlerinden farklı (buradaki farklılık öteki gösterilme anlamında kullanılmamıştır) ise sadece kendilerine açılma durumu söz konusudur. Bu durum bireylerin kendi cinsel farkındalıklarına vararak, kendi kendilerine de olsa artık “ben buyum” deme sürecidir. Katılımcılardan gelen söylemler incelendiğinde genellikle çocukluk döneminde farkındalığın düşük olduğu, daha çok lise döneminde farkındalığın geliştiğini görmekteyiz. Fakat lisedeki çevre ve kültürel faktörler nedeniyle ertelenmelerin yaşandığını, üniversiteye adım atan bireylerin kendilerine daha rahat açıldıklarını ifade etmektedirler.

Kendini keşfetme sürecinin çocukluk döneminde gerçekleştiğini dile getiren İkizler (TE2) “*Aile bireylerinin ya da komşuların işte Bülent Ersoy için bu şekilde dönüşümünü yavaş yavaş anlatmaya başladığında bu süreç dediğim gibi 10 yaşındaki bir zamanda. O zaman kendimin kendime net olarak dediğim zamandı.*” şeklinde ifade ederken, Bengü (B6) “*İlk fark etmem çocukken idi; arkadaşımın oyun oynarken 3. sınıfta 9 ya da 10 yaşındaydım sanırım.*” demiştir. Ali (G2) ise “*...Ses kayıtlı olan telefonlar neyse röportajımsı böyle çocukça oyunlar oynuyoruz. Orda ses kaydına alındık falan sonra dinledik onu kendi kısmıma geldiği zaman hani benim sesim bu mu ya dedim. Hani orda şey oldu beynimde hani şimşekler çaktı hani tüm olaylar zinciri yaşadıklarım yaşatılanlar neden? Bütün o soruların cevabını tek tek aldım. Ordayken anladım; hani tamam dedim bu bu şekilde. Ya 11 ya 12 ya da 13 yaşındaydım.*” şeklinde açıklamıştır.

“*...Benim en uzun sürecim kendime açılmam oldu*” diyen Elpis (G1) kendine açılma sürecini şu şekilde anlatmıştır “*...Lise üç ve lise dört zamanları fark ettim... Kendi kendime ve böyle dışımdan söylemem ben geyim diye, birkaç ay sürdü... Bir gün ayna karşısına geçtim ve sesli olarak ben geyim dedim. Bu benim hayatımın en iyi miladıdır.*” Gece (B2) de “*Lise döneminde yavaş yavaş kendime çitlatmaya başladım.*” derken yaşadığı farkındalığı şu

sözlerle dile getirmiştir “*Oha ben aşık olabiliyormuşum meğer, sadece özne yanlışmış dediğimi hatırlıyorum. Çünkü erkeklere hiçbir zaman kendimi aşık olarak tanımlamadım; hep çok yoğun hisler, çok anlayışlı çok şöyle çok böyle hep tutar yapmışım.*” Lolita (B5) ise “*Tam olarak ‘ben buyum’ lise dört, üniversite başında dedim. Yani 18-19 yaşlarımda. Şey dedim hani ben erkekleri de seviyorum kadınları da seviyorum, dedim.*” diye açıklamıştır.

Sappho (L2) kendi farkındalığını lise döneminde yaşadığını söylerken süreci şöyle açıklamaktadır: “*İlk tanımlama lise döneminde oldu. O zaman daha zor oldu aslında. Lise 2’de oldu 15-16 yaş. İlk ben de klasik hani öğretmenime aşık olmuştum o dönem ve derslerde falan sürekli pür dikkat gitmeye başladım derse. Sonra fark ettim ki bu sadece şey değildi, bilgi aşkı değildi, bayağı duygusal anlamda bir çocukluk aşkı yaşıyordum.*” Gri (TE4) ise “*İlk 16 yaşımıdayken bu kankamla cinsel yakınlığımız oldu. O şekilde fark ettim ben...*” demiştir. Yine farkındalığının lise döneminde olduğundan bahseden Oğlak (B8) da şunları söylemiştir “*...Benim kendimi fark etme sürecim 15-16 yaşlarındaydı. Ondan önce bir şeyin farkında değildim cinsel olarak.*”

Farkındalık aşamasını üniversite döneminde yaşayan Yoyo (B1) “*Kendimi tam olarak 25 yaşında tanımladım. 25 yaşında olabilir dedim, çünkü çevremde öyle insanlar görmeye başladım.*” derken keşif sürecini şöyle açıklamıştır “*Fark etmeye başladığım zaman, ‘aaa böyle şeylerde olabiliyor!’ diye düşünmeye başladım. Sadece erkeklerle birlikte olmak zorunda değilim, kadınlarla da birlikte olabilirim, aslında başka insanlardan da hoşlanabilirim, cinsiyet çok da önemli değil gibi düşünmeye başladım.*” Yine “*ilk fark etme sürecimde aslında üniversiteye girmekle birlikte oldu*” diyen Kamp (L1) yaşadığı süreci şöyle açıklamıştır: “*...Sonra rüyamda gördüm (gülme). Öpüşüyorduk falan, o kadar da garip değilmiş aslında görebiliyorum demek ki bunu bir canlandırabiliyorum, yani ilk defa o zaman canlandırmıştım. Öylece fark ettim yani.*”

Miraç (TE3) yaşadığı farkındalığı şöyle anlatmıştır “24 yaşında artık göğüslerimden zaten rahatsız oluyordum saklama gereği duyuyordum bir arkadaşım fotoğrafını gördüm acaba dedim ameliyat mı oldu? Burada Çanakkale’de oturuyordu ondan sonra ona yazdım dedi ki bir trans erkek sayfası var orada dedi ücretsiz bilgiler veriyorlar dedik ki seni o gruba alayım. O gruba girdikten sonra bütün dünyam değişti. Dedim ki evet ya ben buyum ben buymuşum.” Mavi (B7) ise “...Bunun için çok net bir şey yok çünkü fark eder gibi oluyorsun ya da hep biliyorsun ama bilmiyorsun. Yani ama esas keşfettiğim dönem diyeyim 26 falan.” derken süreci “...Bu şey adım adım olan bir süreçti. Aslında hep hissettiğim şeylerin benim için daha anlaşılır bir duruma gelmesiydi.” şeklinde özetlemiştir.

Kültürel etmenler. Bireyin farkındalık sürecinde kültürel etmenler önemli bir yer tutmaktadır. Bu duruma cinsel varoluş çerçevesinden baktığımız zaman kültürel etmenler bize ikili cinsiyet rollerini yüklerken, olması gereken yönelimin heteroseksüellik olduğunu benimsetir. Bu kültürün içinde var olan LGBT’lerin kendi cinsel benliklerini keşfetmede geç kaldıklarını veyahut keşfetseler bile yaşama konusunda sıkıntılar oluştuğunu görmekteyiz.

“...Hetero olarak yetiştirildim.” diyen Yoyo (B1) o süreçteki düşüncelerini “...Hetero yaşarken şey diye düşünüyordum, belli bir kadın tipinde olmam gerekiyor ki erkeklerle birlikte olabileyim. Hani erkeklerle birlikte olabilmek için ne bilim kaşımı bıyığı almam lazım, belli bir kadın rolüne girmem lazım, onların beğeneceği insan tipi olmam lazımmış gibi daha kalıp düşüncelerim vardı. Sonrasında cinsel yönelimimi keşfetmemle, başka kadınlık tipleri var, başka türlü kadında olabilirim diye kafam açılmaya başladı.” şeklinde açıklamıştır. Yine Yoyo (B1)’nin söylemlerine baktığımız zaman, kültürel kodların ilk aktarıldığı grup olan ailenin bireyler üzerindeki etkisini şu söylemlerle dile getirmiştir “Ailemiz, sözde demokratik... Onların içinde de ataerkil yargıların olduğunu fark ediyorum,

annem mesela evlenip bir çocuk sahibi olmamı isterdi... İçten içe bir erkekle evleneyim benim de çocuklarım olsun hayatımın böyle olmasını tercih ederdi.”

Gece (B2) aile faktörünü “Annem biraz böyle şey nasıl söyleyeyim, ataerkil kodların evde üreticisi gibi...” şeklinde açıklarken, kültürün bireyler üzerindeki bir diğer faktör olan sosyal çevreyi “Samsun bir LGBT bireyin büyümesi için çok zor bir şehir... Homofobik bir çevrede büyüdüm tabii ki... Alaçam küçük bir yer, orda dedikodular çıkmıştı. On dört yaşında küçük bir çocuk, yirmi iki yaşındaki kocaman kadınla ne yapıyor. Bunlar yollarda el ele yürüyorlar acaba lezbiyen mi bunlar, işte Gece lezbiyen mi oldu, yakın çevremde de böyle dedikodular çıktı.” şeklinde açıklamıştır.

Cadı (B3) çevre faktörünü şöyle açıklamıştır “Gidebileceğim herhangi bir kurum yoktu bir şey bilmiyordum benim de eksiklerim vardı... Fark etmemi sağlayan bir arkadaşım var. Onun dışındaki hiç kimse böyle bir şeyden bahsetmiyor.” Arjin (B4) ise “...Onlardan sonra işte o arkadaşım senin daha önce de kadınlarla ilişkin oldu ve sen hala heteroseksüel olduğunu söylüyorsun demişti. O nokta sanırım benim için şey oldu, ben öyle miyim değil miyim diye düşünmeye başladığım zamanlar.” diye açıklamıştır.

Biyolojik etmenler. Farkındalık sürecindeki bir diğer önemli etken, bireyin biyolojik benliğidir. Biyolojik yapı bireyin toplumdaki varoluşunu doğrudan etkilemektedir. “...Bir kadın olarak dünyaya geldim.” (Yoyo-B1) söyleminde birçok cinsiyet kodu bulunmaktadır. Atanan cinsiyetimiz yaşam boyu rollerimizi etkilemektedir. Bu durumu Bulut (TE1)’un şu açıklamalarıyla örneklendirebiliriz:

“...Giyiniş tarzım okey maskülenim, saçım öyle bir de şöyle bir şey var, ben lise hayatım boyunca saçlarımı sürekli kestirmek istedim hani sürekli kısa olsun erkek gibi gözükeyim, işte göğüslerim gözükmessin bunları düşünüp. Ailem de benim yönelimimden haberleri oldukları için trans erkek değil de yönelimimin kadınlara karşı olduğunu bildiği için benim cinsiyet değiştirmeye meyilli olmamamdan kaynaklı bir sebepti, saçlarımı kestirmeme asla izin vermediler.”

Bulut (TE1) biyolojik anlamdaki eksikliğini şu şekilde dile getirirken “...*Bedensel olarak kendimi rahat hissetmediğimden, ruhsal olarak da bir şeyler eksik kalıyor...*” diyerek yaşadığı süreci şöyle anlatmıştır “...*Aynanın karşına geçtiğim zaman kadınsı bir görünüş gördüğüm zaman mutsuzdum, hala öyle; ne kadar çok erkeğe benzersem o kadar mutlu hissettiğimi fark ettim ve dedim ki evet ben trans erkeğim... Tamamıyla değişeceksin yani şöyle düşün, senin yüzün değişecek, sakalların çıkacak, beden değişecek, işte ameliyatlara çok ağır bu süreçte bunlarla nasıl başa çıkacam, ailem yanımda değil hiç, kimse yanımda değil, tek başınayım, güçlü durabilecek miyim, ayakta durabilecek miyim, bunları düşünüyorum bunlar bir bakıma zorluk getiriyor bana*” bunlara rağmen “...*Kendimi beş yıl sonra o bedende gördüğüm zaman yüzümde sakalları gördüğüm zaman çektiğim bütün zorluklara bunun degeceğini düşünüyorum.*”

Katılımcılardan İkizler (TE2) “...*Benim gibi arkadaşlarımın da genelde konuştuğumuz zaman işte fırça gibi sakalları var, keşke bende de olsa bunu bazı zamanlar, evde yalnız kaldığım zamanlar annemizin işte göz kalemiyle çizip böyle şekiller yaptığım zamanlar oldu.*” kendini istediği bedende var etme mücadelesinden bahsederken, aynı durumu yaşayan Miraç (TE3) da, “*24 yaşında artık göğüslerimden zaten rahatsız oluyordum, saklama gereği duyuyordum, bir arkadaşım fotoğrafını gördüm, acaba dedim ameliyat mı oldu? Burada Çanakkale’de oturuyordu ondan sonra ona yazdım dedi ki bir trans erkek sayfası var orada dedi ücretsiz bilgiler veriyorlar dedik ki seni o gruba alayım. O gruba girdikten sonra bütün dünyam değişti. Dedim ki evet ya, ben buyum ben buymuşum*” ifadeleriyle anlatmıştır.

Cinsel kimliğini trans erkek olarak tanımlayan Rüzgâr (TE6) bedensel varoluşundan duyduğu hisleri, “*Psikolojik olarak banyo yaptığım zaman hiçbir şekilde vücuduma bakmıyordum*” sözleriyle açıklamıştır.

Yine aynı katılımcı biyolojik yapının trans bireylerde daha zor olduğunu şu şekilde dile getirmiştir:

“Eşcinsel bireyler için bu daha daha kolay, çünkü değiştirmek istedikleri bir vücut yok ortada. Tamamen karşı cinse yöneldikleri için kendilerini özgün bir şekilde kılabilirler ama trans bireyler açısından bu daha zor diye düşünüyorum; çünkü ben hep şey diye tanımlarım, bedenim ruhumun hapisanesi gibi bir şey. Vücudum dışında hiçbir şey kabulü zorlaştırmadı.”

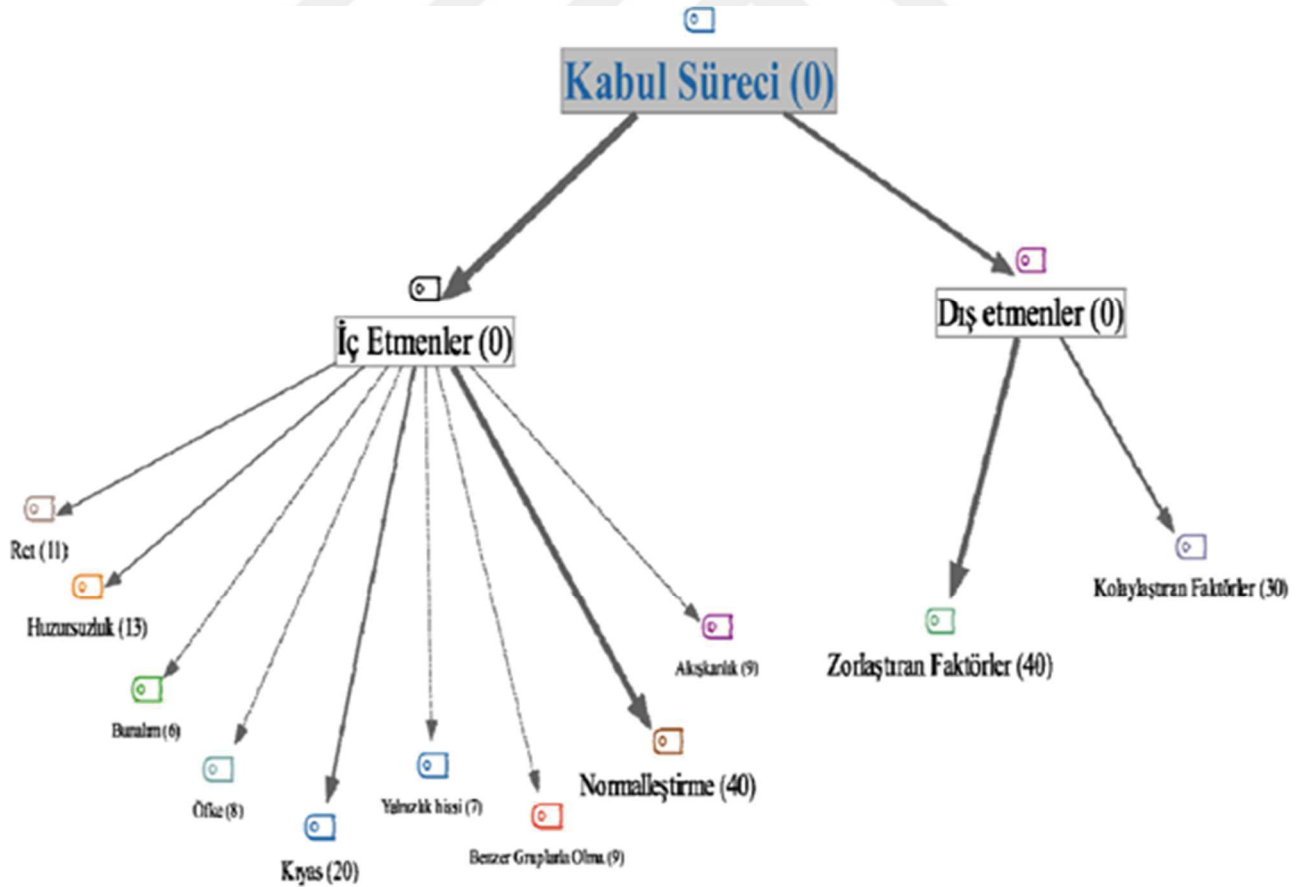

Kabul Süreci

Cinsel farkındalığına ulaşan birey, artık kendini kabul sürecine başlayacaktır. Bu süreç öncesinde, sonrasında veyahut süreci yaşarken birey psikolojik, biyolojik, kültürel gibi birçok nedenden ötürü kendini reddederek atanmış cinsiyetiyle toplumda bir nevi rol yaparak yaşayabilir. Fakat bu çalışma katılımcılardan gelen bilgiler baz alınarak oluşturulduğu için, farkındalık evresinden sonra genel olarak kabullenişe geçildiği gözlemlenmiştir.

Üçüncü tema olan “Kabul Süreci” kendi içerisinde “İç Etmenler” ve “Dış Etmenler” olmak üzere iki kategoriye ayrılmıştır. Bu kategoriler içerisinde alt kategorilere ve kodlara ulaşılmıştır. Temamızı detaylandırmadan önce ön bilgi oluşturması amacıyla aşağıdaki şekil 9 oluşturulmuştur.

Şekil 9. Kabul süreci

İç etmenler. Bireyin cinsel kimlik ve/veya yönelimini kabul sürecinde yaşadığı içsel etmenlere “Ret”, “Huzursuzluk”, “Bunalım”, “Öfke”, “Kıyas”, “Yalnızlık Hissi”, “Benzer Gruplarla Olma”, “Normalleştirme” ve “Akışkanlık” olmak üzere dokuz koda ulaşılmıştır. Görüşülen bireylerin söylemleri göz önüne alındığında bu kodlar yaşantısal sıraya göre oluşsa da her bireyde farklılık gösterebilir.

Ret. Cinsel benliğini kabul eden birey, bu süreçte çeşitli sorgulamalar geçirirken kendini reddedebilir veya saklayabilir. Katılımcılardan Ali (G2), “Tüm lise hayatım boyunca olduğum kişiyi biliyordum, kabullenmiştim ama yaşamamayı tercih etmiştim.” derken, Kamp (L1) bu süreç yaşadıklarını şu sözlerle anlatmıştır:

“...Hiç düşünemeyeceğim bir şey, ya saçmalama falan diyordum her seferinde... İnkâr vardı yok ya, sadece o kişiye özel bir şey hissediyorum ben... Bu normal olamaz, çünkü zaten erkek arkadaşlarım hep oluyordu. Ama hiç birinin karşısında böyle bir şey hissetmiyordum... Kendi kendime sorularla aslında sürekli erteledim, bastırılmış bir kabullenme süreci vardı zaten.”

Bu süreç içerisinde bir dönem kendini toplum tarafından onay verilen cinsel yönelimle yaşamaya maruz bırakan Kita (L3) durumu şöyle dile getirmiştir:

“...Kadınla erkek ilişkisi bizim toplumda daha kolay ve daha kabullenilebilir bir şey aslında. Herkes tarafından daha kabul görüyor. Daha çok takdir edilen bir şey. O tarafa doğru kaymayı çok istedim, kendi kendime çabaladım bir tane erkek arkadaş yaptım, lisedeyken kendime, ama olmadı. Yani bir türlü şey olmadı, yani bir türlü kadına hissettiğim şekilde hissedemedim. Daha çok kendimi kullanılıyormuş gibi, kendimi zorluyormuş gibi hissettim. Bu da aslında daha da çok yıprattı, denemeseydim öyle bir şey, belki de akışına bıraksaydım daha iyi olurdu benim için.”

Gri (TE4) kabulleniş geçiş sürecini şu şekilde açıklamıştır, “Hani nasıl olur nasıl eder olmaz böyle bir şey olabilir mi, mümkün değil gibisinden düşünüyordum ama olduktan sonra bunu ne kadar kolay olduğunu ve benim o kadar zaman sonra bunun ne kadar zor olduğunu hani yanlış düşündüğümü fark ettim.”

Kabul etmekte hala sıkıntılar yaşadığını dile getiren Deniz (TE5), “...Bayağı yıkıcı çünkü kabul etmek istemedim. Hala bile biraz zorlanıyorum ama insan ne olduğunu kabul

etmeli bir yerde. Gerçekten çevre, o ya bu ya bakmadan hani ben neyim, ben kimim demeli yani” düşüncelerini bu şekilde açıklamıştır.

Huzursuzluk. Kabul sürecinde bireylerin içsel olarak huzursuz hissettiğini, katılımcılardan Elpis (G1) “...Çok sıkışmış hissediyordum... Hiçbir yerde bunları konuşabileceğim bir yer yok, ne yapacağımı bilmiyorum, gidebileceğim bir yer yok, hayatında denk gelmediğin bir şey, bilgimin, fikrimin olmadığı bir konu, hani dolayısıyla ciddi bir sıkışmışlık ve çaresizlik hissediyordum.” sözleriyle açıklarken, bu süreci açıklamaya şöyle devam etmiştir, “...Onlardan bir şeyler sakladığım için kendimi suçlu hissediyordum, daha çok mesafe koymama ve bu suçluluğun onlara karşı daha çok öfkeye dönüşmesine sebep oluyordu... Bir anda iki yaşam yaşamaya başladım, yani bir anda iki farklı ben oldu, iki farklı yaşam oldu ve birini saklamam gerektiğini düşünüyordum ve bu benim için çok büyük bir yükü... Bir gün bir aynaya bakıyorsun, tüm insanların dalga geçtiği, küçümsediği, hor gördüğü ve yer yer öğrendiği kişi sensin...”

Kabul sürecinde yaşadığı huzursuzlukları Kamp (L1) şu sözlerle dile getirmiştir “Kendi kendime sorularla aslında sürekli erteledim, bastırılmış bir kabullenme süreci vardı zaten.” Miraç (TE3) ise yaşadığı huzursuzlukları şu şekilde açıklamıştır:

“...Ailem ne der ailem ne der, şimdi annem kabul etse teyzemler edecek mi, dedem edecek mi, hani çevredekiler ne diyecek sürekli o düşünceler olduğu için yani psikolojim bayağı bozulmuştu açıkçası. Kendimi eve kapattım, diğer süreçlerde çok yoğun alkol kullanıyordum, belki hayatımda hiç kullanmadığım kadar alkol kullanıyordum sabah bir oturuyorduk, ertesi sabaha kadar içiyorduk, artık kör oluncaya kadar.”

Bunalım. Kabul sürecindeki içsel karmaşayı Kamp (L1), “...Şimdi ayrıldık, ben kadınlara mı bakıcam erkeklere mi bakıcam, kimseden hoşlanmıyorum, ama ben neyim o zaman, işte böyle bir kimlik bunalımına düşmüştüm.” şeklinde dile getirirken, bir diğer katılımcı Sappho (L2) ise “...Lisede bayağı bir dedikodu dönünce ben direk kütüphanede

kaldım, iki yıl boyunca hiç çıkmadım yani. Kaçtım biraz. Hiç göz teması kurmak istemiyordum.” şeklinde açıklamıştır.

Miraç (TE3) bu süreçte yaşadıklarını “...Kullandığım iğnelerden ötürü psikolojim çok bozuktu. Gerçekten çok bozuktu, 6 kez falan intihara kalkıştım” diyerek anlatırken Kornişon (L4) şöyle ifade etmiştir:

“...Sonra gerçekten bir intihar psikolojisi var, sürekli kafanızda yani elinizi kesseniz bile direk ağlamaya başlıyorsunuz. Arkadaşlarınıza, çevrenize hiçbir zaman rahatlıkla konuşamıyorsunuz. Ya, motive hep en düşük seviyede bu da birçok şeyi etkiliyor. Aileye bakış açınızı etkiliyor, aileye düşman olmaya başlıyorsun. Çünkü onları suçluyorsun tanrıyı suçlayabiliyorsun bir sürü sebep.”

Öfke. “Kabulleniş sürecimde, o dönemde hatırladığım aileme çok öfkeliydim” diyen Elpis (G1) ailesine öfkeli olma sebebini şu sözlerle açıklamıştır “Çünkü onlarla paylaşmadığım yeni bir hayat keşfediyordum, kimseye anlatamadığım bir hayatım vardı ve nefret ettiğim bir hayatım vardı. Bunu gizlemem gerektiğini düşündüren şeyler doluydu zihnim ve çok öfkeliydim bu yüzden.” Bu durumu gizleme ise aileye olan öfkenin giderek artmasına sebep olmaktadır “...Onlardan bir şeyler sakladığım için kendimi suçlu hissediyordum, bu da daha çok mesafe koymama ve bu suçluluğun onlara karşı daha çok öfkeye dönüşmesine sebep oluyordu.”

Deniz (TE5) kabulleniş sürecinde yaşadığı öfkeyi “Ya sürekli sinirliydim, çatık kaşlı yanıma geleni kabul etmeyen ondan sonra ne bilim hareketlerimi kontrol etmeye çalışıyordum konuşmamı, birçok şeyi kontrol etmeye çalışıyordum.” sözleriyle anlatırken Gece (B2) “Bu beni sırtımı dönmeye itti, ailemle çatışmaya itti.” şeklinde ifade etmiştir.

Kıyas. İçsel süreçteki kıyas bireyin kendine yönelikse “...Ben öpüşmeyi öğrendiğimde mesela bunun öznesi hiçbir zaman net erkek olmadı...Mesela rüya görürsünüz, hayal kurarsınız, bende o hayallerin öznesi her zaman kadındı.” (Gece-B2) “...Bu gerçekten kötü

bir şey mi, bu gerçekten o kadar korkunç bir şey mi yoksa o insanların hepsi mi yanılıyor acaba, ya bu kadar çok insanda yanılmaz, herkesin dalga geçtiği bir şey bu, herkesin yanlış kabul ettiği bir şey.” (Elpis-G1) şeklinde bir iç sorgulama halini alırken, çevresine yönelik ise; *“...Acaba benim gibiler midir diye sorguladığım arkadaşlarım olduğunu hatırlıyorum.”* (Gece-B2) *“...Sadece kafamı kurcalayan tek bir şey var bizim köyde hiç mi eşcinsel yok nasıl böyle durabiliyorlar, nasıl hepsi evlenip gidiyor falan...”* (Cadı-B3) *“...O sırada benim gözüme çarptı diğer yaşlılarımdan, erkek olan yaşlılarımdan daha farklı olduğumu gördüm.”* (Elpis-G1) ifadesinde olduğu gibi başka yaşantılarla kendisinininkini kıyaslamaya tabi tutmak şeklinde almaktadır.

Yalnızlık hissi. Bir birey, toplumda kabul gören ikili cinsiyet ve heteroseksüel yönelime sahip değilse Gece (B2)’nin de açıkladığı gibi, *“Ben dünyanın en güzel hislerini hissediyorum ya bu insan bunu adı geçtiği zaman kalbim pır pır atıyor. Ya bunu bir erkeğe hissetsem kara sevda deyip göklere çıkarırlar. Karşı taraf bir kadın ve ben ona hiç bir şey söyleyemiyorum. Bu dünyanın en büyük haksızlığı ya”* gibi duyguların varlığından bahsedilir. Bu durum kişileri yalnızlığa iter, bunun yanı sıra eğer konuşacağın yerlerde yoksa *“...Hiçbir yerde bunları konuşabileceğim bir yer yok, ne yapacağımı bilmiyorum, gidebileceğim bir yer yok, hayatında denk gelmediğin bir şey, bilgimim, fikrimim olmadığı bir konu, hani dolayısıyla ciddi bir sıkışmışlık ve çaresizlik hissediyordum”* (Elpis- G1) bu tarz yalnızlık hisleri kişileri çeşitli olumsuz duygu durumlarına iter.

Bireyin aynı zamanda ayaklarının üzerinde sağlam durması gerekir, bu olmazsa baş etme süreci sarsıntıya uğrar. Kendini yalnızlığa iten Kornişon (L4) ise cinsel benliğini tamamen içinde yaşaması gerektiğini şu sözlerle açıklamıştır:

“Ya bir yalana tüm ömrümü sığdırabilirim gibi geliyor. O yüzden akademik açıdan kariyerime çok önem vermeye çalışıyorum. Burada kalmayı istemiyorum zaten bu şartlarda. Aileme de hiçbir şeyi söylemek istemiyorum. Mantık evliliği ile giderim,

anlaşmalı evlilik, biseksüel bir erkekle ya da gey bir arkadaş olur, anlaşmalı evlilik isteyen herkesle uzlaşarak yapabilirim, ya hayatımı bu şekilde yalanlarla geçireceğim.”

Benzer gruplarla olma. Kabul sürecindeki durumu normalleştirmeye yönelik içsel faktörlerden en önemlisi toplumda yalnız olmadığının farkındalığına ulaşma sürecidir. Bu süreçte kişinin yaşantısını paylaşan benzer grupların içerisine girme sürecidir. Yoyo (B1) bu durumu şöyle açıklamıştır “*LGBTİ destek kuruluşlarının kabul etme sürecinde, o kurumların olması bana iyi geldi... Yalnız olmadığını bilmek iyi bir şey bence.*” Kita (L3) ise “*Aslında ortak olan noktalarımızın olması beni rahatlatıyordu onlara karşı. Çünkü diğer türlü bir tek ben bu şekilde olsaydım mesela kötü hissederdim kendimi.*” şeklinde dile getirmiştir.

Benzer gruplarla olma sadece yüz yüze değil Kamp (L1)’in dediği gibi sosyal medya yoluyla da gerçekleşmektedir “...Kız arkadaşımın ayrıldıktan sonra forumlara girmeye başladım. İşte geygey.com gibi bir şey vardı çok eskiden oralarda işte insanlarla konuşmaya başladım.”

Normalleştirme. Kabul etme aşaması artık bu noktada gerçekleşmektedir. Bir arkadaşının kendini açması üzerine Gece (B2) cinsel benliğini sorgulamaya başlamasını ve ardından yaşadıklarını normalleştirme sürecine dönüştürmesini şu sözlerle açıklamaktadır:

“Kadınların sadece erkeklere âşık olamayacağından, olamayabileceğinden, kendi deneyimlerinden falan bahsedince, ulan dedim ben senelerdir bunu manyakça bir şey olarak düşünüyordum. Yıllarca evcilik oyunlarında komşunun kızını öptüğüm için vicdan azabı çektim. Şimdi kalkmış kadın bana benim kız arkadaşım var, gayet iyi gidiyoruz diye bir şey anlatıyor, ne oluyor. Ondan sonra ben bu hikâyenin üstüne düşmeye başladım. Ben kafama takıldıktan sonra bunu çok böyle alıp bir yere koyamadan peşini bırakan bir mizacım yok. Üzerine gittim, üzerine gittim, üzerine gittim, sonra işte çocukluk dönemine döndüm, onu aldım koydum yerine düşüp taşdıktan sonra dedim ki, burada bir şey var. Bunu bu kadar düşünmen sana bir şey söylüyor, git bunun peşinden. Sonra kabulleniş süreci başladı.”

Yine başka bir bireyin açılmasıyla kendini normalleştirmeye başlayan Cadı (B3) ise yaşadıklarını şu sözlerle açıklamıştır:

“Lise dördte o kadınla tanıştıktan sonra zaten daha fazla okuyorsun, daha fazla insanla tanışyorsun, ne olduğunu daha kolay anlıyorsun. Aslında hiçbir şey olmadığını anlıyorsun, gayet yaşanabilir, bir insan yani normal kelimesini de kullanmak istemiyorum ama fark olmadığını algılıyorsun, bir yerden sonra işte... Şeyi kabullendim, eşcinseller vardır, heteroseksüeller de vardır, aseksüel insanlar da vardır, transseksüel insanlar da vardır, insanlar bu dünyayı paylaşıyorlar ve birlikte yaşıyorlar.”

Arjin (B4) kendi kabulünü bir başka çift üzerinden normaleştirmesini şu şekilde dile getirmiştir:

“...Ondan sonra Edirne’de bir arkadaşımı ziyarete gitmişim, iki erkek arkadaşla buluşacağız benim arkadaşlarımla tanışacaksın demişti yolda giderken de onların gey olduklarını, sevgili olduklarını söylemişti. Onlarla tanıştığımda daha çok aştım, daha çok değişti fikrim. Birbirlerini çok seviyorlardı, çok mutlu bir şeyleri vardı, kafamdaki heteroseksüel ilişkiden farklı hiçbir şey yoktu ve hatta daha bile şey yaşıyorlardı benim gördüğüm heteroseksüel ilişkilerden ziyade fazla birbirlerine çok saygı duyan, işte konuşmaları hareketleri beni çok etkilemişti.”

Hem cinsiyetle ilişki yaşamaya başlaması aynı zamanda kendini kabulüyle eş zamanlı olduğunu Kamp (L1) şu şekilde dile getirmiştir:

“...Ortaokuldan beri tanıdığımız Antalya’dan bir arkadaşımız eşcinsel olarak açılmıştı. Onu kabul etmek sıkıntı gelmiyordu bana ama işte nasıl olur ki bir kadından nasıl hoşlanırım aman tanrım aşık mı oluyorum derken şey yaptım yani bir şekilde engel olamadım zaten bir ilişki yaşamaya başladık.”

Kamp (L1) için kabulü normalleştiren bir diğer etken ise:

“İstanbul’a taşınınca aslında biraz kendi hayatımı kendi ayaklarımın üzerinde durarak yaşamaya başlayınca şeyim değişti, hani tamam artık daha özgüvenli bir şekilde ben kadınlardan hoşlanıyorum bundan sonra da böyle olacak işte diye biraz daha kabullenme süreci İstanbul’daki tarafta başladı.”

Ali (G2) ise içsel olarak cinsel benliğini normalleştirme sürecini şu sözlerle açıklamıştır:

“...Bir kadınla birlikte oldum, öpüyor ama yani duvarı öpüyorum gibi bir şey. Hani bir şey olmuyor, bir şey hissetmiyorum. Bunu neden anlattım, ilk kez bir erkekle yaklaşıyoruz falan böyle hani konuşuyoruz, sohbet ediyoruz flört gibi böyle randevuya çıkılıyor vs. İlk o el temasları falan, ben daha önce böyle bir heyecan

yaşamamıştım. Heyecan yanlış bir şeyin yaptığım heyecanı değil yalnız. Orası yanlış anlaşılmasın iyi hissettiren bir şey seni mükemmel hissettiren, özel hissettiren bir şeyin heyecanı var. Hani ilk kez bir erkekle öpüştüm, yani bambaşka bir dünyaydı. Yani tüm varlığımı hissettiğim bir an çok böyle şey cümlede kurmak istemezdim ama bu şekilde tanımlayabilirim yani. Çok şey hissettiğim bir andı, bir erkekle öpüştüğüm an. Ve benim de çoğu tabularımı yıkan bir andı.”

Yine katılımcılardan Ali (G2) kabul etme sürecini şu şekilde anlatmıştır:

“6 yaşından itibaren kendinin farkına vardığında hatırlayabildiğin anlarının olduğu dönemlerden itibaren farklılıkların olduğunu hissediyorum ama ne olduğunu, neden olduğunu tanımlayamıyordum. O yaş dönemim bunu anlamakla geçti. Sonrasında görmezden gelme, inkâr etme oldu çok uzun süre. Yani konuşmama dönemlerim falan oldu yani gene başladı. İnsanlardan uzak durayım falan kendimi göstermeyeyim. Sonra ilkokul yani 8 sınıf sonra lise başlangıcı arasında bir dönemde bunu kabullendim.”

Kamp (L1) kabul etme sürecindeki durumu “*Aslında hepimiz insanız işte, herkes istediğini yaşasın.*” sözleriyle özetlemiştir.

Akışkanlık. Kişinin kendi cinsel yönelim ve/veya kimliğini normalleştirdikten sonra cinsiyetler arasında sınırların olmadığına dair ortaya koyduğu söylemler şu şekildedir:

“Ben kadınlarla daha çok ilişki yaşıyorum, bu benim tercih ettiğim bir şey mi emin değilim buna. Hani belki değişir hislerim. O erkeklerle en son lise yani açılma sürecimden öncesine baktığımda, ya liseye kadar böyle gitti. Üniversiteye başladıktan sonra benden hoşlanan çok değerli insanlardı da hepsi, bir sürü erkek arkadaşım oldu ama hiç birine romantik ilişki bağlamında bir karşılık veremedim. Olmadı, ama biseksüel olarak kendini tanımlayan bir insan kırk sene boyunca kadınlarla ilişki yaşayabilir, bir gün bir bakarsın bir adamla aşık olup evlenebilir... Kadın ve erkek hissetmenin ne demek olduğunu bilmiyorum, benim öyle bir kafam yok. Benim her zaman kafam çok cinsiyetsiz çalıştığı için, çoklu cinsiyeti çok anlamlandıramıyorum. Yani biyolojik cinsiyet dediğimiz, yani atfedilen cinsiyet dışında, toplumsal cinsiyet rollerini de algılayamadığım için bir yere konumlandıramıyorum.” (Gece-B2)

“Tutup da ha öyle bir şey yokmuş, ben heteroseksüelmişim de diyebilirim benim için bir dert olmaz, ya da evet, ben lezbiyenmişim gerçekten bir kadından âşık oldum durum bu da diyebilirim. O yüzden çok bir şey olarak tanımlamak istemiyorum.” (Cadı- B3)

“...Yarın bir gün bu değişebilir, akışabilir hani asla olmaz demiyorum.” (Elpis-G1)

“Toplumsal faktörlerinin dışında tutarsan bireysel olarak cinsiyetler arası değil ama cinsel yönelimler arasında geçişken olabileceklerini düşünüyorum. O yüzden de tercih de, bazıları için tercihtir bazıları için yönelimdir.” (Kamp- L1)

Dış Etmenler. Dış etmenler kendi içerisinde “*Kolaylaştırıcı Faktörler*” ve “*Zorlaştırıcı Faktörler*” olmak üzere iki alt kategoriye ayrılmıştır.

Kolaylaştırıcı faktörler. LGBT’lerin kendi cinsel benliklerini rahatlıkla kabul etmelerini sağlayan faktörler maddeler halinde katılımcıların söylemleriyle aktarılacak olursa şu söylemler art arda sıralanabilir:

Cadı (B3) “*Kolaylaştırıcı faktör, kişisel olarak bu konuyla ilgili bilinçli olan ya da bunun içinde olan insanlar.*”

Bulut (TE1) “*...Ben tek değilim... Toplumun sokakta olması, bireylerin kendini görünüyor yapmaya çalışması.*”

Kamp (L1) “*...Arkadaşlarımın hepsi çok açtı.*”

Ali (G2) “*Bilim. Yani okuduğum şeyler ya da karşılaştığım durumlar hani bunun bir hastalık olmayışı, bunun bir psikolojik ya da genetik herhangi bir rahatsızlık olmayışı.*”

Arjin (B4) “*Kabulü kolaylaştırıcı faktörler tamamen şeydi, ya ben böyleymişim demem. Böyleymişim ve kötü bir şey değil. Kendi hislerimi kabul ettiğim zaman her şey çok daha kolaydı.*”

Sappho (L2) “*O dönem kitaplardı bayağı, hani şey çünkü kütüphanede tek ben oluyordum ve sürekli kitap okuyordum ve o bayağı kafa dağıtıcıydı. Ve o dönem kız arkadaşımın bayağı yardımı olmuştu.*”

İkizler (TE2) “*...Kolaylaştırıcı faktörler şunlar, yine aynı şekilde yine bir TV üzerinden söyleyeyim. Mesela Rüzgâr Erkoç’ların biraz daha yaygın olmuş olması... Ya kolaylaştırıcı kişiler empati kurmayı bilen kişilerdir ve kişiyi görünüşüyle ya da cinsiyetiyle ya da hareketleriyle değerlendirmeyen kişiler.*”

Kornişon (L4) “*Sadece sevgiye inandım, beni gerçekten seven biri vardı. Hayatımı gerçekten düzene soktuğunu anladım. Onun sayesinde aslında kabul etmiş oldum bir nevi. Bana sürekli kitaplar öneriyordu, sürekli dizi izlememi, kafamı dağıtmamı, kendimi geliştirmem, kendime yatırım yapmam için sürekli baskıları vardı. Dünyada bir tek sen böyle değilsin dedi. Kimisi şununla imtihan ediliyor, senin imtihan sürecin bu, senin sınavın bu dedi. Onu da lütfen dedi en iyi şekilde değerlendir, dedi. Bir tek kolaylaştırıcı bir kadın olmuştu.*”

Gri (TE4) “*Kolaylaştırıcı faktörler ailemin anlayışlı olması diye düşünüyorum hani öyle çok baskıcı, çok katı bir ailem yok.*”

Deniz (TE5) “*Beni tanıyıp da gerçekten hiçbir şeye bakmadan karakterimi seven insanlar beni kolaylaştırıyor.*”

Bengü (B6) “...Arkadaşlarım çok kolaylaştırdı, yeni edindiğim arkadaşlarım. Sonra ya bana hep doğal gelmesi kolaylaştırdı bence, çünkü hiçbir zaman korkmamıştım kadın kadına yakınlaşmaktan, korkulacak bir şey yoktu benim için.”

Mavi (B7) “Kolaylaştıran şöyle bir şey oldu ben daha çok anne tarafına yakın büyüdüm annem işte mesela onun kardeşleri falan nedir, düşünen insanlardı; okuyan insanlardır falan.”

Zorlaştıran faktörler. Kolaylaştıran faktörlerin ardından LGBT’lerin cinsel benliklerine ulaşmada zorlaştıran faktörler de maddeler halinde katılımcıların söylemleriyle oluşturulmuştur:

Elpis (G1) “...Dini şeyler ben her gün dua eden, namaz kılmaya çalışan falan kendimce böyle şeyleri seven biriydim. Ve bunun günah olduğunu duyuyordum oradan buradan ve bu bir günahsa ben böyle doğdum, bunu ben seçmedim çünkü değiştiremiyorum da ben bunu ben peki Allah neden böyle yapmış beni falan gibi böyle şeylere üzüliyordum yani ben sürekli.”

Bulut (TE1) “Doğru mu yanlış mı günah mı olması gerekiyor olmaması mı gerekiyor bunu kabullenmemde bir zorluk yaşattı bana.”

Ali (G2) “Zorlaştıran, ailemden kopmak istemeyişim.”

Arjin (B4) “Zorlaştıran faktörler sanırım tek yaşadığım zorluk yine toplum yapısı maalesef ki. Çünkü düşünüyordum tam bunu kabul etsem bile bir erkeğe aşık olduğun zaman yoluna açık ailene söyleyebiliyorsun, arkadaşlarına söyleyebiliyorsun bütün dünyaya bunu ilan edebiliyorsun ben bu adamla birlikteyim diye. Ama bir kadına aşık olduğunda durum hiç öyle değil yani bütün dünyayı geç o kadına bile bunu söyleyemeyebiliyorsun ya da söylesen çok sert bir tepkiyle karşılaşabilirsin. Hadi karşılaşmadın velev ki kadınla duygularınız karşılıklı ama bunu hiç kimseye söyleyemiyorsun ve o yol açık değil.”

Sappho (L2) “Zorlaştıran şeydi, annem bilmiyor hala benim. Annemin gün içerisinde TV programı izlerken homofobik göndermede bile direk tövbe tövbe deyişi. Film izlerken şey olmuştu, hani cinsel bir gönderme vardı hani öyle bir şeyin varlığından o kadar habersiz bir şekilde olayı anlamadı ki beni o daha çok üzmüştü tepki vermemesinden. Çünkü onu yok saydı hiç sorgulamadı bu nedir diye. Çünkü anlamadı onun ne olduğunu. Bu tarz şeyler zorlaştırıyor.”

İkizler (TE2) “Ya bu görüşe takılmış olanlar, organa takılı olanlar. Yani beyni organını benimsemiş insanlar. Onlar hiçbir zaman kabul etmezler, kabul etmeleri de çok zordur.”

Miraç (TE3) “*Dini inancına bağı olan insanlar kabulü zorlaştırıyor, Allaha karşı geliyorsun, Allah’ın yarattığını bozmaya çalışıyorsun gibisinden... Bu konuyla alakalı hiçbir şey duymamış insanlar sadece her şeyi Bülent Ersoy, Zeki Müren sanan insanlar tabi ki de bu süreci zorlaştırıyor... Eski kafalı insanlar mesela benim dedem hala geçen gün daha telefonda konuştuk, seni diyor şimdi kız olarak mı biliyorlar erkek olarak mı biliyorlar?*”

Kornişon (L4) “*...Her ay mesela anneme ve kız kardeşim soruyor, erkek arkadaşın var mı var mı, var mı? İşte normal de çok yakın arkadaşımın fotoğrafını atıyorum işte bununla konuşmaya başladım, çok iyi bir çocuk bilmem ne sürekli böyle taklit yapmak zorundayım... Çevrem çok büyük bir etkendi, arkadaşlarım, aile yapım. Hiçbir şekilde oluru olmayacak bir şey olduğu için en önemli zorlaştıran faktör bu aslında.*”

Oğlak (B8) “*...Bir şeyler vardı beni o zaman kabullenme sürecimi zorlaştıran. Toplumsal baskı denilebilir.*”

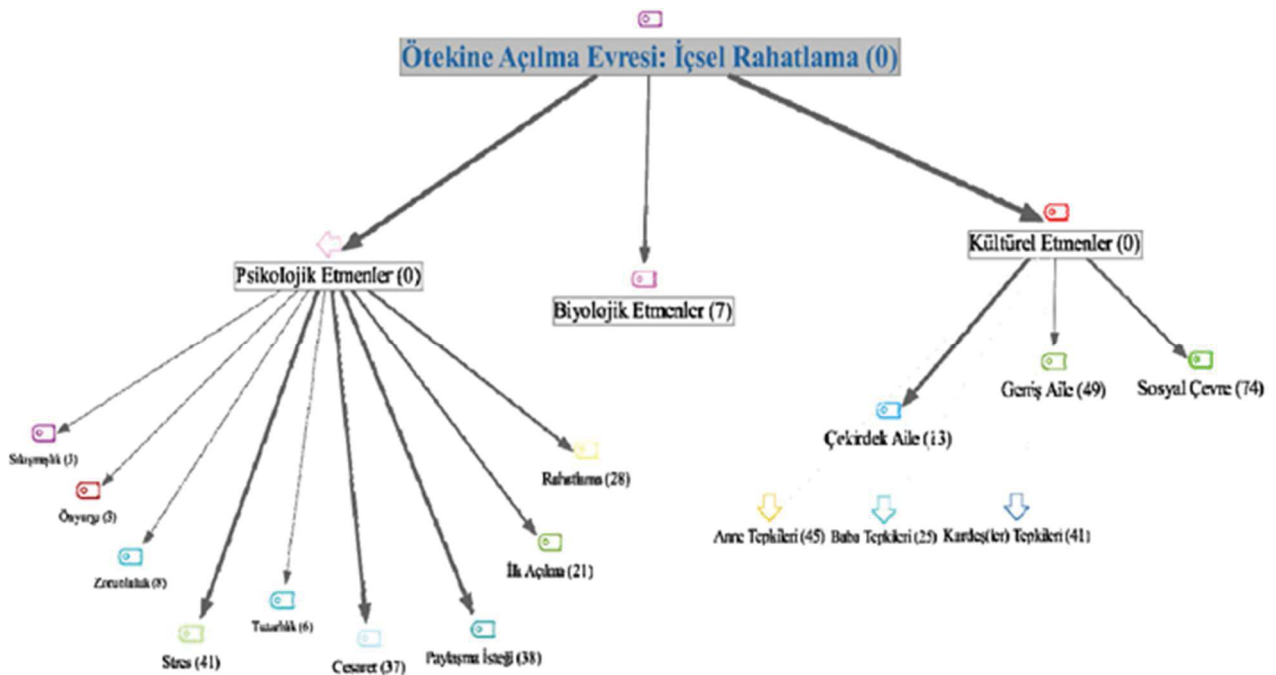

Ötekine Açılma Evresi: İçsel Rahatlama

Tarihsel olarak baktığımızda “insan” hiçbir zaman yalnız tasvir edilmemiştir, tabi ki yalnız da birçok şeyin üstesinden gelebilir. Fakat genel olarak insanın sosyal bir varlık olduğunu görmekteyiz. Bu doğrultuda LGBT’ler cinsel yönelim ve/veya kimliklerinin içsel kabulünü gerçekleştirdikten sonra toplumda var olma kaygısı yaşarlar. Bu kaygıyı bir nebze de olsa yok etmek, toplumsal kabulle mümkündür. Bu durum bireyin kendini öteki bireye açarak, var olduğu şekliyle kabul edilmesi sayesinde gerçekleşebilir. Buradaki asıl soru LGBT’lerin toplumda özgürce var olmaları için neden kendilerini açmak zorundan olduklarıdır. Heteroseksüel bireyler toplumda bu süreci yaşamadan var olabiliyorlarken LGBT’ler neden bu mücadele içine giriyorlar? Bu sorular yapılan görüşmeler sonucunda ortaya çıkmıştır.

Katılımcılardan gelen söylemlerin analizi sonucunda dördüncü olarak “Ötekine Açılma Evresi: İçsel Rahatlama” teması ortaya çıkmıştır. Bu tema altında “Psikolojik Etmenler”, “Biyolojik Etmenler” ve “Kültürel Etmenler” olmak üzere üç kategoriye ulaşılmıştır. Bu temanın detaylı hali aşağıdaki şekil 10’da gösterilmiştir.

Şekil 10. Ötekine açılma evresi: içsel rahatlama

Psikolojik etmenler. Açılma sürecine etki eden psikolojik etmenler de “*Sıkışmışlık*”, “*Önyargı*”, “*Zorunluluk*”, “*Stres*”, “*Tutarlılık*”, “*Cesaret*”, “*Paylaşma İsteği*”, “*İlk Açılma*” ve “*Rahatlama*” olmak üzere dokuz tane koda ulaşılmıştır. Bu kodlar belli bir düzen içerisinde ele alınsa da her bireyde farklı şekilde ortaya çıkabilir veya bazı kodlar anlamlı olmayabilir.

Sıkışmışlık. Birey kendini kabul etmiş olabilir fakat bir ötekine açılma durumu söz konusu olduğunda kendini tekrar sorgulama evresine döner, belki değılimdir karmaşası yaşar. Bu durumu Mavi (B7) “*Ne düşündüğümde ne hissettiğimden emin miyim sorgulaması yaşadım.*” sözleriyle ifade etmiştir.

Birey bir ötekine kendini açmayı düşünmese de, süreçte psikolojik olarak sıkışmışlık hissene kapılır. “*...Arada kalmışlık gibi oluyor çünkü hani nasıl diyeyim bir yere gidiyorum biri bey diyor mesela aradan iki dakika geçiyor böyle bir bocalıyorlar pardon hanımefendi diyorlar bu rahatsız ediyor mesela.*” diyen Gri (TE4) durumu bir de ailesel boyuttan şu sözleriyle açıklamıştır, “*...Toplumsal baskı denen bir şey var. Ha tamam yakın ailemi kastetmiyorum ama hani öbür tarafı düşündüğün zaman sonuçta insanlar konuşur eder ne bilim hani arkandan bir şey söylerler, arkandan bir şey söylerlerse beni hiç ilgilendirmez ben hiç rahatsız olmam, ama ailem var.*”

Önyargı. “*Acaba beni kabul eder mi? Acaba olur mu? Düşüncesi ne olur? Tepkisi ne olur? Tabi bunları düşünme düşünme kendimizi yiyoruz.*” (İkizler-TE2) LGBT’lerdeki bu düşünceler, önyargıların yarattığı zorluklarla ilgilidir:

“*...Daha sonrasında artık baktım olmuyor, yani dedim bu şekilde olacak artık yani yapacak bir şey yok. Ben buyum kendimi bir şekilde kabullenmem lazım. Ama lisede olduğum için bunu yine açığa vuramıyordum sadece kız arkadaşım ve ben biliyorduk. Herhangi bir x kişisine ya da yakın arkadaşıma söylemeye çalışsam kabullenmeyeceklerini de biliyordum. Çünkü zaten ben daha zar zor kendimi yeni kabul etmişim. O zaman millet nasıl kabul etsin.*” (Kita-L3)

İfade edilen bu düşünceler kişilerin kendilerini ötekine açma eylemine karşı önyargıları olduğunu göstermektedir.

Zorunluluk. Kendini bir ötekine açma eylemi bazı durumlarda ve kişilerde zorunlu nedenlerden ötürü gerçekleşir. Bu durumda birey çeşitli psikolojik baskılara maruz kalır. Katılımcılardan Lolita (B5) annesine açılmadığını, onun kendi durumu öğrendiğini şöyle açıklamıştır:

“Benim ilişkim vardı demiştim ya bir yıllık, o yazın 1 Temmuz 2017’de kuzenimin düğünü vardı, Tarsus’a gidecektim. Sevgilim de bizim oraları çok merak ediyordu, beraber gidelim dedi. Tamam, olur, dedim ve biz beraber gittik. Ama o maskülen bir kadın, kısa saçlı sesi kalındır, maskülen giyinir... Annem dedi ki senin aranda o kızla bir şey mi var, yok dedim nereden çıkarıyorsun dedim. İlk gece beraber uyudunuz dedi, dedim anne kendime yatak yapmaya üşendiğim için uyudum, dedim; neyse konu orda kapandı. Bir iki gün sonra tekrar sordu senin aranda o kızla bir şey mi var, yok anne nerden çıkarıyorsun ne zaman telefonla uğraşsan kimle konuşuyorsun kiminle yazışıyorsun desem bana o kızı söylüyorsun. Yani biliyor kadın arkadaşlarımla ilişkimi de, yani onunla bu kadar etkileşimde olmam kadının dikkatini çekmiş. Bana sorduğunda ben reddettim hep muhtemelen annem üstelemedi çünkü çok konduramama durumu var ya ondan dolayı üstelemediğini düşünüyorum. Tam net açılmadım ama farkında.”

Kornişon (L4) kardeşinin ondan habersiz günlüğünü okuyarak öğrenmesini şu şekilde anlatmıştır:

“...Sürekli kendi kendime bir şeyler yazıyordum, günlük tutuyordum. Ondan sonra her şeyi de anlatmamaya gayret gösteriyordum çünkü kardeşimin yani okuyacağını biliyordum ve gizli gizli okumuş. Bu da beni sarsan bir durum oldu. Bana demişti bu kim bu kim, mesela ben kız isimlerini erkek olarak ifade ediyordum günlüğümde. Çünkü biliyordum başıma böyle bir şey geleceğini, sürekli beni sıkıştırıyordu. Ama ara ara tabi içimi tamamen dökmek istediğim zaman, çünkü kimseye anlatamıyorsun böyle bir şeyi yani kime güvenip de anlatacağın. Toplumda çok farklı bir olay, bu yüzden Ayşe’yi Ali diye tanıttım, Mehmet’i işte farklı biri olarak tanıttım. Ondan sonra ara ara tabi yazmak istediğim şeyler oluyordu. Tam olarak deftere döktüğüm şeyler oldu ve dedi sen dedi sanırım lezbiyensin, sen galiba eşcinselsin bunları n normal bir açıklaması olamaz. İşte doğruyu söyle, kimden hoşlanıyorsun, bu bu muydu yoksa. Bir sürü beni psikolojik baskı ya soktu. Sürekli sıkıştırdı, sürekli işte bir kavga esnasında sen lezbiyensin zaten sen karışma gibi baskıları oldu. Onun da yaşına verdim. Ama artık öyle değil.”

Kamp (L1) ablasının bilme durumunu zorunlu sebeplerden ötürü olduğunu şu şekilde açıklarken “...Ablamla mecburen paylaştım, öpüşürken yakaladı çünkü... Ona

söyleyememiştim de basmıştı bizi yanlışlıkla. O bir psikiyatrist ayarladı.” Kita (L3) ablasıyla yaşadığı durumu şöyle dile getirmiştir “*...Ablama açıldım, çekirdek aileden o da şöyle oldu aslında, eee tam açıldım da denilemez aslında. Zaten ablam benden hep şüpheleniyordu çocukluğumuzdan beri. Hep bu tarz ikili kavgalarımız olmuştur. Çocukluğumuza döndüğümüz zaman işte benim günlüğümü okumuş, bir kere orda işte kızlardan bahsetmişim falan filan. Kendisi daha önceden beri şüphelerini artık kendinde içselleştirmiş ve bunu uzun süre aslında kabul etmiş yani.*” Bulut (TE1) ise zorunlu açılma durumunu “*Kardeşlerime açılmak zorunda olduğumu hissettim. Çünkü kadın sevgilim var eve geliyor, işte birlikte bir şeyler yaşıyoruz...*” şeklinde anlatmıştır.

Stres. LGBT’ler cinsel kimlik ve/veya yönelimlerini bir ötekine açma öncesi, sonrası veya sürecinde strese maruz kalırlar. Bu durumu genel olarak “*Aslında bu o kadar çok toplumsal mesele ki yani sen kendini kabul ediyorsun bir de bunu anlatması var insanlara, senin kaynakların kıt karşı tarafın kaynakları kıt aynı toplumda büyümüştünüz neticede. İki taraflı çok zor bir süreç oluyor açılma süreci de kabul etme süreci de.*” sözleriyle anlatan Gece (B2) “*...Yalan söylemek o kadar kötü bir his ki...*” şeklinde devam etmiştir.

Başka bir bakış açısı sunan Cadı (B3) “*...Bir yandan kendimi bu konuyla ilgili açıklama yapmak zorunda hissetmek kötü, diğer yandan bunun aktivizmini yapıp da hala uff aman karşımdaki beni yargılar mı diye düşünmek kötü. Üçüncüsü sevdiğin bir insansa onu kaybetmek kötü.*” demiştir.

Yoyo (B1) açılma öncesinde yaşadığı stresi şu sözlerle dile getirirken “*En zorlusu annemdi, ne söyleyecek, ne düşünecek, beni ciddiye almayacak, düşünceleri ve senin kafan karışmış ya da ona buna özeniyorsun diye düşüneceğini düşünmek beni geriyordu... Bir de iş arkadaşşıma açıldım ona açılmam da zordu. Çünkü ona ben hep hetero gibi davrandım, yalan söylemiş oldum.*” Kita (L3)“*...insanda kaygı oluyor yani evet karşında en yakın arkadaşın var*

açılacaksın açılma sebebin de bazı şeyleri artık rahatça sen de söyleyebilmek istiyorsun. Ya da daha çok konuşabilmek istiyorsun çünkü iletişim tek taraflı oluyor, sürekli karşı taraf anlatıyor ve sen sürekli evet evet demek zorunda kalıyorsun yani bir şekilde sen de paylaşmadığın için.”

Yine açılma öncesinde yaşadığı stresi“...Ailem kabul etmezse sokakta kalırım. Ne yaparım korkusu. Tabi bir insanın annesi zaten istemiyorsa kimse istemez. O yüzden hep sürekli korkuyordum, sürekli.” Miraç (TE3) bu sözlerle anlatmıştır.

Elpis (G1) açılma sürecinde yaşadıklarını şu şekilde dile getirirken“...Çok kolay olmadı, çok endişeliydim ama hani bir yandan da bunu kendim omuzlarımdan da bu yükü atmak istiyordum ve hani hiç değilse bu süreci yalnız artık yaşayamayacağıma dair tahammülsüzdüm... Gergin bir süreçti, çünkü çevremdeki insanların bu konudaki tepkisini hiçbir şekilde kestiremiyordum.” Ali (G2) ise şunları anlatmıştır:

“Tüm hayatım boyunca hani tiyatro oynamaya maruz kalmak, yani her şeyde herkesle farklı oynuyorsun kendini farklı gösteriyorsun. Artık o kadar yorucu gelmeye başladı ki düşünsene. Duygu yoğunluğum çok yükselmişti ve aşırı derecede ağrı gelmeye başladı. Yıllardır bununla mücadele etmek tam karşılama aslında hani yanlış olur bununla boğuşuyorum hani artık o kadar yorulduğum ki hani ne kafamı kaldırabiliyorum ne insanlarla konuşabiliyorum. Yani şey gibi yani insanlara ayna yansıtıyorum sen neysen ben oyum. Herkese farklı şey gösteriyorsun acayip enerji gerektiren bir şey ve ben buna artık katlanamayacağımı, insanlara yalan söyleyemeyeceğimi fark ettim.

Açılma durumundan sonra“...Sevdiğin insanları kaybetmek istemiyorsun ve böyle bir şey yüzünden kaybediyorsun.” durumun böyle gerçekleştiğini söyleyen Cadı (B3) stresin hala devam ettiğini göstermektedir. Veya Lolita (B5)’nin bahsettiği

“...Anlamayan kadın arkadaşım da sen emin misin biseksüel olduğuna belki sadece o kadının sana sundukları senin hoşuna gidiyordu. Öyle bir süreç oldu o beni sürekli düşünmeye sevk etti. Acaba gerçekten onun dediği gibi benim şu an da yaşadığım durum işte bir ayrılık vardı, bir ilişkim vardı bitti sonra hayatımın saçma bir dönemine girdim sonra hayatıma bir kadın aldım sonra acaba bu yüzden mi. Benim hayatıma çeki düzen verdiği için mi ben onu sevdiğimi düşünüyorum. Beni bu durumu yönlendirmesi zorlaştırdı.”

Bu durum, açıldıktan sonra da kişiyi strese soktuğu göstermektedir.

Tutarlılık. Psikolojik olarak açılma sürecinde, bireyin tutarlı olabilmek adına kendini bir ötekine anlattığı gözlemlenmektedir.

“LGBT camiasının içerisinde sadece eşcinsel arkadaşlarım yok, hatta eşcinsel arkadaş sayım çok az yani birkaç tane gey, biseksüel, lezbiyen arkadaşım vardır. Hani 5-6 kişiyi geçmez yani. Çoğu arkadaşım heteroseksüel. Herhangi bir olumsuz tepki almadım değişim olmadı. Olumlu yönden daha sıkı. Çünkü olduğun kişi gibi davranınca karşındakine hani samimi oluyor söylediklerin bir yalan söylemiyorsun.”

Ali (G2)’nin de yukarı da bahsettiği gibi söylemlerin ve yaşantıların uygunluğu için yani tutarlı bir yaşam olması için ötekine açılarak var olmanın önemi söz konusudur. Bu durumu Sappho (L2) “*Ben çok rahatladım. Çünkü sürekli yedi yirmi dört yalan söylüyor gibiydim diğer türlü.*” sözleriyle desteklemektedir. Tutarlı olabilmek adına ötekine açılmanın gerekliliğini savunan Cadı (B3) şu sözlerle kendini ifade etmiştir, “*Sen ben eşcinselim desen ve annen senden bu yüzden nefret etse en azından gerçekten senden nefret ediyor olacak ve bu duyguları gerçek olacak. Ama senin sakladığın kimliğin var ve annen seni bu şekilde seviyor ve sevgisi de gerçek değil belki.*”

Cesaret. LGBT’lerin ötekine açılırken üzerinde durdukları ilk önemli konu cesaret olmuştur. Cesareti hisseden birey, alacağı olumlu olumsuz tepkilere odaklanmaksızın kendi benliğini rahat bir şekilde ifade edebilmiştir. Bengü (B6) hislerini, “*Heyecanlı bir şey var, bir farklı olduğumu kabul etmenin bir heyecanı vardı. Ben farklıyım demenin bir heyecanı vardı. Cesur hissettim biraz da.*” şeklinde dile getirirken Miraç (TE3) açılırken hissettiği cesareti şöyle aktarmıştır:

“Bir gün banyoda karar verdim. Açılacağı m dedim ya çıktım direk apar topar annemi aradım, annem İstanbul’daydı dedim böyle böyle ben trans erkeğim ben bu bedene hapsolmuşum. Ve ben bu bedende kalmak istemiyorum. Bu bedende kaldığım süre zarfında benim zararına. Siz iyi bir şey yapmak istiyorsunuz ama benim için iyi bir şey olmuyor. Dedim ki tut ki sen bir kadına dokunabilir misin dokunamazsın ben de bir erkeğe dokunamam. Beni evlendirmeye kalkarsanız başta karşıdakini sonra sizi sonra

kendimi öldürürüm. Aaa tabi ağlıyordu bayağı ağlıyordu ben sürekli anlattım artık içimde o kadar çok şey birikmiş ki saatlerce sürekli anlattım.”

Kişilerin açılırken kendilerini rahatça açmaları karşı taraftan gelen sözlü ya da sözsüz bazı iletişim türleriyle mümkündür. Cadı (B3) bu durumu şu şekilde anlatmıştır,

“...Saklamana gizlemene gerek yoktu anlatmaya mı çalışıyor bunu anlasam rahatlayacak ya da atıyorum şey dediyse kendini feminist olarak tanımlıyorsa, daha önce onur yürüyüşüne gittiyse, ya da cinsellikle ilgili daha rahat konuşuyorsa, ya da eşcinsel biri kendi deneyimini anlattıysa ya da acaba ben de kadınlardan hoşlansam mı falan muhabbetleri olur ya bazen o konuyla ilgili kendini rahat hissediyorsa ya da ben kardeşimin gey olduğundan şüphe ediyorum, belki geydir bu konuyla ilgili ne yapabilirim, nasıl yardımcı olabilirim gerçekten onu düşünerek bir şeyler söylüyorsa hani anlıyorsun zaten. Homofobik olmadığına dair herhangi bir çitlatsan insana daha rahat anlatırsın kendini.”

Ali (G2) aşağıdaki gibi açıklamıştır:

“...Kolektifçiydi, siyasi görüşü belli kadın haklarını savunuyor, feminist bir insandı. Diğer arkadaşım da anarşistti yani hak savunuculuğu yapıyorlardı. Tam olarak LGBT odaklı olmasalar da. Bu yolla bunları görüyordum hani bunu savunan bunu da savunur diye düşünüyordum. Çok kolaylaştırmıştı. Üstelik yakın arkadaşım olmaları çok daha da kolaylaştırmıştı.”

Açılma konusunda cesaret bazen zorunlu nedenlerden ötürü de oluşabilir. Bulut (TE1)’in de “*Kafalarındaki soru işaretlerini kaldırmak adına bir başka yerde duymaktansa kötü hissedecekler öyle duyarlarsa ben durumu açıklığıyla onlara anlatım nasıl olduğunu neyin ne olduğunu kavramın ne olduğunu bunları anlatım.*” dediği gibi.

Açılmak isteyen birey bazen kendince uç nokta olarak tanımladığı durumu direk açamaz ve basamak basamak ilerler, “...*Direkt lezbiyenim diyemedim de işte şey hani işte B ile birlikteyiz, B benim sevgilim aslında dedim*” (Kamp-L1) gibi. Başka bir açıklamada da aynı kişi “...*Ben sürekli olarak LGBTİ’nin savunuculuğunu yapıyorum, aktivistlik yapıyorum anneme de bunu aşılıyıp onu yontmaya çalışıyorum hani bir şeyler izletiyorum ya da bir şeyler hakkında ona bilgi veriyorum. Annem çok duyarlı bir insan hani çok iyi anlıyor.*” (Ali-G2) diye bu durumu ifade etmiştir.

Paylaşma İsteği. İnsanların yaşam içerisinde kendileriyle ilgili bazı bilgileri başkalarıyla paylaşma ihtiyacında oldukları ve bunu tarihin her döneminde insanlar için bir gereklilik olduğu gözlemlenmiştir. Zira insan paylaştıkları ile kendi varoluşunu desteklemektedir. LGBT söylemlerine baktığımız zaman ötekine açılma konusu önemli bir unsur olarak ön plana çıkmaktadır. Eğer paylaşım gerçekleşemiyorsa, “*Hani böyle birisiyle bir şey paylaşma, işte mutluluğumu paylaşma, işte bir tartışma olsa tartışmayı paylaşma gibi bir şeyi paylaşmadığım içinde eksik hissediyordum biraz.*” (Kamp-L1) gibi durumlar hatta Ali (G2)’nin de dediği gibi olumsuz durumlar meydana gelmektedir.

“Tüm hayatım boyunca hani tiyatro oynamaya maruz kalmak yani her şeyde herkesle farklı oynuyorsun kendini farklı gösteriyorsun. Artık o kadar yorucu hala gelmeye başladı ki düşünsene. Duygu yoğunluğum çok yükselmişti ve aşırı derecede ağır gelmeye başladı. Yıllardır bununla mücadele etmek tam karşılamaz aslında hani yanlış olur bununla boğuşuyorum hani artık o kadar yoruldum ki hani ne kafamı kaldırebiliyorum ne insanlarla konuşabiliyorum. Yani şey gibi yani insanlara ayna yansıtıyorum sen neysen ben oyum. Herkese farklı şey gösteriyorsun acayip enerji gerektiren bir şey ve ben buna artık katlanamayacağımı insanlara yalan söyleyemeyeceğimi fark ettim.”

Peki, LGBT bireyler kimlere kendi benliklerini paylaşma isteği duyuyorlar? Bu durumu Arjin (B4)“...normal karşılayacağını bildiğim için onunla paylaştım. Böyle şeyleri paylaşacağınız insanları seçersiniz.” şeklin de açıklarken diğer katılımcılar şu özellikler üzerin de durmuşlardır:

“...Kolektifçiydi, siyasi görüşü belli kadın haklarını savunuyor, feminist bir insandı. Diğer arkadaşımda anarşistti, yani hak savunuculuğu yapıyorlardı. Tam olarak LGBT odaklı olmasalar da. Bu yolla bunları görüyordum hani bunu savunan bunu da savunur diye düşünüyordum. Çok kolaylaştırmıştı. Üstelik yakın arkadaşım olmaları çok daha da kolaylaştırmıştı.” (Ali-G2)

“...Kolaylaştıran kişiler aslında şeydi, hani tüm otoriteye karşı olan kişilerdi.” (Sappho-L2)

“İlk ablamla paylaştım. Ablam, mezhebi geniştir diyebilirim. İnsanları yadırgamaz, yargılamaz hiçbir şekilde. Herkesi olduğu gibi kabul eder. Saygı duymasını bilir. Hani iyi bir insan olması açıkçası. Aramızdaki ilişkinin iyi olması...” (Lolita-B5)

“Kolaylaştıran kişi kuzenim oluyor ona göre yorumluyorum ister istemez. Bir önyargısı yok, benim düşünceme önem veriyor direk galeyana gelmedi mesela nasıl öyle bir şey olur, bilmem ne gibisinden. Biraz daha görüşleri, çakraları açık kişi, farklı görüşlere saygılı kişiler diyebilirim.”

“Arkadaşlarıma söylediğimde sadece güvendiğim, kendimi çok yakın hissettiğim arkadaşlarıma söyledim. Çoğu da zaten benim gibi olan insanlardı. Onun dışında artık kendime bir özgüvenim geldi... Genelde kültürlü insanlar olabiliyor. Ve insanları seven insanlar tamamen bu. İnsanlara değer veren insanları gerçekten anlamaya daha yakın oluyor.” (Kornişon-L4)

“...Biraz daha çevreye duyarlı olup herkesin kendi hayatı, kendi özgürlüğünün farklı olduğunu onun kendisini bağladığını bilen insanlardır.” (Gri-TE4)

“...Kadınlarla temas kurmak daha kolay. Çünkü gerçekten şey biraz daha duygusallar ve karşıdaki insanın yerine kendilerini koyabildiklerini düşünüyorum.” (Deniz-TE5)

“...Samimiyetleri belki kolaylaştırıyor olabilir. Bazılarının mesela farklı saçlarının olması ya da farklı kıyafetler tercih edilmesinden daha açık fikirli oldukları sonucuna varabiliyorum. Ya da konuş tuğumuz konulardan dış görünüşüne yansımaya bile konuştuğumuz konulardan farklı fikirlere farklı insanlara açık fikir insanları oradan fark edebiliyorum.” (Bengü-B6)

İlk açılma. Paylaşma isteği hisseden LGBT’ler ilk olarak kime açılırlar diye araştırdığımızda, katılımcılardan gelen söylemler genellikle ilk açıldıkları kişilerin “yakın arkadaş(lar)” olduğunu göstermektedir. Katılımcıların söylemleri şu şekildedir:

“İlk paylaştığım insanlar yurttaki oda arkadaşlarımdı.” (Gece-B2)

“İlk olarak lise arkadaşım ile paylaştım bir tane. Sonra öbür lise arkadaşlarım sonra da herkese açıldım, yani gizlememeye başladım... Süreç çok hızlı oldu ya, çevremeye açılmamla kendime açılmam arasında bir fark yok.” (Elpis-G1)

“...Ben bunu kabul ettim ama bir sene kimseye söyleyemedim. Bunu hala zaten kendi içimde düşündüğüm öyle miyim değil miyim neyim diye düşündüğüm süreç uzun sürdü. İlk bir sınıf arkadaşım vardı. 2 yıldır birlikte okuyorduk ve ben çocuğa erkek, 2 yıldır böyle karşılaştığımızda şey muhabbeti yapıyordum işte kız arkadaşın var mı işte kızla nasıl gidiyor gibi sohbetlerimiz oluyordu. Bir gün bir ortam oluştu böyle baş başa konuşabileceğimiz başka bir arkadaşımız daha vardı ve o gün itiraf etmişti bana gey olduğunu söylemişti. Direkt ona sarılıp şey demiştim niye daha önce söylemedin ki biliyordu hani LGBT konusuna bakışımın nasıl olduğunu falan biliyordu. Keşke daha önce söyleseydin sana bu kadar kötülük etmezdim. Kız arkadaşın var mı gibi sorular sorup bu kadar kötülük etmezdim. İu o ağlarken şey dedim buna mı ağlıyorsun ben de biseksüelim dedim. İlk ona söyledim. Onunla birbirimize karşılıklı ilk açılmamız

olmuştu. Ondan sonra daha şey olmaya başladık zaten daha yakın olmaya başladık hala da öyle yediğimiz içtiğimiz ayrı gitmez.” (Arjin-B4)

“...Bir kız arkadaşım vardı onun teyzesi bir de işte akrabam olan trans erkek vardı. Tarihine kadar hatırlıyorum ilk açılmamı 1 Aralık 2016. 2 sene önce ilk açılmam.” (Miraç-TE3)

“...Bir tane erkek arkadaşına paylaşmıştım o geydi. Öyle o bana her şeyi anlatınca ben de ondan cesaret aldım ben de açıklamıştım.”(Kornişon-L4)

“Üniversitedeki arkadaşlarımla paylaştım. Üniversitedeki ilk yılımdı. 18 yaşımıydım.”(Bengü-B6)

“LGBTİ inisiyatifi toplantısında dile getirişimi hatırlıyorum. Çünkü orada bir oda dolusu insana açıkladım o da 3 yıl önce falan.”(Mavi-B7)

“Paylaşımum ilk sevgilimle oldu. Lise 3 ya da 4 e giderken.” (Rüzgâr-TE6)

“...Sanırım sevgilimle ya çünkü ondan önce şey demişim eşcinselim diyordum ama transı sevgilimle paylaştım sonra kardeşimle paylaştım.”(Deniz-TE5)

“İlk olarak, eskiden beri tanıştığım arkadaşlarımla paylaştım... İlk 25 yaşında oldu.” (Yoyo-B1)

Rahatlama. Katılımcılardan gelen bilgiler doğrultusunda, kendini başka bir bireye açtıktan sonra genel durum “rahatlama” olarak ortaya çıkmaktadır. Kişinin kendine açılmasından sonra en önemli bir diğer dönüm noktası kendini bir başkasına anlatma sürecidir. Bu süreç var oluş mücadelesinde kişiye etki eden önemli bir noktadır. Bu bölümde kişilerin açıldıktan sonra yaşadıkları duygu durumlarını ele alacağız.

Kendini *“İlk açılmalarımda çok tedirgindim, bir yandan da utanıyordum, nasıl açıklayacağımı bilmiyordum, kendime güvensizdim, tereddütlerim vardı, kendimi ifade edemiyordum, çekiniyordum. Ama şu an öyle değilim artık yani daha rahat bir şekilde söylüyorum.”* Yoyo (B1) şeklinde ifade ederken Bulut (TE1) yaşadığı süreci şu sözlerle açıklamıştır: *“Mutlu hissettim ve artık hoşlandığım biri var değil de hoşlandığım bir kadın*

var dedim... Bir muhabbet ederken özgürce konuşabildiğimi hissettim... Artık yalan söylemeyecektim”

Açılmadan önce ön yargıları olduğunu düşünen Kamp (L1) açıldıktan sonra “...*Daha rahatlamış hissettim aslında, çünkü açılmadan önce herkesin böyle inanılmaz tepkiler falan vereceğini düşünüyordum”* diyerek rahatlamış olduğunu dile getirmiştir. Benzer şekilde Ali (G2)’de bir başka kişiye açıldıktan sonra “*Özgüvenim yerine geldi en başta, ufkum daha çok açıldı.”* şeklinde ifade etmiştir.

“*Daha rahattım”* sözleriyle yine rahatlık algısı üzerinde Arjin (B4)’i Sappho (L2) “*Ben çok rahatladım. Çünkü sürekli yedi yirmi dört yalan söylüyor gibiydim, diğer türlü.”* sözleriyle desteklemiştir. Yine aynı bağlamda Lolita (B5) açıldıktan sonra kendi benliğinin farkına vararak özgüveninin arttığını ve rahatlama yaşadığını şu sözlerle dile getirmiştir:

“*Kendimi daha iyi hissettim, kendimi daha emin hissettim, hani şey oldu artık biraz daha kendi kişiliğimin, karakterimin daha da kararına vardım. Cinsel kimliğimi tam olarak adlandırabildim. Ben biseksüelim dedim ve bu tarz ilişkiler yaşarken çekinmedim. Daha bir şey geldi yani daha bir özgüven geldi daha bir rahatlık geldi. Bu konudaki kaygılarım ortadan kalktı. Çünkü artık kendimi tanıdım, yani cinsel yönelim konusunda.”*

“...*Paylaştıkça özgüven artıyor.”* diyen İkizler (TE2) istediği kıyafetleri giyerek hissettiklerini şöyle ifade etmiştir, “*İlk paylaştığımda giymek istediğim pantolon ve gömleği rahatlıkla giydim.”*

Açılma süreciyle kendi benliğine ulaşan ve istediği gibi yaşayabileceğinin farkına varan Miraç (TE3) kendisini şu sözlerle ifade etmiştir:

“*Daha rahat bir insan oldum artık gerçekten nasıl diyeyim ben buyum demeye başladım. Evet, aslında ben buydum siz beni sürekli kapattınız baskıladınız işte benim özüm bu, işte ben böyle giyinmeyi seviyorum. Ben böyle saç kestirmeyi seviyorum ben böyle sakal bırakmayı seviyorum. Hani gerçekten daha çok rahatladım daha mutluydum. Çünkü istediğim beden artık oluşmaya başladı süreçle ilgili.”*

Açılmayla birlikte yine rahatladığını dile getiren Kornişon (L4) “*Çok fazla rahatlamış hissettim gerçekten sırtımda dünyanın hatta uzayın bir yükü vardı ben onu atmış gibi hissettim.*” demiştir. Aynı şekilde Gri (TE4) “*Paylaşınca rahatladım, mutlu oldum şimdi mesela kız arkadaşlarımla bir grubumuz var onlara sürekli bir şeyler danışıyorum. Ya sevgilim böyle böyle yaptı neden yaptı.*” derken Bengü (B6) “*Rahatladım. Gerginlik oluyor çünkü bilince ne yapar gerginliği ama genelde rahatlamayla sonuçlandı.*” sözleriyle bu görüşü desteklemiştir.

Başka birine kendi cinsel yönelim ve/veya kimliğini açmanın neden gerekli olduğunu sorgulayan Oğlak (B8), aynı şekilde açılmayla birlikte rahatlama algısını şu sözlerle ulaştırmıştır:

“Nedense bunu anlatma gereği duydum belki de şey olabilir, bu kabullenilmek istemek, kabullenilmek istiyordum ben o yüzden birisine açılma gereği duydum ve açıldıktan sonra da çok rahatladım... Her açıldığım zaman aslında bir rahatlama yaşadım ben. O içimdeki baskılanma bir rahatlama dönüşmeye başladı o kadar çok rahatladım ki. Sanki dünyanın en mutlu insanıymışım gibi hissettim, çok iyi bir iş başarmışım gibi hissettim çok rahatlattı bu beni.”

Mavi (B7) “*Daha rahat ve özgür hissetmeye başladım kendimi.*” derken Rüzgâr (TE6) da bu ifadeleri şu şekilde desteklemiştir:

“...Daha rahat hissettim kendimi. Karşıdaki insana karşı daha çekingen olmuyorsun. Rahatsın işte yani seni öyle kabullenen insan olduğu için yaptıklarından çekinmiyorsun. Sana direkt adıyla hitap ettiklerinde o kadar mutlu oluyorum ki. Mesela sevgilimin istediğim isimle hitap etmesi aşkı, sevgilim demesinden daha çok mutlu ediyor beni.”

Biyolojik etmenler. Genel olarak açıldıktan sonra katılımcıların söylemleri analiz edildiğinde, biyolojik varoluşuyla ilgili olumsuz etkilenenler Trans bireyler olmuştur. Bu durumu Bulut (TE1) şöyle ifade etmektedir:

“...Trans kimliğimi öğrendiğinde şu oldu; annemde hani kadınlarla istediğin gibi birlikte olabilirsin. Kime karşı ne hissediyorsan okey ama kendine bunu yapma, cinsiyet değiştirme oldu... Ben onlara cinsiyet değiştirme sürecini anlatırken şunlar olacak, bunlar olacak derken beni gerçekten dikkatle dinleyip kaale aldıklarını gördüm... Saçlarımı kestirdikten sonra hala der bir iki ay oldu fakat hala bana sanki karşımda

kızım yokmuş gibi hani başka biriymişsin gibi hani şöyle sever ya bir anne bir çocuğunu elini uzatıp o his gelmiyor bana dedi... Saçlarımı kestirdiğimde bu hale büründüğümde bu oluyorsa yarın bir gün cinsiyet değiştirdiğimde sakallarım bambaşka biri olduğumda tamamen çocukluk hissiyatını o evlat sevgisini kaybetmesinden korkuyorum. Bana eskisi gibi bakamamasından korkuyorum... Babam çok karşı zaten hani cinsiyet değiştirdiğimde tamamıyla sadece kendisiyle değil tüm aileyle bağımı koparacağından eminim... Annem hala çalkantılı böyle sancılı bir süreçte benim için. Keşke istediğim gibi biri olsan diyip duruyor sürekli. Hani annemin istediği gibi bir erkekle heteroseksüel bir ilişki yaşayıp evlenmem fakat kesinlikle benim erkek olduğumu kabul etmiyor.”

Doğumda atanan kimliğiyle yaşayan bireyin karşıt bedene dönüşüm süreci belli aşamalardan geçmektedir. Öteki bireylere açık olsa da kişi süreç ve kabulleniş uzun vadede gerçekleşmektedir. İlk değişimin genellikle kıyafetler olduğu ön plandadır. Bu durumdan dolayı yaşadıklarını Miraç (TE3) şu sözlerle anlatmaktadır:

“Ben de iki kez umreye gittim bu arada. Ondan sonra o umre benim için bir felaketti. Neden felaketti diye soracak olursanız ferace giymek zorunda kaldım, başörtü takmak zorundasınız ve o halde oraya gitmek istemiyorsunuz. Hani böyle nasıl diyeyim sakallı, cübbeli sarıklı insanları gördüğüm zaman keşke ben de onların yerinde olsam da dua etsem diyordum.”

Kültürel etmenler. Kültür, bireyin yaşamı boyunca onu çevreleyen en önemli etkenlerden biridir. Kültürel olarak kişi üzerinde etkili olan, bu bölümde de alt kategori olarak ortaya çıkan “Çekirdek Aile”, “Geniş Aile” ve “Sosyal Çevre” olmak üzere üç etmen vardır. LGBT söylemleri içerisinde baktığımızda kişi üzerinde kültürel olarak bu üç kategorinin de etkileri gözlemlenmektedir.

Çekirdek aile. Çekirdek aile içinde “Anne Tepkileri”, “Baba Tepkileri” ve “Kardeş(ler) Tepkileri” olmak üzere üç ayrı koda ulaşmaktayız. Çekirdek aile içerisinde bulunan her bireyin rolleri ve tepkisel sürecinde farklılıklar görülmektedir. Çekirdek aile tutumlarını katılımcılardan Kornişon (L4) şöyle özetlemiştir, “Hepsinin tavrı bu yönde yani kimse benim çocuğum olmasın ama onlara da Allah sabır versin. Evet, onlara da Allah’ın verdiği bir lütuf olarak bakıyorlar.” Aşağıda, LGBT’lerin çekirdek ailelerine açılma süreçlerinde yaşadıkları detaylı olarak ele alınacaktır.

Anne tepkileri. Çekirdek ailesi için de ilk olarak annesine açılan Yoyo (B1) süreci şöyle açıklamıştır:

“...Annem, “ sen benimle dalgamı geçiyorsun, bunu sakın babana söyleme üzüntüden hasta olur” dedi. “Kimseye de söyleme” dedi. Sonrasında kapattı konuyu ve benimle bu konu hakkında hiç konuşmadı. Yani ilk olumsuz bir tepki gösterdi sonra da üstünü kapattı. İnkâr mı etti konuyu bilmiyorum ama kapattı üstünü... Çanakkale’ye taşındık ama annem kesinlikle kabul etmiyor, ismini bile duymak istemiyordu. Çanakkale’ye bir kere beni ziyarete geldi, kız arkadaşım gitti evden. Yani aynı ortamda dahi bulunmak istemiyor, hiç ismi geçmiyor duymak istemiyor vs. sonra aradan altı ay falan geçti annem baktı ki hala birlikteyiz, bayağı yaşıyoruz falan sonra annem şey sormaya başladı “kız arkadaşın ne iş yapıyor” “Annesi babası nerde” (gülme) şeyler sormaya başladı. Ben de o zaman kız arkadaşımı tanıtmaya başladım... Aradan tekrar bir altı ay geçti galiba, annem Bodrum’da yaşıyor yılın dokuz ayı, ben de yazın kız arkadaşımın Bodrum’a gidecektik, orda kamp yapacaktık ben de arada bir annemin evine uğrayacaktım. Sonra Bodrum’a geldik kız arkadaşım başka bir yer de kalacak ben de annemin yanına gideceğim, kız arkadaşımı bıraktım anneme doğru giderken annem aradı ve kız arkadaşını da al gel dedi. Hiç beklenmedik bir anda oldu yani... Anneme açıldıktan bir sene sonra oldu. Sonra annem dedi ki “Neden dışarılarda kalıyorsunuz, ev müsait gelin evde kalın dedi. Ve sonra kız arkadaşımı da aldım gittim eve... Baktı ki kız arkadaşım normal senin benim gibi, bizim gayet iyi anlaşmışımızı gördüğünde. Artık tatil bitti ayrılıyor kız arkadaşım kızım demeye başladı. Yine gel kızım falan demeye başladı. İşte o tatilde oldu annemin, aslında korktuğu bir şey olmadığını... En çok insanlara duyulmasından korkuyordu aynı zamanda duyulup bana bir zarar gelmesinden endişeleniyordu.”

“Annem bana hala çeyiz yapıyor sen yaşamıyorsun bunun sıkıntısını. Bu cümleler dönüyor senin ailende, bu o kadar büyük bir yük ki!” Gece (B2) annesinden aldığı tepkiyi bu şekilde anlatırken katılımcılardan Bulut (TE1) annesinin durumunu şöyle dile getirmiştir:

“Annem hala çalkantılı böyle sancılı bir süreçte benim için. Keşke istediğim gibi biri olsan diyip duruyor sürekli. Hani annemin istediği gibi bir erkekle heteroseksüel bir ilişki yaşayıp evlenmem fakat kesinlikle benim erkek olduğumu kabul etmiyor.”

Ali (G2) annesinin toplumsal baskılar sebebiyle *“...Ama durum oğluna geldiği zaman daha böyle annelik duyguları torun sevdası bu tür şeyler ya da mahalledeki ya da başka yerdeki onun arkadaşlarının, akrabalarının vs ne diyeceklerine takılıp orda bir kitleniyor. Henüz orayı aşabilmiş değil. Onu da aşarsak olacak sanırım.”* kabul aşamasına geçemediğini ifade ederken açıldıktan sonra annesi ile ilişkisinin daha yakın olduğunu şöyle açıklamıştır: *“Aynı annem aynı hatta daha yakınız... İki erkek kardeşiz biz abim var. Abimle konuştuğu şeyleri benimle konuştuğu şeyleri asla konuşamaz. Yani yaşadıklarını ya da kadınsı diyebileceğimiz belli durumlar, flörtleri ya da kıyafet konusunda başka böyle bu tür bazı konularda abimle konuşamaz.”*

Miraç (TE3) annesine açılma sürecini ve annesinden aldığı tepkileri şu sözlerle açıklamıştır:

“Bir gün banyoda karar verdim. Açılacağım dedim ya çıktım direk apar topar annemi aradım annem İstanbul'daydı dedim böyle böyle ben trans erkeğim ben bu bedene hapsolmuşum. Ve ben bu bedende kalmak istemiyorum. Bu bedende kaldığım süre zarfında benim zararına. Siz iyi bir şey yapmak istiyorsunuz ama benim için iyi bir şey olmuyor. Dedim ki tut ki sen bir kadına dokunabilir misin, dokunamazsın ben de bir erkeğe dokunamam. Beni evlendirmeye kalkarsanız başta karşıdakini sonra sizi sonra kendimi öldürürüm. Aaa tabi ağlıyordu bayağı ağlıyordu ben sürekli anlattım artık içimde o kadar çok şey birikmiş ki saatlerce sürekli anlattım... Annem dedi ki dini olarak bana bir şey sun ben dedi kabul edeceğim. Gecemi gündüzüme kattım. Araştırdım buldum buyur dedim burada... Annemle işte o telefonda 1 Aralıkta açılmıştım. Sonra İstanbul'dan Tekirdağ'a gelmedi benimle yüzleşmemek için. Çok komikti ya annem gelsin diye ben yalvarıyorum annem telefonlarımı açmıyor. Gel diyorum gelmiyor... Annem geldi biz bir konsey toplantısı yaptık keşke telefon değiştirmeseydim o ses kayıtlarını size verirdim. Yani düşün annem bana soru soruyor ben cevaplı yorum ben ona soru soruyorum o cevaplıyor. Hani bütün her şeyi oturup konuştuk sessiz sakince annem ağlıyor ben ağlı yorum bazen. Hani çok güzeldi böyle olması gerekiyor zaten kavgayla hiçbir şey olmuyor. Çünkü ben saçımı kestirdiğim zaman annem benimle kavga ediyordu sokağa attığı bile oldu. İşte saçını gene erkek gibi kestirmiş uzayıncaya kadar gelme. Bana şey demişti ben alışına kadar bari ş u

bıyığını kes demişti... Benim gitmediğim ne hoca kaldı ne psikolog kaldı, bütün İstanbul'u hallettim, bütün Türkiye'yi hallettim. Haydi, şeytan var diyorlar hocaya gidiyoruz (gülme), cinlenmiş diyorlar hocaya gidiyoruz (gülme) ve mesela başkası olsa verdikleri suyu içmez. İçtim bilerek içtim. Hani bir şey değişmeyeceğini görsünler diye içtim... Ben artık daha fazla serbestim. Annem zaten artık koyvermişti. Hiçbir şeyeime karışmıyordu.”

Katılımcıların annelerinden aldıkları tepkiler incelendiğinde ilk evre “şok tepkisi” olarak gözlemlenmektedir. Bu şok tepkisi yukarıda Miraç (TE3)’in annesinde de görüldüğü gibi ağlama duygusu olarak ortaya çıkmakta sonrasında bir süre konu hakkında konuşmamak gibi durumlar görülmektedir. Bu durumu destekleyen bir diğer katılımcı Gri (TE4) annesi ile yaşadığı süreci şöyle anlatmaktadır:

“İlk açıldığında yani şöyle eski bir kız arkadaşım bende kalıyordu bende yaşıyordu aramız da çok iyiydi sürekli fotoğraf atıyoruz sosyal medyaya falan. O da kısa saçlı falandı hani dışarıdan görüldüğünde biraz belli oluyor. Ondan sonra annem de bir gün şey dedi bunda sana karşı bir şey mi var dedi. Hani sana aşık mı bu kız falan dedi. Bir anne olarak soruyorum falan dedi gayet bir arkadaş gibi yaklaştı bana. Ben de öyle deyince tam konu gelmiş madem öyle söyleyeyim telefonda. Evet dedim biz onunla birlikteyiz zaten ilişkimiz var falan dedim. Sonra annem bir anda şok oldu yani hem kendi sordu hem hani herhalde beklemiyor muydu? Farklı bir şey söylememi istiyordu, bir anda tepki verdi ağlamaya falan başladı telefonda. Nasıl olur, nasıl eder bilmem ne işte dini boyutundan falan bahsetti işte ben senle görüşmek istemiyorum falan dedi üç ay benimle konuşmadı... Annemle iş te 3 ay görüşmedim. Üç aydan sonra şuan herhangi bir değişiklik yok gene aynı yani...”

Şok tepkileri anne tepkilerine baktığımız zaman farklılık göstermektedir. Kimisi bu süreci uzun yaşarken veya hiç kabul etmezken kimisi çok kısa sürede kabullenmektedir. Oğlak (B8) annesinin kısa sürede durumu kabullenmesini şu sözleriyle açıklamaktadır, *“Anneme ilk açıldığım zaman anne ben eşcinselim dedim. O da baktı ağladı sonra sarıldı. Sen her zaman benim çocuğumsun dedi. Her zaman seni kabul ediyorum dedi.”*

Rüzgâr (TE6) annesinin homofobik tutumlarını ve kendi yetiştirme tarzını sorgulayarak kısa sürede kabullenmesini şöyle ifade etmiştir, *“Annemle, ağladı hastalık olarak gördüğü için neden böylesin, biz mi yanlış yaptık, bizde mi bir sorun var yetiştirmekte*

mi hata ettik seni, neden böyle oldu gibi sorular sordu. Daha sonra sustu sarıldı, kabullenmeye çalıştı, daha kötü bekliyordum tepkisini.”

Baba tepkileri. Babasının homofobik davranışlarda bulunduğunu dile getiren Cadı (B3) “...Homofobik şakaları oluyor babamın bu konuyla ilgili bozulduğumu belli etsem de yapıyor.” durumu bu şekilde ifade ederken, Elpis (G1) babasıyla yaşadığı süreci şöyle açıklamıştır:

“...Babam biliyor ama bilmiyor gibi yapıyor... Bu konu hiç konuşulmadı sonra çok büyük tartışmalar, krizler yaşadık o ayrı ama şu an hiç öyle bir şey yokmuş gibi davranıyoruz o da ben de... Eski sevgilimle ilgili bir şeyi ortada unutmuşum ben fotoğraflarımızın olduğu flaş belleği babamın da işte flaşı bozulmuş ve onu mu kullanmış falan. Babamın tepkisi çok korkunçtu yani. Bir dolu şey sıraladı, çirkin şeyler. Babama sorsan yani hala şimdi olsa beni evlatlıktan reddeder. Ki görüşmüyoruz babamla zaten. Ama babamla böyle dışarıda tanışsan işte LGBT haklarını savunur, facebook unda gökkuşağı paylaşır pride ayında.”

Çocuğuna olumsuz tavırlar sunmayan fakat toplumsal baskı sebebiyle Rüzgâr (TE6)’ın hayatına sınırlar getiren babasının düşüncelerini şu şekilde anlatmıştır:

“Babam zaten hiçbir şekilde konuşmayan uzak duran, sevdiğini tamamen uzaktan hissettiren biriydi. Babama yüz yüze açılmadım annem babama söylemiş sadece. Ya babam oradayken hayatını istediğin gibi yaşa, zaten küçük bir yer, tanınan bir esnaf olduğu için böyle şeylerin duyulmasını istemiyor, ayıp olarak biliyor ve hani özlediğini de dile getiriyor bir yandan benim böyle olduğumu bildiği için fazla gel dememeye çalışıyor.”

Bulut (TE1) babasının düşüncelerini ve açıldıktan sonra verdiği tepkileri şu sözlerle anlatmıştır:

“...Babam çok muhafazakâr ve gerici bir adam. Kendisiyle hiç anlaşamam ve hiç sevmem hatta baba demiyorum. Hep erkek çocuğu istemiş hatta zamanında, ben doğduğumda da hep erkek olarak beklemişler. Bu nedenle beni hep erkek gibi büyütmüş zaten... Babam çok karşı zaten hani cinsiyet değiştirdiğimde tamamıyla sadece kendisiyle değil tüm aileyle bağımı koparacağından eminim... Babam hatta ilk fark ettiği zamanlarda benimle dalga geçiyordu. Hadi gel kız kesmeye gidelim tarzında ithamlarda bulunuyordu şakayla karışık. Ondan sonra hatta esmer kadınlardan mı hoşlanırsın sarışın kadınlardan mı bu tarz muhabbetler geçiyordu aramızda. Şakaya almaya çalışıyorlardı... Asıl öğrendikten sonra benim lezbiyen kızım olamaz dedi babam. Eğer öyleyse kapı orda tarzında bir ithamda bulundu. Böyle bir şeyi asla kabul etmeyeceğini çok argo şekilde psikolojik şiddet uygulayarak dile getirdi.”

Babasının olumlu tepkisi karşısında sorgulamalarda bulunan Kamp (L1) süreci şu şekilde anlatmıştır:

“...Ama babam biliyor, açıldım. Bir buçuk sene falan oldu babama açılalı. O da işte o da hiç tepki vermedi uyuz oldum ona da... Napalım kızım olabilir dedi hani hiç beklemediğim bir tepkiydi ben o kadar çok gardımı almışım ki böyle daha çok şey yaptım. Ama dedim işte D de sevgilimdi B sevgilimdi bir şey bir şey böyle bütün sevgililerimin ismini saymaya başladım işte şöyle de böyle de... Tamam ya o da senin tercihin falan, tercih değil yönelim falan (gülme) o kadar çok hararetli bir şey çıkartmaya çalışı yorum ki ona bile karşı çıktım... Sonradan arayıp ablama tercihle yönelimin farkı ne diye sormuş... Biraz daha benim yanımda olmaya çalıştı iyi de oldu yani... Babam da da aynı şekilde aslında biraz daha yardımcı olmaya ve böyle işte kız arkadaşımı da içine kapsayacak bir aile şeyi şeridi oluşturmaya çalışıyor. Ama annem sürekli o ne alaka, niye geliyor diyor... Gidiyor mesela hediye alıyor bana, anneme, enişteme sonra ona da almış oluyor.”

Babasının kabullendiğine dair işaretler verdiğini söyleyen Kita (L3), babasının düşüncelerini şöyle ifade etmiştir, “...mesela babam birileriyle tanıştıırken, yıllar oldu oradan çıkmalı, şimdi şey diyor benim oğlan geldi diyor. Herkese oğlan olarak tanıştırıyor beni erkek olarak kimse de demiyor yani senin oğlun yoktu diye.” Yine olumlu tepkiler veren İkizler (TE3)’nin babası “Babam biraz daha bana düşkün olduğu için daha oturaklı, tamam gerekeni yaparız, doktora gideriz.” şeklinde karşılamaştır.

Kardeş(ler) tepkileri. Çekirdek aile içerisinde genel olarak, ilk katılımcıların kendilerini açtıkları kişi(ler)nin kardeşleri olduğu gözlemlenmektedir. Kardeş(ler) tepkileri, anne babaya nazaran daha olumlu olmasına rağmen bazı durumlarda şok tepkiyle de karşılaşan katılımcılar olmuştur. Gece (B2) bu katılımcılar arasındadır, kardeşinden aldığı yoğun tepkileri şu sözlerle anlatmıştır:

“Kardeşimle şöyle bir diyalog geçti aramızda, benim iki senelik bir ilişkim oldu üniversiteye geldikten ikinci yılımda, hatta beraber yaşadık diyebilirim, bayağı evlilik hayatı. Heteroseksüel olsaydı iliş ki bayağı evlilik diyeceğimiz bir hayat yaşadı k. O dönemde işte sosyal medyada fotoğraf falan attığımda kardeşim mesaj atmış, senin neden onunla olan bütün fotolarında aşk sözcükleri yazıyor dedi. Ondan sonra ben de şey dedim, bir yandan anlatmak istiyorsunuz ya kendinizi, rol yapmak acayip zor bir

şey. Aşktan bahsetmek için illa bir tarafın erkek olmasına gerek yok dedim. Bir yandan nabız yoklamak istedim. Acayip sert bir tavırla karşı karşıya kaldım. Saçmalıyorsun, annem babam sen ne istiyorsan yapıyorlar, senin her zaman arkanda durmaya çalışıyorlar, babam o kadar çalışıyor senin için, senin fikirlerine, görüşlerine saygı duyuyor, marjinal olucam diye b*kunu çıkarma, bunları yapmak zorunda değilsin, her konuda farklı düşünmek zorunda değilsin falan... Öyle bir tepkiyle karşı karşıya kaldım ki ya dedim ki sakın ol ben sana bir şeyden bahsetmiyorum. Sadece senin zannettiğin gibi bir durum yok, bunda kötü bir şey de yok, varsayalım ki aşk sözcükleri yazıyor kime ne zararı var demeye çalıştım. Hatta bir gün bana insanlar eşcinsel olabilirler, ben homofobik değilim ama benim ablam eşcinsel olamaz dedi (gülme). Bayağı rasyonel homofobi yani (gülme). Allah'ım dedim on yedi yaşında bebe gelmiş bana benim ablam olamaz diyor. Rasyonel homofobi böyle bir saçmalık olabilir mi? Ağzım dilim bağlandı, onu da anlamaya çalıştım, ergen dedim.”

Kamp (L1) ablasının kendisini “*O sıraları ablam biliyordu benim işte bir, ona da söyleyememiştim de basmıştı bizi yanlışlıkla (gülme). O bir psikiyatrist ayarladı*” bu şekilde öğrendiğini, sonrasında “*...Ablam zil zurna ağladı ya, psikolog olmasına rağmen... Annenin verebileceği tepki gibi işte benim yüzümden mi oldu, işte acaba küçükken yanlış bir şey mi yapıldı falan işte bunları düşünüyor... Yine de kardeşine olunca işte dokunduramadı... Bir iki hafta, bir ay gibi sancılı bir sürecimiz oldu hani. Bazı şeylere izin verilmiyor işte arkam kollanıyor, işte ne bilim yani zor oldu kendi aramızda tartışmalar da yaşadık tabi.*” böyle bir süreç geçirdiklerini belirtti ve ekledi: “*Sonradan kabullenmeye başladı. Zaten kız arkadaşımı çok seviyordu aslında normal arkadaşımken de çok seviyordu onu da kabullenmeye başladı...*” Fakat süreçte görülen tam kabullenmenin gerçekleşmediğidir çünkü şurada da ifade edildiği gibi kabullenme bir süreç almaktadır: “*Sonradan bir artçı daha yaşadık o da başka kız arkadaşımı kabullenememeye başladı...*” Sonuç olarak ablanın diğer aile fertlerini bilgilendirme konusunda bir aracı kişi olması birey üzerindeki yükü hafifletmiştir: “*Hep onunla konuşup veya eşcinsellere karşı görüşü transseksüel nedir biliyor, interseks nedir biliyor işte bunların yardımlaşma gruplarının olduğunu biliyor, aile gruplarının olduğunu biliyor falan ablam çok fazla eğitici oldu anneme karşı.*”

Rüzgâr (TE6)'ın kardeşi Rüzgar'ın ona geç açıldığını düşünerek tepkilerini şöyle dile getirmiştir:

“Bir yaş küçük kardeşime açıldım, o biliyor. O kız kardeş rolünü çok iyi oturttuğu için bir süre benimle hiç konuşmadı. Mesaj attığımda ben kabullenmeye çalışıyorum, beni bir süre yalnız bırak dedi. İlk tepkisi tamamen kızgınlıktı, sen bunu bana daha önce niye söylemedin. İlk keşfettiğinde söyleseydin ben bununla büyüdüm ve bunu daha çok kabul ederdim ama üniversiteye geldiğinde bunu söylüyorsun şaka uğradım dedi. Ondan sonra daha da normalleşmeye başladı.”

Oğlak (B8) ise kardeşinin verdiği şaka mı tepkisine karşılık tutunduğu tavrı şöyle açıklamıştır:

“Benden bir yaş küçük olan kardeşime açıldım. Oturuyorduk işte daha o zaman anneme açılmamıştım. Ben eş cinselim dedim şaşırıldı kaldı. Sonrasında şaka yapıyorsun dimi dedi gülmeye başladı. Ben de güldüm evet şaka yapıyorum dedim. O yüzden açılmadım. Yani şaka zannetti. Yani o gülünce ters tepki verince ben de bir şey diyemedim. Şu an bilmiyor ama yani sevgilim var ve bence anlıyorlar.”

Sappho (L2) kardeşine beklemediği bir anında açıldığını ve aldığı tepkileri şu şekilde açıklamıştır:

“Kardeşim biliyor. O çok küçükken öğrendi aslında o da şey 7. ya da 8. sınıftaydı. Hani sürekli konuştuğum kızını görmeye başladı sonra hani abla dedi aranızda ne var dedi çok yakın arkadaş mısınız? Hayır dedim o cahillikle ben direk söyledim o da hı tamam o zaman dedi. Hiç yargılamadı, iyi o zaman dedi. Hala öyle gerçekten konuşabildiğim en küçük ama en mantıklı kişi de oydu. Çok şaşırtmıştı beni.”

Lolita (B5) çekirdek ailesinde ilk ablasına açıldığını ve aldığı tepkileri şu şekilde anlatırken,

“İlk ablama açıldım, ona açılış sürecimde şöyle oldu, işte hayatıma bir kadın girdi benim onunla küçük bir flörte başladık, flörtten sonra sevgili olduk falan. İşte bir gün onunla fotoğraf çektim fotoğrafı ablama attım. Ama fotoğraf samimi bir fotoğraf, normal arkadaşıyla olan bir fotoğraf değil, aynı yatakta yatıyoruz daha samimiyiz işte ablama attım. Abla yeni sevgilim yazdım. Ablam öyle işte o anki konuşmaları hatırlamıyorum ama kim olduğunu sordu anlattım. Tamam, yani dedi bu kadar. Ben işte 21 yaşındaydım.”

Kita (L3) ise ablasıyla yaşadığı süreci şöyle aktarmıştır:

“...Ablama açıldım, çekirdek aileden o da şöyle oldu aslında, tam açıldım da denilemez aslında. Zaten ablam benden hep şüpheleniyordu, çocukluğumuzdan beri. Hep bu tarz ikili kavgalarımız olmuştur. Çocukluğumuza döndüğümüz zaman işte benim günlüğümü okumuş, bir kere orda işte kızlardan bahsetmiş im falan filan. Kendisi daha önceden beri şüphelerini artık kendinde içselleştirmiş ve bunu uzun süre aslında kabul etmiş yani... O kız senin sevgilin mi dedi ben de direk böyle sorunca anladım ki biliyor zaten. Ben de evet dedim ondan sonra tamam dedi, hiçbir şey demedi. O aslında yüzleşmeye hazır bir halde geldi bana o şekilde yüzleşti... Hep beni dinleyen hep ciddiye alan taraf oldu aslında. Sahte bir ilişkiydim gibi hiç bakmadı aslında bana. Hep akıl veren, destekleyen taraf oldu. Kötü olarak bir şey yapmadı bana hiç belki o içselleştirip gelmeseydi kendinde, belki daha farklı olabilirdi... Biz ablamla hiçbir şeyi oturup konuşmazdık. Konuşmazdık derken böyle hani iki arkadaş gibi dertleşmezdik. Daha sonrasında her şey gün yüzüne çıkınca aslında, beni kabul edince vs. hep beraber takılmaya ve birbirimizin sorunlarını dinlemeye, aslında çok samimi olduk yani yediğimiz içtiğimiz ayrı gitmemeye başladı.”

Geniş aile. Çekirdek aileden sonra bireyleri sarmalayan bir diğer kültürel etmen geniş ailedir. Geniş aile tepkileri bireyler üzerinde yoğun etkilere sahiptir. Katılımcılardan gelen bilgiler değerlendirildiğinde bu tepkilerin olumlu, olumsuz boyutları olduğu ortaya çıkmaktadır. Miraç (TE3) geniş aile üyeleriyle yaşadığı olumsuz süreci şu sözlerle anlatmıştır:

“...Benim bir eniştem var, bir de dayım var çok lanet insanlar sağ olsunlar. Beni değiştirmeye kalktılar bir anda kıyafetlerimi yaktılar üç hafta, üç haftadan bile fazla işkencelere maruz kaldım, dayaklara maruz kaldım. İşte sen değışeceksin, sen böyle değilsin elma farklı armut farklı onların ikisi bir arada olamaz gibisinden söylemler. Ben dedim ki öldürün, asın, kesin ben yine vazgeçmeyeceğim. Ondan sonra tabi bilgisayarlara el koydular telefonlara el koydular tabi ben kaçıp kaçıp başkasından telefon kullanıyordum. Ben bunu trans erkeklerin sayfasına yazdım dedim ki ne yapabilirim? 22 yaşlarımdayken oluyor bunlar. Hiçbir şey hakkında bilgim yok. Dediler ki İstanbul Cerrahpaşa’da Ş*bey var Cetad eğitilmiş doktor orada sürece başla al aileni oraya git. Tamam dedim bizimkileri ikna ettik bir şekilde gittik annem belki yine ikna olacaktı ama eniştem çok karşı çıktı doktoru dövmeye kalktı, beni apar topar hastaneden çıkardılar. Tabi ben ağlıyorum mahvolmuşum işte eniştem diyor ki gideceğiz ne kadar kadın eşyası varsa alacağız giydireceğiz giyeceksin itirazı n olamaz. Tamam diyordum her şeye tamam yani hayır desem kavga çıkacak tamam diyip geçtim. Tabi istedikleri hiçbir şeyi yapmadım. Ondan sonra tabi ben artık öğrendim nerede sürece başladığımı neler yapıldığını neler edildiğini. İki sene gibi bir kaybım oldu. Aile arasında kavgalar çıktı eniştemlerle, dayımlarla görüşmemeye başladık mahkemelik olduk. Ondan sonra meydan bana kaldı.”

Yine Miraç (TE3) bu olaylar sonucunda babaanne ve dedesi tarafından reddedilmesini şöyle açıklamıştır, “*Geniş ailemde baba tarafında babaannem ve dedem görüşmüyor benimle.*

Onlar tepki gösterdiler, işte şaka yapıyorsun gibisinden davrandılar. Yok dedim dede şaka yapmıyorum böyle böyle. O zaman dediler biz karşıyız, bizimle artık konuşma. Tamam dedim kapattım. Bir senedir de görüşmüyorum pek de eksikliklerini hissetmiyorum.” Benzer şekilde açıklamalarda bulunan Bulut (TE1) geniş ailesiyle yaşadıklarını şöyle açıklamıştır: *“Geniş aile bağlarında bu tarz bir şeye çok karşılar, kabullenemeyecek kadar karşılar. İlk açıldığında çevrem öğrendiğinde açık konuşmak gerekirse umursamadılar hani böyle bir şeyin olmadığını, özentilik olduğunu ve geçici olduğunu düşündüler.”* Böyle bir süreç geçirdiğini ve aile bağlarının aile üyelerine açılmadan önce şu şekilde olduğunu *“Öncesinde o bağlar gayet iyiydi, açılma gerçekleşikten sonra zayıfladığını”* sonrasında ise yaşadıklarını *“...ilk olarak halamla paylaştım çünkü arkadaşıydı, saçmaladığımı düşündü sen erkeklerle çıkıyorsun böyle bir şey yok yanlıyorsunla karşılaştım, büyük bir tepkiyle karşılaştım... Ardından akrabalarım öğrendi durumu...”* şeklinde açıklamıştır.

Yine geniş aile üyeleri tarafından olumsuz bir süreç geçiren Rüzgâr (TE6) yaşadıklarını şöyle anlatmıştır: *“Halamlar çok homofobik yaklaştı çok dinsel boyuttan düşünüyorlar. Bir tane halam bundan vazgeçmem için psikolog ayarladı. İşte haplarla tedavi olabileceğimi düşündüğünü söyledi. Olmanı istiyorum dedi. Diğer halam da yine dinsel boyuttan söyledi yani bu yanlış dinimize göre yanlış tamamen yanlış sen böyle düşünüyorsan tabi ki ben bir şey diyemem cinsiyet değiştirene kadar ben hiçbir şekilde sana müdahale edemem dedi. Ben de cinsiyet değiştirdikten sonra müdahale mi etmeyi düşünüyorsun dedim. Hayır, o zaman sen bizim ailemizden çıkmış oluyorsun dedi...”* Yaşamına olduğu gibi devam eden Rüzgâr *“bir halam sürekli maddi destekte bulunuyordu sürekli arıyordu tamamen aramayı kesti.”* diyerek tepkiyle karşılaştığını söylemiştir.

LGBT bireyler aile üyelerinden, olumsuz tepkiler alabileceğini tahmin ettiği kişilerden kendilerini gizlemeyi tercih ederken, olumlu tepki vereceğini düşündüğü aile üyelerine

açılmayı tercih ederler. Bu durumu Arjin (B4) şu sözleriyle desteklerken, “*Bir tane kuzenim var, onunla paylaştım... Normal karşılayacağını bildiğim için onunla paylaştım. Böyle şeyleri paylaşacağınız insanları seçersiniz.*” Sadece aile üyeleri değil, sosyal çevresindeki kişileri de bu duruma göre değerlendirildiğini Gece (B2) “*...Üniversitede yani Çanakkale’de bilmeyen yok. Çanakkale’de açık kimlikli evde daha çok açılmaya müsait olanlarla paylaştım gibi bir durum var yani.*” diyerek açıklamış ve geniş ailesindeki açıldığı kişilerden aldığı tepkileri şöyle dile getirmiştir: “*Baba taraftan kuzenim, bir ibneliğin kalmıştı dedi. Homofobik bir şey söylemeye çalışmıyor da, espriyle karşıladı... Diğer kuzenim o zaten farkındalığı olan bir insan, söylediğimde niye bu kadar bekledin, niye bu kadar yük ettin kendine dedi. Aldığım en iyi tepkilerden biri olabilir... Halamın oğlunaysa ben söylemedim o direkt kendisi fark etti. Bir kadınla bu kadar saat iletişim kurulmaz. Benim kız arkadaşım da biseksüeldi. Benden önceki sevgilisi bir kadındı, biliyorum bu senaryoyu bana yalan atma dedi.*”

Yine kendisini anlayabileceğini düşündüğü için, yani olumlu tepki alacağını varsaydığından kuzenine açılan Kornişon (L4) “*...Kuzenimle paylaştım. Ona ben söyledim direkt, o açılma oldu yani birebir. Onun da zaten beni anlayabileceğini bildiğim için söyledim.*” Kuzeninden gelen tepkiyi ise şu sözlerle açıklamıştır, “*...Ben eşcinselin tanımını bile bilmiyorum, sen öyle olduğunu söylüyorsun bana, seni yargılayamam çünkü ben öyle hissetmiyorum kendimi ama en azından şey yapabilirsin bunun üzerine, konuşabiliriz.*” Teyzesinden aldığı olumlu tepkiyi Gri (TE4) ise şöyle anlatmıştır, “*... En olumlusu oydu. Herhangi bir tepki de vermedi. Hatta tam tersi eminsen hislerinden hatta ne istiyorsan ben her türlü arkanda olurum dedi.*”

Cadı (B3) halasından olumsuz tepki alacağını düşünürken tam tersi tepki almasını şu sözleriyle dile getirmiştir: “*...Halamlar falan acayip karşılarlar dememe rağmen ki*

Müslümanlar, türbanlı tesettürlü falanlar ama hiç yadırgamadı ve hiç olanlar karşısında öyle kardeşimden sonra en iyi karşılayan oydu.”

Açılma durumu bir başkasının açılmasına da sebep olabilir. Örneğin katılımcılardan Elpis (G1) “Kuzenlerim falan biliyor.” dedikten sonra bir “Kuzenim de biseksüelmiş” açıklamasında bulundu. Durumun bu şekilde olması Elpis (G1)’e şu şekilde yansımıştır, “...Onu kendime daha yakın hissettim.” Ayrıca aile üyelerinden birinin, kendi yaşantısına benzer şeyler yaşamasının sonuçlarını Elpis (G1) şöyle dile getirmiştir: “Amcamla, amcamın eşiyle, kuzenimle oturup LGBTİ hakkında konuşuyor olması, kuzenimin de bir yandan bunları ordan dürtüyor olması ve ailemizde her aile bireylerinin LGBTİ’ye bir şekilde dokunuyor bu aralar bundan dolayı mutluyum yani.”

“...Akrabalarım olarak teyzemin kızına açıldım sadece.” diyen Ali (G2) aldığı olumlu tepkileri şu şekilde anlatmıştır “Onun tepkisi çok güzeldi. O kadar anlayışla karşılama da zaten bunun hakkında fikirleri varmış. Dışlanmanın ne demek olduğunu biliyor. Hani bunu bildiği için diğer dışlanmış anlamak daha kolay.”

Sosyal çevre. LGBT’lerin bir ötekine açılma durumları incelendiğinde, kendilerini en rahat açtıkları katman, sosyal çevre olarak ortaya çıkmaktadır. Aynı şekilde katılımcılardan gelen bilgiler incelendiğinde LGBT’lerin ilk açıldıkları kişilerin yakın arkadaşları olduğu görülmektedir. Bu ilk açılma durumları rahat gerçekleşse de olumsuz tepkiler de olabilmektedir. Katılımcılardan Gece (B2) arkadaşlarından aldığı olumsuz tepkileri “İlk açıldığımda etrafımda Allah’ın ibnesi, ibnelik yapma falan diyen ama kendinin homofobik olduğunun farkında olmayan arkadaş çevrem vardı.” sözleriyle dile getirirken, Cadı (B3) “...Yakın arkadaşıma söylediğim zaman aldığım tepki çok kötüydü, sonrasında aramız bozuldu... Arkadaşımdan hep kötü tepkiler aldım. Ya işte biri konuşmayı kesti, bir tanesini

hatırlıyorum söylediğimde sen hastasın düzelmeli lazım, annene söyle psikoloğa git şunu yap, bunu yap, falan filan.” şeklinde ifade etmiştir. Miraç (TE3) ise,

“...Sürekli bakışlar farklılaşıyor, dalga konusu oluyorsunuz işte, babası yok o yüzden böyle diyenler oluyor, işte tecavüze uğradığımı söylediler, saçma salak yalanlar ondan sonra lezbiyen damgası vurdular; okulda hiç öyle bir şey olmadan, okulda herkes biliyordu benim kızları sevdiğimi, kız arkadaşım olduğumu... Kızlardan hoşlandığımı duyunca çok arkadaşım sildi. Çok popülerdim, bütün popülerliğim gitti. Tabii o zaman saçlar da kesildi artık dikilmeye başladı. Bir şekilde erkeklerle futbol takımına girmek istiyordum, o yüzden kestim saçlarımı.”

Sosyal çevreye açılmanın olumlu sonuçlarının daha çok olduğunu görmekteyiz.

Arkadaşları sayesinde açılma sürecinin olumlu olduğunu dile getiren Elpis (G1) şu şekilde açıklamalarda bulunmuştur, *“...Benim için travmatik olan o keşfetme şeyini o etkilerini biraz da olsun şifalanmasını iyileşmesinin arkadaşlarım sayesinde olduğunu düşünüyorum... Kimliğimi keşfedişim ve öğrenişim bunun yanlış bir şey olmadığını öğrenişim arkadaşlarımla birlikte oldu.”* Ali (G2) ise yaşadığı olumlu süreci şöyle anlatmıştır, *“...LGBT camiasının içerisinde sadece eşcinsel arkadaşlarım yok hatta eşcinsel arkadaş sayım çok az yani birkaç tane gey, biseksüel, lezbiyen arkadaşım vardır. Hani 5-6 kişiyi geçmez yani. Çoğu arkadaşım heteroseksüel. Herhangi bir olumsuz tepki almadım, değişim olmadı. Olumlu yönden daha sıkı. Çünkü olduğun kişi gibi davranınca karşındakine hani samimi oluyor söylediklerin bir yalan söylemiyorsun.”*

Ötekine açılma deneyimlerinden bahseden Sappho (L2)'nin kendini açmadaki temel kodun rahatlık olduğu ön plana çıkmaktadır,

“İlk nasıl paylaştım, o dönem şey gittiğim bir spor kulübünde bir oyuncu arkadaş vardı zaten. Lise döneminde daha başka bir tipi vardı ve bu konularda rahattı zaten ilk söylediğim kişilerden biri oydu. Ondandır o dönem dershaneye gittiğimde de çok rahat bir hocam vardı bana sürekli kitap, film tavsiyesinde bulunan, onunla paylaştım ki o paylaştığım en olgun insandı o dönem için. Arkasından sadece şey sevgilim vs. şey onlarla paylaştım, yakın arkadaş çevresi. Onun dışında da hani şey demiştim ya hani öğretmene aşık oldum diye mezun olduktan sonra hani şey mezun olduktan sonra güzel bir muhabbetimiz oldu ondan sonra ona itiraf ettim. Onların tepkileri gayet iyiydi.”

Şimdiye kadar sadece arkadaş çevresine açıldığını söyleyen Arjin (B4) durumu *“Bütün arkadaşlarım biliyor artık. Yakın çevremdeki, çok yakınım dediklerim biliyorlar zaten onun dışında hiç kimse bilmiyor ailemden akrabalarımından.”* şeklinde açıklamıştır.

Arkadaş çevresinden gelen tepkilerin ilk etapta anlam verememe, nasıl davranacağını bilememe gibi durumlar da söz konusudur. Örneğin katılımcılardan Yoyo (B1) *“...İlk açıldığı üç kişi vardı, arkadaşım. İlk duyduklarında dalga geçtiler ve umursamadılar, diyebilirim. Sonrasında onlar da kabullendiler.”* derken Bulut (TE1) *“...Kız arkadaşlarıma açıldığım zaman sen şimdi benden de mi hoşlanıyorsun tarzında garip sorular oldu... Örnek veriyorum bir beden eğitimi dersinde kıyafetler değiştirilecekken ben zaten öyle bir ortamda bulunmam da hani belli bir takım şeylere dikkat ediyorlardı oturuşlarına kalkışlarına kızlarda bunu gözlemledim... Erkeklerde de şöyle bir şey oldu benimle daha rahat konuşabildiler... Hetero olarak gördüğüm kız arkadaşlarım ben açıldıktan sonra belli bir süreçten sonra benden hoşlanmaya başladılar.”* şeklinde açıklamalarda bulunmuştur. Lolita (B5) ise yaşadığı cinsel yönelim ve/veya kimliği çevresindekilerin anlamlandırılmamasını şu sözlerle ifade etmiştir:

“...Çevremdeki insanlar herkes bilmiyor, sonuç olarak cinsel yönelimimi genel olarak heteroseksüel olarak bilirler. Çok az insan biseksüel olduğumu biliyordu erkekten sonra bir ilişkim oldu bir kadınla bir yıl bir ay sürdü insanlarda şey algısı oluştu biraz bu çok geneldir. İşte erkeklerle bir ilişki yaş adın ilişkisi bitti muhtemelen başarısız bir ilişkiydi işte erkeklerden soğudu artık erkek hayatında istemediği için kadınlara yöneldi. Gerçekten biseksüel olduğum ihtimalini vermiyorlardı... Bunu sadece depresyondan ya da afalladığı için yaptığı bir durum olarak görüyorlardı. Çok umursamıyordum açıkçası.”

Toplumda genel olarak heteroseksüel olmayan bireylere yönelik bir neden bulma çabası vardır. Bu yönde katılımcılardan Oğlak (B8) arkadaşının annesinden aldığı yorum karşısında hissettiklerini şu şekilde anlatmıştır:

“Bir arkadaşımın paylaştığı zaman bana olabilir falan demişti sonraki günlerde görüştük annesi demiş ki işte bu bir sorun bunun sebebi de ailenin çocuklarıyla ilgilenmemesi. Bana bunu anlattığı zaman idrak edememişim hani ne demeye çalışıyor

diye. Sonra Şey dedim yoo hayır öyle bir Şey yok dedim ama o soruyu ben anlamamıŐtıım yeni yeni fark ediyorum o soruyu anlamadığımı.”

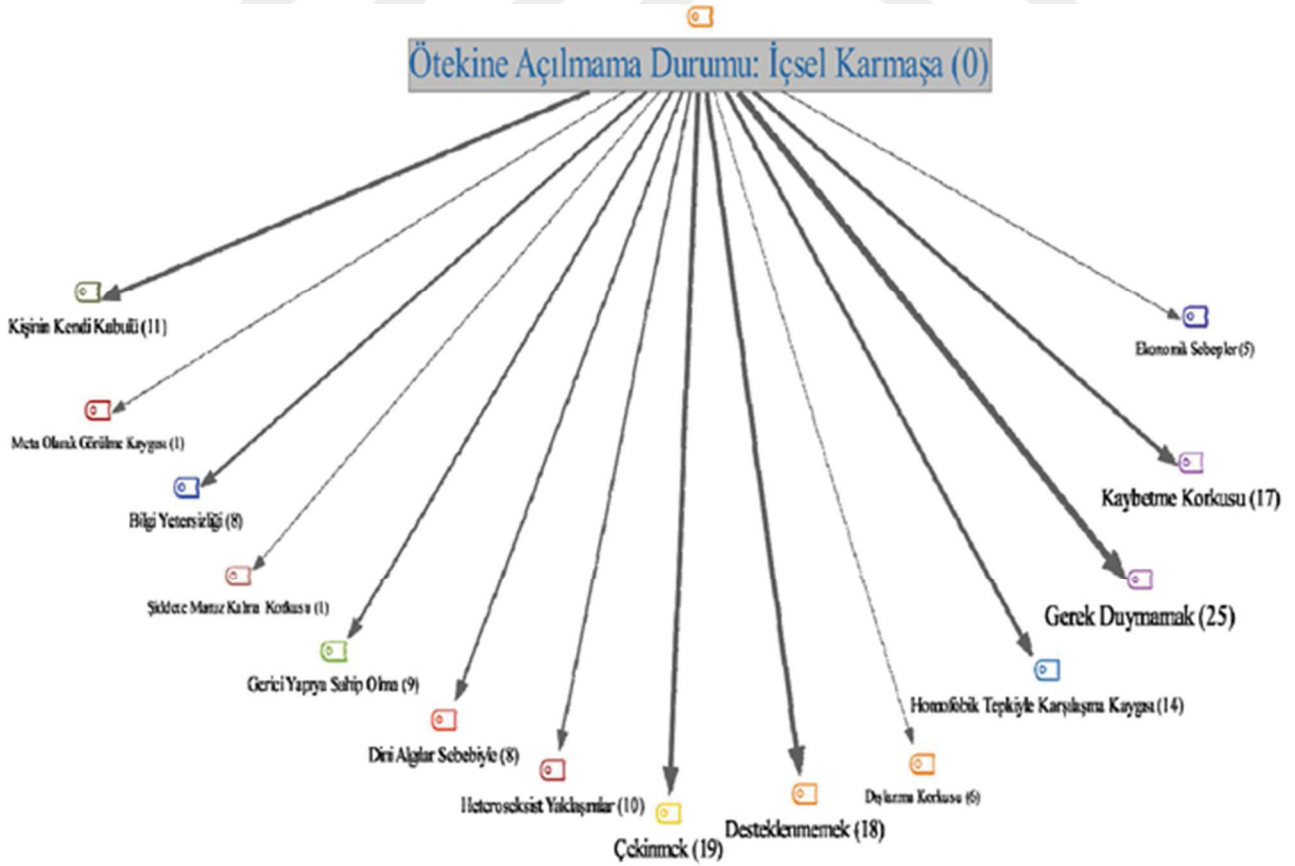

Ötekine Açılmama Durumu: İçsel Karmaşa

Her birey kendini bir ötekine açarak var etme zorunluluğuna sahip değildir. Bazı bireyler var oluşlarını toplumsal kabule bağlarken bazıları ise buna gerek duymamaktadır. Fakat çalışmada katılımcıların ifadeleri incelendiğinde genel olarak kendini ötekine ifade edemeyen bireyin “içsel karmaşa” yaşadığı görülmektedir

Beşinci kategorimiz olan “Ötekine Açılmama Durumu: İçsel Karmaşa” kendi içerisinde “Kişinin Kendi Kabulü”, “Meta Olarak Görülme Kaygısı”, “Bilgi Yetersizliği”, “Şiddete Maruz Kalma Korkusu”, “Gerici Yapıya Sahip Olma”, “Dini Algılar Sebebiyle”, “Heteroseksist Yaklaşımlar”, “Çekinmek”, “Desteklenmemek”, “Dışlanma Korkusu”, “Homofobik Tepkiyle Karşılaşma Kaygısı”, “Gerek Duymamak”, “Kaybetme Korkusu” ve “Ekonomik Sebepler” olmak üzere on dört alt kod ortaya çıkmaktadır.

Şekil 11. Ötekine açılmama evresi: içsel karmaşa

Kişinin kendi kabulü. Bu kod altında ortaya çıkan nokta LGBT'lerin kendilerini açmama nedenleri arasında, öteki kişinin sözlü ya da sözsüz iletişim yoluyla, LGBT bireye onun cinsel yönelim ve/veya kimliğine yönelik kabul mesajları yollamasıdır. Katılımcılardan Kita (L3) babasına açılmama nedenini; onun kendisini kabul etmiş olduğunu şu sözlerle açıklamaktadır:

“Babam ııııı ona açılmadım. Babam da hani anlıyor aslında o da ufaktan gerçi yine yalnız olmaz evlenilmesi lazım gibi böyle alttan, alt yazı geçiyordu. Artık ne zaman gitsem sana bir tane gelin alalım demeye başladı. O da kendi kendine içselleştiriyor hiç konuşmadan sanırım anlayamadım.”

Miraç (TE3) biyolojik olarak karşı cinsiyete ait bir görünüşe sahip olduğu için insanlara açılma gereği duymadan kişilerin kendi kabulü olduğunu, “...Beni zaten bütün herkes bildiği için hani kimseye bir şey demek zorunda kalmıyordum. Zaten biyolojik erkek olarak biliyorlardı beni. Zaten trans erkek olduğumu biliyorlardı.” sözleriyle anlatmıştır. Benzer şekilde Rüzgâr (TE6), “Konusu gelmedi yani annem tarafında mesela dayımlar, teyzemler benim bu halimi görüyorlar, yani fiziksel olarak değişimimi görüyorlar ve hiçbir şey olmamış gibi öyle de seviyorlar, kendileri anladığı için bunu açıklama gereği duymadım.” şeklinde açıklamıştır.

Mavi (B7) açılmama sebebini, küçük bir şehirde yaşamasından ötürü katıldığı etkinliklerden annesinin haberdar olduğunu ve bu sebeple kendisinin biliyor olabileceğini, “Çanakkale küçücük bir yer, burada hemen hemen herkes benim cinsel yönelimi mi biliyor. Hani topluma açığım fakat ailemle bu konuyu hiç konuşmadım hani babamla zaten pek konuşmuyoruz. Annem de benim hayatımda LGBTİ inisiyatifinde etkinlikler yaptığımı bildiği için biliyor olabilir. Ama direk açılmadım” şeklinde dile getirmiştir.

Meta olarak görülme kaygısı. “...Açılısam hemen onun üzerine atlayacakmışım gibi bir görüntü sergileyecek gibi düşünen sadece seks açısından bakan insanlar. Biraz zorlaştırdı garip bir şekilde.” diyen Sappho (L2) açılmama sebebini bedeninin bir meta olarak algılanma kaygısından dolayı olduğunu ifade etmiştir.

Bilgi yetersizliği. LGBT’lerin ötekine açılmama nedenleri arasında karşı tarafın konu ile ilgili bilgisinin olmaması durumunu bilgi yetersizliği olarak adlandırıyoruz Ali (G2) bu durumu şöyle izah etmiştir: “Abim biraz kalın kafalıdır. Yani iki yaş büyük olsa da benden eğitimsizdir, lise terk.” Kita (L3) ise “...Anlamayacaklarını düşündüğüm için, kondurmayacakları için paylaşmıyorsun aslında. Ben babama gidip de baba ben eşcinselim desem tabii ki de bana baştan yani konuşmayacak, küsecek, gidecek falan filan o süreci yaşamak istemiyorum asıl sebebi bu.” demiştir.

Kornişon (L4) ötekine açıldığında karşı tarafla ilişki yaşayacakmış gibi algılanması sebebiyle yani karşı tarafın konu ile ilgili bilgisinin olmamasından dolayı açılmamayı tercih ettiğini şöyle açıklarken “...Şu algıyı kıramıyorlar, örneğin beş kişi toplanıyoruz ve birimiz öyleyiz ben öyleyim dört tane de kız var, bu dört kız da sanki hepsine aşık olacağım veya hepsine karşı değişik bir farklı bakış açımın olacağını düşünüyorlar” demiş ve şu sözlerle devam etmiştir: “Hayatta hiçbir şeyi bilmeyen, sadece acılarını kendi acıları gibi gören insanlar. Bencil, yani düşünemeyen insanlar, yani buna gerçekten kapasitesi yetmeyen insanlar. Veya bunu gerçekten yine söylediğim gibi cinsellik olarak, tatminlik duygusunu bastırarak öyle insanlar da yani. Gerçekten aklının ermeyeceği insanlara hiç bahsetmedim.”

Deniz (TE5) yetişkinlere açılmama sebebini bilgi yetersizliğinden dolayı kapalı görüşte olduklarını şu sözlerle aktarırken: “Büyüklerde biraz zorlaştırıyor. Bakış açıları biraz daha çağımıza ayak uyduramadıkları için biraz daha görüşleri kapalı oluyor” çocuklar ile ilgili düşüncelerini ise yetişkinlerden aldıkları bilgilerle var olduklarını ve bu sebeple onların

da yaşamlarını zorlaştırdığını şöyle dile getirmiştir: “Çocuklar da beni zorlaştırıyor. Çünkü çocukların bakış açıları ailelerinininki gibi oluyor.”

Şiddete maruz kalma korkusu. “Arkadaş edinmemek hani insanlar arasında görmezden gelinmek, üstüne fiziksel şiddet yaşamak istemiyordum.” diyen Ali (G2) açılmama sebebini görmezden gelinme ve şiddete maruz kalabileceği korkusu sebebiyle gerçekleştirmediğini bu sözlerle açıklamıştır.

Gerici yapıya sahip olma. Bulut (TE1) açılmama sebebini “...Gerici bir yapıya sahiplerdi hepsi” diye açıklarken Ali (G2) açılmayı zorlaştıran kişilerin “...Zorlaştıracığını düşündüğüm birkaç arkadaşım olmuştu ama bu pek benim umurumda değildi. Muhafazakâr, dini motiflere yani İslamcı tiplerdi biraz. Bazıları ırkçı tiplerdi. Bazıları da yurtsever ahlaka sahip olan.” özelliklere sahip olduğunu anlatmış ve temelde gerici yapıya sahip olma durumuna değinmiştir.

“Bağnaz insanlar zorlaştırır bana göre hani at gözlüğüyle bakan insanlar zorlaştırır.” diyen Gri (TE4) yine açılmayı zorlaştıran sebebin gerici bir yapıda olan insanlar olduğunun üzerini çizerken, Mavi (B7) de “...Özellikle işte şimdi annem ve eşiyle birlikte yaşıyorum mesela onlarla bu konuyu konuşmuyorum çünkü onlarla birlikte yaşıyorum ve ortaya çıkacak olumsuz bir durumu kaldırmak benim için zor olacak. Dolayısıyla diğer akrabalara da anlatmıyorum. Zaten bazıları tutucu olduğu için anlatmam çok zor olan insanlar” sözleriyle desteklemiştir.

Dini algılar sebebiyle. Dini sebep göstererek, kişiler üzerinde tahakküm kurmaya çalışanlar, LGBT’ler tarafından zorlanılan kesim olmuştur. Bir dine mensup olduğunu söyleyen ve dini kendine göre yorumlayan kişilere açılmadığını Bulut (TE1) şu sözlerle dile

getirmiştir “...*Ve bir dine mensuplardı, İslam dinine mensuplardı. Dinimize göre böyle bir şey yasak sözüyle geliyorlardı sürekli.*”

Açılmayı zorlaştıran kişilerin yine dini motifleri ön plana süren kişilerden dolayı olduğunu Sappho (L2) şöyle anlatırken, “*İslam’da şu vardır, iyilik vs. vardır bunların hepsini göz ardı edip hani kulaktan dolma olan o dini inançla hani hep yargılıyorlardı genelde.*”

Lolita (B5) ise şu şekilde açıklamıştır:

“Babam, abim, annem, aileden sadece üç kişiyle paylaşamadım ablam ve kuzenlerim; diğerleriyle paylaşabildim. Çünkü bunu kaldıracabilecek kafada değiller, kafa yapıları buna müsait değil. İşte dediğim gibi belli bir kültürde yetişiyorlar onlar zaten aşağı yukarı bizim oradaki insanlar inançlı insanlar ya da hani İslam dininde de eşcinsellik kötü olarak nitelendiriliyor ya bunları biliyorlar. Adamlar bunları, bu hayatı yaşıyorlar inançları bu yönde, gidip ben onlara söylesem problemler çıkar ortaya. Kabullenme süreçleri zor olabilir, ilişkilerim zedelenebilir... Tamamen bu ataerki yapıdan kaynaklı ya. Zorlaştıran kişiler bu yapıdakiler, çünkü kafalarında ideal ilişki belli kadın erkek ilişkisi ki kadın günahtır onlara göre.”

Toplumda bir de açıldıktan sonra hemcinsine karşı dini açıdan “...*Kapalı insanlar ile biraz sıkıntı yaşıyorum, çünkü yakın olup olmayacağımı bilmiyorum ve hani hareketlerim oyum buyum belli kendimi gizlemiyorum ama onları açık görme ihtimaliniz oluyor, özellikle bu dinlerdeki inanç ve gereklilikler meselesindeyken evlerine gittiğim, onları açık gördüğüm zamanlar oluyor, sonra söylediğim zaman o insanlarda bir “dan” oluyor. Ama açık gördün beni falan ama o zaman bilmiyordun belki günah işlemiyordur, konusuna falan giriyoruz. O beni çok geriyor geçekten çok geriyor yani*” (Deniz-TE5) burada ifade edilen böyle bir boyutun olması, nasıl karşılanacağını bilemediği için bireyleri açılmama durumuna itmektedir.

Heteroseksist yaklaşımlar. Toplumda LGBT olmayan bireylerin heteroseksist tutumları LGBT bireylerin yaşantılarını zorlaştırmaktadır, bu durumu Yoyo (B1) şöyle dile getirmiştir: “*Direk heteroseksist yaklaşmasalar.*” LGBT’lerin öteki hakkında düşünceleri daha olumlu olarak açılma eylemlerini rahatlıkla yerine getirebilecekler. Fakat durum Bulut

(TE1)'unda belirttiği gibi genellikle heteroseksist diyaloglara sahne olmaktadır: *“Bana çok argo bir şekilde penis mi istiyorsun diye sorabilir adam... Kötü esprilerle karşılaştım... Kafalarında toplumda böyle kalıplaşmış normlar olur ya hani kadın budur erkek budur; tamamıyla öyle düşünüyorlardı. Ve hepsi heteroydu.”* görüşmedeki bireylerin açıkladığı şekilde heteroseksist yaklaşımların ön planda olması bireyin kendini açmamasına neden olmaktadır.

İnsanların yalnızca karşı cinse ilgi duyabileceğini düşünen zihinler, LGBT'lerin hayatlarını zorlaştırmaktadır. Örneğin katılımcılardan Sappho (L2) *“Egosu çok yüksek erkekler de zorlaştırıyordu. Şu konuşmuşluğun geçmişliği de var bir erkek arkadaş ama beni niye denemedin. Yani o tiplerde fazla zorlaştırabilir fazla egosu olan.”* kişilerin açılmayı zorlaştırdığını söylerken Deniz (TE5) *“Erkekler çok zorlaştırıyor gerçekten hani cinsiyetçilik açısından söylemiyorum ama gerçekten böyle bir ego sorunları.”* sözleriyle desteklemiş, benzer şekilde karşı cinsin açılmayı zorlaştırdığını *“...Genellikle erkek oluyorlar, özellikle kadınlardan pek şey görmüyorum. Eril oluyorlar.”* Bengü (B6)'de sözleriyle açıklamıştır. Lolita (B5) ise *“...Tamamen bu ataerkil yapıdan kaynaklı ya. Zorlaştıran kişiler bu yapıdakiler; çünkü kafalarında ideal ilişki, belli kadın erkek ilişkisi var ki kadın günahtır onlara göre.”* şeklinde heteroseksist yapıyı dile getirmiştir.

Çekinmek. Biyo-psiko-kültürel olarak toplumda ideal görülen ilişki biçimi kadın-erkek birlikteliğidir. Fakat insanlık tarihine baktığımız zaman durumun böyle ilerlemediği açıktır; cinsel kimlik ve/veya cinsel yönelimi çok çeşitli bireyler vardır. Bu bireyler kendilerini ifade ederek var olmayı tercih edebilirler ki bu en doğal yaşam biçimidir. Birçok toplumsal nedenden ötürü bu bireyler kendilerini bir ötekine açamamaktadırlar. Bu nedenlerden bir tanesi de çekinme duygusundan ötürüdür.

En çok çekinme duygusunun ön planda olduğu kişi ya da grubu Gece (B2) “...*Paylaşmaktan çekindiğim kitlenin çoğunluğu aile fertleri*” olarak belirtmiştir. Bu durumu görüşülen bireylerden Gece (B2) “...*Aile üç kişilik bir ekip dersin, sizin ananız, babanız, kardeşiniz bunu söyleyemiyorsun bu o kadar acı bir şey ki. Napmışsın yani baktığında napmışsın katil misin?*” şeklinde eleştirmektedir. Yine aynı şekilde aile fertlerine açılmama sebebini çekinme duygusundan kaynaklı olduğunu dile getiren Cadı (B3) durumu şu sözlerle anlatmıştır:

“Babama güvenmiyorum mesela, bu konuyla ilgili, çünkü ben yarın bir gün babama gidip desem ki baba ben eşcinselim, muhtemelen bana şey der, nerede aykırı bir şey var zaten gideceksin onu bulacaksın, sen beni öldüreceksin, falan gibi bir tepki verir muhtemelen. Anlamaya çalışacağını gerçekten sanmıyorum babamın. Bu durum beni biraz üzüyor... İnsanın sırf baş ka bir cinsiyetten, onun hoşlandığı şeyden hoşlanmıyorsun diye seni dışlayabilme ihtimali sinir bozucu. Ve bunu söylemeye çekinmek daha da sinir bozucu.”

Başka bir görüşmede görüşlerine başvurduğumuz Yoyo (B1) “...*Hiç böyle bir konu olmadığı için ailemle de hiç konuşamadım*” düşüncesiyle bir açılmama durumundan bahsetmiştir: temelde çekinmeden ötürü. “...*Onlar için de kabullenme süreci var ve benim onun için enerjim yok. O bunalım sürecini, o kabullenme sürecini her şeyi tekrar onlarla birlikte yaşayacağım.*” Elpis (G1) ise açılmama sebebinin sürecin getirilerinden çekinmek olduğunu böyle dile getirmiştir.

“*Açılmama nedenim, göstermiş olacağı baskı ki gösteriyor da zaten hiç yanılmamışım. Kabul etmeyecek ve aileden uzaklaştıracak.*” Bulut (TE1) ailesinden uzaklaştırılabileceği düşüncesinden dolayı kendini açmaktan çekinmektedir. Aynı nedenden ötürü Kamp (L1) arkadaşlarına açılmama durumunu şöyle dile getirmiştir, “...*En çok ondan korkuyordum acaba benle yatmak istemezler mi, sonuçta birbirimizin evinde kalıyoruz veya ne bilim yanında hani rahat rahat soyunuyorduk sonuçta.*”

“Bir tek anne sıkıntılı. Ona eşcinsel arkadaşımı tanıştırdığımda aman aman aman demişliği var.” Sappho (L2) annesi böyle bir tepki verdiği için kendini anlatmaktan çekinirken, işini kaybetmemek için de patronuna açılmadığını şu sözlerle anlatmıştır, *“Fotoğrafçılık yaparken belediye ve bakanlıkla ilgili çalışma vardı. Dedim ki ben bunu patrona söylersem bu işin yoluna taş koyulma ihtimali var. Çünkü hani istemiyorlar ve şey vardır eşcinseller daha muhalif çıkabilir kafası olduğu için mesela o dönem patronumdan sakladım.”*

Çocukluğunda yaşadığı travmatik nedenlerden ötürü hala kendini anlatmaktan çekinen Kornişon (L4) şu sözlerle kendini ifade etmiştir: *“Benim de utanma sürecim var. Çünkü çocukluğumdan kalan bir travma yaşadım, sürekli herkesin benimle dalga geçmesi, bana bir kılıf uydurması benim psikolojimi gerçekten hala da etkiliyor.”*

Kardeşine açılmayı deneyen fakat verdiği tepkiden dolayı çekinip açılmayan Oğlak (B8) durumu şöyle anlatmıştır:

“Benden bir yaş küçük olan kardeşime açıldım. Oturuyorduk işte daha o zaman anneme açılmamıştım. Ben eşcinselim dedim, şaşırıldı kaldı. Sonrasında şaka yapıyorsun demi dedi gülmeye başladı. Ben de güldüm evet şaka yapıyorum dedim. O yüzden açılmadım. Yani şaka zannetti. Yani o gülünce ters tepki verince ben de bir şey diyemedim. Şuan bilmiyor ama yani sevgilim var ve bence anlıyorlar.”

Desteklenmemek. LGBT’lerden gelen bilgiler incelendiğinde kendini rahat bir şekilde açmanın en temel güdüsünün, desteklendiğini hissetmek olduğunu gözlemlenmiştir. Desteklenmemek kişileri olumsuz etkilemektedir. *“Ne acaba diye, emin olamadım bir türlü. Onların bu tavrı, beni desteklememeleri, konuları onlarla konuşamamam kendimle olan süreci umutsuzluğa sürükledi.”* (Yoyo-B1)

Annesi tarafından desteklenmeme kaygısı yaşayan Kamp (L1) kendini açamama sebebini şöyle aktarırken, *“Annem henüz bilmiyor işte. Çok zor çok dilimin ucuna geldi geldi*

söyleyemedim. İstanbul'dayken de düşünüyorum işte beni evlatlıktan reddedecek, biraz maddi olarak da bağımlıydım onlara.” Arjin (B4) desteklenmeyeceğini aşağıdaki sözlerle dile getirmiştir:

“Bunun bir hastalık olduğunu düşünebilirler, bunun bir özentilik olduğunu düşünebilirler, bunu aman geçici bir şeydir diye düşünebilirler ya da çok daha sert tepkilerle de karşılaşabilirim. O yüzden hiç bilmeseler daha iyi çünkü bana hep şey gibi geliyor eğer lezbiyen olsaydım belki bunu anlatma gücünü, açıklama gücünü kendimde daha çok bulabilirdim. Çünkü onu kesinlikle anlatmak zorundaydım ve o daha onlar adına en azından belki daha anlaşılabilir bir şeydi ama biseksüel olmak yani bifobiyle karşılaşmak çok daha kötü bir şey. Şey diyecekler, klasik bifobik cümleler yani kararsız mısın, hem ondan hem ondan nasıl oluyor, hani aç gözlü müsün, doyumsuz musun gibi!”

Kita (L3) “...Anlamayacakların düşündüğüm için, kondurmayacakları için paylaşıyorsun aslında. Ben babama gidip de baba ben eşcinselim desem tabii ki de bana baştan yani konuşmayacak, küsecek, gidecek falan filan o süreci yaşamak istemiyorum asıl sebebi bu” sözleriyle desteklenmeyeceği öngörüsünü paylaşmıştır. Kornişon (L4) “...Kabul etmeyecekler düşüncesi var. Ki biliyorum evet etmeyecekler. Çünkü konu geçtiği zaman ara ara öyle şey mi olur, bunlar nasıl insanlar ya bunlar gerçekten sapık fantezi için yapıyorlar, doyumsuzlar, cinsel açıklıkları tavan yapmış olarak değerlendiriyorlar. Bir bu, ikincisi aileden reddedilme konusu var.” şeklinde anlatmıştır.

Rüzgâr (TE6) cinsel kimliğini, babasının öğrenmesine rağmen toplum baskısından dolayı desteklemediğini şu sözlerle açıklamıştır:

“Babam zaten hiçbir şekilde konuşmayan, uzak duran, sevdiğini tamamen uzaktan hissettiren biriydi. Babama yüz yüze açılmadım annem babama söylemiş sadece. Ya babam oradayken hayatını istediğin gibi yaşa, zaten küçük bir yer tanınan bir esnaf olduğu için böyle şeylerin duyulmasını istemiyor, ayıp olarak biliyor ve hani özlediğini de dile getiriyor bir yandan benim böyle olduğumu bildiği için fazla gel dememeye çalışıyor.”

Rüzgâr (TE6) ile benzer durum yaşayan Kamp (L1) inkâr edilerek desteklenmeme duygusunun onu ne kadar olumsuz etkilediğini şöyle anlatmıştır, “...Genel olarak kabul

edebileceğini düşünmüyorum da ya artık biliyor ama inkâr sürecine girdi... İnkâr hiçbir şey bilmemesinden, yani hiçbir şey bilmemesi daha İyiydi aslında inkâr etmesinden.”

Dışlanma korkusu. LGBT’lerin açılmamalarındaki bir diğer etken dışlanma kaygısı olarak ortaya çıkmaktadır. En genel anlamda toplumdan dışlanmak, aileden dışlanmak, arkadaş ortamından dışlanmak gibi nedenler göz önünde tutulmaktadır. Bu durumları katılımcılar şu sözlerle açıklamaktadırlar:

“Toplumdan dışlanmak, bunun korkusuyla açılmıyor zaten çoğu birey... Açılmama nedenim göstermiş olacağı baskı ki gösteriyor da zaten hiç yanılmamışım. Eeee kabul etmeyecek ve aileden uzaklaştıracak.” (Bulut-TE1)

“İlk arkadaşıma paylaşıırken korkum, endişem yok sayılmak hani kötü şeylere maruz kalmak, aşağılanmak gibi söylemlerden korktuğum için zaten kendimi açmıyordum kimseye.” (Ali-G2)

Homofobik tepkiyle karşılaşma kaygısı. Bu kod altında bütün ayrımcılıkları ele almak daha doğru olacaktır. Sadece eşcinselliğe karşı ayrımcılık değil bifobi, transfobi gibi ötekileştirmeler bireylerin kendilerini açmaları önünde engel teşkil etmektedir.

Cadı (B3) homofobik tutumla karşılaşma kaygısı nedeniyle etrafındaki kişilere açılmamayı tercih ettiğini şöyle açıklamıştır, *“...Sevdiğim insanlardan bunu saklamak istemememin asıl sebeplerinden biri şu sevdiğim bir insanın, benim hayatımda var olabilecek bir insanın homofobik olmasını kabul edememem. Galiba bu yüzden artık bunları paylaşmak istiyorum.”*

“Bana sürekli ibne der!” Bulut (TE1) bu sözlerin açılma önünde engel olduğunu vurgularken Kamp (L1) ailesinin homofobik tutumlarını şu şekilde açıklamıştır, *“Ailem zaten öyle bir şey olmaz hani yazık diye bakıyorlardı o gey arkadaşşıma.”* Oğlak (B8) ise, *“Sınıfta*

bana top, ibne diyorlardı açılmama sebebim aslında bu. Birisiyle açılırım ilk görüşmemdir sevmişimdir açılırım o kişinin bana tepki vermeyeceğini anlarım ama o kişiler öyle değillerdi ilk gördüğümünden beri bana aynı şeyleri yapıyorlardı. O yüzden açılmadım.” şeklinde dile getirmiştir.

Bifobik tutumla karşılaşmamak için açılmadığını Arjin (B4) şu şekilde açıklamıştır:

“Biseksüel olmak yani bifobiyle karşılaşmak çok daha kötü bir şey. Şey diyecekler klasik bifobi cümleler yani kararsız mısın, hem ondan hem ondan nasıl oluyor hani aç gözlü müsün, doyumsuz musun gibi!”

Gerek duymamak. *“Heteroseksüel olan insanlar gidip ben heteroseksüelim demiyor. Ben hiç kimseye gidip ben eşcinselim demek zorunda değilim... Eşcinselim demek aslında bir ötekileştirme”* bu bakış açısı sebebiyle açılmaya gerek duymadığını söyleyen Elpis (G1) şu sözlerle devam etmiştir, *“...Zaten var olan ekstra açılınması, konuşulması gerekmeyen bir şey olduğunu fark ettiğimiz zaman ve insanlar bunu sorgulamayı bıraktığı zaman sanki eşcinselsin diye çevrene de niye saklaman ya da herkese ilan etmen gerekiyormuş şeyinden kurtulduğumuz zaman bu bir öteki olmaktan kurtulacak... Bunları konuşmak yorucu şeyler.”*

Benzer sorgulamayı Cadı (B3) şu sözlerle dile getirmiştir:

“Bir yandan da şeyin vicdan azabını çekiyorum, yani ben neden kadınlardan hoşlandığımı insanlara açıklamak zorunda kalıyorum... Bir yandan kendimi bu konuyla ilgili açıklama yapmak zorunda hissetmek kötü, diğer yandan bunun aktivizmini yapıp da hala uff aman karşımdaki beni yargılar mı diye düşünmek kötü. Üçüncüsü sevdiğin bir insansa onu kaybetmek kötü... Bir insana eşcinsel olduğunu açıklamam gerekmiyorsa zaten orada sana saygı duyuyorlar ve en basitinden seni kabullenmişler demektir.”

Ali (G2) ise LGBT’lerin kendilerini bir ötekine açmasının eşitliksiz olduğunu varsayarak gerek duymadığını şöyle açıklamıştır:

“Yani cinsel yönelimler ya da biyolojik cinsiyet vs. bu gibi durumlar kişilerin tanışmasında belirleyici faktör olmamalı. Yani ben sizinle tanışıyorum, karşımdaki bir bireyseniz ben de bir bireyim ilişkimiz ilerlerse detayları zaten söylemeye gerek kalmadan bile anlaşılabilir. Yani bunun üzerine konuşmaya gerek dahi yok... Bana niye soruluyor yani, ben bana sorulmasını istemiyorum. Özellikle ben hayatımı kimseye

anlatmak mecburiyetinde değilim. Siz anlatıyor musunuz, hayır. Oturup cinsellik deneyimlerinizi ilk ne zaman kendinizi keşfettiğinizi. Benim gördüğüm hiçbir heteroseksüel birey oturduğumuzda heteroseksüel olduğunu söylediğinde bana oturup da bunları tek tek anlatmıyor ben niye anlatıyorum. Burada bir eşitsizlik var. Zaten burada bir düzeltmek lazım. Ama onları da anlıyorum, çünkü anlamaya kabullenmeye çalışıyorum. Yani umarım bunu değiştirir diyeceğim ama...”

Kendini gizemli bir kişi olarak tanımlayan Bulut (TE1) “...Kendime bir kalıp oluşturdum ve dedim ki sen gizemli bir kişisin bırak bunu hiç kimsenin bilmesine gerek yok, sen böyle yaşa bu hayatı.” diyerek açılmaya gerek duymadığını böyle dile getirmiştir. Sadece kendi önemli gördüğü kişilere açıldığını, diğerlerine gerek duymadığını İkiizler (TE2) şöyle ifade etmiştir, “Ben benim için önemli olan kişilerle bunu paylaştım. Diğerleri benim için önemli değil.” Miraç (TE3) ise gerek duymama sebebini şöyle aktarmıştır:

“...Beni insan olduğum için kabul etmeyen, cinsiyetim için hiç kabul etmesin... Herkesin bilmesine gerek duymadım. Ya çünkü biyolojik erkek olarak görüyorlar sizi ondan sonra siz açıldıktan sonra baştan aşağı ya süzüyorlar. İşte şurada bir eksiklik fazlalık görüyorlar. Bu sefer sürekli soru yöneltiyorlar. İşte nasıl hissediyordun, nasıl karar verdin gibi. Ben de açıklamak zorunda değildim kimseye.”

Babasına açılma konusunda gerek duymadığını Yoyo (B1) şöyle aktarmıştır, “...Hiç böyle bir konu olmadığı için ailemle de hiç konuşmadım... Babamla konuşsam çeşitli açıklamalara ihtiyacı olur, sonra annem müdahale edecek babana niye söyledin diye belki o ayrı bir drama yaratır o yüzden olay çıksın istemiyorum. Gündem oluşsun istemediğim için ailede o yüzden babama söylemek istemiyorum.” Lolita (B5) de aynı şekilde “ Babamla hiçbir zaman konuşmayı düşünmedim. O bana sormadı ben de söyleme gereği hissetmedim.” demiştir.

Aradaki mesafeler nedeniyle ve bilgi yetersizliğinden dolayı ailesine açılma gereği duymadığını Kita (L3) şöyle ifade etmiştir, “...Anneme de açılmadım. Çünkü açılma gereği duymadım, çünkü annem İstanbul’da ikamet ediyor. Babam buranın ilçesi Yenice’de ikamet ediyor, ben de buradayım ve burada hani sürekli yan yana olmadığımız için, haftada bir kere

nasılsın, iyi misin diye konuşuyoruz? Açılmak büyük bir rahatlık aileye karşı ama zaten bunu kabullenebilecek bir yapısı olsaydı annemin, zaten açılırdım.”

Kendini biseksüel olarak tanımlayan Gece (B2), karşı cinsle evlenme ihtimali olabileceğinden ailesine açılmaya gerek duymadığını şöyle açıklamıştır: *“Öyle olduğu zaman aileye açılma noktasında da mesela ulan ben bir adama âşık olup evlenirsem boşu boşuna aileme açılmış olucam, bir sürü kavganın içine düşücem niye yapayım bunu.”*

Kaybetme korkusu. Açılma durumuna engel olan bir diğer etmen LGBT’lerin sevdiklerini kaybetme korkusu olarak ortaya çıkmaktadır. Sevdiklerini kaybetmemek için kendi benliğinden vazgeçtiğini Cadı (B3) şöyle anlatmıştır:

“Yanımda hissettiğin tek kişi ailen ve hani ona ya eşcinselim dedikten sonra, ya da ben kadınlardan hoşlanıyorum galiba dedikten sonra sevdiğin bir insanı kaybetmişsin, yanında kalan tek insanı da kaybetme ihtimalin var o yüzden kadınlardan vazgeçmiştim artık...”

Açılmama sebebini *“...Ailemden kopmak istemeyişim.”* diye açıklayan Ali (G2) eğer onları kaybetmeyi göze alırsam o şekilde açılırim sözlerini şöyle dile getirmiştir *“Onlara açılmayı düşünmüyorum. Yani onları ne zaman hayatımda istemediğime karar verdiğim zaman söylerim sanırım... Açılmıyoruz, çünkü açılırsak ailemizi kaybedeceğiz belki. Belki de kaybetmeyeceğiz ama hani o risk var. Hiçbir hetero bireyde o risk anne ve babasını heteroseksüel olduğu için, karşısına alıp anne ben bir erkek anne ben kızlardan hoşlanıyorum dediği zaman hayır demiyorlar.”*

“Ablam şüpheleniyor fakat hala belirli bir kanıt yok ben hiç bahsetmiyorum hatta ben homofobik gibi davranıyorum onun yanında ve onların yanında.” diyen Kornişon (L4) bu durumu şöyle açıklamıştır, *“...Kabul etmeyecekler düşüncesi var ki biliyorum evet etmeyecekler. Çünkü konu geçtiği zaman ara ara öyle şey mi olur. Bunlar nasıl insanlar ya*

bunlar gerçekten sapık fantezi için yapıyorlar, doyumsuzlar, cinsel açlıkları tavan yapmış olarak değerlendiriyorlar. Bir bu ikincisi aileden reddedilme konusu var.”

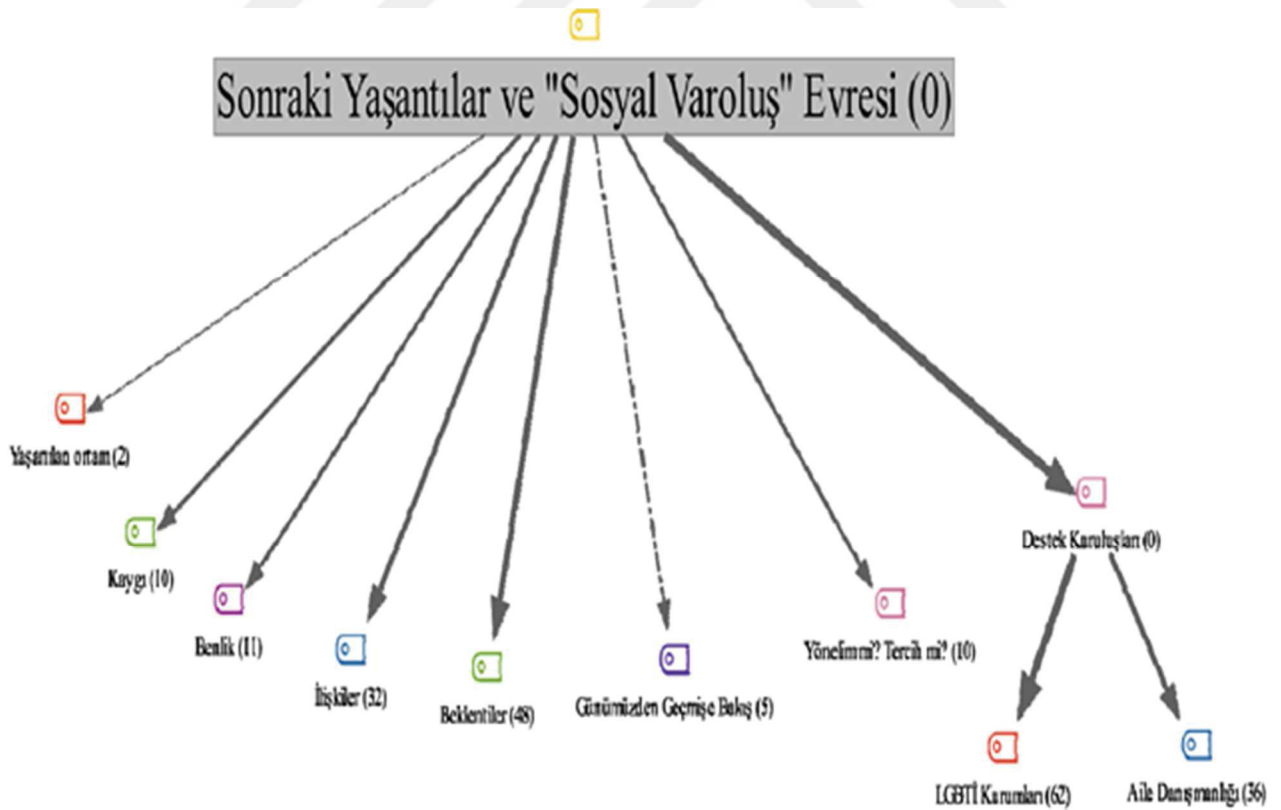
Ekonomik sebepler. Açılmama durumunun bir diğer nedeni ise ekonomik özgürlüğün elde edilmemiş olması olarak görülmektedir. Katılımcılardan Gece (B2) ailesine açılmama nedenini “Çünkü ayakları yere basan bir ekonomik özgürlüğüm yok.” diye açıklarken, ekonomik anlamda güçlü olmanın açılmayı daha da kolaylaştıracağına dair Sappho (L2) şu açıklamada bulunmuştur, “...Anneme açılmayı düşündüm sonra şey oldu daha da güçlenip açılmalyım. Daha donanımlı olmalıyım. Hem ekonomik olarak hem de psikolojik olarak.”

Sonraki Yaşantılar ve “Sosyal Varoluş” Evresi

Bu çalışmada katılımcıların verdiği bilgiler, gözlemler ve analizler sonucunda LGBT’lerin yaşam süreçlerinde geçmişleri, şimdiki yaşantıları ve gelecek planları hakkında veriler elde edilmiştir. Çalışmanın bu kısmına kadar geçmiş süreçle ilgili verilerin analizleri üzerinde durulurken son kategori olan “*Sonraki Yaşantılar ve “Sosyal Varoluş” Evresi*”nde şimdi ve gelecek zaman dilimine odaklanılacaktır.

Altıncı kategori altında ortaya çıkan sekiz kategori vardır. Bunlar; “*Yaşanılan Ortam*”, “*Kaygı*”, “*Benlik*”, “*İlişkiler*”, “*Beklentiler*”, “*Günümüzden Geçmişe Bakış*”, “*Yönelim mi? Tercih mi?*” ve “*Destek Kuruluşları*”dır.

Şekil 12. Sonraki yaşantılar ve “sosyal varoluş” evresi

Yaşanılan ortam. Yaşadığın ortam, sosyal çevre bireyin hayatında önemli bir yere sahiptir. Katılımcılardan gelen bilgilere bakıldığında kişilerin büyüdüğü ortamlardansa kendi oluşturdukları (genellikle üniversite yaşamıyla birlikte) ortamlarda daha rahat olduklarını ifade etmişlerdir. Bu durumu Lolita (B5) Üniversite okumak için geldiği Çanakkale’yi ve doğup büyüdüğü memleketi Tarsus’u şöyle karşılaştırmıştır: *“Buradaki sosyal yaşantım daha güzel, hani sonuç olarak sana sunulan bir hayat var ve bu hayatı sen yönetiyorsun, bazen afalliyorsun, bazen çok iyi giderken saçmalıyorsun hani Çanakkale’nin bana sunduğu yaşam tarzı benim karakterime daha yakın diyebilirim... Ama tabi buradaki yaşantıyla memlekete gittiğimdeki yaşantım farklı oluyor. Bu da bahsettiğim o kültürel yapıdan dolayı ve bir yerden sonra ailem ne kadar beni sıkmasa da oraya gidince ister istemez belli şeyler var yerleşmiş şeyler. Bunu yıkamıyorsun, ona göre yaşamak zorunda kalıyorsun. O noktada bazen ters düştüğümüz zamanlar oluyor ailemle.”*

Kaygı. Şu anki ve çoğunlukla gelecek yaşantıları için hissettiği kaygıyı dile getiren katılımcılardan Kornişon (L4) “...Sürekli gelecek kaygısı içerisindeyim. Benim psikolojim gerçekten çok bozuluyor bu gelecek kaygısı yüzünden. ” demiş ve geleceği hakkındaki planlarını şu şekilde anlatmıştır: “Work and travel yapmayı düşünüyorum. Orada dilimi geliştirip çalışmak istiyorum ondan sonra zaten dilim olduğu için her mesleği yapabileceğim fikri oluşturmamda. Ailemle konuşup yurt dışında yaşamayı düşünüyorum çünkü ben burada gerçekten yaşayabileceğimi düşünemiyorum. İnsanlar çok fazla yobaz, çok düşüncesiz gerçekten insanlar cinselliğe çok aç olduğu için bize karşı bir önyargıları var, sürekli bizi bastırmaya çalışıyorlar.” Kornişon (L4) bir diğer gelecek kaygısının aile kuramayacak olmasını şöyle açıklamıştır, “Tamamen ailesel olarak gelecek kaygım var. Çünkü ben bir çocuğum olmasını gerçekten çok fazla isteyen bir insanım. Ama kendimden olsun isterim tabiki de aşık olduğum kadından ve benden oluşacak bizden oluşacak bir meyve isterdim.” Yine Kornişon (L4) şu anda doğru yönlendirmeler olmadığı için, çoğu ergen arasında cinsel yönelim ve/veya kimliğin bir özenti aracı olarak kullanıldığını şöyle anlatmıştır: “Çoğu insan mesela bunu çok havalı bulduğu için işte gerçekten çok fiyaskolu dedikleri bir olay var ergenler içerisinde çok havalı bir durum olduğu için bunu böyle aksettiriyorlar, kendilerini öyle tanıtıyorlar. Bu çok yanlış bir durum ya insanların bunun özenilecek bir şey değil de aslında bunu toplumda daha farklı şekilde yaygınlaştırmamız gerektiğini düşünüyorum... Çok komik bir durum, aksine yani kesin onca acıyla, onca rezillikle cebelleşiyoruz ve insanlar bunu özentilik veya havalı olarak görüyor. Aslında bilmiyorum, yaş ile ilgisi var herhalde. Gerçek hayatlarımızı bilmedikleri için böyle davranıyorlar.”

Deniz (TE5) kaygısının meslek seçiminden dolayı olduğunu şu şekilde anlatmıştır: “Meslek gerçekten meslek çünkü ben şey yapmak istiyorum devlet ya da askeri düşünüyorum ama bu ameliyat bilmem ne sürecinden dolayı bu sanırım Türkiye’de olmuyor o yüzden

yurtdışı falan araştıracağım. O da bayağı zorlu bir süreç olarak gözüküyor.” Bengü (B6) ise yaşadığı kaygıların daha çok ev kuramamak ve iş bulamamak üzerine olduğunu “Eeee kaygılarım çok fazla o yüzden plan yapmak da zorlanıyorum. Kaygılarım hani bir ev kuramamak, o tür kaygılarım var. Ya da asla aldığım krediyi ödeyemeyecek olmak ya da bunu ödemek için çok çalışıp kendi hayallerimi gerçekleştirmeyecek olmak. İş bulamama kaygım var” sözleriyle açıklamıştır.

Oğlak (B8) üniversiteyi bitirdikten sonra ailesinin yanına dönme fikrinin onu kaygılandırıldığını şöyle açıklamıştır: *“Kaygılarım da var tabi çünkü dört yıldan yani okulum bittikten sonra buradan gitmek istemiyorum. Gidersem ailemin yanına gitmek zorunda kalacağım, bu en son istediğim şey. O yüzden bayağı kötü bir durum, ben de pek emin değilim. Belki şey Çanakkale LGBTİ inisiyatifi dernek olur, dernek içerisinde kalırım. Öyle bir şey olacak diye düşünüyorum. Burası olmasa bile başka bir yerde ben aktivizm yapacağıma eminim yani.”*

Mavi (B7) gelecekle ilgili planlarını gerçekleştirebilme noktasında kaygılar yaşadığını şöyle dile getirmiştir: *“Gelecekle ilgili işle ilgili bir sürü planım var ama ne derece yani ne yöne gidecek ne kadar planladığım gibi olacak bilmiyorum zaten.”* Kendini trans erkek olarak tanımlayan Rüzgâr (TE6) ise tıbbi sürecin onu kaygılandırıldığını *“Sadece sürecin sonundaki ameliyat beni kaygılandırıyor o kadar.”* şeklinde dile getirmiştir.

Benlik. LGBT’lerin şu anki benlikleri hakkında bilgi topladığımızda, kendini toplumda olduğu gibi var eden bireylerin daha özgür hissettiklerini, fakat açılmayan rol yapmak zorunda kalanların “sıkışmışlık” hislerinin ön planda olduğunu görmekteyiz. Geçmişinde yaşadığı zorlukların şimdiye dair olumlu yansımaları olduğunu Elpis (G1) şu sözlerle ifade ederken, *“...Şu an hayatımda çoğu başarıyı kimliğime borçluyum diyebilirim, okulda falan yaşadığım zorbalıkları bu şekilde başarıya çevirdim... Varlığımdaki başarıyı*

birçok bulunduğum noktayı birçok konuşabiliyorsam, iki cümle u onların hepsi zamanında çok gözyaşı döktüğüm zorbalığa uğradığım kendimi yalnız hissettiğim dönemlere borçluyum ben...” Geçmişte yaşadığı bir olayı şöyle anlatmıştır, “...Bana iki buçuk yıl önce majör depresyon tanısı konuldu. Bir süre psikoterapi ve 2 yıl antidepresan kullandım. Sevgilimden ayrılmıştım, çok şiddetli bir ilişkiydi, üç buçuk yıllık bir ilişkiydi ve onun ailesi için içine girmişti. Benim yüzümden o çocuğun gey olduğu falan böyle çok katmanlı çok travmatik bir ilişkiydi benim için ve korkunç bir şekilde bitmişti. Bu sene de aşırı stresli bir insanım sürekli ters bir şeyler olacak korkuları içindeyim, böyle sakinleştirici almadan bir şey yapmadan bir işe giremez oldum.” Bu yaşantısının sonucu olarak “...İkili ilişkilerimde aşırı bağlanma, güven sorunları olan, asla kimseye güvenmeyen ve herkesi potansiyel yalancı yerine koyan çok sağlıksız bir noktadaydım.” fakat şimdiye baktığımızda ise “...Bu konularda yatağında ağlıyorken bugün gelip başka insanlarla paylaşabiliyor olmam zaten birçok şeylerin değiştiğinin kanıtı.” şeklinde açıklamalarda bulunmuştur.

Katılımcılardan Bulut (TE1) da Elpis’i destekler nitelikte olumsuz yaşantılar deneyimlemiş olsa da şimdi rahat olduğunu şöyle aktarmıştır, “...Kötü yaşamış olsam da hepsi bana tecrübe kattı, şu an günlük hayatta ayakta durmamı sağlıyorlar, yaşadığım kötü şeyler... Görünür olduğum için mutluyum, bir de böyle rahat bir şekilde konuşabildiğim için mutluyum. Artı benim mutlu eden diğer bir yön de insanların bu tarz şeyler için uğraşmaları, uğraş vermeleri, çabaları bu nedenle minnettarım size ve diğerlerine.” Deniz (TE5) yaşadığı süreci şöyle açıklamıştır: “...Bayağı yıkıcı çünkü kabul etmek istemedim. Hala bile biraz zorlanıyorum ama insan ne olduğunu kabul etmeli bir yerde. Gerçekten çevre, o ya bu ya bakmadan hani ben neyim, ben kimim demeli yani... Kendimi kasmamaya başladım gerçekten hani olmak istediğim insanı buldum ve dedim ki yani nasıl olsa söylemediğim sürece insanlar bunu kabul etmeyecekler istediğim gibi yaşayabilirim bu yüzden.”

İlişkiler. Bireyin cinsel yönelimi ve/veya kimliği ne olursa olsun, aynı kültür içerisinde var olan kişilerin ilişki dinamikleri benzer şekilde kodlanmaktadır. Yani heteroseksüel ilişkilerde “kıskançlık” kodu homoseksüel ilişkilerde de varlığını sürdürebilmektedir. Gece (B2) bu durumu şu sözleriyle desteklemektedir, “...Şey zannediyoruz, heteroseksüel ilişkilerde bütün ataerkil kalıplar var, LGBTİ bireyler arasında yürütülen ilişkilerde bu ataerkil kalıplar yok ve bunlar yeniden üretilmiyor. Ama öyle olmuyor. İki kadın sevgili olmak istiyor, sevgili oluyorlar ve ilişki yaşamaya başlıyorlar ama neticede bu toplumun nüvelerini alarak o yaşlara gelmişler. Sen benim sevgilimsin, o yakını kapat diyebiliyor bir kadın diğerine... Kıskanacak sonuçta erkekler de ilgi gösteriyor ya kadınlara heteronormatif dünyada. Sevgilisi karşısında kadın kişi biliyor sadece kadından mı kıskanacak ve müthiş flört şiddetleri, müthiş kıskançlık krizleri ve o ataerkil kodların acayip derecede daha ağırlarının yeniden üretildiği ilişki biçimleri çıkıyor ortaya.” Bir başka katılımcı Gece (B2) ise şu açıklamalarda bulunmuştur: “...LGBTİ bireylere geldiğinde herkes poligamik bir ilişki yürütüyormuş gibi bir algı ile yaklaşıyor. Ben iki sene boyunca bir kadınla birlikteydim, başka hiç kimseye bakmadım, kimseyle olmak istemedim... LGBTİ ilişkilerinin kendi içlerinde dinamikleri var, o dinamikleri çözmeden, onları anlamaya çalışmadan LGBTİ bireylerin yaşadıkları sıkıntıları anlayamayız.”

İlişkilerin bir diğer boyutu ise LGBT’lerin kendilerini yaşam boyunca ötekine açma deneyimleridir, katılımcılardan Yoyo (B1) bu durumu şöyle aktarmaktadır: “Aslında hayatım açılmakla geçiyor çünkü soruyorlar ve aslında sürekli bir açılma hikâyesi oluyor.” Bu kendini açma deneyiminde kişi her zaman, her ilişkisinde rahat olmayabilir, bu durumu Deniz (TE5)şöyle dile getirmiştir: “Ya hala insanların biraz tepkisinden çekiniyorum.” Bir diğer durum ise LGBT birey kendini açma enerjisini kendinde bulamayabilir, Cadı (B3)’nin açıklamalarında olduğu gibi: “...Bu arada hani bu insanları bu konuya ikna edeyim enerjim

yok.” Fakat o enerjiyi hissedip, ötekine açılırsa birey, Elpis (G1)’in dediği gibi: *“...En çok aldığım geri dönüş işte “ben bu konu hakkında çok şey bilmiyordum, meğer ön yargılarım varmış ve senin sayende bu ön yargılarımdan kurtuldum” falan tarzı çok fazla geri dönüş almıştım... İnsanlarda sadece hiçbir şey yapmadan eğitimidir, söyleşidir, bir etkinliktir yapmadan sadece varoluşla böyle bir şeyin mümkünliğini sorgulamak güzel... Homofobik hiçbir şekilde zerreciğin olmadığını görmek önemli.”* veya Bulut (TE1) açıklamalarında olduğu gibi: *“Benden sonra ben buyum diyen arkadaşlarım oldu, onlara yol gösterdiğim için, onları böyle bir şeyle tanıştırdığım için kendimi mutlu hissediyorum.”* bu şekilde dönütler olarak farkındalık yaratabilir. Ya da Kita (L3)’nın da açıkladığı gibi açılma eylemi bir süre sonra durur ve çevre zaten ona göre oluşmaya başlar:

“...Açılma süreci geçti yani bir açılma yok, çünkü ben buyum ve buna göre çevrem şekilleniyor. Artık beni bilenler artık eşcinsel olduğumu da biliyor... Ya artık hani ııı bir ortamda bir şey paylaşırken ya şöyle mi desem ya böyle mi desem demek yerine içinden geldiği gibi konuşuyorsun rahat ve özgürce. Artı x kişilerden hayal ürünleri üretmiyorsun bir kere, çok rahat bir şekilde anlatıyorsun her şeyini ve bu daha aslında iyi yani kendini diğer türlü aldatıyormuş gibi hissediyorsun.”

Kendini Trans erkek olarak tanımlayan İkizler (TE2) ilişkisinde yaşadığı zorlukları şöyle anlatmıştır, *“...Kendi eşim içinde söylüyorum, siz kabul etmiyorsunuz ben kabul etmiyorum dediğinde neyini kabul etmiyorsun diye sorduğunda işte ya nasıl olur sen güzel bir kızsın nasıl delikanlı bir adamla birlikte olamıyorsun diyorlar ona. Ne kadar ben onu seviyorum da desen size algılayamıyorlar, yarın öbür gün zor olur sizin için ya başka bir kadına giderse!... İşte insanların görüşüyle bir de ondan sonra ailesi kendi ailemi zaten geçmişim onun ailesinin kabullenışı onun ailesinin kabullenişinden sonra varsaydığımız diğer çevre iş çevresi arkadaş çevresi.”* Kültürel nedenlerden ötürü kendi cinsel yönelim ve/veya kimliğinin farkında olmayan birey ise toplumun ona yüklediği ilişki biçimlerini yaşayarak varlığını sürdürür,

“...Aslında gey, lezbiyen, biseksüel eğilimleri olabilecek insanların bir şekilde homofobiyle büyüdüklerini büyüdüğümüzü hep birlikte ve toplumun değer yargılarına göre kendi hayatlarını şekillendirdiğini biliyorum. Birçoğu hala farkında değildir biseksüel olduğunun, gey olduğunun, lezbiyen olduğunun ama bu şekilde büyüyorlar bu şekilde devam ettiriyorlar. Heteroseksüel ilişkiler yaşıyorlar.” (Arjin-B4)

Biseksüel var oluştaki ilişki biçimini Lolita (B5) şu şekilde anlatırken, “...*İnsanlarda şu algı var, en son bir kadınla birlikteydin nasıl bir erkekle olabilirsin. Ya arkadaşım ben biseksüelim. Ya da insanlar şaşırıyor nasıl erkek oldu hayatında. Ben ikisini de seviyorum çünkü. O an cinsiyet değil bende uyandırdığı istek, arzu verdiği mutluluk benim için daha önemli diyorum. Ama insanlar yine anlamıyor.*”

Beklentiler. Psikolojik, biyolojik ve daha çok toplumsal alana ilişkin beklenti içerisinde olan LGBT’ler birçok şeyin değişmesi gerektiğini vurgulamaktadırlar. Bu doğrultuda katılımcılardan Yoyo (B1) “*Şunu değiştirmek isterdim sınırlı düşünceler değil de, bu böyle hep böyle gidecek değil de daha flexible yani esnek şeylerin olduğu, insanları kalıplara sokmayan düşünce biçimlerini değiştirmek isterdim.*” derken Gece (B2) toplumun her açıdan değişmesi gerektiğini şu sözleriyle eleştirmiştir:

“Bizim toplumumuz acayip biatâr, yatıp kalkayım biat edeyim. Onu değiştirmek çok isterdim. Bir de acayip uçlarda yaşıyoruz bir şeyi ya görmüyoruz ya da çıkarıyoruz ortası yok o iki kutuplu dünya hikâyesi var ya onu değiştirmeyi çok isterdim. Ataerkil nüveleri değiştirmeyi çok isterdim. Birbirini anlamayan, dinlemeyen, saygı duymayı, sevmeyi bilmeyen, o hallerimizi değiştirmek isterdim, hatta toplumu baştan aşağıya topekûn değiştirmek isterdim.”

Cadı (B3) açılma konusunda ailesel anlamda değişmelerin olmasını beklemektedir, bunu da şöyle dile getirirken, “...*Hep şey var mesela ailene açıldın mı ailene açıldın mı hani şey yok ama ailemizin bize açılma süreci yok. Oturup konuşabileceği, en azından bilinçli aile olarak adlandırabilen ailelerin, bak hani toplumsal kurallar var kadın ve erkek üzerinden ilerliyor ama bak böyle böyle şeyler de var ilerde bir kadına da âşık olabilirsin diye sana.*”

Direkt heteroseksist yaklaşılmaması gerektiğini ise şöyle açıklamıştır: “*Tutup da senin erkek*

arkadaşın kim ve adı ne dediği zaman sen orda aa evet bu benim erkek arkadaşım olduğunu sanıyor ama benim kız arkadaşım var ben bunu nasıl açıklayacağımı düşündürtmeyecek bir toplum olsa...”

Elpis (G1) de aileye açılma durumunun farklı yönde gerçekleşmesi gerektiğini şu sözleriyle anlatmıştır: *“Annemin gelip bana açılması, senin eşcinsel olduğunu biliyorum (gülme) ve bunu sorun etmiyorum diye annem gelip bana açılrsa çok daha güzel olabilirdi... Kız olsun ister erkek söylemene ne gerek var ki gibi bir cevap... Homofobik hiçbir şekilde zerreciğin olmadığını görmek önemli.”* Yine Elpis (G1) toplumsal olarak düşüncelerini şu şekilde açıklarken: *“...Senin kimliğine dair tahminleri olan insanların etrafta LGBTİ’ ye dair farkındayım, bu konunun bilincindeyim gibi küçük oltalar atması hoşuma gidiyor... LGBT’lerin açıldıktan sonraki yaşam standartları düşmeden, psikolojik refah seviyeleri düşmeden hayatlarını devam ettirebilmeleri gibi bir etkileri var mı şüpheliyim.”* en genel anlamıyla beklentilerini ise şöyle aktarmıştır:

“Bir bütün toplum olsun isterdim, bir dünya olsun o sadece bir toplum olsun isterdim. Gelenekselci kafamızı ya da gelenekselleri yanlış anlayan kafamızı artık hangisi bilmiyorum ben de değiştirmeyi bir şeyleri yorumlarken kendi işimize gelen şekilde değil kapsayıcı ve farklı yaşamları da göz önünde bulunduran kabullenebilen, anlayabilen empatik şeyden yoksun olmayan bir zihniyetle var olabilen bir toplum isterdim. Daha esnek düşünceye, bilgiye ve alternatiflere açık bir toplum olması.”

Bulut (TE1) toplumsal alandaki cinsiyetçi normların değişmesi gerektiğini şu sözleriyle açıklarken, *“...Ben şu düşünceye sahibim o da o düşünceye sahip olsun diye ona baskı kurmak zorunda değilim. Düşünce yapısını tamamıyla değiştirmek isterdim... Değiştirmek istediğim tek bir şey daha var cinsiyetçi normlar. Yani kadın işte evde oturur işte erkek çalışır, kadın şunu yapar erkek bunu yapar olmasın. Kesinlikle bunların kaldırılmasını isterdim yani”* geçmişine baktığındaysa ortaokul döneminde yaşadığı zorluklardan ötürü şöyle bir beklenti içerisinde:

“...Ortaokul yıllarında bireyin kendini keşfetmeye başladığı yıllarda belli danışmanlar belli testler uygulanabilir. Bireyin kendisini nasıl hissettiğine karşı eğer bir saptama falan olursa onla yakınlaşmaya, belki saklıyor belki arkadaşlarına söylemek istemiyor. Onun üstüne gidilmeli öğretmenlerince ona dikkat edilmeli yani eğitimde ortaokul yıllarında özellikle okullarda bu aile danışmanlarının aktif bir şekilde çalışması çok iyi olurdu diye düşünüyorum.”

Ali (G2), *“İrkını, dilini, dinini, cinsiyetini herhangi bir durumunu yani kötü ya da nasıl söyleyeyim ötekileştirmeyen daha sıcak samimi kendi gibi görebilen şekilde evrilmeye çalışabilirdim...”* diye olmasını istediği toplumu anlatırken, bazı diğer katılımcılar gibi yurtdışında yaşamak istediğini şöyle aktarmıştır: *“Yani Türkiye’de gelecek kurmak benim için zor sohbetin başında dediğim gibi üniversiteyi bitirmekte zorlanıyorum... Türkiye’den keşke taşınabilsem, Avrupa’ya yerleşmek ya da daha rahat olabileceğim bir ülkeye gidebilmek istiyorum.”*

Arjin (B4) de toplumsal alanda değişmesini istediğidurumları şöyle aktarırken, *“Toplumun kadın meselesini halletmesi lazım. Yüzyıllardır kadınlar erkek şiddeti görüyorlar, çok ciddi bir şekilde eşitsizlik var. Toplumsal olarak çekirdek aileden başlayıp hayatının sonuna kadar devam eden bir eşitsizlik. İlk önce bunu değiştirmek isterdim... Bir erkekle evlenmek nihai bir sonuç değil. Onun karar vereceği bir seçenek olmasını en başta bunu değiştirmek isterdim. Kadınların birçok genç kadının hayatını kurtulacak olan noktayı evlilik olarak görmesini engellemek isterdim. Baba egemenliğinin altından çıkıp koca egemenliğinin altına girince daha rahat olacağını düşünmelerini engellemek isterdim.”* Eğitim sistemindeki eksikleri kendi üzerinden şu şekilde anlatmıştır: *“Türkiye’de aslında yapabileceğim bir sürü şey varken gerek devlet politikası, devletin eğitim politikası gerek uuu her yerde mülakat olması sınav sistemlerinin kötü olması yüzünden ciddi bir kaygı yaşıyorum. Çünkü Türkolog olacağım Türkiye’de bir Türkolog’un yapabileceği gırla şey varken maalesef hiçbir şey yapamıyorum.”*

Sappho (L2) genel anlamda beklentisinin “*Cinsiyeti kaldırmak hedef. Farklılıkları kaldırarak insan noktasında buluşturmak isterdim.*” diye açıklarken, gelecek ile ilgili beklentilerini “*Bu ülkeden kaçmak demeyeceğim ama öyle. Ya şey çünkü yıkıldım. Ya şey çünkü birine bir şey açıklamaya çalışıyorum kendime yaptığım şeyi unutuyorum.*” şeklinde dile getirmiştir. Gri (TE4) ise, “*İlk olarak değiştirmek istediğim şey hani tabî ki heteroseksüel homoseksüel ilişkilerin hepsini eşit karşılanması. Hiçbir şekilde kimsenin tepki vermemesi bir de hayvanlar, çocuklara ve kadınlara yapılan hani herhangi istismarlar, cinsel tacizler falan onları değiştirmek isterdim.*”

Kita (L3) “*...Önyargıları değiştirmek isterdim. Ya da toplumda erkek üzerine kurulu olan bir toplum değil de ne bilim ataerkil bir toplumdaki geleneğin sonu olarak, değişse aslında bununla beraber birçok şey değişir gibi geliyor bana... Eşcinsellikte açılmasın bir problem açılmasın bir problem. Açılmasın kendine problem oluyor, kendine problem oluyor ve içselleştirerek sanki kendi kendine danışmanymışsın gibi kendine telkin verip yönlendiriyorsun ya, açıldığında da aslında gidiyorsun başka bir taraftan yönlendirme veriliyor sana. Aslında sürekli bu tarzda gelişiyor yani bu dönem bence normalleşmiş olsa her şey, yani bir hetero ilişkideki gibi olsa eşcinsellerde mesela.*” Beklentilerini böyle dile getirmiştir.

Genel anlamda katılımcılardan gelen beklentiler de ortaya çıkan durum her anlamda “eşitlik” anlayışının olması , “*Herkesi eşit kılan bir toplum. Çünkü ne LGBTİ bireyleri daha üstün ne alevi topluluk ne suni topluluk daha üstün, tamamen ne dindar kesim ne de siyasi bir kesim daha üstün. Elimde olsa tamamen eşit bir toplum yaratmaya çalışırdım sadece.*”(Rüzgâr-TE6)

Günümüzden geçmişe bakış. LGBT'ler geçmişte yaşadıkları bazı anıları günümüzde kendi benliğinin farkında olarak yorumladıklarında anlam kazandığını görmektedirler. Bu duruma örnek olarak katılımcılardan Elpis (G1) geçmişte yaşadığı durumu şöyle anlatmıştır:

“...Şeyi falan hatırlıyorum, çocukluğumda öyle yakışıklı falan erkek mesela şey vardı bizim evde inşaat vardı, çok yakışıklı iki inşaat işçisi vardı mesela çok küçüktüm o zaman anasınfına gidiyordum ama sırf onları görmek için eve erken çıkmak istediğimi, onların yanına gidip onlara yardım ettiğimi ve işte onlara sarılmayı çok sevdiğimi, onlar gelince hemen kalkıp gittiğimi falan hatırlıyorum. Bunları farkında olmadan yapıyordum ama meğerse onlara farkında olmadan bir hoşlantı besliyormuşum. Çok küçük yaşta 6-7 yaşlarındayken bile tabi ben bunları daha yeni yeni hatırlıyorum, fark ediyorum... Ama şu an baktığımda o bir abi gibi sevmekten çok bi daha çocukluk aşkı olur ya hani o tarz safça bir şeymiş yani.”

Geçmişte hissettiği duyguların şu an hissettiklerinden farksız olduğunu Mavi (B7) şu şekilde dile getirmiştir, “*Yani tercih olsaydı her an istediğimiz gibi değiştirebilirdik bunu ama aslında bu ben doğduğumdan beri var olan bir şey bende. Hani geçmişe dönük baktığımda kendimi hissettiğim şey şu an tanımladığım şey.*”

Yönelim mi? Tercih mi?. Genel olarak tartışılan bir konu ise LGBT'lere yönelik cinsel kimlik ve/veya yönelim durumunun tercih olup olmayacağı sorunsalıdır. Bu duruma katılımcılar şöyle yanıtlar vermiştir:

“*Kesinlikle yönelimdir. Mesela tercihte ş öyle bir şey vardır, adı üstünde tercih iki alternatifin vardır ya evettir ya hayırdır, ya eşcinselidir ya da değildir. Tercihle olabilecek bir durum olsa bu kadar insan keşfediş döneminde böyle dibe gitmezdi. İnsanlar canlarına kıyıyorlar kendi cinselliklerini kabul edemedikleri için.*” (Lolita-B5)

“*...Tercih olsa ben kendimle o kadar cebelleşirken mesela ben kendime o tercihi yapabiliirdim o zaman. Çünkü bizim sadece millete kabul ettirmek değil, kendimizi de kabullenmemiz gibi bir durumumuz var öncesinde. Yani niye ben çok daha kolay olan yolu tercih etmeyeyim ki?*” (Kita-L3)

“Asla tercih değil, yani tercih diyenlerin ben uuu sanmıyorum yani, bu işin aslını gerçekten bilmediklerini düşünüyorum. Çünkü tercih nasıl tercih olabilir, tercih yapan insanlar var ama bunu cinsellik olarak tercih yapan insanlar var. Yani çok garip çok iğrenç örneklere ben şahit oldum örneğin, merak edip de ilişkiye giren insanlar var ve merak edip de flörtçülük oynayan insanlara ben çok şahit oldum, bu tercihtir.” (Kornişon-L4)

“Bence tercih değil yaa tercih bir seçim hakkıdır çünkü. Hani sen seçersin insan sonuçta böyle olmayı seçmez ki. Hani ben bunu seçiyorsam eğer seçiyorum hani bu zaten çok zor bir şey. Zor bir şeyi niye seçersin ki.” (Gri-TE4)

“...Yönelim dediğin şey ona doğru ya yönelim biraz daha evet biraz daha tanımlıyor. Ama tercih değil, tercih biraz daha bu konuda gerçekten çok sertimdir yani tercih denildiğinde geriliyorum. Çünkü kimse istemediği bir şeyi yapamaz, yani güzellikle yapamaz yani zorla olur o.” (Deniz-TE5)

“...Yönelimin aklayıcı bir şey olduğunu düşünmüyorum çünkü doğuştan gelen bir şey olması durumu aklamaz ya da karalamaz. Tercih olmasında acayip bir şey olduğunu düşünmüyorum insanlar tercih de edebilir. İki sene kadınları tercih ettim erkeklerin yerine tercih de olabilir. İnsanlar deneyim yaşamak için bir süre tercih edebilirler.” (Bengü-B6)

“Yönelim. Yani tercih olsaydı her an istediğimiz gibi değiştirebilirdik bunu ama aslında bu ben doğduğumdan beri var olan bir şey bende. Hani geçmişe dönük baktığımda kendimi hissettiğim şey şu an tanımladığım şey.” (Mavi-B7)

“Velev ki tercih de olabilir ama yönelim olarak kullanıyoruz kimse tercih etmiyor ama bu tercih de edilebilir bir şey bu kimseyi ilgilendirmez.” (Oğlak-B8)

“İnsan sırf tercihleri yüzünden, hele de benim gibi bir öğrenciyken bu sürece girmek bu kadar zorken tercihen bir insan ne kadar sadece istese de vücudunu değiştirmeye yönelmez

yani. Tercih ettiği vücudun içinde olmak için Türkiye'nin şartlarında asla çabalamaz diye düşünüyorum.” (Rüzgâr-TE6)

“Bu kadar talihsiz bir şeyken insanlar kendi kimlikleriyle bu kadar mücadele ediyorken geçip de karşlarına Allah gibi hayır bu bir yönelim değil bu sapıklıktır bu bir tercih ben bunu kabul etmiyorum demek ayıptır, insanlık suçudur, ötekileştirmenin dibidir.” (Gece-B2)

Katılımcılardan gelen tüm açıklamaları da göz önüne aldığımızda, LGBT birey olmanın cinsel yönelim ile açıklanması gerektiği yargısına varmaktayız. Tercih etme durumu değiştirilebilir bir nitelik taşıdığı için LGBT bireylerin cinsel yönelimlerini açıklama noktasında hatalı olmaktadır.

Destek kuruluşları. LGBT'ler benliklerini kabullendikten sonra, toplumda çeşitli kurum ve/veya kuruluşlarla irtibat halinde olup; toplumsal alana katılma, ruhsal destek, aktivizm gibi çeşitli sebeplerden ötürü yardım alabilmektedirler. Toplumdaki bu kuruluşlar, katılımcılardan gelen bilgiler doğrultusunda ve çalışmanın alanı olan aile danışmanlığı hakkında bilgi sınırlarını ölçmek için iki kod altında toplanmıştır. Bunlar, “*LGBTİ Kurumları*” ve “*Aile Danışmanlığı*” dır.

LGBTİ kurumları. Görüşmeler esnasında katılımcılara yöneltilen “*Herhangi bir LGBTİ destek kuruluşuna başvurduunuz mu?*” eğer başvurduysanız “*Aldığınız destek yeterli oldu mu?*”, “*Daha iyi olabileceğini düşündüğünüz noktalar var mı?*” ve “*Bu kuruluşların olması size bu süreçte ne gibi katkılar sağladı?*” sorularına olumlu anlamda benzer kişilerle tanışma, yaşam hikâyelerinin paylaşılması, birlik, beraberlik, kendini heteroseksüel tanımlayan kişilerin de gelip bilgilenmesi, konuları vurgulanırken, bu kurumlarda olumsuz ilerleyen konuları katılımcılar şu başlıklar altında değerlendirmiştir: Kurumlarda hiyerarşik düzenin olması, işe alımda torpile başvurulması, destek için yapılan ürünlerin çok pahalı

fiyatlara satılması, kendi farkındalığına yeni sahip olan bireylerin bu kurumlara ulaşmadaki sıkıntıları, homofobik düşünceleri dönüştürmekteki yetersizlikler, bu kurumlar içinde yapılan ötekileştirmeler...

Katılımcılardan Gece (B2) LGBTİ destek kuruluşları hakkında gözlemediği olumlu katkıları şöyle dile getirirken, *“Ben buraya her şeyi kabul etmiş vaziyette gittim. Destekten daha ziyade beslendim diyebilirim... Çok fazla insana ulaşma şansı tanıyor bir defa... Yeni gelen arkadaşlar oluyor, ilk defa o toplantıda ben eşcinselim diyenler oluyor, sorunları görüyorsun, o insanlarla iletişim kurma fırsatın oluyor, çok sıkıntı yaşayan arkadaşlarımız vardı mesela ya da homofobik olduğu için onu aşmaya çalışan heteroseksüel arkadaşlarımız oluyor.”* Olumsuz gözlemlerini de şöyle aktarmıştır: *“Hiyerarşi var, tolerans var, torpil var, imtiyaz var... Ben mesela şunu gerçekten hazmedemiyorum, biz burada etkinlik yapacağız mesela, işte beş yıldızlı otel olmadığına, ABD fonlarıyla yapılıyor ya bu etkinliklerin çoğu, insanları ağırlayamıyorsun... Bir tane bardağın üzerine gökkuşağı bayrağı yapıştırıyorsun elli liraya satıyorsun, neymiş dayanışma şeyi, olmaz böyle böyle yürümez... Yanlış kullanılıyor imkânlar ve kaynaklar da her şey gibi yanlış kullanılıyor.”*

Cadı (B3) kurumlar hakkındaki görüşlerini şöyle açıklarken, *“Birçok konuda çalışmaları var, eğitim konusunda olsun, meslek konusunda olsun, psikologlar konusunda olsun, aile konularında olsun, her konuyla ilgili zaten çalışmalar yürütülüyor... Gerçekten yardımcı oluyorlar.”* Elpis (G1) şu şekilde anlatmıştır:

“LGBTİ derneğine başvuru: Kendim için değil sevgilim için başvurmuştum. Tatmin olmamıştık, hiç böyle bir çevresi olmayan, bunları konuşacak hiç kimsesi olmayan kişilere ulaşabilmek asıl olması gereken bu da hepimizin problemi umarım bir fikrim olursa o kişilere bu fikirle giderim, böyle yapın diye. Yani bu konuda yetersiziz... Homofobik kitleyi dönüştürmekte yetersiz olduğumuzu düşünüyorum... LGBTİ örgütlenmelerinin kültürünün içinde şiddet olduğunu, birbirlerine tahammülsüzlük ve lubunca diye bir şey var, madi derler madilik olduğunu düşünüyorum... Bir divalar var böyle bir egolar var... Derneğe giden birinin ilk o kapıdan girmesi çok zordur. O zile basması o derneğe yazması çok zordur. Nasıl bir tepkiyle geri dönüş alacağımı bilemez

ve çok korkar. Belki günlerce o derneğin etrafında dolanır ama yine oraya girmeye cesaret edemez... O egonla ve o üstenci bakışınla orda durursan o kişiyi daha çok kaybedersin ve daha çok travma yaşamasına sebep olursun. Bu konuda Türkiye'deki örgütlenmeler çok eksik... Politika üretmekte, reklam yapmakta evet belki bir görünürlük sağlıyorlar... O kuruluşlar bir şekilde benim önüme gelemiyorlar, bu Türkiye'nin de yapısından kaynaklı böyle bir alt yapı platform sağlanamıyor bir şekilde.”

Bulut (TE1), *“sadece inisiyatifte görev aldım bir kere burada. Onun öncesinde zaten görünür değildim, evden dışarı çıkamıyordum... Yeterli çalışmaların olmadığını düşünüyorum, bastırıldığımızı düşünüyorum.”* şeklinde açıklama yaparken Ali (G2) bu kuruluşların daha erken dönemlerde kişilere ulaşmaları gerektiğini kendi yaşantısı üzerinden şöyle anlatmıştır:

“...Hayır, hayatımın hiç döneminde başvurmadım. Kendimi kabullenip arkadaşlarıma açıldığımdan sonra inisiyatiflere gidip dâhil olup, yapabileceğim bir şeyleri yapmaya çalıştım. Aktivizm yapmaya çalıştım açıkçası. Ama keşke yardım alabilseydim, çünkü yani ilkokul dönemimde, ergenliğimde, lise dönemimde hele lise dönemimde çok ihtiyacım olan bir şeydi. Çünkü keşke bana birileri ulaşabilseydi. Hani dışarıdan görüp bir şekilde bana yardım etmeye çalışan birisi olsaydı. Çünkü hiçbir fikrim yok ve her şey benim üzerime geliyormuş gibiydi. Sürekli bir şeylerden kaçıyordum, insanlardan kaçıyorum, arkadaş edinemiyorum, kötü bir durumdu. Keşke yardım edecek biri olsaydı.”

Sappho (L2) kuruluşların süreç üzerindeki olumlu etkisini şöyle dile getirirken, *“...Lise sonlarda vs İzmir'de KAOS GL vardı oraya gittim. Bayağı rahatlatıcıydı bir de şey vardı, onların örgütlenme olayları, geleceğiz yürüyeceğiz modları bayağı cesaret veriyordu insana... Bana örgütlenmeyi öğrettiler bir kere, en önemlisi de oydu bence. Hani şeydi çünkü bunu tek başıma bir yere kadar götürebilirdim ama örgütlenerek hani güçlenerek ilerlemek hani daha iyi bence.”* Kita (L3) *“Başvurmadım. Yok çünkü zaten şey yoktu yani inisiyatif yoktu benim lise zamanımda da yoktu. BESYO'ya başladığım dönemde tanıştım. Bence gayet güzel ya ve birçok kez şahit oldum mesela eğitimleri oluyordu, film günleri oluyor mesela, sonuçta herkese mesela çağırıyorlar işte gey lezbiyen, transeksüel, biseksüel bunların tanımlarını kimliklerini, bir kimlik kargaşası var millette. Yönelim nedir? Kimlik nedir? İşte*

cinsiyet nedir? Onların hepsini yapıyor ve fark ettim ki toplumun birçok kesiminden insanlara ulaşabiliyorlar aslında.” şekilde açıklamış, İkizler (TE2) ise kuruluşların olumlu özelliklerinin yanında, LGBTİ’lerin bu kuruluşlarda ötekileştirmelere maruz kaldıklarını şöyle açıklamıştır:

“...Güzel bizler için çok destekçi olan kuruluşlar. Ama şöyle bir şey var her yerde yok ve insanlarımızın bu kuruluşların varlığını bazı yerdeler de istemedikleri için bunlardan yoksun insanların içerisinde biz de barınmadığımız için gidemiyoruz, getiremiyoruz ve bize ne kadar yarar diye sorarsak yararlı olmuyor. Çünkü o topluluk burada olmadığı sürece bizim toplumumuz buna alışamıyor. Bizim bu toplumumuz buna alışamadığı için biz o toplumun içine girerken rahatsızlık hissediyoruz. Ve şu da var bizde kendi içimizde ayrılıyor. İşte trans erkek, trans kadın, lezbiyen, gey yani biseksüel bunların hepsi bir arada olmuyor yani bizde de olmuyor... Ben mesela lezbiyen eşcinselle kesinlikle karşıyım. Yani iki bayanın ilişkisine ben de karşıyım. Kendi içinde trans erkek olmama rağmen benim yaşadığım aslında bu ama öyle değil işte. Yani bizde kendi içimizde bunlara karşıyız. İşte bunlar olduğu için de benim oraya gidiyor olmamın bana yararı yok. Çünkü söylüyorum ya ben orada kendi konumumla bir bayana ilgi duyacağım ama bayan gelecek bende eşcinsel bir şey arayacak, yok! Çünkü ben ondan rahatsızım. Bu topluluk bu şekilde olduğu için hepsini içinde barındırdığı için bizler evet gitmiyoruz. Bakarsanız LGBTİ’lerin geneli atmazlar.”

İnternet üzerinden LGBTİ kuruluşlarına ulaşan ve bu şekilde destek alan Kornişon (L4) şu değerlendirmelerde bulunmuştur: *“O zamanlar ben facebook çok kullanıyordum ve orada bir iki dernek vardı. Fakat ergenlik çağı yani o an sadece birileriyle tanışmak ve diğerleri de benim gibi mi tam olarak bunu nasıl yaşıyorlar ki aileden saklayarak onları öğrenmeye çalışıyordum... Kendimi rahatlatmama gerçekten yetti. Çünkü baktım ki bir tek bu problemleri bu aile baskısını veya bu yalanları, bu korkuları sadece benim yaşamadığımı gerçekten on eşcinsel varsa onunun da aynı şeyi yaşadığını fark ettim. Bu da beni büyük ölçüde rahatlattı.”* Kuruluşların önemine ise şöyle değinmiştir, *“Önyargı zaten tamamen düşman olarak tanımlıyorum kafamda toplumu bilinçlendirecekler ki toplumda bizim gibi insanlara yardım edecek veya iş olanağı verecek veya gerçekten insanmış gibi davranacak. Bu yüzden insanların kuruluşlarla bilinçlendirilmesi çok çok önemli.”* Gri (TE4) ise şu açıklamada bulunmuştur: *“...Çok fazla yeterli değiller bence çünkü birçok insan farklı şeylere*

maruz kalıyor. Tamam, ben ailesel yönden şanslıyım ya da yaşadığım hani hayat tarzım olsun vs ben şanslı olanlardanım ama o kadar çok kişiler var ki mesela ben görüyorum sosyal medyada işte aile baskısı, dayak işte ne bilim ailesini kabullenemeyip ona çok fazla işkence eden insanları biliyorum. Hani eğer yeterli olsa bir şekilde bunlara yardım eli uzatılabilir.”

LGBTİ kuruluşlarındaki yetersizliklerin ekonomik sebepli olduğunu Mavi (B7) şöyle açıklamıştır:

“...Bu baskıyı yaşayan insanlar arasında dayanışmayı oluşturması, işte kişiyi güçlendirmesi. Benim işte etkinliklere katıldığım da kendim gibi hisseden insanlarla buluşma imkânım oluyor hem de o düzenlediğimiz etkinliklerde kendimi daha iyi hissediyorum, bir şeyler katıyor bana motive oluyorum vs. Onun dışında yani LGBTİ'lere şiddet olaylarına karşı çalışma yürütenlerde var. Ya da işte özellikle translar geçiş sürecinde çevreden çok baskı görebiliyorlar onlara destek olduğumuz oldu mesela bizim bireysel çalışmalarımızda... Türkiye'nin birkaç büyükşehirinin dışında sadece gönüllü çalışmalarla yürüyor olması. Biz mesela özellikle KAOS GL ile ortak çalışmalar yapıyoruz hani o açıdan onlar diğer yerlere de yetişmeye çalışıyorlar ama yani daha fazla bu alanda bütçe lazım esas olay o.”

Oğlak (B8) bu kuruluşların olumlu desteklerini açıklarken, *“Açılma toplantıları vardı oraya gitmiştim. Orada herkes kendi açılma sürecini anlatıyorlardı... Bayağı iyi geldi bana, deneyimler çok iyi geldi, herkes kendi deneyimini anlatıyordu. Bayağı güzel bir şeydi hani şey benim gibi insanlar vardı orada ve bu beni çok rahatlatı... Hem yüz yüze de görüşüyorlar hem telefonla da görüşüyorlar hem de hukuki bir desteğe ihtiyaç olduğunda onu da veriyorlar. Bu aşamalar çok güzel ve keşke ben de ilk açıldığım süreçlerde bunları bilmiş olmalıydım”* demiştir. Dernekler içindeki işleyişi ise şöyle dile getirmiştir: *“Derneklerde işçi patron oluşmaya başladı. Çünkü maaş alıyor orada çalışan kişiler. Maaş aldığın için maaşı veren kişi sana patronluk yapıyor sen bunu yapacaksın, yapmak zorundasın, bir mobbing uygulanıyor, o yanları çok kötü keşke olmasa. Çünkü orada bir aktivizm yapılıyor.”*

Rüzgâr (TE6), bu kuruluşların kişilere ulaşmada yetersiz olduğunu şöyle açıklarken, *“Üniversiteye gelene kadar zaten hiçbirinden haberdar değildim. Bu sene haberim oldu*

Çanakkale’de olduğundan böyle bir inisiyatifin, böyle katıldım bende... Türkiye yaygınlaşsa bireyler kendi içine bastırmayıp söyleyebilirler aslında. Bu konuda yetersizler sadece, örgütlenme konusunda çok çok yetersizler.” Kendini biseksüel olarak tanımlayan Yoyo (B1) şöyle bir dışlanmadan bahsetmiştir, “O kurumların olması bana iyi geldi... Kurumlarda biseksüel görünmezliği var. Seni bir erkekle görmüşse baştan yapıyorlar heterodur diye.”

Aile danışmanlığı. Görüşmeler esnasında katılımcılara “Aile danışmanlığı, aile ile ilgili kişisel ve kişiler arasındaki sorunların üstesinden daha rahat bir şekilde gelinebilmesi için başvurulan danışmanlık oluşumudur.” şeklinde aile danışmanlığı tanımı yapılmıştır. Sonrasında: “Sizce bu danışmanlık sisteminin toplumda yaygınlaşması, cinsel yönelim ve/veya cinsel kimlik farkındalığı yaşayan bireylere ne gibi katkıları olabilir?” sorusu yöneltilmiştir. Bu doğrultuda katılımcılardan gelen yanıtlar incelendiğinde “aile” kavramı, heteroseksist bir düzeni çağrıştırdığı için bu kavramla ilgili düzenlemelerin yapılması gerektiğine yönelik fikirler çıkmıştır. Bu düzenlemelerin asıl amacının, bütün cinsel yönelim ve/veya kimliklere sahip bireyleri bir çatı altına alması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Aile kavramı bu şekliyle oluşursa aile danışmanlığının daha eşitlikçi ve olumlu bir şekilde ilerleyeceği düşünülmektedir.

Yoyo (B1) aile danışmanlığı ile ilgili görüşlerini şu şekilde açıklarken, “*Heteroseksist, heteronormatif bir şey olduğu için çoğunlukla aile danışmanlığı da böyle gittiği zaman yani o şekilde yaygınlaşmasının bir anlamı olmayacak... Mesela iki kadın da bir aile kurabilir. Ya da iki erkek aile kurabilir... Ailenin çeşitliliğini savunan, insanların da çeşitliliğini savunan bir şekilde yaygınlaşması çok iyi olur*”, aile desteğinin LGBTİ’ler için önemini şöyle açıklamıştır: “*Arkadaşlar eninde sonunda kabul ediyor, aile kadar önemli değil, toplumda ailesiz kalmak ve ailenin desteğini görmemek çok zorluk bence. O anlamda aile ile ilgili destek önemli. Çünkü LGBTİ’li gençler en fazla aileleriyle sorun yaşıyorlar tabi bir de*

toplumsal boyutu var toplumdaki dışlanma falan filan ama aileden destek gördüğünde onların da kolay yenilebileceğini düşünüyorum.”

LGBTİ sürecine hâkim aile danışmanlığının önemi üzerinde duran Elpis (G1) şu sözlerle açıklamada bulunmuştur, *“LGBTİ bireyler için iki kritik nokta olduğuna inanıyorum. Biri aile biri eğitim aile çok ciddi bir kısıkaç, aile çok ciddi bir sorun, eğitim aynı şekilde çok ciddi bir kısıkaç. Aileler bu konuda bilinçsiz gidilen doktorlar, psikolog diye görüşülen kişiler bilinçsiz ve çok kişi gitmeye bile gerek duymuyor. Bir aile danışmanlığının olması ama hani şey bir aile danışmanlığından bahsediyorum, hakkaniyetli ve bu konuda bir alt yapıya sahip bir aile danışmanı, elbette ki yoksa daha büyük travmalara sebep olabilir bu. Elbette ki çok etkili olacaktır.”* Gece (B2) ise bu danışmanlığın önemini şu şekilde anlatmıştır:

“LGBTİ bireylerinin çoğunun en baş at sıkıntıları aileleri oluyor. Çünkü şöyle bir otoriteyle karşılaşıyorsun, seni ben yetiştirdim sen böyle olamazsın. Bir defa bunu zaten yıkılması bir sürü insanı acayip derecede rahatlatacak, özgürleştirecektir. Aileleri de öyle... Aile en küçük toplumsal ekip. Orada sosyalleşiyorsun, her şeyi oradan öğreniyorsun, deneyimliyorsun, onlar pekişiyor, dışlanıyor, ötekileşiyor vs. mesela benim ailemle ilişkim sağlam olsaydı, ailemin bu konudaki kabulleri daha mantıklı olabilseydi ve bunların hepsi aile danışmanı eşliğinde sağlıklı vaziyette yürütülebilecek süreçler olsaydı belki ben aile, anneme, babama, kardeşime karşı belki onların bana karşı öfkeyi, yoksunluklarını eksikliklerini çözerdim de... Aile danışmanlığının tabii ki çok büyük etkisi var, her anlamda yani sadece LGBTİ için değil, toplumda bile müthiş bir nirvana yaşatır.”

LGBTİ evliliklerinin serbest olmadığı bir ülkede aile danışmanlığının önemsizliğinden bahseden Cadı (B3) düşüncelerini şu şekilde açıklamıştır: *“...Bir kere evlilik eşitliğinin olmadığı bir ülke de tutup da aile diye isim koyduğun bir kurumdan herhangi bir destek ya da yardım beklemem açıkçası... Zaten yaşadığımız ülke yaşananlar kadınlar, çocuklar, eşcinseller, transseksüellerle ilgili yaşanan insanların tepkisini biliyorsun, iktidarın bu konuyla ilgili tutumunu biliyorsun ve şey gelmiyor inandırıcı gelmiyor. Yani oraya gitmektensen LGBTİ kurumuna gitmek daha mantıklı benim açımdan.”* Arjin (B4) ise onu şu

sözleriyle desteklemiştir: *“LGBTİ bireylere aile danışmanlığı yapmanın katkıları sanırım bunun için, önce LGBTİ bireylerin gerçekten bu ülkede bir aile kurabilmesi gerekiyor.”*

Ali (G2) aile danışmanlığı sisteminin, ailelere çocuk sahibi olmadan önce cinsel yönelim, cinsel kimlik konuları hakkında eğitimler vermesinin toplumsal anlamda yararlı olacağını şöyle dile getirmiştir:

“Toplumu ileriye taşır. Bize terapi vermekten ziyade heteroseksüel aile yapılarını bir çocuğu olduğu zaman eğitmekten başlayabilirsiniz. Yani bir bebekleri oldu, yani onun eşcinsel olacağını, heteroseksüel, trans, gey, lezbiyen ne olabileceğini ya da heteroseksüel, bilinmiyor. Aile zaten bilinçsiz, siz bu aileyi bu aile kurumunu evlendikleri zaman, çocuk sahibi oldukları zaman bunları geniş çaplı bir şekilde bilgilendirip, bunun hastalık olmadığını, herhangi bir psikolojik rahatsızlık olmadığını, bu konular önemli. Hani aileyle bunları konuşup onlara bu şekilde eğitimler verebilirseniz, bu bizim yararımıza olur. O ailenin çocuğunun eğer ki ötekileştirebilecek bir insansa yani eşcinsel olabilir, ailesiyle arası kopmaz, ailesinden şiddet göremez, eğitimi aksamaz. Ki bu ailenin bu eğitimi aldıktan sonra kendi yaşlıları olabilir, daha da küçük olabilir herhangi bir eşcinsel bireyi gördüklerinde davranışı değişir. Hani onları kabullenmek aslında kabullenmeye ihtiyacımız yok. Bizim sadece ötekileştirilmemeye ihtiyacımız var. Yani farklı görünmemeye ihtiyacımız var. Çünkü biz farklı değiliz. Vereceğiniz eğitim eşitlik sağlayabilir. Tabi karşınızdaki bunu alabilirse o da var. Ben bunu heteroseksüel bir aile yapısından üzerinden örneklendirmemin sebebi, doğacak olan çocuklara, gelecek nesillere daha rahat ve huzurlu ortamın oluşmasına katkınız olabilir diye örnek vermeye çalıştım.”

Sappho (L2) aile danışmanlığının toplumda yaygınlaşmasının önemini şu sözlerle açıklamıştır: *“Bu açılma sürecinde ailenin destek almasına çok faydası olurdu... Ben en başta küçüktüm, bu konuda çok cahildim, hani sürekli sağdan soldan onların gözüne sokmaya çalıştım ama ne kadar sağlıklıydı ya da onlara gösterdiğim şey ne kadar sağlıklıydı bilmiyorum. Bilgim yoktu. Bunu profesyonel yapan birisi hani şey, daha güzel bir noktadan giriş yapabilirdi en azından, bunu kırmak için daha güzel adımlar atabilirdi diye düşünüyorum.”* Lolita (B5) *“Toplumdaki çoğu sorunlar aileden bireyden çekirdek aileden kaynaklı oluyor... Bir çekirdek aile işte aile bireylerinden x kişisi cinsel eğilimini yeni keşfetmeye başladı, sadece hemcinsinden hoşlandığının farkında karşı cinse ilgi duymadığının farkında. Bu süreçte o çocuk ayrı bir afallıyor o çocuk bir de ailesine açıldığında aile kaos*

oluyor. Eğer kapalı bir aileyse çocuğunu kabul edemeyecek bir aileyse bu noktada aile danışmanlığı devreye girer ve bu sũreci çok kolaylaştırır.” derken Miraç (TE3) ise “En başında aileler önemli inkũ açılan bireyler en önce bir yere gtũrũlũyor yani. Bu delirdi diyorlar, birinden akıl aldı diyorlar, birine danışmak istiyorlar. Gittikleri yerde gerçekten homofobik çıkıyor hũsrana uğruyorlar gerçekten.” şeklinde açıklamıştır.

Mavi (B7) aile danışmanlarında olması gereken özellikleri şeyle dile getirmiştir:

“Yani zaten açılma sũrecinde mesela çatışmalar oluyor daha çok veya ailenin kabul etme sũreci uzun sũrebiliyor bu sũreleri kolaylaştırıcı olur. Hani sũre dışında bir kere şeyin hissettirdiği ktũ bir his var yani ben cinsel yönelimimi doğru dũzgũn bilmeden yıllarca yaşadım ve ilişkilerim sağlıklı kuramadım, bunun hissettirdiği ktũ bir his var. Bunun için direk böyle bir destek iyi olur. Işte yani genel olarak böyle bir şeye ihtiyaç olduğunu dũřũnũyorum... Aile danışmanlarının LGBTİ bireylerle çalışması noktasında şey önemli danışmanlık yapan kişilerin işte bu konuya ne kadar hâkim olup olmadıkları. Hani queer teoriye, LGBT olmaya, onun önemli olduğunu dũřũnũyorum.”

Rũzgâr (TE6) ise şu şekilde açıklamalarda bulunmuştur, “ncelikle bireylerin intihar etmesini, ailesi tarafından ldũrũlmesini, sokakta alenen dışlanmasını, dvũlmesini, taciz edilmesini her şekilde önlemiş olur yani gayet iyi olur... Lezbiyen bir çift aile danışmanına gittiği zaman geri çevrilirse eğer, bakıyorlar ilişkileri de çok kısıtlı bir alana sığıyor, o bağlamda insanlar hani bazen çiftler birbirlerini motive edemiyorlar ve daha çok ũrũtũyorlar, ayrılıyorlar.”

Bölüm V: Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Lezbiyen, gey, biseksüel ve trans bireylerin sosyal varoluş süreçlerinin, öznel(subjektif)/mikro sosyal gerçeklik düzeylerindeki pratik ve pratiklere yükledikleri anlamlardan, nesnel(örüntüsel)/makro sosyal gerçeklik düzeylerindeki örüntüleşmiş pratik ve anlamlandırma süreçlerinin söylem evrenini LGBT bireylerin gözünden betimlemeye yönelik bu çalışmada: *Bilişsel Karmaşa, Keşif, Kabul, Ötekine Açılma: İçsel Rahatlama, Ötekine Açılmama: İçsel Karmaşa ve Sonraki Yaşantılar* “Sosyal Varoluş” bulguların analizi sonucunda altı tema ortaya çıkmıştır ve “LGBT Bireylerin Sosyal Varoluş Süreçler”ini söylemsel düzeyde betimleyen bir model oluşturulmuştur (Bknz. Şekil 6, Syf. 62). Bu model MAXQDA 2018 nitel veri analizi programı aracılığıyla yapılan kodlama ve analiz süreci sonucunda Layder’in modelindeki temellendirilmiş kuram perspertifi çerçevesinde ulaşılmıştır. Bu bölümde, söz konusu temalar araştırmanın problemleri, konusu, literatür ve diğer araştırmalar kapsamında tartışılacaktır. Sonrasında sonuç kısmı değerlendirilerek bu doğrultuda önerilerde bulunulacaktır.

Tartışma

Çalışmamıza başlamadan önce ilk olarak üzerinde durduğumuz ana problem “Lezbiyen, gey, biseksüel, trans bireyler biyo-psiko-sosyal varoluşsal süreçlerinde neler yaşamaktadırlar?” şeklindeydi. Bu doğrultuda görüşmelerimizden elde ettiğimiz bilgiler kapsamında yaptığımız analizlerle kuram oluşturmaya başladık. Kuramda ortaya çıkan ana temalar, bu bölümde tek tek tartışma konusu olarak ele alınacaktır.

Bilişsel karmaşa. Sosyo-kültürel bağlamda baktığımız zaman, birey heteronormatif bir düzen içerisinde doğmaktadır. Bu düzen bireyin kendini keşfedememesine sebep olurken, aynı zamanda da biyolojik olanla psiko-sosyal olanın ya da atanan cinsiyetle toplumsal cinsiyet algılarının uyuşmamasının bilişsel karmaşaya neden olduğunu görmekteyiz. Araştırmaya katılan LGBT'ler bu karmaşaya en çok sebep olan dış faktörleri; aile, çevre, din, eğitim, medya olarak sıralarken içsel faktörler arasında en çok etkili olanında kişisel bilgi yetersizliği olduğunu vurgulamışlardır.

Toplumsal düzen içerisinde söz konusu dış faktörler birçok eşitsizlik biçimi yaratırken, bunu her yeni özne üzerinde yeniden oluşturmakta ve sonraki nesillere aktarmaktadır. Bu stratejik düzende kabul görülen cinsel yönelim heteroseksüellik iken, cinsel kimliğin uygunluğu ikili cinsiyet olarak kabul edilen toplumsal cinsiyet algılarıdır.

“Kadın” ve “erkek” dikotomisi toplumda baskın hegemonik erkeklik yapısını oluştururken, LGBT'ler de eklemlendiğinde heteroseksist ortodoksisini var etmektedir. Bu doğrultuda LGBT'ler heterodoks konumuna girerek Bourdieu'nun oyun metaforu yaşamsal alan içerisinde gün yüzüne çıkmaktadır. Bu metafora göre:

Oyuncular arasındaki rekabetin ürünü olan kazanılacaklar ve kaybedilecekler, yani bir tür bahisler vardır. Oyuna yatırım, *illusio* söz konusudur: Oyuncular, ancak oyuna ve bahislerine inancı (*doxa*) paylaştıkları ölçüde oyuna katılır ve birbirlerinin karşısına çıkarlar. Oyunu ve bahislerini, sorgulama dışı tutacak şekilde benimserler. Oyuncular yalnızca oyuna girerek, oyunun oynamaya değer olduğunu kabul etmiş olurlar ve bu karşılaşma, rekabetlerinin ve çatışmalarının ilkesidir (Bourdieu, Wacquant, 2007, s.82).

Bilişsel karmaşa sürecinde olan lezbiyen, gey, biseksüel ya da trans birey toplumda, heteroseksist yapı karşısında, heterodoks konumunda oyunu sergilemek için öncelikle içsel sürecinde bilgi yetersizliğinden ötürü bir özdeşünüm süreci yaşanmaktadır. Her birey

çocukluk veya ergenlik döneminde bu özdeşünüm sürecini yaşar fakat heteronormativitenin hâkim olduğu toplumlarda LGBT olarak dünyaya gelen birey, daha fazla kez bu düşünümsellik sürecini yaşamaktadır. Bunun sebebi kendisini sarmalayan, kabul gören toplumsal düzendir.

Bireyin özdeşünümsellik aşamasında bilişsel karmaşaya neden olan en belirgin neden dış faktörlerin (kültürel olanın) ona yüklediği kodlardır. Bu kodlar bireyde bilgi yetersizliğine yol açmaktadır. Çocukluk-ergenlik döneminde bu bilgi yetersizliğini ortadan kaldıracak imkânları olmadığı için birey, bilişsel olarak karmaşık bir dönem yaşamaktadır.

Keşif. Araştırmaya katılan LGBT'lerin yaşam deneyimlerinden yola çıkarak bilişsel karmaşanın daha net bir algıya dönüşmesi bireyin kendini keşfi ile mümkündür. Keşif sürecini etkileyen psikolojik, kültürel ve biyolojik faktörlerin etkili olduğu bulguların analizi kısmında ortaya çıkmıştır.

Keşif aşamasında, Mead'in psikolojik ben ile sosyolojik bana kavramsallaştırmaları önemli bir yer tutmaktadır. Kendini keşfetme sürecinde psikolojik bir ben yaratma, sosyolojik bana ile bir mücadele yaşamaktadır. Katılımcılardan gelen yanıtların analizlerine göre, psikolojik süreçte; sorgulama, aidiyet karmaşası, kaygı, homofobik algılar, suçluluk hissi, umut ve hassasiyet gibi durumlar ön plana çıkarken, psikolojik olarak sonuçta ise; kendine açılma, rol yapma ve kendine zarar verme gibi etkenler çıkmaktadır.

LGBT'lerin ben-bana mücadelesi heteronormatif düzen içerisinde kompleks bir hal alır. Kendini keşifle birlikte yoğun sorgulama aşaması yaşayan LGBT'ler zaman zaman aidiyet karmaşası yaşamaktadırlar. Söz konusu bireyler toplumsal bağlamda psikolojik ben'lerini sosyolojik bana'ya uydururlarsa, keşfetme sürecinde kendine yönelik homofobik algılarına rastlayacaktır. Bu doğrultuda da suçluluk hissi yaşayarak var olan cinsel yönelim ve/veya kimliklerini yok sayarak toplumda rol yapacak veyahut bu durumu kendilerine zarar

vermeyle sonuçlandırılacaklardır. Tam aksi yönde sorgulama aşamasında kendini keşfeden birey umutlanıp kendine açılabilir.

Psikolojik ben' ini kendine açan birey, heteroseksist düzen içerisinde eğer kendini var etme, sahne önüne çıkarma gücü göstermezse Du Bois'un çifte bilinçlilik tezinde olduğu gibi benliğini heteroseksüellerle çarpıtılmış bir şekilde yaşarken LGBT'ler ile de engellenmiş bir algıya sahip olacaktır. Bu durumda bireyi daha zor bir yaşantıya mahkûm edecektir.

Kabul. Bireyin kendi cinsel yönelim ve/veya kimliğini kabul etme sürecinde etkili olan iç ve dış faktörler vardır. Keşfediş sürecinde kendine açılan birey, içsel sorgulama sürecine girerek benliğini normalleştirir. Bu normalleştirme sürecinde toplumsal düzlemde öteki olarak kabul ettiği öznelerle kıyaslamalar yaşar. Bu kıyaslamalar neticesinde öfke, bunalım, huzursuzluk hatta kendini reddetme gibi olumsuz duygulara yönelebilir. Bu süreç onu yalnızlığa iter. Fakat aksi yönde toplumda kendi ile aynı süreçleri yaşayan kişilerle olup akışkan bir yönelim ve/veya kimlik edinme sürecine de yönelebilir. Her lezbiyen, gey, biseksüel, trans... Bireyde benzer yaşantılar olsa da süreç farklı şekillerde vuku bulur.

Kabul sürecinde en etkili unsurlardan biri de dışarıdan gelen etkilerdir. Bu etkiler kabul sürecini zorlaştırdığı gibi kolaylaştırabilir de. Zorlaştıran en büyük etken hegemonik bir heteroseksüel yapının var olmasıdır. Bu yapı toplumsal alanlar içerisinde baskın ortodokslar inşa etmektedir. Baskıcı yapıda LGBT'nin kendini kabul edip heterodoks yapıya katılma süreci, bir hayli zorluk teşkil etmektedir.

Kabulü kolaylaştıran en belirgin etken ise toplumda benzer kişilerin olması ve bu kişilerin etkileşim içinde olmasıdır. Bu doğrultuda birey yalnızlığından kurtularak, kendini var etmek için çeşitli mücadelelere girecektir.

Açılma: içsel rahatlama. Cinsel yönelim ve/veya kimliğinin kabulünü gerçekleştiren birey, kendini toplumsal alanda var edebilmek için ötekilere ifade etme, bu bağlamda psikolojik benliğine uygun yaşama ihtiyacı hisseder. Açılma sürecinde keşif sürecinde olduğu gibi psikolojik, kültürel ve biyolojik üç etken bireyi doğrudan etkilemektedir.

Goffman'ın sahne önüne çıkma benzetmesi açılma deneyimi yaşayan bireyin süreciyle örtüşmektedir. Birey eğer toplum önüne çıkıp benliğini rahat bir şekilde dile getirirse, sahnede olan heteroseksist düzeni sarsıntıya uğratar. Çünkü artık normal kabul edilen toplumsal cinsiyet kalıplarını yapı bozumuna uğratan cinsel yönelim ve/veya kimlikleri gözler önüne serilmiş olur.

Psikolojik açıdan LGBT'ler açılma deneyimlerini yaşamadan önce sıkışmışlık hissederler. Çünkü açıldığında gelecek tepkiler bilinemediği için, yani çeşitli önyargılar olduğundan bu duygu yoğun bir şekilde hissedilir. Karşı tarafın durumu tahmin etmesi ya da kişiden habersiz öğrenmesi gibi durumlarda birey zorunlu bir açılma hikâyesi yaşar. Bu süreçte en belirgin hissiyat strestir. Stres süreci yoğun olsa da birey içsel benliğiyle dışsal davranışlarının tutarlı olabilmesi için cesaret göstererek paylaşma isteği hisseder. Böylelikle ilk açılma gerçekleşmiş olur. Katılımcılardan gelen yanıtlar sonucunda açılan bireylerin çoğunluğu rahatlama yaşadıklarını dile getirmişlerdir.

Birey ilk açılma deneyimini ekolojik modelde de (Bkz. Şekil.1) ele aldığımız gibi, ilk olarak kendine uygular. Sonrasında bireyi çevreleyen akrabalarına, yani çekirdek aile, sonrada geniş ailesine uygular. Ardından birey, çeşitli topluluklara, yani sosyal çevreye. En son ise toplumsal düzeyde kendini var etme mücadelesi sergilemesi beklenirken. Bu sıra söz konusu bireylerde farklılık gösterebilir. Çalışma analizlerinde gördüğümüz, bireyin ilk olarak ya da daha çok arkadaş çevresine, yani sosyal çevresine açıldığıdır. Aile üyelerine açılma düşüncesi

daha çok ertelenmektedir. Sebep olarak ise ekonomik yetersizlik, aileyi kaybetme korkusu, ailenin bu konu hakkında bilgisiz olması... gibi kodlar ortaya çıkmaktadır.

Açılma sürecine ilişkin Türkiye’de yapılan araştırmalara baktığımızda şöyle sonuçlara rastlamaktayız: Eroğlu (2015)’nin çalışmasında eşcinselliğe ve eşcinsel bireylere sergilenen olumsuz tutumlar ebeveynlere açılma sürecini olumsuz etkilediği görülürken, Ece (2017)’nin çalışması LGBTQ bireylerin ailelerine açıldıktan sonra annelerin aktivist mücadele içinde yer alarak heteronormativiteye karşı mücadele verdikleri gözlemlenmiştir. Bir diğer önemli araştırma sonucu ise Duman (2018) eşcinsel bireylerde içselleştirilmiş homofobi düzeyi arttıkça depresyon ve anksiyete düzeyinin arttığı, ailede ve sosyal çevrede eşcinsel bireyin cinsel yönelimine dair bilinirlik arttıkça içselleştirilmiş homofobi düzeyinin düştüğü görülmüştür.

Açılma sürecine ilişkin yabancı kaynaklar incelendiğinde Newman ve Muzzonigro (1993) araştırmalarında 1) Dinin önemi, 2) Evlilik vurgusu, 3) Çocuk sahibi olma durumu 4) Evde İngilizce dışında bir dil konuşulup konuşulmadığı maddelerine göre ailelerin değer yargıları ölçülmüş ve sonuç olarak geleneksel değerlere güçlü vurgu yapan ailelerin, geleneksel değerleri daha düşük ailelere göre eşcinselliği kabul etme durumlarının daha düşük olduğu gözlemlenmiştir. Rhoads (1995) araştırmasının sonucunda açılma sürecinin sonu olmayan bir yaşam biçimi olduğu gözlemlenmiştir. Jordan ve Deluty (1998) ise çalışmasında elde ettiği sonuç ailesine ve sosyal çevreye açılan bireylerin kaygı durumlarının azaldığı, özsaygılarının yükseldiği saptanmıştır.

Tüm bu çalışmalar gösteriyor ki LGBT’lerin heteronormatif düzende kendini var etmeleri toplumsal yaşamda ötekine açılma ile mümkündür. Bu açılma sürecinde ise bireyleri en rahat hissettiren çerper ailedir. Ailesine açılan bireyler, varoluşlarını daha sağlıklı bir şekilde ilerletebilmektedirler.

Açılmama: içsel karmaşa. Açılmama durumu, kabul aşamasından sonra bireyin tercihiyle ilerleyen bir süreçtir. LGBT'ler toplumda hüküm süren hegemonik patriyarkal normalizasyon süreci içerisinde kabul edilen heteronormatif düzlemde çeşitli sebeplerden ötürü kendilerini kabul etseler bile açılmamayı tercih ederler. Bu duruma sebep olan – olmaması gereken- geçerli etmenler vardır. Söz konusu bireylerin açılmamasının bir nedeni karşı tarafın kendi kabulü. Yani kişinin kendini açmadan karşı tarafın bazı sebeplerle kabul etme durumu diyebiliriz.

Açılmamaya sebep olan bir diğer etmen bireyin toplumsal düzlemde kendini meta olarak algılayan zihinlerin olmasıdır. Yine bir başka neden ise şiddete maruz kalma korkusu, söz konusu bireyleri gizlenmeye itmektir. Gerici yapıya sahip olan bireyler, dini normları gerekçe gösterenler, heteroseksist tutumlar, fobik algılar LGBT'lerin kendilerini toplumsal düzlemde açmama nedenleri arasındadır. Tüm bu durumların temelinde toplumda normal kabul gören cinsel edimlerin dışında kalanlar hakkında bilgi yetersizliğinin olması durumu, araştırmanın bir diğer bulgu analiz sonuçları arasındadır.

LGBT'lerin açılmama nedenleri arasında çekinmek dürtüsü de yer almaktadır. Bunun yanı sıra desteklenmeyeceğini düşünmek, dışlanma korkusu, kaybetme korkusu da açılmamaya iten diğer etmenlerdendir. Ekonomik anlamda bireyin yeterli güce sahip olmaması da açılma durumunu ertelemeye yöneltmektedir. Bazı durumlarda ise söz konusu bireyler açılmaya gerek duymadıkları için kendilerini gizlediklerini ifade etmişlerdir.

Sonraki yaşantılar “sosyal varoluş”. Araştırmaya katılan lezbiyen, gey, biseksüel ve trans bireyler günümüzden geçmiş yaşantılarına bakarak buldukları evre ile ilgili bilgiler vermişlerdir. Şuan yaşadıkları aşamada birçoğunun Çanakkale’de üniversite öğrencisi olmasından dolayı, yaşadıkları ortamı rahat olarak tanımladıkları görülmektedir. Bu doğrultuda benlik gelişimlerinde de olumsuz etkenlerin azaldığı gözlemlenmiştir.

LGBT'leri en çok belirsiz hissettiren durum, geleceğe yönelik beklentiler ve bu bağlamda ortaya çıkan kaygı durumlarıdır. Bu kaygı durumları en çok mezun olduktan sonra aile yanına dönme, iş hayatında ya da eğitim hayatındaki etiketlemeler, toplumsal destek alanlarında eşitsiz muamele biçimleri gibi konularda yoğunlaşmaktadır. Bu durumu destekler nitelikte olan Karakaş (2018)'in yaptığı araştırmada eşcinsel bireylerin heteroseksüel bireylere göre, tercih temelli ayrımcılığa ve istatistiksel ayrımcılığa daha fazla maruz kaldığı gözlemlenmiştir. Karakaya'nın (2017) LGBT'lerin sağlık hizmetlerinden yararlanma durumları üzerine yaptığı araştırmada ise sonuç yine iç açıcı gözükmemektedir. Sağlık çalışanlarının LGBT bireylere yönelik olumsuz tutumlarından dolayı bu hizmetten rahat bir şekilde yararlanamadıklarını ortaya çıkmıştır.

Bütün bu dışlama pratikleri Nebioğlu (2015)'nin araştırmasında da olduğu gibi, en çok değersizleştirilenlerin LGBT karakterler olduğu ve bu değersizleştirimin heteroseksüel karakterler tarafından yapıldığı tespit edilmiştir. Yıldırım (2018)'in araştırması ise Ataerkil ve heteroseksist yapının, doğum öncesinden itibaren ebeveynler üzerinde hissedilmeye ve yıllar geçtikçe arttığı gözlemlenmiştir.

Bir diğer tartışma konusu ise söz konusu bireylerin varoluşları “Yönelim mi? Tercih mi?” tezatlığıdır. Katılımcıların öznel değerlendirmelerinin söz konusu sürecin daha çok yönelimsel olduğu biçimde kodlamaya elverişli olduğu saptanmıştır.

Bireyin kendini ötekine açtıktan sonraki evrede yani sosyal varoluş noktasında destek kuruluşlarının önemi yadsınamaz. Araştırmamızda destek kuruluşlarını LGBT'lere yönelik toplumda dernek, inisiyatifler ve alanımız gereği aile danışmanlığı kurumları irdelenmiştir. Sonuçlar göstermektedir ki LGBT kuruluşlarının olması bireyleri çok rahatlatırken, görünürlük anlamında yetersiz kalmaktadır. Birey, kendini keşfettiği evrede kuruluşların varlığından haberi olmadığında, çeşitli zorluklar yaşamaktadır. Aynı zamanda bu kuruluşlar

içerisindeki hiyerarşik düzen, onların işleyişleri hala kuruluş amacına ters düştüğünü göstermektedir.

Bir diğer kurum olan aile danışmanlığının, araştırmacılardan gelen bilgiler doğrultusunda çok bilinmediği, daha çok psikolog ve psikiyatlara gidildiği gözlemlenmektedir. Konu ile ilgili uzmanlar arasında yaygın bir şekilde homofobik tutumların olduğu katılımcılar tarafından bildirilen bir diğer noktadır. Aile danışmanlığının amacı anlatıldığında ise toplumda eşitlikçi bir perspektif ile yaygınlaşmasının, yani tüm cinsel yönelim ve/veya kimliğe sahip bireylere hizmetlerin eşit bir şekilde sunulması, LGBT bireyler için önem teşkil edeceği vurgulanmıştır. Aynı zamanda söz konusu danışmanlık sürecinin, yönelimsel boyutlarının tözselleştirilmeden ele alınmasını ve söz konusu açılım sürecinin beraberinde getireceği toplumsal-kültürel-ekonomik ve politik bariyerlerin oluşturabileceği psikolojik sorunların bilgisini dikkate alan ve bu çerçevede yol gösterebilecek deneyim sahibi uzmanların hizmet vermesi önemli noktalar arasındadır.

Sonuç

“LGBT bireylerin sosyal varoluş süreçleri” ni incelediğimiz bu çalışmada, yaşanan beden ve queer teori bakış açısından faydalanılarak, söz konusu bireylerin yaşantılarını bütüncül bir bakış açısı ile temellendirilmiş kuram inşa etme amacı güdülmüştür. Bu amaç doğrultusunda, Çanakkale’de yaşayan 20 LGBT bireyle gerçekleştirdiğimiz görüşmelerin deşifreleri Maxqda 2018 programı ile analiz edilerek ortaya sosyal varoluş süreçlerine ilişkin LGBT bireylerin öznel bakış açılarına dayalı bir söylem evreninin modeli çıkmıştır (Bknz. Şekil 6, syf. 62). Bu kuram temel altı temadan oluşmaktadır: Bilişsel Karmaşa, Keşif, Kabul, Ötekine Açılma: İçsel Karmaşa, Ötekine Açılmama: İçsel Karmaşa ve Sonraki Yaşantılar Sosyal Varoluş. Her tema içerisinde kategori ve kodlar barındırmaktadır. Kuram hiyerarşik bir bakış açısıyla oluşturulmamıştır. Bireylerin öznel yaşantıları dikkate alınarak oluşturduğumuz kuram akışkan bir yapıya sahiptir.

Katılımcılardan gelen bilgiler göz önüne alındığında, yaşamın ilk evrelerinde bilişsel karmaşanın yoğun olduğunu görmekteyiz. Bilişsel karmaşaya sebep olan birincil etken aile iken ikincil etken kişisel bilgi yetersizliğidir.

LGBT bireylerinin kendini keşfetmesini zorlaştıran etkenlerin en başında yoğun psikolojik sorgulama gelirken, sonrasında aidiyet karmaşası ve kaygı durumları takip etmektedir.

Kabul etme aşamasını etkileyen iç ve dış faktörler söz konusudur. İç faktörlerde durumu normalleştirme dürtüsü ağır basarken öteki kabul edilenle kıyaslama durumu da hâkimdir.

Günümüz toplumsal yapısında çalışmamızın da örneklemini oluşturan LGBT’ler hegemonik heteroseksüel yapıda kendi cinsel yönelim ve/veya kimlikleriyle yüzleşmede birçok zorluk yaşarken bunu aile, çevre, toplumsal düzleme açmada çok daha fazla olumsuz

yaşantılara ve çatışmalara maruz kalmaktadırlar. Bu durumun sebebi homo-bi-transfobik, heteroseksist tutumlardan kaynaklı olduğu görülmektedir. Hatta bu tutumların cinsel yönelim ve/veya kimliklerini ilk farkındalık sürecinde bireylerin kendilerinde de içselleştirildiği görülmektedir.

LGBT bireylerin açılma konusunda en çok önemseddiği grubun aile olduğu görülmektedir. Aynı zamanda kendini rahatlıkla ötekine açan bireyin, gündelik sosyal gerçekliği içinde sosyal varoluşu açısından daha kaygısız olduğu gözlemlenmiştir.

LGBT bireylerin kendilerini bir ötekine açmak istememe sebepleri arasında: gerek duymamak, çekinmek ve desteklenmemek endişesinin yanı sıra homo-bi-transfobik, heteroseksist tutumlardan dolayıda kaynaklandığı görülmektedir.

Sonraki yaşantılar sosyal varoluş temasına ilişkin değişkenlere baktığımızda geleceğe yönelik kaygının yoğun olduğu görülmektedir. Benzer gruplarla olmak ise bireyleri olumlu anlamda etkilemektedir.

Lezbiyen, gey, biseksüel, trans ve ötekileştirmelere maruz kalan diğer bireylerin sorunları, gündelik hayat gerçekliği içerisinde küçük bir topluluğun sorunuymuş gibi gözüксе de küresel ve yerel zeminde hegemonik cinsellik rejimlerinin tarihsel-toplumsal olgularının çözümlenebilmesi için önem teşkil etmektedir. Bu olguların çözümlenmesi toplumsal anlamda inşa edilen ortodoks ve heterodoksları sarsıntıya uğratarak daha insan hakları temelli, eşitlikçi, ahlaki anlamda özneleri farklılıklarıyla kabul eden bir toplum yaratmakla mümkün olur.

Her özneyi kendi varoluşu içerisinde değerlendiren, biyolojik indirgemecilik yapmayan, toplumsal cinsiyet özcülüğüne girmeden, cinsel yönelimi ve/veya kimlik çeşitliliğini savunan, yaşanan beden kavramsallaştırması, heteroseksüel normatiflik

mantığının yeniden üretilebilmesi için bir zemin oluşturmaktadır. Bu süreç “eril” ve “dişil” üzerine kurulmuş toplumsal cinsiyet algılarının yeniden tanımlanabilmesiyle mümkündür.

Toplumsal düzleme, “ yaşınan beden” algısını yerleştirmek ise “queer” bir bakış açısını gerektirir. Queer düşünce heteronormatif sistemi reddeden, toplumsal yapı içerisine nüfuz etmiş tüm fallagosentrik rejimi sarsmak temelinde kapsayıcı bir bakış açısı olarak değerlendirilebilir. Queer mantığın toplumsal alana sirayet etmesi sonucunda akışkan kategoriler oluşacaktır ve toplum bütün renkleriyle bir arada eşitlikçi bir şekilde yaşamını sürdürecektir. Tüm bunlar ise toplumsal yüzleşmelerle mümkündür.

Bireyin kendini olduğu gibi var edebilmesi için, kendini kabul ettikten sonra aile ve çevresine rahat açılabilmesi ve bu doğrultuda eşit, özgür ve insancıl bir şekilde yaşaması ile mümkün olur. Bu yaşam tarzı ise toplumsal grup veya kurumlar arasındaki duvarların yıkılmasıyla, yani sağlıklı bakış açılarıyla, iletişimle gerçekleşecektir.

Toplumsal özgürlük ve tabi ki değişim tüm öznelerin bir arada yaşadığı, önyargıların, dışlanmaların, ötekileştirmelerin olmadığı, aynı zamanda toplumdaki mevcut tahakküm dinamikleri olan hegemonik patriyarkal düzen, heteronormatif yapının tartışılmasıyla gerçekleşecektir. Bu bağlamda toplumdaki makro yapılardan mikro yapılara kadar toplumun bütün kesimlerine, özellikle bilim insanlarına önemli sorumluluklar düşmektedir.

Öneriler

Yukarıda ifade edilen sonuçlar doğrultusunda ve çalışmanın bulguları kapsamında topluma yönelik mikro-makro düzeyde öneriler geliştirilmesine gereksinim duyulduğu gözlemlenmiştir. Bu öneriler sırasıyla aşağıdaki gibidir:

Mikro düzeyde öneriler.

- Yeni gelişen ve yaygınlaşan “aile danışmanlığı” alanındaki kuramsal temeller incelendiğinde heteronormatif bir işleyişin olduğu görülmektedir. Toplumlarda heteroseksüel olmayan cinsel yönelim ve/veya kimliğini LGBTİQ... olarak tanımlayan bireyler de vardır ve bu bireyleri de kapsayan çalışmaların yaygınlaştırılması alana büyük katkı sağlayacaktır.
- Bu çalışma kapsamında, “Aile danışmanlığı, aile ile ilgili kişisel ve kişiler arasındaki sorunların üstesinden daha rahat bir şekilde gelenebilmesi için başvuru alan danışmanlık oluşumudur” diye katılımcılar bilgilendirildi. Gelen dönütler doğrultusunda toplumda bu kurumun yaygınlaşmasının özellikle aileye açılma sürecinde çok faydalı olacağı sonucuna ulaştık. Fakat aile danışmanlığı gibi bütün ilgili alanlardaki uzmanların kendi fobik algılarıyla yüzleşmesi ve olumsuz önyargılarından kurtulması gereklidir.
- Çalışmanın örneklemini lezbiyen, gey, biseksüel ve trans bireyler oluşturmaktadır. İnterseks bireyler ve kendini başka yönelimlerde tanımlayan bireylerle de benzer çalışmalar yapılarak varoluş sürecindeki farklılıklar ve benzerlikler ortaya konulabilir ve bu araştırmayla karşılaştırılabilir.
- Çalışma Çanakkale ilinde gerçekleştirilmiştir. Ulusal ve uluslararası alanlarda benzer çalışmalar yapılarak daha bütüncül sonuçlara ulaşılabilir.

- LGBT'lerin uyum sorunları ve baş etme süreçleri konularında uygulamalı ve sosyal deneysel çalışmalar yapılabilir.
- LGBT'lerin cinsel yönelim ve/veya kimliklerini kabullenme ve uyum süreçlerinde etkili olan baş etme kaynaklarının rolünü ortaya koymak amacıyla çok boyutlu ölçme araçları geliştirilebilir ve daha kapsamlı çalışmalar yapılabilir.
- Bu çalışmada LGBT'lerin aileleri kapsam dışında tutulmuştur. Ancak ileride yapılacak araştırmalarda LGBT'lerin ana-babalarının, kardeşlerinin de araştırma sürecine dâhil edilmesiyle daha zengin veriler ortaya konulabilir.
- Araştırmanın odaklandığı konulardan biri olan aileye açılma durumu söz konusu olduğunda sonuçlar gösteriyor ki aileler konu kendileriyle ilgili olduklarında, olumsuz tepkiler vererek bireylerin yaşamlarını olumsuz anlamda etkilemektedirler. Okul çağında çocukları olan ailelere Pdr öğretmenleri tarafından düzenli bir şekilde cinsel yönelim ve/veya kimlik çeşitliliği hakkında, LGBT bireyin kendini açma ya da açmama sebepleriyle alakalı seminerler düzenlenmelidir.

Makro düzeyde öneriler.

- Aile danışmanlığı kavramsallaştırmasındaki, aile sözcüğünün bütün yönelimleri ve kimlikleri kapsadığı, toplumda basın-yayın ve medya aracılığıyla yaygınlaştırılmalıdır.

- Toplumsal düzlemde eğitim ve sağlık gibi toplumun tüm hizmet alanlarında dışlanma ve önyargıların olmadığı eşitlikçi bir tutum sergilenmesi önemli noktalardan biridir.
- Lezbiyen, gey, biseksüel özellikle trans bireylerin –bedensel değişim süreci olduğu için- hukuki alandaki haklarını net ve doğru bir biçimde öğrenebilmeleri için, devlet hastanelerinde ya da belediyelerin çeşitli birimlerinde hukuk ofislerinin kurulması gereklidir. Aynı zamanda bu ofislerde çalışan kişilerin fobik yargılardan uzak olması gereklidir.
- Toplumsal cinsiyet fikri, yaşanan beden kavramsallaştırmasıyla yeniden tanımlanarak –heteroseksüel yönelimde olmayan bireyleri de katarak- okul öncesi dönemden itibaren uygun metotlarla eğitim hayatının her döneminde verilmesi ve ders kitaplarına konu olması gereklidir ki cinsel yönelim ve/veya kimliğini hakim düşünceden farklı hisseden birey kendini rahatlıkla var edebilsin.
- LGBT’ler toplum tarafından önyargılara ve dışlanmalara maruz kalmaktadır. Olumsuz toplumsal algının düzeltilmesi için çeşitli kamu spotlarının hazırlanması önerilmektedir.
- Araştırmanın sonuçları göstermektedir ki homofobi ve heteroseksizm bireylerin yaşamlarını zorlaştıran en önemli sorunlardan biridir. Bu sebeple olumsuz tutumların azalmasına yönelik toplumun kırsal-kentsel her kesiminde toplumsal cinsiyet eşitliği, kadın hakları, LGBTİQ hakları konulu ücretsiz psiko-eğitimler, seminerler, konferanslar düzenlenebilir.

- Toplumsal yapıdaki eşitsizliğin ve ayrımcılığın ortadan kalkmasına yardımcı olacak ve tüm alanları etkileyecek en önemli çözümler, sosyal bilimciler ve politika geliştiriciler tarafından ortaya konulabilir. Bu kapsamda ilgili uzmanların homofobik ve heteroseksist tutumlardan uzak olması gerekir.
- Topluma etki etme gücü bakımından politikacıların, tüm ayrımcılık ve ötekileştirmelere karşı tüm insanları bir şemsiye altında toplayan, insan hakları temelli doğrultusunda, LGBTİQ bireylerin yaşamsal haklarını da içeren yasalar oluşturması toplumsal huzuru sağlayacaktır.

Kaynakça

- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı İçin: LGBT Hakları El Kitabı [Edt.]. (2016). *KAOSGL*, s.10.
- Akpınar, T. S. (2016). Sosyal Hizmet- Sosyal İçerme İlişkisi ve Dışlama ile Mücadele. Dosya: Sosyal İçerme. *KAOS GL*, (146), 30.
- Arslan , D.A. (2017). Evren-örneklem-örnekleme ve örnekleme teknikleri. Arslan, D.A. (Ed.), Çağlayandereli, M. (Ed.), *Sosyal bilimlerde araştırma yöntem ve teknikleri* (s.127). Ankara: Paradigma.
- Barrow, K. M. (2014). *When a second sibling comes out as LGBT: Examining sibling relationships and family experiences*. Retrieved from <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=ddu&AN=88FF43C640D41DD9&lang=tr&site=ehost-live>
- Bauman, Z. (2017). *Kimlik*. (M. Hazır, Çev.). Ankara: Heretik.
- Belford, A. O. (1997). The lesbians' lived experience of the coming out process (Order No. 3318833). Available from ProQuest Dissertations & Theses Global. (304444499). Retrieved from <https://search.proquest.com/docview/304444499?accountid=15572>
- Berger, P. L., Luckmann, T. (2008). *Gerçekliğin sosyal inşası: bir bilgi sosyolojisi incelemesi*. İstanbul: Paradigma.
- Berktaş, F. (2009). Feminist teorinin önemli bir alanı: cinsellik. *Cogito*, 58, 64-65.
- Bourdieu, P., Wacquant, L. J. D. (2007). *Düşünsel bir antropoloji için cevaplar*. İstanbul: İletişim.
- Butler, J. (2009). Toplumsal cinsiyet düzenlemeleri. *Cogito*, 58, 86.
- Butler, J. (2018). *Cinsiyet belası: feminizm ve kimliğin altüst edilmesi*. İstanbul: Metis.

- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E.K., Akgün, Ö.E., Karadeniz. Ş., Demirel, F. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem.
- Castillo, J. R. (2011). *The outcomes project*. Retrieved from <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=ddu&AN=4AE42965ED5CF54E&lang=tr&site=ehost-live>, <https://search.proquest.com/docview/1448794525?accountid=15572>
- Cemalcılar, Z., Kağıtçıbaşı, Ç. (2017). *Dünden bugüne insan ve insanlar sosyal psikolojiye giriş*. İstanbul: Evrim.
- Cohen, E. (1991). *Talk on the wilde side: toward a genealogy of a discourse on male sexualities*. New York: Routledge.
- Corbin, J., Strauss, A. (1990). Grounded theory research: procedures, canons and evaluative criteria. *Qualitative Sociology*, 13(1).
- Corraze, J. (1991). *Eşcinsellik*. İstanbul: İletişim.
- Cowan, T. (1995). *Eşcinsel Dahiler*. İstanbul: Tümzamanlar.
- Creswell, J.W. (2016). *Nitel araştırma yöntemleri: beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni* (Çev. M. Bütün, S. B. Demir). Ankara: Siyasal.
- Çakırlar, Ç., Delice, S. (2012). *Cinsellik muamması: türkiye’de queer kültür ve muhalefet*. İstanbul: Metis.
- Çelik, H., Ekşi, H. (2015). *Gömülü teori*. İstanbul: Edam.
- Dahlberg, L. L., Krug, E. G. (2002). Chapter 1: violence, a global public health problem. World Report on Violence and Health (in), (Edited by Etienne G. Krug, Linda L. Dahlberg, James A. Mercy, Anthony B. Zwi and Rafael Lozano), *World Health Organization*, Geneva, p. 1-19.

- DeBenedetto, A. (2018). *Coming out experiences in young gay men: an exploration through thematic analysis* (Order No. 10812801). Available from ProQuest Dissertations & Theses Global. (2056464231). Retrieved from <https://search.proquest.com/docview/2056464231?accountid=15572>
- Denzin, N. K., Lincoln, Y. S. (2011). Introduction: the discipline and practice of qualitative research. *The sage handbook of qualitative research*. (pp. 1-19). *Thousand Oaks, CA:Sage*.
- Direk, Z. (2018). *Cinsel Farkın İnşası: felsefi bir problem olarak cinsiyet*. İstanbul: Metis
- Donovan, J. (2016). *Feminist teori*. İstanbul: İletişim.
- Duman, Ö. (2018). Eşcinsel bireylerde içselleştirilmiş homofobi ve açılım süreciyle ilişkisinin değerlendirilmesi (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ece, E.E. (2017). *Coming out to parents: transformation of the families with lgbtq children* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Eroğlu, D. (2015) *Ebeveynlerine açılan ve açılmayan lezbiyen ve gey bireylerde psikolojik uyum ve bağlanmanın karşılaştırılması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Erten, Y. (2013). Cinsellik, cinsiyet, granit ve gökkuşağı. Arduman, D.(Ed.), *Cinsiyet, cinsel kimlik ve cinsellik* (ss. 75). İstanbul: Bilgi Üniversitesi.
- Ertetik, İ. (2010). *Coming out as a political act in lgbt movement in turkey* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Federici, S. (2017). *Caliban ve cadı: kadınlar, beden ve ilksel birikim*. (Ö. Karakaş, Çev.). İstanbul: Otonom.

- Foucault, M. (2005). *Özne ve iktidar*. (O. Akınhay, I. Ergüden, Çev.). İstanbul: Ayrıntı.
- Freud, S. (2016). *Cinsellik üzerine*. İstanbul: Öteki.
- Goffman, E. (2009). *Günlük yaşamda benliğin sunumu*. İstanbul: Metis
- Goodwin, G. A., Scimecca, J. A. (2015). *Klasik sosyolojik teori: sosyolojinin vaadinin yeniden keşfi* (Ü. Tatlıcan, Çev.). Ankara: Say.
- Gökçeoğlu, A., Bülbül, B., Ovacık, B., Gürkan, D., Eroğlu, D. vd. (2017). *Psikologlar için lgbti'lerle (lezbiyen, gey, biseksüel, trans, interseks) çalışma kılavuzu*. İstanbul: TODAP.
- Güzel, Ö.D. (2017). *Lezbiyen, gey, biseksüel ve transseksüellerin sosyal dışlanma deneyimleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Başkent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Herek, G. M. (1984). Beyond "Homophobia": a social psychological perspective on attitudes toward lesbians and gay men. *Journal of Homosexuality*, 10(1-2), 1-21.
- Jagose, A. (2017). *Queer teori bir giriş*. (A. Toprak, Çev.). Ankara: Nota Bene.
- Jenks, C.(Ed.) (2012). Temel sosyolojik dikotomiler. J. Entwistle, *Cinsiyet/toplumsal cinsiyet* (ss. 220-221). Ankara: Birleşik.
- Jordan, K. M. ve Deluty, R. H. (1998). Coming out for lesbian women: Its relation to anxiety, positive affectivity, self-esteem, and social support. *Journal of Homosexuality*, 35(2), 41-63.
- Kabacaoğlu, G. (2015). *Gey ve lezbiyenlerde açılma süreci: nitel bir çalışma* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Karakaş, A. G. (2018). *Cinsel yönelim ayrımcılığının işe alım niyeti üzerindeki etkisi: deneysel bir çalışma* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Karakaya, S. (2017). *Lgbt bireylerin sağlık bakım deneyimleri ile ilgili görüşleri: niteliksel çalışma* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kaya, A. (2007). Pierre bourdieu'nun pratik kuramının kilidi: alan kavramı. G. Çeğin, E. Göker, A. Arlı, Ü. Tatlıcan (Ed.), *Ocak ve zanaat pierre bourdieu derlemesi* (ss. 400-401). İstanbul: İletişim.
- Köylü, M. (2016). Sosyal İçerme. Dosya: Sosyal İçerme *KAOS GL*, (146), 50.
- Layder, D. (2015). *Sosyolojik araştırmapratiği: teori ve sosyal araştırmanın ilişkilendirilmesi*. (S. Ünal, Çev.). Ankara: Heretik.
- LGBT Öğrencileri Aile ve Okul Kısıncasına Karşı Nasıl Korunmalı. (2013, Ocak). *KAOSGL*, s.7.
- Mason, G. (2016). *“Coming out” stories : a narrative study into “coming out” as lesbian and gay to the family*. Retrieved from <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=ddu&AN=6AE15ED2628A54BE&lang=tr&site=ehost-live>
- Mead, G. H. (2017). *Zihin, benlik ve toplum*. Ankara: Heretik.
- Meneray, J. (2018). *Coming out: When micro level vulnerabilities lead to macro level risk* (Order No. 10822934). Available from ProQuest Dissertations & Theses Global. (2061054582). Retrieved from <https://search.proquest.com/docview/2061054582?accountid=15572>
- Mondimore, F.M. (1999). *Eşcinselliğin doğal tarihi*. İstanbul: Sarmal.

- Morali-Daninos, A. (1973). *Cinsel ilişkiler sosyolojisi*. İstanbul: Varlık.
- Nebioğlu, G. (2015). *Farklı cinsiyet kimliği ve cinsel yönelimler ile adil dünya inancı arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Newman, B. S. ve Muzzonigro, P. G. (1993). The effects of traditional family values on the coming out process of gay male adolescents. *Adolescence*, 28(109), 213-226
- Oruç, G. A. (2017). İki Arada Bir Derede. *İnterseks KAOS GL*, (157), 34.
- Öner, A. (2016). Foucault ve Queer. Dosya: Queer Çalışmaları *KAOS GL*, (149), 23.
- Öztürk, Ş. (2011). Cinsel yönelimler ve queer kuram. *Cogito*, 65-66, 5.
- Plummer, K. (2011a). Critical humanism and queer theory: living with the tensions. In N. K. Denzin & Y.S. Lincoln (Eds.), *The sage handbook of qualitative research* (pp. 208-211). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Price, E. W. (2017). *Coming out: The lived experiences of LGB college students who feel supported by their parents* (Order No. 10753893). Available from ProQuest Dissertations & Theses Global. (2008985107). Retrieved from <https://search.proquest.com/docview/2008985107?accountid=15572>
- Punch, K.F. (2011). *Sosyal araştırmalara giriş: nicel ve nitel yaklaşımlar*. Ankara: Siyasal.
- Reich, W. (1977). *Gençlerin cinsel mücadelesi*. İstanbul: Öz.
- Rhoads, R. A. (1995). Learning from the coming-out experiences of college males. *Journal of College Student Development*, 36(1), 67-74.
- Scott, J. W. (2007). *Toplumsal cinsiyet: faydalı bir tarihsel analiz kategorisi*. (A. T. Kılıç, Çev.). İstanbul: Agora.
- Selek, P. (2007). *Maskeler süvariler gacılar*. Ankara: Ayizi.

- Set, Z. (2016). *Homofobiyle baş etme grup rehberliği programına ilişkin deneysel bir çalışma* (Yayımlanmamış doktora tezi). Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Slattery, M. (2010). *Sosyolojide temel fikirler*. İstanbul: Sentez.
- Söylemekten Çekinme: Lezbiyen. (2018, Nisan). *KAOSGL*, s. 5-6.
- Tatlıcan, Ü., Çeğin, G. (2007). Bourdieu ve Giddens: habitus veya yapının ikiliği. Çeğin, E. Göker, A. Arlı, Ü. Tatlıcan (Ed.), *Ocak ve zanaat pierre bourdieu derlemesi* (ss. 306). İstanbul: İletişim.
- Taylor, S. E., Peplau, L. A., Sears, D.O. (2010). *Sosyal psikoloji*, (A. Dönmez, Çev.). Ankara: İmge.
- Turner, G. A. (2015). *Coming out: A grounded theory approach to understanding the gay bear culture* (Order No. 3702698). Available from ProQuest Dissertations & Theses Global. (1685390265). Retrieved from <https://search.proquest.com/docview/1685390265?accountid=15572>
- Uluocak, Ş. (2016). *Aile sosyolojisinde metodoloji*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi.
- Uluocak, Ş., Aslan, C. (2011). *Kadına bakış açısından toplumsal cinsiyet rolleri*. Çanakkale: ÇNK
- Uluocak, Ş., Aslan, C. (2012). *Toplum ve engelliler*. Çanakkale: ÇNK
- Uluocak, Ş., Gökulu, G., Bilir, O., Karacık, N. E. ve Özbay, D. (2014). *Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve kadına yönelik şiddet*. İstanbul: Paradigma
- Ummak, E. (2016). *Homofobiyle baş etme grup rehberliği programına ilişkin deneysel bir çalışma* (Yayımlanmamış doktora tezi). Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Wittig, M. (2009). *Kadın Doğulmaz*. Cogito, 58,193-194.

Yıldırım, A., Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.

Yıldırım, N. G. (2018). *Lgbt çocuğa sahip ebeveynlerin deneyimleri ve sosyal hizmet gereksinimleri: gökkuşuğu aile grubu örneği* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Yılmaz, A. K. (1998). *Erkek ve kadın eşcinsellik*. İstanbul: Özgür.

Young, I. M. (2009). Yaşanan bedene karşı toplumsal cinsiyet: toplumsal yapı ve öznellik üzerine düşünceler. *Cogito*, 58, 39-45).

EKLER DİZİNİ

EK-1**Gönüllü Katılım Formu****Lezbiyen, Gey, Biseksüel ve Trans Bireylerin Sosyal Varoluş Süreçleri**

Merhaba,

Adım Ezgi Akyol Çalışkan, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde Aile Danışmanlığı Yüksek Lisans programında öğrenciyim. Lezbiyen, Gey, Biseksüel ve Trans bireylerin sosyal varoluş süreçlerinde, yani yaşantıları boyunca karşılaştıkları olumlu-olumsuz deneyimlerin ele alınacağı bir çalışma planlanmaktadır. Bu çalışmanın, söz konusu bireylerin yaşantılarını zorlaştıran ve kolaylaştıran yönlerini kültürel bağlam içerisinde inceleyerek, başta Aile Danışmanlığı alanı olmak üzere birçok alanda LGBT'lerin ihtiyaçlarına yönelik katkı sağlaması beklenmektedir.

Çalışmaya destek olmak istediğiniz durumda, ortak belirlenen gün ve saatte aşağıda belirtilecek olan Aile Danışmanlığı ofisinde veya ortak belirlenen bir mekânda, ortalama bir saatlik görüşme yapılması öngörülmektedir. Bu görüşme yaşantınızla ilgili verdiğiniz bilgilerle sınırlı olacaktır. Görüşme esnasında ses kaydı alınacaktır. Sonrasında kayıttaki bilgiler yazıya dönüştürülecektir. Bütün bu bilgiler şifreli dosyalarda gizli tutulacaktır. Kişisel bilgileriniz sizin isteğiniz doğrultusunda düzenlenecektir. (Örneğin; isminizi seçtiğiniz rumuz bir adla ya da bir kodla kullanmak gibi). Çalışma süresince paylaştığınız bilgilerin tamamına sadece ben ve tez danışmanım Prof. Dr. Şeref Uluocak tarafından ulaşılabilecektir.

Çalışmaya katılımdaki esas ilke gönüllülüktür. Bir diğer konu ise bireylerin on sekiz yaşını doldurmuş olmalarıdır. Çalışma öncesinde, sırasında veya çalışmadan sonra katılmaktan vazgeçebilirsiniz. Bu durumdan dolayı kesinlikle olumsuz bir sonuçla karşılaşmayacaksınız.

Çalışmayla ilgili sizi rahatsız eden bir durum olursa veya katkı sağlamak isterseniz ezgiakyol0@gmail.com adresinden ya da 05435717762 nolu telefondan her zaman ulaşabilirsiniz.

Araştırmaya katılmayı ve görüşme esnasında ses kaydımın alınmasını kabul ediyorum.

Katılımcının Adı – Soyadı:

Adres:

Telefon:

Tarih:

İmza:

Araştırma sırasında etik ilkelere uymayı ve katılımcının kişisel verilerini korumayı kabul ediyorum.

Araştırmacının Adı – Soyadı: Ezgi Akyol Çalışkan

Adres: İsmetpaşa Mh. Demircioğlu Cd. No:130 Premium Evleri B Blok- Daire: 14, Merkez/ Çanakkale (Alternatif mekan olarak belirlenmiştir).

E-Posta: ezgiakyol0@gmail.com

Tel: 05435717762

Tarih:

İmza:

(Bu form iki nüsha halinde hazırlanacak ve araştırmacı ile katılımcıda birer kopyası bulunacaktır.)

EK-2**Kişisel Bilgi Formu****Tarih: / / 2018**

- 1) Yaşınız:
- 2) Araştırma içeriğinde kullanmak istediğiniz bir takma adınız var mı? Var ise lütfen belirtiniz:
- 3) Biyolojik/Atanmış cinsiyetiniz nedir?
 - a) Kadın b) Erkek c) Diğer (Lütfen belirtiniz).....
- 4) Kendinizi tanımladığınız cinsel yöneliminiz/ kimliğiniz var mı? Var ise lütfen belirtiniz.....
- 5) En son mezun olduğunuz okul nedir?
 - a) İlkokul b) Ortaokul c) Lise d) Ön lisans e) Lisans f) Yüksek lisans e) Doktora
- 6) Eğitime devam ediyor musunuz? Evet ise lütfen belirtiniz:.....
- 7) Hangi şehirde dünyaya geldiniz?.....
- 8) Hangi şehirde yaşıyorsunuz?
- 9) Mesleğiniz nedir?
- 10) Ortalama ekonomik geliriniz nedir?
- 11) Kiminle yaşıyorsunuz?
 - a)Yalnız b) Aile c) Partner d) Arkadaş e)Diğer (Lütfen belirtiniz).....
- 12) Anne ve babanız hayatta mı?
 - a) Annem hayatta
 - b) Babam hayatta
 - c) Her ikisi de hayatta
 - d) Her ikisi de hayatta değil

13) Her iki ebeveyniniz de hayatta ise, medeni durumları nedir?

a) Evli **b)** Ayrı **c)** Diğer (Lütfen belirtiniz).....

14) Eğer anneniz hayatta ise;

a) Eğitim durumu nedir?.....

b) Doğum yeri?.....

c) Mesleği nedir?.....

d) Ekonomik geliri nedir?.....

15) Eğer babanız hayatta ise;

a) Eğitim durumu nedir?.....

b) Doğum yeri?.....

c) Mesleği nedir?.....

d) Ekonomik geliri nedir?.....

16) Ailenizin benimsediği dini inanç var mıdır? Evet ise nedir?

17) Sizin benimsediğiniz dini inanç var mıdır? Evet ise nedir?

EK-3**Görüşme Formu****❖ Başlangıç Soruları (Cinsel Yönelim/Kimlik Farkındalığına Sahip Olmadan Önceki Aşama):**

- 1) Kaç kişilik bir ailede dünyaya geldiniz? Aile yapınız nasıldı? (Örn: otoriter, demokratik, umursamaz... vb.)
- 2) Geniş ailenizle bağlarınız nasıldı? Geniş ailenizin benimsediği değer ve normları nasıl tanımlarsınız?
- 3) Ailenizde kendinize model aldığınız biri(leri) var mıydı? Cevabın evet/hayır olması durumunda neler olduğunu açıklayabilir misiniz?
- 4) Büyüdüğünüz sosyal çevrenin değer yargılarını ve normlarını tanımlayabilir misiniz?
- 5) Bütün aile üyelerinizin ve çevrenizdeki kişilerin cinsel yönelimi ve/veya cinsel kimliği onlardan farklı olan bireylere yönelik tutumları nasıldı?
- 6) Çocukluğunuzu nasıl değerlendirirsiniz? (olumlu-olumsuz)
- 7) Sizin cinsel yönelim ve/veya cinsel kimlik farklılığı ile alakalı algularınız nasıldı?

❖ Farkındalık ve Cinsel Yönelimin ve/veya Cinsel Kimliğin Kabulü İle Alakalı Sorular:

- 8) Cinsel yöneliminizi ve/veya cinsel kimliğinizi ilk kaç yaşınızda ve nasıl fark ettiniz?
- 9) Cinsel yöneliminizi ve/veya cinsel kimliğinizi kabullenişiniz nasıl gerçekleşti?

10) Cinsel yöneliminizin ve/veya cinsel kimliğinizin kabulünü zorlaştıran faktörler var mıydı? Cevabın evet/hayır olması durumunda neler olduğunu açıklayabilir misiniz?

11) Cinsel yöneliminizin ve/veya cinsel kimliğinizin kabulünü kolaylaştıran faktörler var mıydı? Cevabın evet/hayır olması durumunda neler olduğunu açıklayabilir misiniz?

❖ **Kendini Bir Ötekine Açma Süreci İle Alakalı Sorular:**

12) Cinsel yöneliminizi ve/veya cinsel kimliğinizi ilk olarak kiminle/ kimlerle paylaştınız? Ne zaman paylaştınız?

13) Bir başkasıyla ya da başkalarıyla cinsel yöneliminizi ve/veya cinsel kimliğinizi paylaşmadan önce nasıl bir süreç geçirdiniz? Bu süreçteki olumlu olumsuz faktörler nelerdi?

14) Cinsel yöneliminizi ve/veya cinsel kimliğinizi ilk olarak çekirdek ailenizde biri(leri)yle paylaştıysanız:

- a) Anneniz nasıl tepki(ler) verdi?
- b) Babanız nasıl tepki(ler) verdi?
- c) Kardeş(ler)iniz nasıl tepki(ler) verdi?

15) Cinsel yöneliminizi ve/veya cinsel kimliğinizi çekirdek aile üyelerinden biri(leri) ile paylaştıktan sonra size karşı tutumlarında değişiklik(ler) oldu mu? Cevabın evet/hayır olması durumunda neler olduğunu açıklayabilir misiniz?

16) Cinsel yöneliminizi ve/veya cinsel kimliğinizi çekirdek aileniz dışında biri(leri) ile paylaştıysanız:

- a) Paylaştığınız kişi(ler) kim(ler)di?

b) Nasıl tepki(ler) verdi?

17) Cinsel yöneliminizi ve/veya cinsel kimliğinizi çekirdek aile dışında biri(leri) ile paylaştıktan sonra size karşı tutumlarında değişiklik(ler) oldu mu? Cevabın evet/hayır olması durumunda neler olduğunu açıklayabilir misiniz?

18) Cinsel yöneliminizi ve/veya cinsel kimliğinizi herhangi bir ötekiyle paylaştıktan sonra sizde ne gibi değişimler oldu?

❖ **Kişinin Cinsel Yönelimini ve/veya Cinsel Kimliğini Açamadığı Durumlar İle Alakalı Sorular:**

19) Cinsel yöneliminizi ve/veya cinsel kimliğinizi bazı kişi(ler) ile paylaşamama neden(ler)iniz ne(ler)dir?

20) Cinsel yöneliminizi ve/veya cinsel kimliğinizi bazı kişi(ler) ile paylaşırken ne gibi zorluk(lar) yaşadınız?

21) Cinsel yöneliminizi ve/veya cinsel kimliğinizi bazı kişi(ler) ile paylaşırken yaşadığınız kolaylıklar oldu mu? Cevabın evet/hayır olması durumunda neler olduğunu açıklayabilir misiniz?

❖ **Destek Mercileri İle Alakalı Sorular:**

22) Herhangi bir LGBTİ destek kuruluşuna başvurduğunuz mu? Evet ise;

a) Aldığınız destek yeterli oldu mu?

b) Daha iyi olabileceğini düşündüğünüz noktalar var mı?

c) Bu kuruluşların olması size bu süreçte ne gibi katkılar sağladı?

Hayır ise neden:.....

23) Herhangi bir konuda psikolojik destek almayı düşündünüz mü? Evet ise, hangi konular ile ilgiliydi?

24) *Aile danışmanlığı, aile ile ilgili kişisel ve kişiler arasındaki sorunların üstesinden daha rahat bir şekilde gelinebilmesi için başvurulacak danışmanlık oluşumudur.* Sizce bu danışmanlık sisteminin toplumda yaygınlaşması, cinsel yönelim ve/veya cinsel kimliği ile ötekileştirilen bireylere ne gibi katkıları olabilir?

❖ **Sonlandırma Soruları:**

25) Eğer yaşadığınız toplumu değiştirme imkânınız olsaydı ne(leri) değiştirirdiniz? Neden?

26) Görüşme sürecinde üzerinde durmadığım ancak eklemek istediğiniz bir şey(ler) var mı?

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı: Ezgi AKYOL ÇALIŞKAN

Doğum Yeri: İstanbul/ Üsküdar

Doğum Tarihi: 14.03.1991

EĞİTİM DURUMU

Lisans Öğrenimi: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyoloji

Yüksek Lisans Öğrenimi: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Aile Danışmanlığı

Bildiği Yabancı Diller: İngilizce

BİLİMSEL FAALİYETLERİ

- a) Yayınlar -SCI -Diğer
- b) Bildiriler -Uluslararası -Ulusal
- c) Katıldığı Projeler

İŞ DENEYİMİ

Çalıştığı Kurum: Özel Kampüs Okulları-Felsefe Grubu Öğretmeni

İLETİŞİM

E-posta Adresi: ezgiakyol0@gmail.com